

SIGILLVM · VNIVERSITATIS · CALIFORNIENSIS
FIAT LVX
MDCCCLXVIII
EX LIBRIS

HEMLIGA
HANDLINGAR,

hörande till

Sveriges Historia

efter

Konung GUSTAF III:s

Anträde till Regeringen.

STOCKHOLM,
Tryckta i ECKSTEINSKA Tryckeriet, 1821.

Erinran till Läsaren.

Då vår tid så fördelaktigt utmärker sig genom sin håg för läsning af Historiska Skrifter, i synnerhet öfver Fäderneslandet, så har jag fallit på den tankan, att närvarande Handlingar till Konung Gustaf III:s Historia skulle med bifall emottagas af Allmänheten, och derföre, hellre än att blottställa dem för den förskingring, som förr eller senare träffar sådana, när de befinnas i enskiltas vård, beslutit att på detta sätt förvara åt efterverlden den skäligen fullständiga Samling, som det lyckats mig att deraf göra. Om jag kan förlita mig på mitt eget och några kunniga vänners omdöme, så hafva de intresse nog, för att ej blottställa mig för den förebråelsen, att hafva missbrukat Publikens nu väckta berömliga och i så många afseenden vigtiga och gagneliga kärlek för allt hvad som har gemenskap med vår Historia — en Ve-

stats-eld, som det bör vara våra Utgifvares och Författares heligaste pligt att underhålla i all sin ursprungliga renhet och kraft. Jag vågar tro, att de skola tjena att upplysa många förut okända omständigheter under den period de omfatta, och, äfven då de sakna denna historiska vigtighet, utmärka sig för en annan, nemligen: för det ljus de sprida, så väl öfver tidens allmänna tänkesätt, som i synnerhet öfver de såkallade missnöjdas eller Oppositionens, och hvilka ej äro mindre nödiga för Historie-Skrifvaren att känna. Dessa Skrifter, hvaraf jag inskränkt mig endast till sådana, som iakttaga en viss återhållsamhet i sina yttranden och som merändels strida med facta eller resonnementer, — diktade eller sofistiska lika mycket — förtjena äfven i ett annat afseende den största uppmärksamhet. De flesta röja, ej allenast en kännedom af politiska ämnen och en djuphet i blicken deröfver, som verkligen är anmärkningsvärd, men äfven en lika frappe-rande dialectisk skicklighet, förtjenster, som man kunde tro vara förlorade med den förflutna Riksdags-tiden, så vida man ej får förmoda att Författarne till en del af dessa

Skrifter torde böra sökas just ibland dess få, då ännu quarstående, pelare. Den omständigheten, att de, ehuru till antalet ganska talrika, ännu icke sällan träffas i enskiltas förvar, antingen strödda eller i mer och mindre fullständiga Samlingar, vittnar nogsamt, att de i afskrifter kringflugit landet, och lemnar ett nytt bevis för den så ofta bevisade fruktlösheten af allt trycktvång i ett land, der upplysningen vunnit en viss höjd. Fast Oppositionen då hos oss icke hade någon synlig Litteratur, saknade den derföre, som man ser, icke en ganska rik, och i litterärt afseende förtjenstfull; och den var så mycket mera fruktansvärd, som den verkade i hemlighet och utan att kunna annorlunda än i obestämda allmänna reflexioner i tidningar och pamfletter göras till föremål för den offentliga vederläggningen, som likväl endast kan betaga dylika deras skadlighet — när de nemligen kunna vederläggas.

Hvad de öfriga, i denna Samling intagna, Skrifter angår, så hafva de, mig vetterligen lika litet, som de nyssnämnda, varit förut tryckta inom fäderneslandet, på en enda

nåc, neml. den, sid. 215. *intagna Declarationen, som utkommit från Kongl. Tryckeriet, men på* Fransyska. *I Utländska Journaler och Tidningar för den tiden, hafva deremot åtskilliga varit tryckta.*

Sedan nu en ny Dynasti uppträdt på Sveriges Thron, har ovedersägligen Historien inträdt i en del af sina rättigheter, i anseende till den gamla, och deribland i synnerhet i den, som jag härmed begagnar. Jag vill hellre åberopa denna, än den allmänt kända omständighet, att den namnkunnige Häradshöfdingen Blix, utgifvit sin Skrift om Sveriges Statshvälfningar *kort efter Gustaf III:s död, ehuru mycket än detta prejudikat, i synnerhet vid jemförelsen imellan min Skrift och hans (i hvad den rörer Gustaf III) skulle tala till min fördel, i fall annars någon så kortsynt skulle finnas, att sätta tillbörligheten af mitt företag i fråga, hvarpå jag med skäl bör tvifla.*

Innehåll.

I. Handlingar till H. M. Konung Gustaf IV Adolfs födelse.

Sid.

II. Handlingar, hörande till Finska Krigets Historia 1788 — 1790.

III. Handlingar, hörande till Historien om Anjala-Förbundet.

Bilagor till föregående Handlingar.

Bilagor till bestyrkande eller upplysande af vissa i dessa Handlingar förekommande Uppgifter och Yttranden, särdeles i afseende på krigets början.

I. Handlingar,

hörande till

f. d. Konung

Gustaf IV Adolphs Födelse.

Brefvexling

imellan

Konung Gustaf III

och

Enke-Drottn. Lovisa Ulrica.

Ce 1 Nov. 1778.

Madame ma Mère.

Ma femme vient dans ce moment d'accoucher et de me donner un fils. Je me hâte d'en fair part à V. M. Cet événement, qui met le comble à mes vœux, ne serait point mêlé d'amertume, si je ne sentais que trop que ce même enfant, tant desiré par moi et par mon peuple, m'a privé de Ma

Mère, et que sa naissance est l'origine du malheur de ma vie. Je sens bien, que toute ma philosophie n'est pas suffisante pour me soutenir contre ces réflexions. Heureux Roi, heureux par tous les événemens de mon règne, s'il ne m'était reservé d'éprouver des chagrins, dont le plus vil de mes sujets est exempte. Je sais bien que ces réflexions sont hors de place, et que je devrais les effacer, mais je ne crois pas devoir tarder plus long-temps à annoncer à V. M. la naissance de mon enfant, pour qu'elle ne l'apprenne pas par la voix publique.

J'ai l'honneur d'être avec le plus profond respect

Mme ma Mère

de V. M. le très-affectionné Fils.

GUSTAF.

Réponse.

Monsieur Mon Fils!

Ce 1 Nov.

Je *suis mère*, et ce sacré caractère ne s'effacera jamais de mon cœur: il me fera toujours prendre une part sincère au bonheur de V. M. J'attends du temps, que *le voile, qui vous couvre les yeux, se déchire;*

c'est alors, que vous me rendrez justice et regretterez les duretés dont vous avez usé envers une mère, qui ne cessera d'être &c.

2:de Lettre de la Reine au Roi.

Monsieur Mon Fils!

Ce 1 *Nov.*

Dans l'accablement, où l'arrivée de mon Grand-Maître m'a mise, par les nouvelles qu'il m'a apportées de la part de V. M. Je me sens incapable de lui dévoiler mon âme dans ce moment. Le *voile* dont j'ai parlé dans ma lettre ne regarde en rien *la personne de la Reine;* je n'ai eu en vue que les malheureuses impressions que vous avez euez contre moi. Je vous conjure de ne pas *expliquer le mot autrement*, et je ne désire que de vous assurer de mon mieux des sentimens tendres avec lesquels je suis &c.

Réponse du Roi.

Ce 2 *Nov.*

On n'explique jamais *les paroles, dans le sens qu'on ne croit pas;* aussi n'ai je pas pris celle de V. M. dans le sens qu'on le lui a supposé. J'ai cru que cette *idée, aussi*

si criminelle envers l'état, qu'envers la sûreté de toute la famille Royale, était effaçée ou du moins à jamais cachée dans Votre esprit; mais qu'il s'agissait encore de ce que V. M. attribue à mon Frère, le Duc d'O***, ce qui m'etait aussi sensible, que si cela fut adressé à moi-même.

C'est dans ce sens que j'ai pris Votre billet, Madame. Je n'ai d'ailleurs pu m'empêcher d'y remarquer peu de tendresse pour moi. Cela ne m'a pas surpris; cela m'afflige. Vous m'avez long-temps accoutumé à ce malheur; mais je vous l'avoue, j'ai été surpris et affecté du peu de tendresse et de joie que vous témoignez pour l'augmentation de Votre famille, et pour la naissance d'un enfant qui m'ôte la crainte de la voir s'éteindre.

J'avais espéré pouvoir ôter de mon cœur le trait qui l'avait blessé, en voyant la joie d'une Grand' Mère, mais j'en ai trouvé le compliment bannal, que chaque tête couronnée se fait en pareille occasion. Et je pouvais au moins croire que Vous deviez prendre part à la joie publique, et à l'événement le plus heureux pour un royaume dont vous avez été Reine, et dont vous tirez Votre subsistance. Ces réflexions ont reveillé *mes anciens soupçons dans mon cœur;* mais je les y ai renfermées.

Si l'impression vive et subite qu'a faite la lecture de Votre lettre sur mon

Frère Frédéric, justifie son cœur entièrement a mes yeux, il ne vous justifie pas.

C'est cela, Madame, qui m'a fait craindre Votre venue ici.

J'ignore ce que M:r de Schwerin a pu vous dire. J'ignore ce que je lui ai dit moi-même.

J'etais trop agité pour le savoir. Ce que je sais, c'est que j'ai craint une nouvellè scène, que je n'aurais pas la force de supporter.

Je ne me la svis pas épargnée: M. S. me la procure à Votre place. Vous avez empoisonné le plus beau jour de ma vie.

Jouissez de Votre vengeance, mais au nom de Dieu, ne Vous exposez pas à celle du public.

Restez chez vous; et ne m'exposez pas à voir ma Mère insultée par mon peuple, pour l'amour qu'il me porte.

Votre affligé Fils

GUSTAF.

Öfversättning.

Den 1 Nov. 1778.

Till Enke-Drottningen.

Då, genom min Gemåls nedkomst, i detta ögonblick en Son blifvit mig gifven, skyndar jag att deraf lemna Eders Maj:t del. Denna händelse, målet af mina önskningar, vore icke blandad med bitterhet, om jag ej kände, att detta samma af mig och mitt folk så högt efterlängtade barn, beröfvat mig min Mor, och att dess födsel år upphofvet till min lefnads olycka. Jag känner nog, att all min Philosophi år otillräcklig, att stärka mig mot dessa betraktelser. Lycklig Konung och eljest lycklig genom alla händelser i min regering, var mig dock förbehållet, att blifva blottställd för de sorger, hvarifrån den ringaste af mina undersåtare år fritagen. Jag vet väl, att dessa betraktelser ej höra till ämnet, och att jag borde qväfva dem; men jag har trott mig icke böra dröja längre att gifva Eders Maj:t mitt barns födelse tillkänna, på det Eders Maj:t ej må hämta denna kunskap af allmänna rösten.

Jag har äran med djupaste vördnad att vara

Eders Kongl. Maj:ts

tillgifnaste Son

GUSTAF.

Svar till Hans Maj:t.

Min Herr Son!

Jag är Mor, och denna helgade karakter kan aldrig plånas ur mitt hjerta. Den skall alltid låta mig taga en uppriktig del i Eders Maj:ts välgång. Jag väntar af tiden, att *täckelset, som skymmer Edra ögon*, brister. Det är då som, J skolen gifva mig rätt, och ångra de hårdheter hvarmed J bemött en Mor, som aldrig skall upphöra att vara

Eder tillgifna Mor

LOVISA ULRICA.

Till Hans Maj:t.

Min Herr Son!

I den svåra oro, som min Öfverste-Marskalks ankomst försatt mig, genom den tidning han lemnat mig ifrån Eders Maj:t, finner jag mig utur stånd, att detta ögonblick för Eders Maj:t upptäcka min själs rörelser.

Det *täckelse*, hvarom jag uti mitt bref denna morgonstund talat, har för ingen del afseende på *Drottningens person.* Jag har dervid icke haft annat ögonmärke, än de olyckliga intryck, som J fattat emot mig. Jag besvär Eder, att icke uttyda detta ord annorlunda, och jag åstundar icke annat, än att på det högsta försäkra Eder om de ömma känslor, hvarmed jag är

Eders Maj:ts

tillgifna Moder

LOVISA ULRICA.

Svar till Enke-Drottningen.

Man uttyder aldrig orden *i sådan mening, som man icke tror*. Också har jag icke fattat Eders Maj:ts i den, som Eders Maj:t föreställt sig. Jag har trott, att denna tanke, *åfven så brottslig emot Staten, som emot hela Konungahusets säkerhet*, skulle varit utplånad, eller åtminstone för alla tider dold inom Eders Maj:t Sjelf; men att frågan vore om det, som Eders Maj:t tillägger min Bror, Hertigen af Östergöthland, och det är mig äfven så ömt, som om det tillades mig sjelf. Det är i denna mening, som jag tagit Eders Maj:ts biljett. Jag har dessutom icke kunnat hindra mig från att deri upptäcka nog liten ömhet för mig. Sådant har icke förekommit mig främmande. Det har bedröfvat mig. J hafven långe vant mig vid denna olycka; men jag bekänner, att jag undrat på och varit rörd af den föga ömhet och glädje, som J betygaden öfver Eder familjs förökelse och öfver ett barns födelse, som betager mig fruktan för samma slägts utslocknande.

Jag hade hoppats, att, vid åsyn af en Farmors glädje, kunna ur mitt hjerta utrycka den pil, som sårar detsamma; men jag har endast funnit den allmänna fägnads-betygelse, som hvarje krönt hufvud i slik händelse lemnar det andra; och jag kunde åtminstone tro, det J borden taga del i den allmänna glädjen, och i den lyckligaste händelsen för ett Konungarike, hvars Drottning J varit, och hvarifrån J tagen Eder subsistance.

Dessa betraktelser hafva upprört mina *gamla misstankar* i mitt hjerta, men jag har ock derinom inneslutit dem. Om det hastiga intryck, som läsningen af Edert Bref gjort på min Bror F., helt och hållet rättfärdigar hans hjerta i mina ögon; urskuldar det icke Eder. Det är just detta som gör, att jag fruktar Eder ankomst. Jag vet intet, hvad

Grefve Schwerin kunnat säga Eder. Jag vet ej heller, hvad jag sjelf sagt honom. Jag var för mycket upprörd för att veta det — hvad jag vet, är, att jag fruktar för en ny scene, hvilken jag ej skulle äga styrka nog att uthärda. Jag har ej ändå skont mig derföre. M. S. har tillskyndat mig den i Edert ställe. J hafven förgiftat den vackraste dagen af min lefnad. Gläd Eder åt Eder hämnd! Men, i Guds namn, blottställen Eder ej för Allmänheten! Blifven qvar hemma hos Eder, och blottställen mig ej för att se en Mor förolämpad af mitt folk, för den kärlek det emot mig hyser.

Eder

tillgifne Son

GUSTAF.

II. Handlingar,

hörande till

Finska Krigets Historia 1788—1790.

Waxholm den 26 Junii 1788,
kl. half till 9 om aftonen.

Kl. 2 om morgonen Midsommarsdagen, embarkerade vi, men kunde ej gå till segels förr än kl. 12 om natten, då vi ej hunno längre än till Tolförs-holmen kl. 2 samma natt, der vi ankrade; den 26 kl. 9 om morgonen gingo vi åter till segels, och genom boxering och lovering hunno kl. en qvart till 9 till Waxholm. — — — —

Helsingfors den 3 Julii 1788.

I dag bittida kl. half 4 anlände vi ändteligen till Helsingfors, efter en på sitt sätt nog besvärlig resa, ty det har ofta varit vind, men då har Lots fattats, och när vi haft Lots, har vinden varit kontrår; vi hafva äfven varit tvungne att vända om tvenne gånger, emedan imellan hvarje Lotsplats, der ombyte sker, sällan är någon ankarplats. Under resan hade jag det nöjet, att se en del af den stora flottan, bestående af 11 Linieskepp och en Fregatt, som låg i Hangöudds hamn, hvarifrån de, så snart det behöfves, kunna gå ut i Östersjön. Denna Flotta har haft en rencontre med 3 Ryska Örlogs-

skepp, som dock på sätt och vis slutades i godo; när vår flotta mötte dessa skepp, så låt Hertigen af dem fordra honneur, hvarpå en Flagg-Kapten af den lilla Ryska Flottan, kom till Hertigens skepp, och begärde att få tala vid honom, hvilket beviljades, hvarpå han yttrade sig vilja göra honnör för Prinsens person, som bror till Konungen af Sverige, samt slägtinge till Kejsarinnan af Ryssland, men ej för Svenska flottan; hvarpå Hertigen svarat sig icke göra afseende på någon slägtskap, utan fordrade han honnör för Flottan, hvilket den Ryska Flagg-Kaptenen enständigt nekade, och for sin väg. Ryska Flottan ville nyttja en fördelaktig vind och komma undan; men den Svenska satte genast efter densamma, hvarpå den gaf den åskade honnören, och fick på densamma svar.

Hvart vi skola taga vägen, år för mig en obekänt sak, utan våntas stundeligen på uppbrottsordres. — — — — — — — — — —

Helsingfors d. Julii 1788.

— — — Till Helsingfors äro af Flottan uppbragte 2:ne Ryska Fregatter samt 10 Coopvaerdi-Skepp, utaf hvilka den ena, haft en laddning af 24,000 Skålp. Bruneller, en, som de säga, dyr laddning, men för arméen af ingen nytta.

De Ryske fångarne, som bestå af 8 Officerare, några Kadetter, samt ungefär 500 man, blifva på det bästa sätt handterade. Officerarne åta merendels hos Kommendanten, samt soldaterne undfå 6 styfver, utom bröd, om dagen, hvilket skall för dem vara ganska mycket. — Det säges, att Ny-Slott är intagit; men jag kan ej gifva det ut för någon visshet. Jag våntar stundeligen ordres om afmarsch, men hvart, det vet ingen med visshet.

Lovisa den 22 Julii 1788.

I går kl. 1 om middagen kom jag till Lovisa, efter en svår och tröttsam marsch, och nu väntar jag allenast på ordres att få gå längre, som jag tror lär ske till Fredrikshamn, der jag för första gången får känna, hvad det vill säga att taga emot kulor, men jag hoppas, med Guds hjelp, kunna förhålla mig som en redlig Svensk ägnar och anstår.

Baron Armfeldt med en Korps af 900 man har haft en het affår med Ryssarna, vid hvilket tillfälle våra visat prof, att det gamla Svenska blodet ännu rinner i våra ådror; Öfverste-Kammar-Junkaren har sjelf gjört allt hvad af en anförare kan begäras, och vi hafva afslagit Ryssarne med en ganska stor förlust, ehuru deras ställning var sådan, att vi bordt vara 3 à 4 gånger så många, för att med någon säkerhet kunna gifva oss i handgemäng med dem, men vi blefvo attackerade, och vi äro Svenskar; vår största förlust vid detta tillfälle, var Kapiten Schoult vid Artilleriet, en gammal förfaren och honnett man, några få man döde och några blesserade.

Svenska och Ryska Flottorne hafva haft en den hetaste träffning; den Ryska var 17 Linieskepp utom Fregatter, den Svenska allenast 9 Linieskepp och några Fregatter; Hertigen blef af 3:ne Ryska skepp omgifven, hvilka gjorde all sin flit att taga honom, men det var omöjligt, utan ett af de Ryska blef i dess ställe tagit, och det var af 78 kanoner samt 700 mans besättning, ett Ryskt skepp flög i luften och ett säges hafva gått i botten, och resten blef af vår Flotta tillbakadrifven; på det tagna skeppet voro 200 man skjutne och således 500 fångar. Officerarne hade alla slipade sablar; vår förlust af folk är ungefär 30 man på hvart skepp, det ena mer, det andra mindre. Tiden tillåter mig ej att skrifva mer. — — — — — — — —

Lovisa den 28 *Julii* 1788.

Kl. 6 om morgonen d. 25 innevarande månad kom jag till General-Majoren Baron Armfeldts läger, utanför Fredrikshamn, efter en marsch af 19 mil. — — — —

Vi passerade Öfverste-Kammarjunkaren Baron Armfeldts läger, natten emellan den 24 och 25, och som han fruktade ett anfall af Ryssarne, så blefvo vi befallte att qvarblifva der, tills mot morgonen, och de pjeser vi hade med oss, blefvo till hans försvar placerade, och således vi tvungne att ligga på geväret till kl. 3 om morgonen, då han gaf oss en eskort af 300 man Infanteri och 50 man Dragoner, emedan skogarne här äro fulla af Kossacker och Ryska Jägare, dem vi ej kunna försvara oss emot, emedan de aldrig hålla sig tillsammans.

I går eftermiddag kom Konungen hit, och här tros allmänt, att ett anfall mot Fredrikshamn med det snaraste lär ske. Här förefalla dagliga skärmytslingar imellan våra och de Ryska Jägarne, men utan någon betydande effect.

I Lördags blef jag med 2 6-pundiga kanoner kommenderad att intaga en höjd, under hvilken alla förvakterne, om de ej kunna motstå de anfall Ryssarne torde göra på dem, skola retirera sig och af mig undfå beskydd, vid hvilket tillfälle jag undfår 50 man med 1 Löjtnant af något Infanteri-Regemente, för att efter godtfinnande emplojera till kanonernas betäckning. — — — — —

Anjala den 10 *Aug.* 1788.

Jag börjar rättnu längta att få se mina vänner i Stockholm, ty här är mycket ledsamt.

Den delen af arméen hvarvid jag är, som kom-

menderas af General-Major Armfeldt, är nu på Svenska gränsen här vid Anjala, den delen som Öfverste-Kammarjunkaren kommenderar år vid Abborforss, och de öfriga Korpser, lära väl med det snaraste komma öfver till Sverige. — — — En hop omständigheter, jag ej vågar anförtro pennan, skall jag säga Tit. när vi en gång med Guds hjelp träffas. — — — Jag mår intet väl, jag är så matt, att jag knappt orkar gå 100 steg, jag har förkylt mig, jag har ondt i bröstet, och jag har rosen i hufvudet, så jag fruktar mig snart vara tvungen att begära permission ifrån arméen, för att sköta min helsa; i mina kläder, kan, snart sagdt, gå två sådana som jag. — — — — — — —

Anjala den 15 Augusti.

— — — Mitt bref utan dato, skall Tit. förlåta, och det är en glömska jag ej kan hjelpa, ty jag minnes ej den dagen, då jag skref detsamma. — Då jag skref Tit. till om affären med Baron Armfeldt, så hade jag så kort om tid, att jag undvek alla vidlyftigheter, men får nu gifva all den underrättelse jag sjelf har derom. — Natten imellan den 19 och 20 Juli, kl. half 12 ungefär, ankom från Fredrikshamn ett Ryskt detachement, (huru stort kan ingen med visshet säga, emedan ingen vid det tillfället blef tillfångatagen, ty Baron Armfeldt vågade ej förfölja dem, men det tros hafva varit ungefär 600 man, som var nästan samma styrka som vi hade) till *Summa*, en by som ligger vid Kymmene Elf, tre qvart mil ifrån Fredrikshamn, hvarest är ett ganska fördelaktigt pass, som af Baron Armfeldt skulle försvaras; fördelen på Ryssarnas sida var, att de så godt som öfverraska-

de oss, vi voro ej i stånd att nyttja mer än hälften af vår styrka, och Ryssarne innehade höjden, med ett ord, flere betydliga fördelar framför oss.

Nyheter har jag inga, vi äro här snart sagt skilda från hela verlden, och Gud vet huru ställningarna äro, men jag fruktar att Konungen, på falska rapporter, så om vårt goda, som om Ryssarnas elaka tillstånd, blifvit narrad att ingå i ett krig, som, enligt rapporterne, skulle varit det fördelaktigaste, men som jag är rädd före, blir bedröfligt, på ett eller annat, eller på flera sätt. Hela Svenska arméen lär med det snaraste vara på Svensk botten, Flottan ligger vid Sveaborg innestängd, af, som det med visshet säges, 30 Ryska Linieskepp; med ett ord: kriget är, från offensift, helt och hållet omvändt till defensift.

Jag mår ännu illa, och om jag blir vinterliggare här på gränsen, så vet jag ej huru det går med mig. — — — — — — — — —

Anjala den 19 *Augusti* 1788.

Ännu är jag på samma ställe, och här har ingenting passerat, utan det är ganska fredligt, utom en händelse: för någon tid sedan blef en Artillerikarl tagen af Ryssarna och förd till Fredrikshamn, hvarest han blef på bästa sätt bemött, fick mat, och sedan han ätit, blef han med en Trumpetare hitskickad, och då han blef lemnad, undfick han ett Svenskt plåtstycke af Ryssarne; om det var höflighet eller malis, är svårt att veta. Till att på något sätt erkänna denna deras kompliment, så blefvo några Kossacker, som, under den tid de varit här, blifvit ganska väl bemötte, utaf General Armfeldt frigifne och hemskickade; men deras er-

känsla var lik deras kända barbariska karakter, ty under det de blefvo förde öfver gränsen, så fingo de se en af våra förposter, som stod på Ryska sidan, och detta ställe togo de väl i akt; dagen derefter kommo de tillbaka och funno på samma ställe en post af Nylands Dragoner, hvilken de, som man af omständigheterna kan dömma, omringade och med 17 blessurer dödade, samt togo hästen och foro sin väg efter en så väl förrättad expedition; hela affären gick så tyst, att intet det minsta hördes deraf, utan blef det först bekant, då aflösningen kom, för att aflösa posten. — Här går ett ganska elakt rykte, det säges att Ryska Flottan borttagit omkring 50 Transportskepp, lastade för arméens räkning med klädespersedlar, hvaribland i synnerhet nämnes 20,000 kappor, utom andra för arméen högst nödvändiga saker, samt proviant. — Vi lefva här i en ganska brydsam ställning, den ena törs knappt tala vid den andra annat än: huru mår ni, eller något annat dylikt, och Gud vet hvad slut allt detta tager. — Jag mår Gudi lof något bättre, och hoppas snart blifva fullkomligen restituerad.

Anjala den 22 *Augusti* 1788.

Här är allt så tyst och stilla, att det liknar mera ett lustläger, än ett läger emot fienden, och det är mer än fjorton dagar sen jag hört något skott.

Ryktet angående skeppenas samt kappornas borttagande är väl besannadt, men de förre minskade till 11 à 12 och de sednare till imellan 3 à 4000, hvilket för vår närvarande ställning ändå är ganska betydande, emedan pluraliteten af de Finska

ska tropparna äro så godt som utan kläder, ty de äro 17, 18 till och med 20 år gamla, och äro, som de voro af flor. — General-Majoren Baron Armfeldt har lemnat sitt kommando, som är af General-Löjtnanten Grefve Meijerfeldt emottagit; det antal af troppar, som här skall sammandragas, skall blifva 16 bataljoner, hvilka, i fall fred ej kommer imellan, skola i nästgränsande byar kantonera i vinter, hvilket måtte blifva ganska ledsamt i detta kalla klimat. Jag är nu, Gud vare lof, mestadels frisk. — — — — — — — — — —

Anjala den 23 Augusti 1788.

— — — De Officerares förhållande, hvilkas öde varit så olyckligt i Stockholm, torde vara mera att beklaga, än att lasta; ställningarne hafva varit och äro så underliga, att tiden allena kan visa hvilken gjort rättast. Jag fruktar att Sverige förlorat det ryktet, att i dess förhållande vara ärligt och uppriktigt; vår Konung har blifvit narrad att bryta en fred, hvars följder torde blifva svåra nog; till och med infamier äro begångne, för att kunna börja kriget, och det ser ut, som det af illasinnade personer skulle vara gjordt, för att förstöra både Kung och Fäderneslandet. Gud allena kan ställa allt i ordning. — Sjelfva soldaten är öfvertygad att kriget är orättvist, och till ett sådant krig finner han sig utan allt, blottställd för att både frysa och svälta ihjäl. — Regements- och Kompagni-Chefer, öfvertygade om krigets orättvisa, fruktade det ansvar, de äro sina hemmavarande Medborgare skyldige, om de bröto den ed de gjort, att till alla delar, som på dem ankom, upprätthålla Regerings-Formen; och om de med Regementer

och Kompagnier, i synnerhet i ett tillstånd, som ej lofvade minsta framgång, vågade att deltaga i ett offensift krig, som, enligt Regerings-Formen, ej utan Ständernes samtycke kan börjas; således, ställde imellan tvenne eldar, antingen att öfverträda sin ed, eller att ej lyda sin Konung," hafva de hellre qvitterat en tjenst, der de sett sig tvungne att på ett eller annat sätt, såra sina samveten; endera menedare eller sin Konungs befallning obörsamme. — Det säges att Ryska Flottan är helt och hållet mästare af sjön, och af en öfverlöpare, som i dag kom från Fredrikshamn, hafva vi fått veta det 20 Bataljoner äro der sammandragne samt väntas dagligen flera. — I går tog Hertig Fredrik sitt afsked. — Att Danska arméen ligger på gränsen Ärer Tit. känna så väl som jag. — — — I dag skall Konungen rest från lägret, och årnar han sig, som det säges, till Stockholm.

Anjala den 8 Sept. 1788.

— — — Här passerar ingenting, eller lemnas jag i okunnighet om hvad som förehafves; af diskurser hör jag väl något, men jag kan ej veta om det är rykten eller verkligheter, och jag tror, att det är nästan det bästa, att vid detta tillfälle vara såsom bortglömd, och derigenom slippa att vara medverkande i saker, som ej äro militäriska, utan tvårtom, stridande mot all militärisk discipline. Gud styre, så går allt väl, och Gud lät ingenting ske, som är stridande mot den aktning, vi alla äro vår Konung skyldige. — — — —

Anjala den 15 *Sept.* 1788.

— — — För några dagar sedan blef en af Postbåtarne, kommande från Sverige, af den Ryska Flottan uppbragt; men den *Ryska* Amiralen afsände genast alla brefven ouppbrutne till Åbo, men båten behöll han, af den orsak att den tillhörde kronan. — Arméen är här i en ganska usel ställning, och Gud vet huru de, som med falska rapporter och råd öfvertalt en Konung, hvars kärlek för fäderneslandet och undersåtare för alla är bekant, att börja ett krig, då snart sagt, allt fattas, som är det nödvändigaste för att utrusta en armé, en gång skola stå till ansvar; hvar och en kan sjelf dömma om tillståndet här, när den Svenska Flottan är af den *Ryska* så instängd, att den omöjligen kan komma från Sveaborg, kommunikation så afskuren, att de fartyg, som komma från Sverige med arméens förnödenheter, ej kunna komma längre än till ett ställe kalladt Jungfrusund, ungefärligen 20 mil ifrån Helsingfors, der de måste utlastas, och sedan med fasliga omkostningar föras landvägen, — Regementerne usla, och snart sagt utan kläder, hvaribland i synnerhet är Vesterbottens, hvars mondeeringar äro mellan 19 à 20 år gamla; en del är utan västar, emedan de till byxornas lagande blifvit nyttjade, ingen enda kappa vid hela regementet, så att karlen så i anseende till regn som till fugtighet från jorden, i dess tält ej äger en torr klädtråd på sin kropp förrän mot qvällarne, då kläderna af kroppens värma hunnit att torka. De hafva äfven rönt den bedröfligaste följd af ofvannämnde omständigheter, i det de mist, sedan de marscherat från sin hemort, 38 man, och det är så mycket större skada, som det är det vackraste och manbaraste regemente man någonsin kan se. Flera regementer hafva ej mer än några kappor på hvarje Kompagni. — Vid de så kallade Provianterings-

Stater, hvarifrån provianten för truppen skall reqvireras, medfölja anmärkningar så lydande: om intet det eller det finnes, undfås något annat i dess ställe, och vi kampera ungefär 100 steg från magasinet; köttet, som undfås, år en del med maskar och brödet grönt af mögel. — När från krigskassan reqvireras penningar till fält-traktamente för Officerare och Under-Officerare, samt för manskapet, à 1 sk. om dagen, som kallas portions-penningar, får man det svar, att ingen styfver fins i fältkassan. Vid Artilleriet ha Under-Officerarne att fordra 3:ne och Konstaplarne 2:ne månaders löner, huru det är vid de andra regementerna vet jag ej, det är nu öfver 3:ne veckor som fältkassan varit i denna belägenhet.

Sådant år och har tillståndet varit från början och till nu; och af allt detta, kan lätt begripas, med hvad lust troppen skall föra ett offensift krig, der förutnämnde omständigheter ej borde drömmas om, mycket mindre verkligen existera. Vårt värsta göromål år att tysta soldaten, som med ett dagligt mumlande ger sitt missnöje tillkänna, och det äro Officerare, hvars tillgångar så tillåtit, som af egna medel gått i förskott för kronan, till att på något sätt tillfredsställa soldaten, och år det ryktet om deras lust och vilja, ett alldeles ogrundadt, samt af uppbofsmännerne och deras anhängare utspridt rykte. — Adelns ändamål, vid detta tillfälle, år efter allt hvad jag har hört, men som ej väl år stort, intet annat än godt; medföljande dokument, torde fullkomligen kunna öfvertyga Tit. om afsigterne af ett i en armé oerhördt steg, vågadt af ren kärlek för Kung och Fäderneslandt, att bevara en älskad Konung åt sitt rike, och riket åt Konungen. — Ett lika dokument har blifvit uppsatt, de Finska regementerna imellan, uppå en och samma tid, som i de Svenska, utan att veta af hvarandra, som kan vara ett bevis på renheten af

deras ändamål; jag skulle kunna anses för partisk; men jag har icke skrifvit under någotdera; min föresats är och blir endast den, att lyda den jag bör, och lemna politiska affärerne i deras händer, som derom äro ombetrodde.

Revolutionen i Danmark var här en nyhet och var i sitt slag betydande och exequerad med en fermeté, som ger en god idé om Kron-Prinsens kapacité, och hvad åter Danska tänkesättet emot Sverige angår, känna vi för mycket deras förhållande, att kunna lita på beständigheten; det är intet för första gången de under fagra löften narrat oss in i svårigheter, som de sedan snarare förvärrat än hjelpt.

Att vänta Engelska Flottan i en årstid, då den skulle i våra trånga farvatten, snart sagt vara säker att bli ruinerad, genom de täta stormarna; och om de skulle bli vinterliggare här, så tror jag de blefvo gäster, vi gerna önskade oss vara utaf med.

Borgerskapets Korpsers kompletterande kan intet annat hafva till föremål än Fäderneslandets väl, som alltid är Konungens förmån.

Anjala den 19 *Sept.* 1788.

Ställningarne äro här ännu de samma, vi ligga här, utan att höra af några fiendtligheter, här har varit en amnesti på 3:ne dagar, under hvilken tid Cheferne af de här liggande regementer, varit kallade till Lovisa för att bivista en krigs-konselj hos Hertig Carl, som der har sitt qvarter; men som de ännu ej äro tillbakakomne, så vet ingen hvad som der kan vara beslutit, dock tros, det angå arméens förläggande i vinterqvarter, hvilket rättnu början bli högst angeläget; ty i förrgår om morgonen

frös en karl af Vesterbottens regemente ihjäl, han stod på post och ville ingenting säga, men då han blef aflöst, klagade han sig af kölden må ganska illa, då han genast blef förd till regementets läger, hvarest han straxt vid ankomsten dog, en följd, ej så mycket af väderleken, som af den usla beklädningen.

Här säges, att ett rykte skall gå i Stockholm, det Finland skall vilja göra sig sjelfständigt: det är efter min tanke sådant, som ingen förnuftig menniska kan tro. De valde ju då den olägligaste tiden, just då det största binder till ett sådant ändamåls vinnande är dem i vägen, nemligen Svenska arméens närvaro. Dessutom äro Finnarne för sluga, att taga ett steg, som vore för dem efter min tanke af de svåraste följder; snart sagt beständiga missväxtår ha väl lärt dem att de ej kunna äga bestånd utom andras hjelp: de skulle äfven genom ett sådant steg, göra sitt land till en beständig krigstheater; hos Svenskarne skulle ju mot dem väckas ett outsläckligt hat, och skulle intet tillfälle gifvas, som blefve försummadt att återtaga ett land, som i evärdeliga tider tillhört Svenska kronan, och till hvars rätta besittning intet minsta motstånd kan gifvas; de blefvo ju då tvungne att underkasta sig det Ryska oket och blefvo till en början Vasaller och slutligen en Rysk provins, ett ombyte, hvars följder de för väl känna, att icke göra allt, för att snarare hindra än befordra detsamma. Vårt lyckliga och fria regeringssätt, jemfördt med det tvång, undersåtare under en suverän regering äro underkastade, bör ju afskräcka hvar förnuftig menniska att önska, mycket mindre tillskynda sig ett sådant ombyte.

Hvar Konungen är, hafva vi ingen underrättelse att lita på; det säges att han skall vara i Dalarne, men till hvad ändamål vet ingen. Gud bevare Honom.

Anjala den 23 *Sept.* 1788.

Den glädje som Stockholms Invånare visat vid Konungens hemkomst, är ett offer, som de äro skyldige en Regent, begåfvad med de största egenskaper, för att kunna göra sina tillgifna undersåtare lyckliga. — Om de Ryska fångarne blifva väl bemötta af oss, så hafva våra intet att klaga; dem bevises all möjlig höflighet, och allt göres för att göra deras vidriga öde så drägligt som sig göra låter; de äro i Wiborg, hvarest de lära förblifva till dess det blifver afgjordt, om kriget skall kontinuera eller ej. — Att Hertig Carl bekommit befälet vid arméen är alldeles sannt, och vid konseljen, som i Fredags och Lördags blef hos honom hållen, beslöts:

1) Att stillestånd med Kejsarinnan skulle sökas; 2) att Konungen skulle förmås att kalla Riksens Ständer tillsammans; 3) Arméens förläggande i vinterqvarter. — Om de tvenne första punkterna voterades, och när det kom till Prinsen, så sade han, att i anseende till de brister, som äro i arméen, är stillestånd nödvändigt, och till samma badsters ersättande vore Riksdag lika oumgänglig.

Här säges, att i Stockholm skall vara stor oro öfver Konungens hastiga resa till Dalarne; men Gud gifve att hans återkomst ej förorsakade mera bekymmer. — Öfverste Montgomerie står ännu qvar, och det har aldrig varit fråga om hans afgång. — Öfverste Hästesko mår rätt bra och tyckes ingen ting hafva att befara. — Provianten faller väl tämmeligen ackurat ut, dock med den svårighet, att man måste som oftast fara 2¼ mil härifrån för att få bröd. — Fouraget är det värre med, ty det tyckes vara en omöjlighet, att till vintern få deraf ett tillräckligt förråd, oaktadt hästarne ännu gå på gräsbete. — Ammunition är i ett uselt tillstånd, hvaraf jag vill nämna ett bevis: då

vi lågo för Fredrikshamn, så hade Björneborgska Regementet ej mer än 6 patroner på man, och intet Artilleri har väl någonsin gått ut i ett sämre tillstånd än vårt. — Med penningar är det ändå värst, ännu ha ej Officerare och Under-Officerare vid den delen af Artilleriet, som jag är, fått en styfver af sin lön för 3:ne månader, och för Konstaplarne 2:ne månader, och manskapet har sedan den 12 i denna månad ej fått något af den skilling, de dagligen böra hafva, så att bland dem är en faslig jemmer; de hafva ej ett runstycke att köpa sig tobak före. — För en tid sedan skola 5000 R:dr i kopparslantar kommit till Åbo, hvilka landvägen blifvit till Helsingfors transporterade; och kostade transporten 4500 R:dr, en följd af att Ryssarne äro mästare i sjön och vår skärgård så, att intet fartyg kan komma till Helsingfors, och det åter är en följd af den stora seger, för hvars lyckliga utgång Te Deum blifvit sjungit öfver hela Riket, men huru stor den var, kan lätt dömmas, då Ryska Flottan hann repareras och komma tillbaka och stänga in vår, innan den knappt kunnat börja med sin reparation. — Natten imellan den 20 och 21 Sept. var här så kallt, att vattnet i soldaternas flaskor fick en is-skorpa tjock som ett åtta styfvers stycke.

Corpis By den 6 *Oct.* 1788.

Här förehafves nu intet annat än arméens förläggande i vinterqvarter, men som gränsen ej kan lemnas utan bevakning, så äro fyra korpser inrättade, som kallas lätta troppar, men bestå af flera regementers manskap och Officerare, några af hvardera, hvilka blifva förlagda på de ställen och pass,

der Ryssen lättäst kan komma in i vårt land; det säges att så väl Officerarnes traktamente som tropparnas underhåll skall fördubblas vid dessa korpser. — Den 28 September bröts bron upp, som var gjord öfver Kymmene elf, imellan Anjala och Ryska gränsen, vid en By som heter Memmele.

Den 4 October bröt Åbo Läns Infanteri-Regemente upp, samt hade ordres att gå till Helsingfors, för att der göra garnison, men då de marcherat ungefär en och en half mil, fingo de befallning att gå på roten. — Den 5 afmarscherade Björneborgs Infanteri-Regemente till Ummeljocki By, tre fjerdedels mil från Anjala, för att der tills vidare ordres kantonera.

I dag uppbröt Vesterbottens Infanteri-Regemente, och det Artilleri-Kompani, hvarpå jag är fördelt, och marscherade de förre till en By, som heter Keltis, en half mil längre bort än Ummeljocki, på vägen åt Savolax, och det senare hit, tre fjerdedels mil från Anjala, på vägen till Lovisa och Borgo; men vi komma ej att här länge förblifva, utan det säges, att vi komma att ligga i vinterqvarter på Elime, en gård tillhörig Kommerse-Rådinnan af Forselles. — Borgerskapets tjenstgöring i Stockholm lär förefalla dem något ovanligt, i synnerhet som det är så lång tid sedan de voro på något sätt ockuperade med den militäriska tjensten; det måtte för dem blifva kostsamt, ty jag tror helt säkert de ej göra det, utan att lägga sig till uniform och dertill hörande persedlar, för att undvika det railleri, som flere sorters kläders bärande i sådan förrättning skulle åstadkomma. Gud gifve att de ej få mera att göra än de förmodat. — —

Salmila by d. 21 *Oct.* 1788.

Den 13 innevarande månad marscherade jag från Corpis by, och den 20 om aftonen kommo vi hit efter en marsch af 6 och en fjerdedels mil: Detta är det stället som år utsedt till vinterqvarter för Artilleri-parken, det ligger i Kymmenegårds Lån och Actsjö Socken, 4 mil från Lovisa.

Danskarnas framgång lår göra mycken oro i Stockholm; man kan intet såga annat ån att Tranefeldt gjorde ett ganska godt motstånd, men en så öfverlägsen styrka som han hade emot sig, kunde intet annat ån vinna segern, och den var dyrköpt. — Det såges här, att en Artilleri-Officer blifvit skjuten, men hvem, det vet ingen. Om Tit. hört något derom torde jag få veta det. — Sakerne äro här i den uslaste belägenhet, det är mer än en månad sedan. Helsinge och Vestgötha-Dahls regementer fingo ordres att gå öfver till Sverige, men i brist af penningar, åro de ännu qvar. — Nu synes huru man kunde lita på alliansen med Danmark, och om kriget i vår ej är allt, så spår jag Konungen i Preussen anser Pommern för god pris, som nu år utan något slags försvar, sedan de Tyska regementerne åro komne till Skåne. — Det såges här, att en trupp skall sättas upp af Tartare och Ziguenare, som till en myckenhet uppehålla sig i Finland; men hvad nytta man kan vänta sig af folk, som stryka hela verlden omkring, det vet jag intet.

Salmila by den 26 *Oct.* 1788.

— — — Danskarnas infall i Sverige har här varit bekant länge, och var ej heller oväntadt, emedan den tiden af [illegible] månader de gifvit oss, för

att afgöra alla fiendtligheter med Ryssland, vid deras infall var expirerad, och de således tvungne att fullgöra de förbindelser, de med Ryska Kejsarinnan ingått; nemligen, att då hon af oss blef anfallen, att sekundera henne med 15,000 man, och hafva de denna gången vist mot oss mera uppriktighet, än de någonsin förut gjort. — Ryktet om Romerska Kejsarens proposition till Turken om fred, och Turkens förbehåll, var' här en stor nyhet, och kan väl anses trolig, i anseende till den tjenst vår Konung vid detta tillfälle gjort Sultan. — De kanoner, som vid slaget emellan Tranefeldt och Danskarne från oss blefvo tagne, hafva vi återbekommit, på det sättet, att då de skulle föras till Köpenhamn, mötte Kapten Ruthensparre, som kommenderar en Fregatt, det fartyg, hvarpå de voro lastade, hvilket han tog och förde till Sverige tillbaka; det säges äfven att Artilleri-manskapet, som vid samma tillfälle blifvit fångne, hafva funnit tillfälle, att antingen genom våld eller list göra sig från fångenskapen frie. — Ryssarne lära, som det säges, lemnat Hangö-Udd, de hafva vid det tillfället förlorat ett fartyg om 16 6-pundige kanoner utom nickhakar, hvilket af våra kanonslupar blifvit uppbragt, tillhörande Finska Skärgårdsflottan, som legat att observera Ryssarnes företagande; några vedskutor hafva de för oss förstört, hvilken skada Stockholm lärer få känna mesta verkan af, emedan vedpriset lär vara der odrägligt.

Salmila by den 6 *Nov.* 1788.

— — — Konungens kunskaper i det ministeriella, sättes af ingen i fråga, ehuruväl den i anseende till Danmark slagit något felt, men de rap-

porter och underrättelser han haft om sitt eget lands tillstånd, äro, efter min tanke, det som vållat den beklagliga belägenheten, både han och fäderneslandet nu äro uti. Jag tror och hoppas, att det finnes ingen Svensk, som icke önskar hans och fäderneslandets väl, men, man må intet undra, om i nuvarande ställning, intet alla äro af samma mening och tanke till samma ändamåls vinnande. Gud allena torde kunna finna medel, att så ställa saken, att ingen blifver lidande; hvilket är och bör vara hvars och ens önskan och innerliga bön till honom.

Här talas mycket om den Preussiska och Engelska alliansen, men Gud vet hvad man skall tro. — Det är roligt få höra att sjöfarten kommer litet mera i gång, hvilket befordrar handeln,* som näst åkerbruket är det som gör en Stats bestånd; men utan tvifvel hafva flere köpmän lidit ansenligt, under den tiden som sjön varit så osäker, och nu färer väl ändå intet stort vara att vinna i anseende till årstiden.

Att anse Konungen skyldig till de brister, som i arméen äro, kan af ingen förnuftig menniska göras. Hvad skulle han med embetsmän, om han skulle göra allt sjelf, hvem känner icke det, att hvad utrikes affärer och allianser angår, de äro Konungens ensak, men hvad inrikes åter angår, måste han förlita sig på embetsmän och förtrogna, derföre öfverhopas de med nåd och belöningar, för att med flit undersöka och i ordning ställa, hvad som rör rikets inre ställning, samt att med sanna och uppriktiga rapporter, gifva honom underrättelse om rikets tillstånd, hvarpå han sedan kan grunda det, som han vill företaga till fäderneslandets bästa och förkofran; men huru ofta händer icke att sådana rapporter endast ha egennyttan till föremål, antingen att förkofra sin egendom, eller att vilja stadfästa sig i den nåd, de kunnat tillskansa

sig. — Sådant langage föres här, men jag viker ifrån min föresats — derföre nog om detta. — —

Att i Dalarne äro uppsatte 2:ne Korpser har här länge varit bekant, men det säges tillika att de yttrat sig ej vilja gå öfver sin gräns, men att de voro färdige, när så påfordras, att försvara sin provins. — Min helsa är Gud ske lof nu god. — —

Salmila den 11 *Nov.* 1788.

— — — Nå det var ändå väl att Dragonerne och Lifregementet kom en gång till Sverige; de hafva legat ungefärligen 2:ne månader i Åbo för att gå öfver.

Det ryktet om några Ryska krigsskepps bortagande, kommer säkert af det som vid Ryssarnas reträtt från Hangö-Udd strandade och af våra beväpnade slupar blef borttagit; ty vår flotta ligger i Sveaborg och lärer i år ej gå derifrån.

Den Officeren som var öfver med proposition om stillestånd, heter Jägerhorn, och är Major vid Nylands Dragoner.

Om någon arresterad Officerare här, har jag intet hört talas, som kan på något sätt röra det allmänna.

Sprengporten har ej varit under hela kriget öfver till Sverige, mycket mindre hos Hertigen. — Det grofva Artilleriet kom ej längre än till Forssby Bruk, som ligger imellan Borgo och Lovisa, hvarest de lågo några veckor, och vände sedan om till Helsingforss, der de öfver vintern komma att förblifva.

Provjant är det sådan brist på, att vi nu fått ordres, att taga penningar för folket och skaffa dem mat, men det finnes intet att köpa; en tunna

rågmjöl betalas här med 5 R:dr, och att få bröd, är här omöjligt.

Det säges att Danskarne äro kuperade och kunna ej retirera, om det är sannt eller icke torde Tit. vara god och låta mig veta. — Här regerar en tysthet om all ting, att jag tror man i ett kloster ej kan vara okunnigare, om hvad som passerar. — — — — — — — — —

Salmila by den 20 *Nov.* 1788.

Mot alla rykten och allas förmodan afgick Flottan från Sveaborg i förrgår; Hertig Carl följde med, som det säges, endast ett stycke; men alla tro att han far med till Sverige. Gud låt dem komma lyckligt öfver, i anseende till den stormaktiga tiden, emedan Flottan skall vara ganska svagt bemannad. — — — — — — — — —

Salmila by den 8 *Dec.* 1788.

Den 6:te innevarande hade jag äran emottaga Tit. skrifvelse af d. 21 sistl. Novemb., tillika med *aftryck af ett från Finland ankommit bref angående Stämplingar etc.*

Det är ej svårt att skrifva och att anklaga, när den anklagade är satt ur stånd att säga något till sitt försvar. Hvad som rör Sprengporten, vill jag på intet sätt disputera; rykten och flera anledningar bidraga för mycket till hvars och ens öfvertygelse om hvad som säges om honom, och det är tillräckligt, att heta så, för att entamera allt till en öfverdrifven ambition; den erfaren-

heten bevist åtfölja namnet; men att supponera en hel armé vara nog svag, att intet allenast approbera, utan göra allt till verkställande af hans planer, det är för hårdt. — Om misstankarna endast fallit på den Finska arméen, så skulle det kunnat låta troligt, men den som skrifvit brefvet, tyckes liksom kontradicera sig sjelf; han säger ju, att till fullbordan af planen, skulle alla Finska Regementers Tross- och Utrednings-bodar brännas opp; de sattes ju i och med detsamma ur stånd, att sutenera det af dem påbegynta verk; skulle man tro dem hafva så liten erfarenhet, att så förtro sig till en mäktig grannes ädelmod, att de intet skulle tro den kunna snarare nyttja ett godt tillfälle att underkufva dem, än att gifva dem sin protection; skulle de kunna gifva sitt samtycke till hela sin Armées ruinerande, skulle de intet med oro se den fasliga omkostnaden som fordrades till den sammas iståndsättande?

Att nu komma till Svenska arméen, att först anse dem som soldater; skulle de väl kunna gifva sitt samtycke till söndring af en armé, nog svag förut, att tillräckligen kunna försvara sitt fädernesland? Och som medborgare skulle de med indifferens se förlusten af en så betydande del af sitt fosterland, en del, som på ett så betydande sätt bidragit till deras subsistens? Nej, Tit., låt oss anse det steg de gjordt, endast som ovanligt, och om man vill, äfven som obegripligt, låt oss intet dömma resoner, dem vi intet känna; jag anser mig vid detta tillfälle för en bland de lyckligaste menniskor, att på mitt råd eller samtycke, till det som nu nästan uppfyller hela verldens tankar och omdömen, aldrig blifvit gjordt något afseende. Jag kan tala opartiskt, jag kan nyttja den förmån, jag som menniska äger, nemligen att hellre lindra än fälla.

Auktor till ofvannämnde bref tyckes på det gröfsta sätt lasta Artilleriet, en sak, som aldrig kan

blifva för mig indifferent; hvad de gröfre pjeser angå, som voro inlastade, vet jag ej om ordres någonsin voro gifna till deras afgång, men hvad jag vet, är att frågan om deras utlastning aldrig varit före; hvad åter det grofva Artilleri angår, som gick landvägen, så tror jag inte minsta uppehåll var, för att genast sätta det i marschfärdigt tillstånd, men att ingen häst fanns till dess transporterande, lär ej kunna anses för Regementets fel, då likväl till de få pjeser, hvaribland de största ej voro mera än 12:pundingar, som äro de minsta af attack-artilleri, behöfdes ungefär 600 hästar till deras framförande: skulle fördenskull anskaffas skjuts till flera ombyten; hvad svårigheter dervid skulle möta, är lätt att begripa; om det nu tillägges, att till förenämnde pjesers serverande, ej fanns mera än 32 man, så lär något hvar kunna dömma om utgången, då till hvar pjes ofta behöfves så många man, för att under marschen i backarna hindra densamma att sönderslås; och att köra ihjäl hästarna; auktor till brefvet, skulle således få ganska svårt, att gifva anvisning på artilleri till de i fartyget inlastade 100 pjeser. — Auktor tycks äfven bekymra sig mycket öfver, att det i marsch varande grofva artilleriet, ej kom längre än 12 mil, men han lär säkert vara okunnig om Kongl. Maj:ts till dem gifne nådiga befallning, att stadna på det ställe, der orderne träffade dem, hvilka order dem, genom General Hermanson blefvo tillställdte; om de då marscherat längre, hade det med skäl bordt anses för ett stort fel.

Auktor låter se, med hvad visshet han kan kontradisera alla de klagomål öfver de brister som yppades vid arméen: — att säga allt hvad jag hört, i den saken, vågar jag ej, det skulle kunna blifva ansedt för ett brott, men ett exempel torde vara tillräckligt bevis på tillgångarnes ofullkom-

lighet —

lighet — nemligen att flere Artilleri-Officerare, hvaribland jag är en, hafva ej njutit någon lön sedan Juni månad, samt ej bekommit något Fält-Traktamente sedan September månad. Den från Stockholm här vistande delen af artilleriet, bestående endast af 500 man, med deras befäl, hafva att fordra öfver 5000 R:dr; hvad skall icke då bristen i hela arméen vara?

Ett ohyggligt prof af de följder en i elakt tillstånd varande armé har med sig, har redan visat sig; i Söndags begrofs i en kyrka 21 bönder, som af fältsjuka blifvit smittade och deraf dödt. Löjtnant Lagerstråle vid artilleriet, är i samma sjukdom med döden afliden. — Major Fågerhjerta är öfvergången till Ryssland. — — — — —

Salmila den 18 *Dec.* 1788.

Här talas mycket om flera för Sverige fördelaktiga allianser, men jag har hört så många osanningar i detta år, att jag rättnu börjar att misstro mig sjelf; om de äro sanna, så Gud låt det ej gå som det merendels skett, att när deras intresse blifvit tillfredsställdt, vi blifva lemnade i sticket. — Orsaken till krigsrätten i Götheborg, känner jag så litet, att jag ingenting kan nämna om densamma. Tit. torde vara god och gifva mig de underrättelser, som komma till Tit. kunskap derom.

Den glädje som Borgerskapet i Stockholm visade vid Hertig Carls ankomst, anses af alla med bifall; hans förhållande vid sjö-expeditionen, kan snart sagdt intet annat än beundras, och kan af ingen glömmas, allraminst af någon Svensk.

Z.

All ting är här så tyst, att om ej en hop besvärligheter påminna oss ibland, att det vore krig, så visste man alldeles intet deraf.

Enke-Drottningens Regemente ligger i Helsingfors, om bref till Baron Björnberg adresseras dit, så får han dem säkert. — — — —

Nyby den 13 *Jan.* 1789.

I förrgår hade jag åran undfå Tit. skrifvelse af den 19 Dec., tillika med Kongl. Maj:ts bref och förmaning, dat. Götheborg den 1 i samma månad.

Konungens ankomst till staden, kan intet annat än fägna hvar och en redlig undersåte och allramest dem, som varit vane att så godt som beständigt hugna sig af hans närvaro, och ifrån hvilka han nu på långre tid varit frånvarande; det vore lyckligt om det vore sant om de 700 tunnor guld, som det säges att Konungen kan kommendera på Hamburger Bank; ty här är en penningebrist, som är obeskriflig: det finnes intet en enda soldat, som icke har att fordra, hvaribland de minsta på flere månader; hvad Officerarne angå, så om jag skall dömma efter mig, så äro de som ej hafva egna resurser på vägen att svälta ihjäl; jag har ännu ej sedan September månad fått ett enda kronans runstycke och Gud vet hvad slut det skall taga. Det år af fruktan att misshaga Tit. som jag ej beklagat min nöd. — — — — — — —

Jag år nu kommenderad att hafva befälet öfver det vid Helsinge Regemente varande artilleriet, hvilket alltid bör flattera mig, men för det närvarande år för mig snarare en olycka, emedan på det ställe jag kommer ifrån, jag som oftast af välgörande grannar kunde undfå en helsosam och välsmakande måltid, men här är min dagliga spis

ej annat än strömming och ärter, kokade i bara vatten, samt tillagade af en soldat; jag kunde väl ibland få en fogel men jag äger intet att köpa före.

Hvad som ännu ökar vår oro, är att snart sagt dagligen se olyckliga menniskor föras arresterade genom landet, hvaribland äro General Armfeldt, Öfverstarne Hästesko och Otter, Öfverste-Löjtnant Klingsporre vid Björneborgs Regemente; Öfverste Montgomerie bevakas hemma emedan han är illa sjuk, men hvad som uppväckte allas förundran, var Öfverste Hastfehrs arresterande, som så mycket man vet fullgjort Konungens befallningar, och hans brott kan af ingen utgrundas. — Utom Jägerhorn, som långesedan är borta, så äro Öfver-Adjutanten hos Konungen, Major Klick samt Stabs-Adjutanten Ladau äfven rymde, de voro bägge förliden sommar i Hussula läger, vid General Armfeldts armé.

En Kapten Glansenstjerna, som nu ej mera är i tjenst, skall äfven hafva ett slags bevakning, som ej skall släppa honom ur ögonsigte. Det säges öfverallt, att Landshöfdingen De Geer, skall blifva arresterad, men hvarföre, det vet jag icke. — —

Nyby den 3 Febr. 1789.

Jag ville gerna skrifva några nyheter, men här är alldeles ingenting att skrifva om; det enda som jag hört, är att Åbo Läns Infanteri-Regemente, som några månader legat på roten, säges hafva fått ordres, att dragas tillsammans, för att marschera närmare gränsen; deras vinterqvarter skola blifva i en socken som kallas Hollola i Heinola socken och är närmast den socken, jag nu ligger uti. — Här sjuknar och dör obegripligt mycket folk. Af Vesterbottens Regemente äro intet 500 man tjenstbara,

af Helsingarne ungefär 600 man, och sådan är belägenheten nästan vid alla Regementer, artilleriet är nästan det friskaste och ganska få hafva dödt. — Riksdags-nyheter ha vi ännu ej kunnat haft, utom den att här berättas det Lagman Nordin blifvit Bond-Sekreterare, men hvem som blifvit Landt-Marskalk vet ingen ej heller Taleman för Borgare-Ståndet. — — — — — — — — —

Det säges att arméen lär snart blifva 50,000 man; om det är sant eller icke, det vet jag ej, sådant vore väl då icke obekant i Sverige, — här är faseligt ledsamt, jag är ensam Officer i hela byn, har således ingen menniska att tala vid, mina göromål äro väl temligen trägna, men kunna än-dock icke uppfylla alla dagar, om jag hade några böcker, så kunde jag roa mig på något sätt.

Vintren är här sträng, min näsa och ena öra ha 2:ne gånger blifvit förkylda, och en gång ganska illa, — på den ena foten en tå, och på den andra tre samt hälen, och var jag då rätt illa fast, emedan de började svärtna; men de äro nu temligen bra. — — — — — — — — —

Nyby den 5 Mars 1789.

— — — Man hör här intet annat än de bedröfligaste nyheter, en Grefve Leijonstedt vid Tavastehus Regemente och Öfv. Löjt. Ehnehjelm vid Elime Bataljon äro arresterade; de tillika med de öfriga lära snart vara i Stockholm, emedan, som det säges, de i Lördags blefvo förda från Åbo. — En Kapten Glansenstjerna, som har afsked, tillika med en Kornett Essen vid Nylands Dragoner, äro öfvergångne till Ryssland. — Penningebristen är här obeskriflig, intet har jag lön fått, sedan jeg sist

hade äran att skrifva till Tit.; de under mitt befäl äro i samma belägenhet, hvar och en handtlangare har att fordra 9 à 10 plåtar och mina konstaplar omkring 10 à 12 R:dr, och hvad som ännu mera ökar Officerarnes bekymmer är, att Soldaten tror, att penningarne äro utfallne, men för dem innehållas; det är svårt att kommendera en tropp, hvars misstroende man har, och Gud allena vet, huru det skall gå. — Här berättas äfven, att en stor revolution skall tilldragit sig i Stockholm, vid hvilket tillfälle ganska många af Adeln blifvit arresterade, ibland dem nämnes i synnerhet R. R. Fersen och och Baron de Geer, samt General Horn, m. fl., hvad deras brott skall vara, känner ingen så noga. — Jag har varit sjuk en tid, men är nu, Gud vare lof, bättre; Gud låt mig kunna uthärda våren, emedan mitt qvarter är i ett kärr, omgifvet af högå berg, att knappt någon sund väderpust kan nalkas den by, som för mig och mitt fält-kompani blifvit utsedt.

Den venstra flygeln af arméen, hvarvid jag är kommenderad, har genom sjukdom och dödsfall knappast 2500 man tjenstbart folk, ehuru den består af Östgötha-, Vesterbottens och Helsinge Infanteri-Regementer, 1200 man hvardera; en Bataljon af Elfsborgs Regemente 600 man, en Jägarkorps 400 man, med samteliga korpsers tilldelta Artilleri ungefår 200 man. Och i vår fruktas, att sjukdomarne tilltaga, i anseende till de usla qvarter, som till en god del bestå i så kallade Pörten, dem Svenska folket ej äro vane vid. — — — —

Nyby den 11 Mars 1789.

— — Det vore visst lyckligt, om de till Stockholm ankomna penningarne vore här i Finland, ty

arméens fordran är 300,000 R:dr. — Af de arresterade här i Finland äro af de tre, som Tit. i sitt bref nämner, de tvenne sistnämnde, men hvad Hjerta angår, har jag icke hört någon af det namnet vara i fråga; om några flera äro gripne, än de jag nämnt i mina öfriga bref, vet jag ännu intet, utom en Kapten Gustafson vid Elime Bataljon, som ryktet säger antingen skall vara arresterad eller rymd, hvilket likvål fordrar bekräftelse. — Det buller, som varit vid Riksdagen, var väl till någon del här bekant, men ej så omständeligen, som Tit. bref innehåller. — Utnämnandet af Vice-Landtmarskalk, samt den andra Sekreteraren vid Bonde-ståndet, var alldeles en nyhet. —

Allting liknar sig till ett förestående allvarsamt krig, nya magasiner upprättas, ordres äro komne om Artilleriets förökande, samt bestås det för hvarje karl, som vill gifva sig till handtlangare, 15 R:dr i värfning, hvilket är 5 R:dr mera, än förut beståtts.

Den begärta skriften har jag aldrig sett, men väl hört omtalas; om jag kommer öfver densamma, skall den sändas. — — — — — — — —

Nyby den 12 *Mars* 1789.

I går hade jag den äran att undfå Tit. skrifvelse af den 2 innevarande månad. Nyheten om Vice-Landtmarskalkens utnämnande hade jag verkligen meddelat några af Officerarne vid Helsinge Regemente, hvilket på sätt och vis intresserade dem, emedan den förstnämnde är deras Öfverste-Löjtnant, men det betyder ingenting, ty man får under nuvarande tider ej vara så nogräknad, om en och annan berättelse undergår någon förändring; de, som jag råkar, skola blifva om misstaget underrättade.

Det är fägnesamt att höra, att saker, hvaraf rikets välfärd beror, på ett enigare och anständigare sätt förehafvas, än i början af Riksdagen. Gud låt det som beslutes vara till vår verkliga förmån och nytta!

Ryssarne hafva redan gjort ett litet försök, att oroa oss i våra vinter-qvarter; för några dagar sedan kommo de om en natt till ett ställe eller ett pass, som heter Pilkama, hvilket är en qvarn, hvilken de ärnade förstöra; någon skada lära de äfven hafva gjort, men de blefvo snart repousserade. — Natten derpå så gjorde de ett verkligt ondt; ty vid Strömfors bruk är en vatten-qvarn, som får sitt vatten utur en arm af Kymmene-elf, som kommer från Ryska sidan, denna arms vatten, hafva de afledt så, att ofvannämde qvarn är i obrukbart stånd. — Det säges, att 20,000 man Ryssar marscherat till gränsen af Carelen, men det tros, att det endast är ett af dem sjelfva utspridt rykte, för att förmå vår armé att göra en hop onödiga marscher, hvarvid ofta förloras mera folk, än i en batalj. Imellertid ha våra främsta posteringar undfått ordres, att noga observera de minsta af Ryssarnes rörelser, och dem genast till vederbörlig ort rapportera. — — — — — — —

Nyby den 26 April 1789.

— — — Härigenom ha till Savolax nyligen passerat tvenne transporter af artilleri, bestående af 6 stycken 12:pundige kanoner af metall, 6 stycken dito af jern, samt 4 st. 8:pundige metall-haubitser; några st. mörsare skola äfven komma; bristen af hästar har gjort, att dessa pjeser, som alla bordt gå på en gång, nu i fyra gånger måste afgå;

till dessa pjesers förande har behöfts inemot 2000 hästar. Af detta artilleri skall en del stanna i S:t Michel och en del vid Pumala sund. Gud låt denna transport gå lyckligt, den passerar på ett ställe, som heter Menduharju, så nära elfven, att Ryssarne kunna stå på andra sidan och se densamma, och till dess försvar medföljer ej mera, än det till pjesernas servis nödiga manskap, och är således utan betäckning, och består denna servis till mesta delen af Åbo Infanteri, som nu är Artilleriet tillslagit, hvilka ännu ej hunnit blifva till denna exercis inöfvade, samt i hela Savolax finnes ej mera än 2000 man, hvilka, i anseende till sjukdomar och andra omständigheter, kanske ej i tjenbart stånd, äro mera än 1500 man, som dessutom i anseende till gränsens bevakande äro på 14 à 15 mil från hvarandra utspridde, då det deremot säges, att Ryssarne mot Savolaxska gränsen skola hafva ungefär 20,000 man. — Ryktet här väl sagt mera, men jag nämner allenast det minsta, emedan det är öfverflödigt till förenämnde transports borttagande. — Om denna transport kommer lyckligen fram, så är den i en ganska kritisk belägenhet, ty den är utan hästar; till dess transporterande nyttjas bondhästar, hvilka, i anseende till beständiga transporter och skjutsande, äro så usla, att flera störta under marscherne, och vet jag ej hvar Artilleriet vid hela arméen skall få hästar; jag, som för mitt fält-kompani skall hafva 54 st., har ännu aldrig en enda, och inalles behöfvas flera 1000:de hästar.

I Fredags morgon vid dagningen attackerade fienden en by nära Elime, som heter Sörele; denna attack, som nu ej mera höres af, hade den följden, att venstra flygeln, hvarvid jag är, fick ordres att vid första vink bryta upp och marschera; men ytterligare ordres kommo ej, utan ligga vi ännu stilla; om den öfriga delen af arméen fått några ordres, vet jag intet, och om fienden gjort någon skada,

som

som är betydlig, vet jag ej heller; men utan att vara General eller äga någon betydande erfarenhet, så spår jag, att vi få en hop sådana små attacker, som intet hafva någon annan följd, än onödigt besvär, och för att hålla oss qvar der vi äro, och innan vi veta något af, så är Ryssen inne i Savolax, och torde det bli svårt nog, att få honom tillbaka. — Här går ett rykte, att Öfverstarne Hästesko, Otter och Grefve Leijonstedt skola vara dömde att mista lifvet, för Crimen læsæ Majestatis, som likväl fordrar bekräftelse. — Det säges, att ordres skola vara komne till en ny Artilleri-parks iordningsättande, som lärer blifva något svårt, emedan allenast fattas 7 Kaptener, 24 Subaltern-Officerare och 86 Under-Officerare, hvilka, med de dertill erforderliga kunskaper, lära blifva svårt att anskaffa. — — — — — —

Nyby den 20 *Maj* 1789.

Vi äro ständigt oroade med små attacker, hvaraf likväl en del äro fausses; — ibland dem, som löna mödan att nämna, är först en, som skedde i början af förra veckan, då Ryssarne attackerade en postering i Savolax och Christina församling, nära Öfverste Brunows boställe; denna postering var ej mera än 20 man stark, samt måste genast retirera, emedan Ryssarne, som det säges, varit omkring 200 man, hvilka, sedan de brännt några byar och borttagit all spannmål, samt alla kreatur de öfverkommo, drogo sig tillbaka; men så snart Öfverste Stedingk, som kommenderar i Savolax, fick rapport om denna affär, så ankom han med - - - man, med hvilka han gick öfver elfven och attackerade en Rysk postering af ungefär 600 man; denna attack lycka-

des ganska illa; våra fingo en Fändrik Konow och sju man på stället skjutne, samt en Löjtnant Delvijk och en Fändrik Aminoff illa blesserade, utom 45 man; och måste Öfverste Stedingk draga sig tillbaka; Ryssarnes förlust vid detta tillfälle är ej bekant. — Den andra skedde i Söndags morgon, då Ryssarne anföllo en postering vid en by, som heter Sikakosky, ej långt från Fala, som bevakades af ungefär 40 man; vid detta tillfälle blef fördelen alldeles på vår sida: för Ryssarne blef på stället en Kapten skjuten, samt två Jägare fångne och blesserade, efter hvilkas berättelse, en Löjtnant och omkring 50 man skola blifvit skjutne och blesserade; men som Ryssarne hafva den vanan, att vid retråtten medsläpa sina döde och blesserade, om möjligt är, så kan deras förlust sällan med säkerhet sägas. På vår sida blef ingen skjuten, samt ej mer än en enda soldat litet blesserad i ena armen, ehuru Ryssarnas styrka i sjelfva affären var 150 man, utom ett lika antal, som var att försvara deras retrått. — Regementerne börja nu att intaga sina Cantonner-qvarter, till dess väderleken tillåter arméen att bo i tält. — Arméen är otroligt förminskad; det säges, att den ej består af mera än ungefär 8000 man tjenstbart folk, och utom vår Herres besynnerliga nåd, så är det svårt att förmoda en lycklig utgång på denna leken. — Nu i ögonblicket hade jag åran undfå Tit. skrifvelse af den 27 April.

Hvem skulle ej med största fägnad se den förening; som nu ändtligen vunnits alla stånden imellan, och slutet på en Riksdag, som gifvit anledning till den största missämja, som någonsin nästan hörts medborgare imellan; Gud gifve endast, att detta, till utseende goda slut medförde den allmänt önskade verkan, nemligen: Fäderneslandets frälsning, som jag med flera skäl tror vara i den vådligaste belägenhet.

Nyby den 24 Maj 1789.

För några dagar sedan, gick en Major Gripenberg, som ligger i Savolax, med ungefär 300 man, och attackerade Ryssarne i deras land, hvilkas styrka var efter somligas berättelse 1100 och efter andras imellan 8 à 900 man; denna affären var för oss ganska lycklig, emedan af Ryssarne blefvo på platsen 400 man, utom blesserade och kanske äfven döda, dem de tagit med sig; på vår sida blefvo ej flera än 19 skjutne och 24 blesserade; till en god utgång vid detta tillfälle bidrog ganska myeket en Under-Officer vid Artilleriet, som i de första skotten med den kanon, han kommenderade, demonterade en 12:pundig fiendens kanon, som var ganska väl placerad, och om det ej händt, hade kunnat förorsaka oss den betydligaste skada. — — —

För denna händelse kunna vi ej nog tacka vår Herres besynnerliga Försyn, som, oaktadt den stora skillnaden på styrka, som var imellan oss och Ryssarne, likväl på ett så betydande sätt gjorde oss segrande. — Det var väl ej ämnadt, att med så mycken disproportionerad styrka angripa fienden, ty en Officer, hvars namn jag ej vet, skulle innanföre Ryska gränsen, på ett utsatt ställe, med omkring 150 man af det så kallade Landtvärnet, stöta till den korps, som af Major Gripenberg kommenderades; men då nämnde Officer kom öfver gränsen, så vände ungefär hälften af Landtvärnet om; och kunde alldeles intet förmås att gå längre, samt hade han möda nog, att få de öfriga att följa, hvilket likväl slutligen skedde, men i anseende till detta uppskof, så kommo de ej i rättan tid, utan då de framkommo, var hela affären förbi, men imellan dem och Ryssarne blef likväl ett litet handgemäng, hvarpå de retirerade, samt blefvo ej förföljde.

Nyby den 3 Juni 1789.

Gud gifve att den i regeringen skedda förändringen medförde det dermed päsyftade ändamål: vårt fattiga lands räddning och upprätthållande; nog är det gifvet, att når det allmännas väl beror på en enda, hvars eget intresse beror på dess undersåtares välmåga och bestånd, och densamma äger för dem och Fäderneslandet all faderlig kärlek, så bör allt gå bättre, än då flera, hvars enskilta intresse ofta hafves mera afseende på, än det allmännas, äro i regeringen delaktige, hvarigenom äfven förekommes, att de oenigheter, som dem sinsimellan uppkomma, ej må, som ty vårr ofta hände, drabba den oskyldiga. -- Nog har det kommit penningar till Finland, men de hafva varit otillräckliga att betala den fordran, som arméen har; jag tror knappt det är någon, som för detta år fått en enda styfver, ty alla, som råkat mig, af hvad regemente som helst, så säga de ett och detsamma.

Nyby den 10 Juni 1789.

Helt oförmodadt anlände Konungen till Åbo i Fredags d. 5 innevarande månad. Öfver Åland har Han ridit på skjutshästar, samt derifrån öfverkom Han till Åbo uti en liten båt. -- Vidare är ingenting passeradt. — — — — — —

Heynola den 27 Juni 1789.

Den 19 fick jag ordres att marschera till S:t Michel; men jag hant ej längre än ungefär 5 mil, då Hr Baron Stedingks ordres mötte, det alla till S:t

Michel i anmarsch varande troppar och transporter, vid undfåendet af dessa hans ordres, genast skulle omvända och fatta posto på andra sidan Förango elf, som löper vid Heinola, hvarest jag nu är; dessa ordres tyckas gifva anledning till en mindre fördelaktig ställning för vår i Savolax varande armé, men rätta förhållandet kan med visshet ej vetas, emedan kummunikationen är afskuren imellan arméen och Baron Stedingk.

Harkela Låger den 9 Juli 1789.

Beständiga göromål hafva hindrat mig, att på fjorton dagar lemna någon underrättelse om min existens. — Jag lefver i största okunnighet om hvad som passerar, men likväl supponerar jag, att Ryssarne till det mesta dragit sig ifrån Savolax, för att kunna emotstå vår armé, som för flera dagar sedan gått öfver gränsen. Helsinge-Regementet, hvarvid jag är fördelt, tillika med Elfsborgs bataljon, är nu under marsch till Vårele, hvarifrån vi förmodligen komma att konjungeras med stora arméen.

En nästan odräglig hetta bidrager ej litet att öka de besvärligheter, som marscher verkligen äro underkastade; i går gjorde vi ej starkare marsch än 1½ mil, men det oaktadt blefvo några och tjugu man af vanmakt liggande på vägen, och hela styrkan, som gick ifrån Heinola och hit, var ej mer än omkring 400 man af Helsinge-Regemente, med dess tilldelta Artilleri.

I afton marscherar jag härifrån. — — —

Lovisa den 25 Juli 1789.

Den 15 innevarande bevistade jag den olyckliga affären vid Kaipias; vi förlorade ungefär 226 man döde och blesserade; af de, som Tit. känner, är Major Jernfeldts, som erhållit tvenne blessurer, en kontusion på högra sidan af bröstet, hvilken sätter hans lif i fara, emedan det fruktas för kallbrand, samt en genom ena låret, som är mindre farlig. — Vid det under mitt befäl varande Artilleri blefvo 5 man, 1 trossknekt och 5 hästar skjutne; 1 Officer, 1 Under-Officer samt 2 man blesserade, utom flera skador å pjeserne med deras tillbehör. Denna affär började kl. 4 e. m. och varade till inemot 9 om aftonen, då vi måste börja med retraiten, och blefvo vi förföljde 5 godå fjerdedels mil, hvarunder vi beständigt måste slåss; af hvad som kallas troféer, fick fienden ingenting. — Fiendens styrka var 5000 man, som var förskansad, samt försvarades förskansningen af 12 stycken kanoner, utom tvenne andra batterier, hvars styrka man ej så noga känner. — Vår styrka var omkring 2000 man, som merendels måste agera i en defilé, som försvarades af förenämnde 12 kanoner. — Jag kan intet tillräckligt tacka vår Herre, som vid detta tillfälle bevarade mig för all slags åkomma; men de många fatiger, som i flera veckor varit, ha å nyo ådragit mig en sjukdom, som tvungit mig att begifva mig hit till staden, att söka bot, samt förnyade krafter, att med Guds hjelp få återvända och tjena min Konung och Fädernesland. Min fordran är väl ännu ungefär lika stor, men så länge den intet ökas, så hoppas jag väl kunna berga mig, då det faller något ut, som nu skett.

De nya sedlarne anses väl här för goda, men det är så ondt om skiljemynt, att man nästan går miste om det nödvändiga, för det man ej har sådana penningar, som passa till betalningen. — —

Lovisa den 3 Aug. 1789.

— — — Den delen af arméen, som gick öfver vid Anjala, är nu tillbakakommen, som säges vara en följd af den reträtt, General Kaulbars var tvungen att göra efter slaget vid Kaiplas.

Denna affär har med största onåd blifvit ansedd af Konungen. Krigsrätt är förordnad, som sitter vid Vårele, för att undersöka Generalens förhållande vid denna attack; som det säges, skall det vara på hans egen begäran, som Krigsrätten är befallt; Gud gifve! att han kunde finnas oskyldig, ty han är en genomhonett herre, och han älskar både Konung och Fäderneslaud.

Högfors intagande och Gen. Major Stedingks seger i Savolax äro väl redan i Stockholm bekante, emedan kurirer genast skola afgått, för att underrätta regeringen om dessa våra fördelar.

Det säges, att Gen. Major Steding fått imellan 3 à 400 man fångar, några säga 600, och ibland dem skall vara 26 Officerare. General Schoultz, som der kommenderade Ryska arméen, hade med möda kommit undan; tillika med dess Fru, som äfven varit med i kampagnen. Ryktet säger, att han måste begifva sig bort i kalsongerne och hon i lintyget; lägret och bagaget skall ock fallit i våra händer; huru det är med deras kanoner, har jag ej hört; äfven berättas, att bland de fångne Officerarne skall vara Glansenstjerna och v. Essen, som i förlidne vinter gingo öfver till Ryssland, den förre som Öfverste och den senare som Major i Rysk tjenst; om så förhåller sig, så lärer deras olyckliga öde vara gifvit; de förtjena väl allt hvad som kan hända dem, men det blifver likväl ohyggligt, om stupstocken skall fram; den förra har hustru och barn, samt den senare föräldrar och många syskon, som då skola blifva så godt som åsyna vittnen till deras så nära anhörigas bedröfliga

öde. Menskligheten förbjuder intet att önska, det ryktet om dessa begge uslingars tillfångatagande vore osannt, ty hvem är väl tjent med deras afrättande, om så skulle hända, ty deras öde kan väl blifva svårt nog, för samvetet måtte väl en gång vakna på dem, och jag tror ej något straff kan upptänkas, som lärer kunna öfvergå samvetets ånger. Bland Svenske Officerare, som blifvit af Ryssarne fångne, äro flere, som hemsluppit på parole, så att det tyckes att de blifvit mindre barbariska, än de förut varit kända före.

Från Helsingfors skall nu komma attack-artilleri; om jag får dömma, så tyckes det vara nog sent, emedan det fordras lång tid, att transportera så tunga pjeser, med tillbehör. — — — —

Lovisa den 8 *Aug.* 1789.

Osanningen om ryktet af min fångenskap behöfver nu intet mera bevis, och jag får äfven tillägga, att Kapten Dunker ej eller ännu är fången, men de pjeser, hvarmed han gick till Pumala, som bestod af 12 och 6:pundige jern-kanoner, äro i Ryssarnas händer; antalet vet jag intet precist, men jag tror, att de voro omkring 10 à 12 stycken.

Den omständliga berättelsen om arméens operationer ifrån och med den 23 Juni till och med den 2 Juli, hade jag intet läst förut, hvarföre jag tackar mycket för dess öfversändande till mig.

Huru skulle jag kunna annat än gilla Tit. önskan, det jag måtte få bevista någon affär, der tillfälle gafs för mig, att med mitt förhållande bana mig vägen till någon hedersbelöning eller till någon tjenst, som i en framtid kunde försäkra mig om en bättre utkomst, än min nuvararande, men

ett

ett oblidt öde tyckes alldeles hindra allt, som kunde vara mig till förmån i den vägen; ty, om jag går tillbaka till krigets början, så äro alla de omständigheter, som röra mig, alldeles konträra emot den åstundan jag äger, att för min Konung och Fädernesland visa den kärlek, jag bär för dem. Först blir jag kommenderad till den delen af arméen, som endast utmärker sig med otrohet emot sin Konung och Fädernesland, likväl lycklig nog, att undvika deltagandet i deras upproriska förehafvanden, till och med att kunna så förhålla mig, att minsta misstanka eller skugga ej kunnat kastas på mitt uppförande, hvilket tydligen bevises derigenom, att jag af de, vid arméen varande Officerarne, nästan var den enda, som undgått förhör vid den Krigsrätt, som öfver deras förhållande varit förordnad; men med all min oskuld var jag ändå der: jag torde likväl på högre ort vara misstänkt. När då denna oerhörda händelse var förbi, så sjuknade jag, och sattes således ur stånd, om tillfälle gifvits, att visa mina tänkesätt. Härmed slutades det året. — Det första, som i år gaf mig apparens, så var det de ordres jag fick, att gå till Savolax, som då tycktes vara det ställe, hvarest de största tillfällen voro att visa sig; men mitt hopp var snart förbi, ty jag hade knappast marscherat 5 mil, då andra ordres att vända om mötte mig, emedan den i Savolax varande delen af arméen var slagen och måste retirera. — Sedan jag några dagar legat i Heinola, fick jag ordres att marschera, då vaknade åter mitt hopp; men det olyckliga slaget vid Kaipias slutade denna förrättning, och ehuru jag dervid riskerade mycket mera, än kanske andra, som njutit vedermälen af Konungens nåd, så har jag ingenting deraf att förvänta, emedan enskiltas förhållande vid mislyckade affärer sällan hafves afseende på, om det ej bidragit till den elaka utgången af affären;

jag vill väl härmed intet påstå, att jag vid nämnde tillfälle gjort mig förtjent till någon belöning, utan endast visa huru litet ödet är mig gynnande; likväl bör jag intet lemna onämnd den stora erkänsla, jag är vår Herre skyldig, som behagade bevara mig för all skada vid ett så farligt tillfälle.

Jag mår nu, Gud vare lof, något bättre; men är för svag att kunna vända om till arméen. — Jag har ingenting hört vara passeradt, sedan mitt sista bref till Tit. — Det skjutes väl dagligen vid Anjala och Värele, men det är af ingen betydenhet. En Officer af Artilleriet blef för några dagar sedan blesserad af en kanonkula, hvaraf han dog, sedan han blifvit hitförd; det var Löjtnant Tallberg. — —

Lovisa den 14 Augusti 1789.

Vid arméen är mig ej bekant, att något af betydenhet förefallit; små kanonader ske som oftast vid Anjala och Värele, som aldrig aflöpa utan flere mans förlust, dels döda, dels blesserade.

Jemtlänningarne lära hafva förlorat sina gamla, fast underliga privilegier, att ej gå utom sin gräns, endast till Stockholm; den resa de nu komma att göra, lär således förefalla dem något ovanlig.

Det Allehanda Tit i sitt bref af den 31 Juli varit så god och skickat mig *), visar ett prof af den ohyggliga tillställning, som i ett rike kan förehafvas, och ehuru hårdt Krigs-fiskalens påstående är emot dem, så tyckas de hafva förtjent ännu värre, men deras anhörige äro att beklaga, som kanske

---

*) Häruti var infördt Aktor Wallenqvists påståendeemot förrymde, Jägerhorn, Klick, Glansenstjerna och Ladau

för deras infama förhållande blifva tvungne att tillbringa sin öfriga lefnad i elände. — — —

Öfverste Kaulbars erhöll permission till Sverige förlidne vår, så att vid arméen nu ej är mera än en af det namnet, som är General-Majoren, hvilken var den, som kommenderade vid Kaipias-affaren; han är ej arresterad, men ställd under krigsrätt, det är dessutom alldeles icke i fråga, att han ej lydt Konungens ordres, utan det är hans reträtt öfver elfven, som anses för något precipiterad, men denna reträtt säges vara en följd af en falsk rapport, det fienden på ett annat ställe slagit en brygga öfver elfven, då, om det varit sant, General Kaulbars med sin fördelning af arméen ej kunnat undvika att blifva tagen; jag tror således hans stora fel vara, att ej hafva undersökt riktigheten af rapporten, men som den gafs honom af en Officer vid Nylands Dragoner, så tycktes han böra sätta tro dertill. Huru förhåller sig med bryggan, som det säges, han ej låtit borttaga eller afsvänga, kan jag med visshet ej säga, men innan jag ma scherade från Värele, hörde jag berättas, att bryggan var borta och Ryssarne kommo ej öfver, förr än natten derefter.

Sjö-affären skall varit af ringa betydelse, men torde, efter all liknelse, blifvit ganska förmånlig för oss, om Öfverste Lilljehorn lydt ordres.

Det säges, att Lilljehorn på tillfrågan, hvarföre han ej lydt Hertigens signaler, som utmärkte ordres att attackera? har svarat: *När man följer sin öfvertygelse, så gör man sin skyldighet.* Ett obegripligt svar af en lydande. — — — — —

General Kaulbars skall vara så sjuk af chagrin, att han är nästan utan apparens. — — — —

Lovisa den 18 Aug. 1789.

Onsdagen eller Thorsdagen i förra veckan gingo Ryssarne öfver vid Anjala på båtar, med huru stor styrka vet jag intet, men vi förlorade dervid tvenne 3:pundige metall-kanoner, samt våra egna broar blefvo af Ryssarne svängde öfver elfven, så att de nu på dem kunna gå öfver: en Kapten Gyllengahm vid Helsingarne skall vara blesserad och en Under-Löjtnant Chytræus vid Artilleriet har fått tre bajonett-styng; flera omständigheter dervid vet jag nu intet, men så snart jag får veta något mera derom, så skall jag skrifva det. — Det säges äfven, att något förelupit vid Vårele, men jag har derom intet fått någon säker underrättelse.

Vid Högfors är allting stilla.

Med Fredrikshamns intagande lårer ej gå så lätt, i synnerhet som vid arméen ännu ej finnes någon större kanon, än 12:pundige; det säges likväl, att 24 och 18:pundige skola vara på vägen, men jag fruktar, att de ej framkomma förr än till vintern. — — — — —

Lovisa den 22 Aug. 1789.

Den Artilleri-Officern, som jag i mitt sista bref omnämnde, som blifvit blesserad vid Anjala, då Ryssarne togo tvenne kanoner, har i stället för 3 bajonnett-stygn fått 8, hvaraf likväl ej mera än ett är farligt.

I går kommo Jönköpings och Kronobergs batal-jonerna hit, och i förrgår kommo Lätta Dragonerne samt Skaraborgs Regemente, hvilket senare har marscherat till Högfors; de öfriga kampera här vid staden; när de skola afmarschera vet jag intet. Infanterierna hade äfven sitt Artilleri med sig. — Jag

har ingenting hört vara passeradt vid någon del af arméen, utom det ryktet säger, att Gen. Major Stedingk skall dragit sig tillbaka, om det är efter ordres eller af egen öfverläggning, känner jag intet. — General Taube ankom med de ofvannämnde tropparna. General Pollet skall komma med de öfriga.

Det säges, att Konungen varit sjuk, men skall nu vara bättre; hvaruti sjukdomen bestått, har jag intet fått någon underrättelse om.

Jag har hört berättas, att en stor revolution förelupit i Frankrike, men som berättelserna nu förtiden äro så osäkra, så skall jag bedja Tit. vara af den godheten och lemna mig någon underrättelse derom.

Lovisa den 25 *Aug.* 1789.

I dag har kommit en bedröflig underrättelse. Vår Skärgårds-flotta har slagits med den Ryska, och skall vara så godt som totaliter nedergjord, hvilket efter berättelsen så skall hafva tillgått: sedan vår flotta i flera dagar af den Ryska varit innestängd, så blef den i går straxt på eftermiddagen attackerad, hvarvid vi i början haft den fördelen att taga 3:ne Ryska kanon-slupar, hvarpå den Ryska flottan börjat att draga sig tillbaka, då vår, som säkert ansett detta som en verklig reträtt, avancerade för att förfölja, men de blefvo i det stället omringade af Ryssarne, som lära hafva bemäktigat sig en stor del af våra fartyg; några hafva kommit undan, men huru många vet ingen med visshet. 3 Kanonslupar äro komne hit till Lovisa.

En god del af Uplands och Dahl-Regementet sägas vara borttagne, som för några dagar blifvit

på denna Skärgårds-flotta embarkerade. — Af skjutne Offiicerare, som man vet, äro en Baron Sjöblad, som är Kapten vid Helsingarne, men var tillika Öfver-Adjutant hos Grefve Ehrensvärd, som är Chef för Flottan; en Kapten Grefve Dohna vid Dahl-re, gementet; flere har jag ej hört nämnas. Det torde kanske vara mindre illa, än första ryktet säger, men illa ser det ut, emedan Ryska flottan varit 110 segel och vår endast 41. — Den lilla Garnison, tillika med de härstäd s varande sjuke, som äro på bättringsvägen, skola i dag afgå till Svartholmen, emedan man har allt skäl till att vänta besök af Ryska flottan vid denna fästning.

Borgerskapet skall imellertid hålla garnison i denna staden. — — — —

P. S. Affären har varat i 10 timmar.

Lovisa den 27 *Aug.* 1789.

Som jag nu fått en tillförlitligare underrättelse om Skärgårds-flottans affär, så skall jag härmed fullborda och rätta den beskrifning, jag gjort om denna beklagliga händelse.

Vår flotta blef för en tid sedan instängd i Svensksund, och låg så till, att den på flera ställen kunde blifva attackerad, hvarföre den lät på åtskilliga ställen göra försänkningar, som hindrade fienden, att på de ställen gå fram med några fartyg, men som kostnaden var för stor att göra sådana försänkningar på alla tillgängliga ställen, så gjordes de endast vid dem, som ansågos nödvändigast.

Sistledne Måndag den 20 mot aftonen blefvo de attackerade af ungefär 50 segel af Ryska Skärgårds-flottan (vår flotta var 42 segel stark). Striden var ganska häftig, men var alldeles till vår

flottas fördel; den hade tagit 3 Ryska fartyg och förföljde den flyende Ryska flottan, men under detsamma, så kom Prinsen af Nassau med den öfriga delen af fiendens flotta, af ungefär 60 segel, och tog vår flotta i ryggen, men som denna under föregående slaget lidit ganska mycket, så var för den omöjligt att uthärda någon affär med en så vida öfverlägsen styrka, som naturligtvis hade ökats med de, af den förra flottan i stånd varande fartyg; så beslöt Öfver-Amiralen Ehrensvärd att slå sig igenom den nya ankomna Ryska flottan, för att derigenom sauvera allt, som möjligt var, hvilket på dess ordres genast verkställdes; men som de voro alldeles kringrände, så kunde denna manöver ej ske i den tillbörliga ordning, utan var det endast för hvart och ett fartyg, att bjuda till att komma undan så godt och hvart det kunde; en del äro komne till Svartholm, somliga till Högfors, men 9 eller 10 lära vara alldeles borta, tagne eller nedskjutne; hvaribland skall vara en Galere, en Fregatt och Turuma Björn Jernsida, som var det bästa af den sorten fartyg i vår flotta, resten lär vara kanonslupar; imellertid är Skärgårds flottan i den beklagliga ställning, att den i år ej mera kan visa sig i sjön, hvad vill den väl uträtta emot den, som är för det närvarande två gånger större.

Det underligaste af denna affär var, att, oaktadt den olyckliga utgången, så förde vår skingrade och flyende flotta ungefär 40 Ryska fångar med sig, som de i början hade tagit; desse fångar äro nu här i staden.

Dahl-Regementet var intet, enligt första berättelsen, embarkeradt på denna flotta, men Uplands var der, och hafva de förlorat 8 Officerare och ungefär 240 man, dels skjutne och dels fångne; Grefve Dohna var vid sistnämnde Regemente. — Af arméens flotta äro flere Officerare skjutne, blesserade och fångne; bland de senare äro Öfverste-Löjt-

bant. Rosenstein. Öfver-Amiralen skall med möda kommit undan. En Prest blef skjuten af samma kula, som Baron Sjöblad.

I går afton kl. 6 kom Konungen till staden, och for strax till Svartholms-fästning, för att väl se efter i hvad stånd den är, och befalla hvad han finner nödigt till hindrande af Ryska flottans ingång hit till staden. Denna flotta säges i går hafva visat sig ungefär en half mil utanför fästningen.

Ibland Borgerskapet har här uppkommit flera disputer och oenigheter, angående deras tjenstgöring, emedan de mera välmående ej sjelfve vilja göra tjenst, utan låta sina drängar göra det, eller vilja de leja annat folk dertill, — hvilket de fattigare ej kunna — och vilja de intet göra tjenst med drängar, eller hitflyttade Lifländare, som de förre vilja sätta i sitt ställe. De senare tyckas intet hafva orätt; ty när Fäderneslandet är i fara, så tyckes intet rikedomarne kunna befria någon ifrån att försvara detsamma. — — — —

Ställningen är nu intet den bästa, när Skären äro nu alldeles öppna för Ryssarne, ty de behöfva hvarken gå till Sveaborg eller Svartholmen, de kunna gå till Borgo och Forsby; det säges väl, att Konungen i dag skall fara till det sistnämnde stället, förmodligen att utse de ställen, som kunna hindra landstigning, hvarigenom Ryssarne kunde komma Högfors i ryggen, då efter alla anledningar vi finge ganska svårt, att draga oss ur spelet.

Om Krigsrätten med General Kaulbars höres ingenting och lärer dermed ej kunna fortfara, emedan Generalen ännu skall vara sjuk. — Det säges äfven, att Konungen skall från Forsby resa till Helsingfors, somlige tro, att det lärer kanske bära af till Sverige. — — — —

Lovisa

Lovisa den 30 Aug. 1789.

I går hade jag äran erhålla Tit. bref af d. 21 dennes, tillika med beskrifningen om slaget med stora Flottan d. 26 Juli. Contre-Amiralen Liljehorns förhållande var obegripligt; olydnad, otacksamhet, allting stöter tillsammans, för att öka höjden af hans brott; han har tjent för länge, för att vara okunnig om den lydnad i militären, en underhafvande är sin förman skyldig; han har rönt så stora prof af Kongl. Maj:ts nåd och förtroende, att icke böra på allt möjligt sätt vara färdig, att bidraga till Konungens ära och Fäderneslandets förmån, som äfven är Konungens nytta; hans tjenstetid har varit för lång, för att kunna förebära okunnighet om betydelsen af de så många gånger af Hertigen gifna signaler; hans förhållande blifver således en gåta. Det ser ut, som det fattiga Sverige nått höjden af sin olycka, när de, af hvilka man bör vänta allt, på det synbaraste sätt uraktlåta skyldigheter, som decidera så mycket, hvilket Contre-Amiralen Liljehorn vid detta tillfälle gjort; man kan med skäl kalla honom för Contraire-Amiral, ty när andra voro emot det allmänna bästa, så tycktes han vara för det, och när alla, som voro i fråga, ville fullgöra sina skyldigheter, så var han deremot.

Konungens tält kom i dag till staden, att förvaras i det härvarande förrådet, hvilket tyckes vara en säker anledning att tro, det han i år ej ärnar bivista någon kampagne mera.

Här går ett rykte, att Hertigen afsagt sig befälet öfver Flottan, men hvarföre nämnes icke; det torde likväl fordra bekräftelse. — Äfven talas här om ett slags upplopp i Östergöthland bland bönderne, men som så många osanningar under detta krig varit löpande, så vet man rättnu intet, om man skall tro sig sjelf, mycket mindre andra. Gref-

ve Munck kom för några dagar sedan hit, for strax till Högfors, hvarest Konungen var, och skall han der endast förblifvit några timmar, hvarpå han rest tillbaka till Sverige, men ingen menniska har minsta kunskap i hvad ärende han så hastigt varit till Finland.

Jag har ingenting hört vara passeradt vid någon del af arméen, utan har det varit nästan tyst, utom det att Ryssarne sjungit Te Deum vid Värele öfver deras Skärgårds-flottas seger, hvarvid de först skjutit 32 Infanteri-salfvor, samt sedan flera omgångar med kanonerne från alla deras dervarande batterier; med kanonerne skjötö de så skarpt, att kulorne ha dansat i våra derstädes varande läger. — — — — — —

Lovisa den 8 *Sept.* 1789.

Nu äro ställningarne uti ett mindre behagligt utseende; några dagar efter Skärgårds-flottans slag attackerade Ryssarne vid Högfors på fyra särskilta ställen, och deras afsigt var att kringränna vår armé och betaga den all reträtt, hvilket kunnat lyckas dem, om ej General Platen efter 12 timmars skarpt fäktande tagit det parti att retirera, och är nu hela vår armé på Finsk botten; omständigheterna vid denna affär äro ännu ej så fullkomligt bekanta, att man något med vissbet derom kan berätta. En 12:pundig metall-kanon hafva vi förlorat, det säges äfven två 6:pundige. En Baron Leijonhjelm, som var Öfver-Adjutant hos Konungen, är skjuten; Major Essen vid Nylands Dragoner är lätt blesserad; Under-Löjt. Schoultz vid Artilleriet så illa blesserad, att han ej lär hafva många dagar att lefva; en Kapten är skjuten, men jag vet hvarken namnet eller Regementet, hvarvid han tjent; huru

mycket folk stupat och blifvit blesseradt, är ännu intet bekant; af öfverlöpare berättas, att Ryssarne varit öfver 20,000 man, af hvilka stupat ganska mycket.

För några dagar sprang Laboratorium i Helsingfors, hvarvid 1 Under-Officer och 4 man tillsatte lifvet, men som der ej var mer än 26 centner krut, så led staden, utom några rutor, ingenting. — I går kommo ordres, att alla sjuka, som möjligen kunna transporteras, skulle föras till Tavastehus; men som jag är nu temligen frisk, fast jag ej, i anseende till min mattighet och denna årstiden ej utan oundviklig fara af recidiv, kan ligga i läger, så gick jag till General Essen, som nu är här i staden, och anhöll att blifva emplojerad till något, som min sjuklighet tillåt, och ansåg han med mycken grace min anhållan, och kommenderade han mig till Helsingfors, för att biträda vid inseendet öfver Laboratorii-arbetet derstädes, som, i anseende till den der hända olyckan, fordrar flere personers tillsyn; emedan arbetet lärer komma att fördelas på flera ställen och nödvändigt fordrar någon mera Officers närvaro, än en enda, som hittills varit dervid kommenderad, hvarföre jag i morgon till nämnde stad afgår, och blifver således addressen till mig på Helsingfors.

Det har nu på några dagar intet hörts af några fiendtligheter: mången tror, att detta års kampagne lär mest vara slutad, emedan årstiden samt väderleken redan börjat att vara rätt elak. — — —

Helsingfors den 16 *Sept.* 1789.

Fiendtligheterna äro så godt som alldeles afstannade, ty ingenting företages af Ryssarne, och på

vår sida göres ej heller någonting. — Från Savolax väntas likväl dagligen några nyheter, emedan Ryssarne hafva skickat 6000 man till förstärkning för deras mot General Stedingk varande troppar, samt till Stedingk är en undsättning endast af 500 man afsänd, hvarföre man ej har anledning att vänta de behagligaste nyheter. — Enligt de senaste underrättelser ligger General Stedingk med sin armé ungefär en half mil från Nyslott.

Vid Psilanderhjelmska Regementet säges en händelse hafva tilldragit sig, som väl i början kan anses med åtlöje, men väl till slut kan bli ledsam nog, emedan jag tror, att denna tropp ej äger samma tålamod, som våra Svenska och Finska Regementer. — Sjelfva saken består deruti, att en betydande del af den proviant, som fås, är sill, och som äfven, i anseende till den obegripliga mängd, som erfordras; ej alltid kan vara så fullkomligt god, så hafva Tyskarne dervid redan ledsnat, och skall i följe deraf hafva händt, att nästan hvarje karl af nämnde regemente en dag, vid undfåendet af sin sill, upphängt densamma, dels på tråd, dels på gärdesgårdar, samt på andra ställen, och under sjungande undfägnat den med spö, hvarpå mesta delen kastat bort den; denna händelse kan svårligen anses på annat sätt, än som markerande af missnöje, och om den verkligen är sann, så undrar jag hvad steg, som tages till dämpande af de följder, som en till mutineri så benägen tropp kan åstadkomma.

— Det tros allmänt, att Ryssarnes föremål ej är annat, än att evakuera sitt land från våra troppar, så att Finland ej lärer hafva att befara de olägenheter, som deras vistande i landet merendels fororsaka. — Att Ryssarne skötо eld på Anjala gård, får man intet så mycket undra på, emedan denna gårds belägenhet hade kunnat tjent oss till ett logement, som kunnat vara dem till olägenhet, och det är händelser, som ske i alla länder och vid alla arméer;

och bör man af sin fiende intet vänta för många komplimenter.

Ryktet säger, att General Kablbars fått dom att mista lifvet; somlige säga, att domen af Kongl. Maj:t skall vara konfirmerad; huru dermed förhåller sig, kan jag med visshet icke säga, han väntas hit till staden under fängsligt förvar.

Baron Armfeldts division är nu ankommen till Helsingfors, samt lär den komma att gå till Savolax, men den lär, i anseende till årstiden, ej hinna mer än gå i vinterqvarter. — Konungen vistas allt i Lovisa, samt nämnes nu mera ingenting om dess resa till Sverige.

Bland de som lidit någon skada vid reträtten från Högfors, är äfven General Taube, som fått en kontusion, hvarföre han erhållit permission att resa till Sverige, och som det säges, vidare till Spaa.

Helsingfors d. 19 *Sept.* 1789.

På landsidan är det alldeles tyst, men på sjösidan tyckes det som Ryssarne ej lära tänka att uraktlåta de fördelar, vår Skärgårdsflottas inaktiva tillstånd tillskyndat dem. Till en början hafva de forcerat våra batterier vid Baresund, hvaraf de gjort sig mästare, denna händelse tvang fem stycken af våra galerer samt några proviant-fartyg, att löpa in på ett ställe, hvars namn jag nu ej minnes, men de äro der af Ryska Flottan instängde, samt i den beklagliga ställning, att så snart Ryssarne göra minsta mine af attack, så äro vi tvungne att sjelfve uppbränna dessa galerer och fartyg för att hindra fienden att sig deraf betjena; att försvara sig är alldeles omöjligt, utan nyttjas endast tiden, för att derifrån transportera allt hvad som kan bergas.

General Kaulbars har erhållit dom, att mista lifvet, hvilken dom af Kongl. Maj:t skall vara konfirmerad; dock likvål såges att denna konfirmation skall vara pro forma, och att åfven nåden skall vara resolverad, men Generalen ej ännu kungjord.

Flera anstalter göras vål, till att hindra fienden att landstiga, men mången fruktar, att om Ryssen dermed vill göra allvar, så kan vår armé ej tillräckligen bevara alla de ställen, som voro nödiga, men som årstiden är så långt liden, så hoppas man likvål, att för i år ej hafva så mycket att befara.

Ifrån Savolax har ännu ej några tidningar inlupit, utan är man ännu i ovisshet, om de steg som Ryssarne kunnat taga till General Stedingks förfång.

Helsingfors den 10 *Oct.* 1789.

Att Ryssen uppbrännt Eknås är alldeles ogrundadt, han har icke en gång varit der, men vid Fagervik har han uppbrånt ett torp, men intet sjelfva gården.

Att batterierne vid Baresund åro af Ryssarne forcerade och tagna, lår väl redan vara i Stockholm bekant, de blefvo några dagar derefter af våra troppar tillbakatagna, men åro nu åter i Ryssarnas händer; vid dessa särskilta attacker har mycket folk stupat, i synnerhet på Ryska sidan. — När Baresunds batteri af oss återtogs, så bestodo våra troppar till det mesta af Dahl-Frikorpsen, och, efter berättelse, skall deras förhållande i början varit så fegt, att man varit tvungen att hota dem med att rikta våra egna kanoner på dem, om de ej ville lyda ordres; men så snart de blefvo varse att utgången började blifva till deras fördel, så lemnade fegheten rum åt ett barbari, som nu

mera bland poliserade Nationer ej är brukligt, bestående deri, att de inte ville lemna Ryssarne, som gåfvo sig, qvarter eller pardon, utan måste på Dalkarlarne nyttjas våld, för att stilla gruffligheter, hvars repressalier vi alltid skulle bli lidande på. Denna händelse kan i sig sjelf anses så underlig, när man konsidererar Dalkarlens humör, hvilket är nog envist och positift, samt att i en nyvårfd tropp ännu ej kan vara den fullkomliga disciplin, som förmår att med ett slags köld vid sådana tillfällen uppföra sig.

Om ett rykte, angående en stor affär, som skall tilldragit sig i Savolax, skulle vara kommit till Stockholm, så får jag härmed berätta, att det är alldeles osanning, ty derifrån har man intet minsta underrättelse, att något skall vara passeradt, men väntas dagligen. — Med arméen vid gränsen har ej heller något passerat, utom det att Ryssarne, för några dagar sedan marscherat med 14 bataljoner till Kåvala, som ligger midt emot Värele, men hvad deras afsigt är, vet ännu ingen. — Vid trakterna eller kusterna vid Baresund hände härom dagen, att ett Tyskt fartyg, som hade varor för köpman Sederholm här i staden, strandade ungefär imellan Ryska flottan och några af våra Galerer; hvarpå högsta befälhafvaren på vår sida skickade till den, som kommenderade Ryska flottan, och låt säga, att han ville sända folk för att hjelpa det strandade fartyget, samt frågade Ryska Amiralen, om han ville låta bli att skjuta på vårt folk; hvarpå blef svaret, att han just årnat att göra samma förbehåll hos den Svenska befälhafvaren, emedan han äfven var sinnad, att sända det strandade skeppet undsättning, och sade tillika, att, om han ville, så skulle han sända ett lika antal af sitt folk som vi, till det nämnde skeppets undsättning, hvilket likväl intet skedde, emedan å vår sida blef svaradt, att vi hade så tillräckligt folk, som för den momenten

icke behöfdes till annat; hvarpå från oss genast sändes nödigt antal manskap, som lastade ut fartyget, och som det ej fått läck, så blef det åter inlastadt, samt är nu hit till staden ankommit. — — — —

Helsingfors den 21 *Oct.* 1789.

För några dagar har det varit en affär i Savolax; hvarvid vi fått 2 Officerare samt 30 man blesserade, och 10 à 12 skjutne; på Ryssarnes sida ha blifvit lemnade på valplatsen omkring 40 man och deribland 2 Officerare; af våra hafva 1 Under-Officer och 2 man af Artilleriet blifvit fångne, samt af Ryssarne ungefär 20 man. 2:ne kanoner hafva vi mist, den 3:dje var äfven i Ryssarnes händer, men blef af våra troppar återtagen.

Denna affär började Ryssarne, som, genom någon försummelse å vår sida, gjorde en surpris; men jag känner med för liten säkerhet omständigheterna dervid, för att derom kunna göra någon berättelse. Krigsrätt är förordnad, för att utröna anledningen till denna surpris.

Ett Tyskt fartyg kom för några dagar sedan från Riga, lastadt med hampa, och var dess förpassning ställd på Helsingfors, och har efter Skepparens berättelse så tillgått: att, då han i Riga fått sitt fartyg lastadt, så har han gått för att förskaffa sig förpassning, då han tillika frågat, om han kunde få den på hvilken stad han ville, hvarpå blef svaradt ja, då han begärde den på denna staden, hvilket genast blef expedieradt; denna händelse anses så mycket underligare, som hampa är en krigsförnödenhet.

Helsingfors den 30 Oct. 1789.

Tit. ärade bref af den 13 innevarande erhöll jag i går, jemte Dagl. Alleh. af den 12. Det, i nämnde blad antecknade sammanskott, samt den koncert, som är uppförd till de blesserade soldaters understöd, bevisar, att det, Gudi lof, finnes flere, som ömma för desse olycklige; som genom sina blessurer till en god del äro urståndsatte, att sörja för sig och de sina; Gifve Gud, att medel aldrig saknas för dessa ömhjertade menniskor, hvarmed de kunna tillfredsställa de nödlidande. — Vid arméen höres ingenting vara passeradt, utan tros det, att kampagnen för i år lärer vara slutad, om ej något skulle kunna hända vid den armé, som Baron Stedingk kommenderar. Intet annat man vet, så är han ännu qvar nära Nyslott.

Konungen har varit i Savolax, men är nu tillbakakommen och vistas i Borgo; det säges, att han i medio nästa månad årnar resa till Sverige.

Arméen lär nu snart komma att gå i vinterqvarter; Psilanderhjelmska Regementet har redan intagit sitt på Sveaborg, hvarest de komma att öfver vintern hålla garnison.

Ryska flottan har nu lemnat Baresund, men om den håller sjön eller seglar hem, kan ej med visshet sägas, men sedan dess bortgång ha mot 20 fartyg anländt hit till staden, hvilka mesta delen äro med proviant och krigsförnödenheter lastade.

Penningar äro här likväl en faselig brist på; Artilleri-parkens fordran allena är 15,000 R:dr, och då är ej dess Fält-traktamente inberäknadt; min fordran är 8 månaders lön och 5 månaders traktamente.

Helsingfors den 7 Nov. 1789.

Nu är här så tyst och stilla, att man snart skulle kunna tro, att det vore fred, om ej trop-

parnas antal påminte om motsättsen. Det tyckes ej tänkas på annat, än Regementernas vinter-qvarter. — De Finska Regementerne komma att ligga på roten, utom något af Dragonerne, som komma att nyttjas till patrullering vid gränsen, samt till bref-poster. — Från Savolax, eller Baron Stedingks postering, är ej någon tidning ankommen, men det tros, att han ännu bibehållit sig vid sin förra ställning. — Konungen väntas hit till staden om några dagar, och det supponeras, att han härifrån reser till Sverige. — Riddersvärd är så illa sjuk på Elims sjukhus, att det är föga förhoppning om hans lif, hvilket gör mig rätt ondt, ty om han ej kan hjelpas, så förlorar jag en god kamrat och vän. — —

Helsingfors den 20 Nov. 1789.

— — Så tyst och stilla som det nu är, tror jag knappt det vara i fredliga tider. Ingenting höres hafva passerat, hvarken vid hufvud-arméen eller vid Savolax-fördelningen. De mesta nyheter man får, så är det från Lazaretterna, som, oaktadt deras goda tillsyn och omvårdnad, likväl hafva en faslig afgång, härrörande af en här gångbar feber, som, enligt Herrar Läkares utsago, är den närmaste granne till Pesten.

Konungen kommer ej till Helsingfors; Han tager vägen förbi staden på en mil nära, hvilket i dessa dagar lärer ske, så att Stockholm snart lär få den hugnaden att se honom.

Om någon revolution i Ryssland har intet det minsta hört omtalas.

Öfverste Pfeiff är kommendant här i staden; och har jag framburit Tit. helsning till honom, samt får jag nu helsa tillbaka från honom,

Baron. Björnberg ligger vid Anjala; han har i höst varit ganska illa sjuk, men är nu bättre.

Ridderswärd är, oaktadt 2:ne recidiv, på bättringsvägen, så att jag hoppas ännu en gång få se honom.

Penningebristen är nu så stor, att Gud vet hwad slut det tager, och hvad som ännu mera ökar svårigheten till undfående af sina behofver, så är, att då någon styfver kan utfås, så är det i nya sedlar, hvilka ha fallit i en sådan misskredit, att man snarare kan få något på räkning, än för dem. — —

Helsingfors den 10. *Dec.* 1789.

I förrgår hade jag äran emottaga Tit. obligeanta bref af d. 1 dennes. — — — — — —

Denna gång har jag inga nyheter att berätta.

Helsingfors den 15 *Dec.* 1789.

— — Det var fägnesamt, att få förnimma Konungens så snara och lyckliga återkomst till Residenset; men jag undrar likväl på, att ej flera anstalter, än endast Rådhusets samt Öfver-Ståthållare-Boställets illuminerande, voro gjorda, för att utmärka den glädje, som Konungens hemkomst säkert förorsakade Hufvudstadens innevånare.

Ingenting har jag hört vara passeradt vid gränsen, utan lär man å begge sidor endast vara sysselsatt, att reparera de skador; som de i detta års kampagne lidit, samt att sätta allt i stånd till nästa års fälttåg. — Det säges här, att en stor revolution skall vara i Constantinopel, härrörande af de motgångar, som Turkiska arméen haft; om det är sannt, så måste det hafva en stor verkan på det närvarande kriget. — — — —

Helsingfors den 5 Jan. 1790.

I går hade jag åran emottaga Tit. årade bref af d. 29 Dec. — — —

Inga nyheter höras från arméen, utan allt är helt tyst.

Jag har blifvit förordnad, att göra Regements-Adjutants-tjensten efter afledne Löjtnant Rothoff; denna tjenst har i fredliga tider sin förmån, men för det närvarande ett oupphörligt arbete. — —

Helsingfors den 9 Febr. 1790.

Nästan oupphörliga göromål hindra mig att oftare uppfylla min skyldighet. — Intet annat nytt är att berätta, än att rustningarne till krigets fortsättande tyckas vara stora; det talas både om krig och fred; många öfverlöpare få vi från Ryssland; våra underlåta ej heller att rymma, hvaribland det märkvärdigaste är, att 1 Under-Officer med 5 à 6 man af Nylands Dragoner på en gång gingo öfver.

Helsingfors den 1 April 1790.

I dag, mot allas förmodan, kom Kongl. Maj:t hit till staden, och har han, som det berättas, farit d. 28 ifrån Stockholm sjövägen till Åbo, och derifrån landvägen hit. Gud gifve, att lyckan ville gynna honom i allt annat, så väl som i dess reser, så tror jag att ingenting kunde motstå honom.

Om affären vid Rogersvik lärer säkert Tit. bättre känna omständigheterna, än någon i Finland, emedan vi, vid sådana tillfällen, som man ej sjelf bivistar, sällan känner något med säkerhet förr, än efter flera veckor.

Konungens vistande här i staden skall ej blifva längre än tills i morgon, då han begifver sig till Borgo och derifrån, som det säges, till Savolax.

Det säges; att i Lovisa skall vara en Rysk kurir, men hvad han har för ärende, kan ingen med visshet säga. Inga nyheter, allt är tyst och stilla.

Helsingfors den 8 *Maj* 1790.

J. Ärade skrifvelsen tillika med domen öfver de, för brottslige förklarade Officerare, äro mig tillhanda komne.

Här har varit flera affärer, hvars verkliga förlopp jag ej med fullkomlig visshet kan säga, men hvad jag med säkerhet vet, är, att Ryssarne nu äga fast fot vid Willikala, som är ungefär en mil hitom Anjala. Vid de åtskilliga tillfällen, då någon rencontre varit, hafva flere Officerare stupat, bland hvilka äro Major Rohl, som var Chef för Meyerfeldtska Jägarena eller Friskyttarne, Kapten Iflander vid Vesterbottens Regemente; Kapten Peyron vid Enke-Drottningens skall äfven vara skjuten. — Baron Björnberg har fått ena benet afskjutit och det andra massakreradt, men lefver ännu. Öfverste Swedenhjelm och en Löjtnant Palén vid Enke-Drottningens äro fångne; Öfverste-Löjtnant Lewenhaupt vid Vestgötha-Dahls är blesserad, utom flere, som dels äro skjutne, blesserade eller fångne; det säges, att vår förlust för i år af Officerare skall vara 35. — — —

Meyerfeldtska friskyttarne voro vid affärens början 120 man, af dem återstå 19. — Den bataljon, som var under Öfverste Swedenhjelms och Major Björnbergs befäl, är nu mera endast 90 man stark.

General Platen, har fått en stark kontusion. — 2:ne af hans Adjutanter äro blesserade. — Kapten Brunikofski af Enke-Drottningens är fången. — Vi hafva äfven förlorat 4 st. 6:pundige metall-kanoner, 2 st. 3:pundige dito, 4 st. 16:pundige haubitzer äfven af metall, tillika med alla dessa pjecers ammunition och utredning. Walkjala är öfvergifvet, på reträtten derifrån ha 2:ne Officerare blifvit skjutne. Mera vet jag intet derom. — — — —.

Gisloms by den 16 Juni 1790.

— — — Jag hade visst intet underlåtit att lemna Tit. underrättelse om min afmarsch från Helsingfors; men att jag ej kunde göra det, bevisar följande. — Den 9 innevarande kl. 2 e. m. fingo vi ordres att samma dag kl. 5 marschera. — En tid af 3 timmar för att vara färdig, till att från vinterqvarteret afgå till arméen, som är på flera mils afstånd, är ej för stor; man har då knappast tid att lägga in sina saker, ehuru litet det än vara må, i synnerhet för ett befäl, ty det får icke tänka på sig allena, utan på många andra till; dessa omständigheter tolka min oskuld för denna gången.

Den 15 ankommo vi till Lovisa, och komma att deromkring tills vidare ordres förblifva; min station är nu i en by, kallad Gislom, en fjerdedels mil från nämnde stad.

Allmänna ställningen är bedröflig; begge flottorna, tillika med Konungen och Prinsen, äro alldeles inspärrade af de Ryska; det är öfver 14 dagar, som ingen underrättelse ankommit derifrån; flera försök äro gjorda till att komma dit, men förgäfves. — Utloppet för våra flottor försvaras af 50 Ryska Linieskepp och Fregatter, och vid sjelfva det stället, der utgången är, ligga, utom batterier,

3:ne [illegible] Linieskepp. — Innanföre Ryska stora flottan ligger vår 30 segel stark, der bakom vår Skärgårds-flotta, och sist den Ryska, som är äfven mycket starkare än vår. — Utom vår Herres särskilta bistånd, så tyckes slutet af detta blifva faseligt.

Konungen är ungefär tjugu mil skiljd ifrån sitt rike.

Affären vid Sajvitaipal lärer väl vara [illegible], omständigheterna dervid känner jag intet, men 26 Officerare och 313 man äro dels skjutne, dels blesserade och fångne. — En partikulier omständighet kan jag likväl ej underlåta att nämna. Vid sjelfva affären voro 5 Artilleri-Officerare; af dem äro 2 skjutne och de 3 öfriga blesserade, så att ingen förhoppning är till deras räddande. — —

Gisloms by den 9 Aug. 1790.

— — Här talas mycket om fred. — Konferenser äro äfven började vid Anjala imellan Baron Armfeldt och Ryska Generalen Igelström. — Imellertid är inga rörelser gjorda med arméen. — —

Anekdoter,

rörande:

1788 års kampagne uti Finland, upptecknade och skickade till en vån i Stockholm, af en, öfver trettio år gammal Subaltern-Officer, som nästan under Hög-qvarterets ögon gjorde hela kriget.

Du lärer finna, min vån, många skiljaktigheter mellan denna berättelse och dem, du redan ofelbart fått höra, i synnerhet dem, du i våra tidningar sett tryckta; jag bör derföre genast avertera, det du skall finna rena sanningen och icke ett ord, en enda händelse, som jag ej vid min själs salighet kan bedyra förhåller sig som det blir berättadt.

Nog tidigt förleden vår hörde vi talas om krig och nästan lika snart hviskades uti Åbo, som sedan spridde sig kring hela landet: att Öfversten Baron Hastfehr skulle uti Savolax eller på Carelska grän-

sen

sen göra början på det sätt, att han skulle skicka några af våra egna öfver gränsen att låta skjuta några skott och rapportera sig vara angripne. Baron Hastfehr var då i Stockholm. Derefter berättades, som också i sjelfva verket besannades, att flottan i Carlskrona skulle rustas ut; vid samma tid kom Öfverste Ankarsvärd från Stockholm, som man verkligen trodde vara med uti hemligheterna; men som han vid flottan ingenting företog utom vanliga arbeten och anstalter, upphörde snart all fruktan för krig, till ungefärligen uti medio af Maj månad, då flottan på Sveaborg började med all drift redas till och Kommissariatet att göra vanliga upphandlingar; under allt detta omtaltes af alla resande, det Svenskarne i Ryssland nästan med en ovanlig höflighet bemöttes, och att allt på Ryska sidan var tyst och stilla, undantagande flottans utrustning i Cronstadt, som sades vara destinerad till Medelhafvet, och hvarpå hela vintern arbetats. Men ifrån Kongl. Maj:t kom just samma tid bref, både till General-en-Chef Grefve Posse och Öfverste Ankarsvärd, att vi hotades med anfall af Ryssland och nämndes stora antal af Kossacker, Tartarer och Kallmucker, samt 50 Galerer vara i anmarsch. Den 18 Maj återkom Major Morian till Helsingfors, som varit skickad med depesch till Petersburg, och försäkrade han för en af mina vänner, att uti Ryssland var allt fredligt och att vår Minister derstädes, Baron Nolken, sagt: det han med sitt hufvud ville repondera, att Ryssland icke nu ämnade göra Sverige krig. Alla resande bekräftade detsamma. Den 26 Maj ankom med Major Morian Kongl. Maj:ts ordres om uppenbara krigsanstalter, och vi rustade med alla krafter. Den 24 Maj började Kommendanten på Sveaborg att se Ryska flottan och såg den sedan ofta, neml. hvart köpmansskepp, som seglade forbi, var ett Linieskepp och hvar fiskarbåt en Galer,

och var Kommendanten ganska precis, att härom rapportera både natt och dag, som man mig berättat.

Den 31 Maj kom Kapten Ehrenström vid Artilleriet med Konungens egenhändiga ordres till General Posse, att låta tropparna marschera till gränsen, och lofvar Konungen i samma ordres, att ofördröjligen komma Finland till undsättning, ehuru ännu alla berättelser från Ryssland låta fredligt.

Arméens flotta låg den 20 fullt segelfärdig på redden. Tropparna hade då länge varit sammandragna. Hastfehr var kommen från Sverige och rest till Savolax, der fiendtligheterna verkligen mot slutet af Juni månad började, helt säkert af honom sjelf, så mycket vissare, som han intet motstånd fann fört än vid Nyslotts murar. Rapporten om dess inmarsch i Ryssland träffade Kongl. Maj:t den 1 Juli om aftonen uti Porkala; en Kornett Essen var dermed skickad.

Den korps, jag tjenar vid, hade vid denna tiden redan länge stått vid gränsen nära Abborfors och deromkring. Vi gjorde dagliga försök att reta Ryssarne, men allt förgäfves; de ökade icke en gång deras gränsvakt, som bestod af 12 invalider i en redoute. Mot slutet af Juni månad ankom Hertig Carl med Svenska flottan till Finska viken och gick till ankars på Hangö redd, sedan han begärt och fått salut af en Rysk eskader och af några Fregatter.

Den 1 Juli utgick Grefve Claes Wachtmeister med dess division af Örlogs-flottan ifrån Hangö, af Hertigen beordrad att anbefalla och förbjuda alla Ryska Örlogs-skepp, att icke nalkas Svenska kusterna eller utur Finska viken utsegla, och derest de sådan befallning vägrade, dem genast som fiender angripa, m. m.

Öfverste-Löjtnant Stedingk, som fick befälet öfver tvenne små Fregatter af Finska flottan, hade äfven Hertigens ordres, daterade redan i Carlskrona, det han af alla Ryska Örlogs-skepp eller flottor skulle begära salut och angripa som fiende den, det vägrade, utan afseende uppå hvad öfverlägsen styrka det ock vore.

Den 2 Juli kom Kongl. Maj:t till Finland och alla dagar derefter kommo Galer- och transportfartyg med Svenska arméen.

Den 7 Juli kom rapport till Kongl. Maj:t från Hastfehr, att han intagit förstaden vid Nyslott och hoppades inom 24 timmar få rapportera Slottets öfvergång, som dock ännu är ogjordt; ingen Ryss har bjudit till att göra motstånd, utan gått undan och dragit sig in i Slottet. Vid samma tid fick man äfven rapport, att en liten Rysk tropp med en kanon kommit till Pyttis bro-by och der fattat posto, samt att anstalter gjordes, att bränna alla Ryska broar öfver Kynne-ström, som delar sig i fem grenar, hvilka alla ligga på Ryska sidan.

Den 9 Juli kom Svenska flottan till ankars på Mjölö redd utanföre Helsingfors och förde med sig 2:ne Ryska Örlogs-fregatter, dem Hertigen tagit dagen förut, sedan de på ett vänligt sätt saluterat och komplimenterat Hertigen, samt försäkrat honom, att de icke hade ringaste kunskap om några fiendtligheter imellan Ryssland och Sverige.

I dag reste Konungen till gränsen och var der till den 13:de.

Den 12 Juli gick, under Öfversten och Öfverste-Kammar-Junkaren Baron Gustaf Armfeldts befäl, en bataljon Nylands Infanteri öfver gränsen vid

Strömfors och surprenerade redutten vid Abborfors, hvars garnison, en Officer och 12 invalider, gjordes till krigsfångar, utan skott från någondera sidan. Ryssarne hade likväl skarpt laddadt, kommenderade "gör fårdig och lägg ann;" men bräckte af och gåfvo sig, emedan de sade sig icke veta af något krig.

Från Öfversten Baron Armfeldt var likväl förut åtskilliga gånger rapport till Kongl. Maj:t skickad om attack af Ryssarne, som bestod deruti, att några af dess egna, dertill utvalde, om mörkaste natten smögo sig öfver strömmen och derifrån skjöto några skott med löst krut uppå våra, och sedan i hast försvunno.

Armfeldt avancerade nu dagligen in uti fiendens land. Ryssarne gingo undan och brände några broar. efter sig, men gjorde icke ringaste motvärn.

Den 15 Juli var Armfeldt redan vid Högfors och några dagar derefter vid Somma, en fjerdedels mil från Fredrikshamn, der han den 20 om natten blef af Ryssarne starkt attackerad, hvarvid Kapten Schoultz af Artilleriet blef skjuten och Ryssarne förlorade mycket och måste vända om, emedan de attackerade midt emot kanonerne; då de likväl kunnat attackera oss i flanken, kanske med mer framgång, än nu förlust. Vid denna attack var Armfeldt icke sjelf närvarande.

En division lätta fartyg under Major Törnings befäl följde General Armfeldts armé uti Skåren och stod nu vid Kutsalö. NB. General-Majoren Carl Armfeldt hade väl befälet; men Öfversten Baron Gustaf Armfeldt styrde dock affärerne vid denna armé; Generalen tog också sitt qvarter vid Hus-

sula med några bataljoner, det Konungen sjelf sedermera tog befälet.

Ungefär vid denna tiden, eller omkring den 20 Juli, tog Major Törning med 6 kanonslupar, som förde 18:pundige kanoner och 56 man hvardera, ett så kalladt vaktskepp utanför Fredrikshamn, till utseende alldeles likt det, min vän sett framför Galer-skjulen i Stockholm, bestyckadt med 6 stycken 3:pundige kanoner på hvar sida, och hvars besättning, bestående af 10 à 12 gamla gubbar, genast, så snart de sågo kanonsluparne, öfvergåfvo sitt farfyg och foro in till Fredrikshamn. Törningen gaf häröfver en vacker rapport, som mycket fägnade Kongl. Maj:t och förskaffade Törningen en Öfverste-Löjtnants fullmakt vid flottan, tvenne äldre och rätt beskedlige Majorer till prejudice. Några dagar derefter tog äfven Törningen med kanonsluparne ett stort köpmansskepp, mest tomt, endast 4 à 500 tunnor salt inne; detta skepp låg äfven så långt ut, att fästningens kanoner ej hunno fram, folk var ej ombord. Konungen har lofvat köpa detta skepp af Törningen för 8000 R:dr. Törningen har äfven förvårfvat sig det förtroende, att han nu fått en kommission, att med några Officerare resa till Sverige och inrätta en ny Skärgårdsflotta i Bohuslänska skärgården. Detta allt vet jag har skett, Öfverste Ankarsvärd oåtspordt, och många har jag hört frukta, att Konungen häruti icke gjordt det bästa val.

Härmed får jag tillfälle anmärka, att Öfverste Ankarsvärd, som förr ägt mycket Konungens förtroende och med det lofo(r)d af allt honnett folk, att han var det värdig, skall nu vara mera illa än väl. Orsaken säges vara denna, att han ständigt varit emot detta krig, och dristigt både skrifvit och

sagt sina tankar, ja nästan exponerat sig för Rikets väl. Han har dock, ty vårr! icke mycket dermed uträttat, blott förvärfvat sig ett litet antal förståndiga och vältänkande menniskors högaktning, Konungens misstroende och hof-folkets köld. Råkas vi ännu en gång, min vän; skall du härom få höra många rätt besynnerliga och sannfärdiga anekdoter. Konungens och Rikets tjenst lider imellertid härigenom; ty många af flottans hedervärda Officerare hafva försäkrat mig, att Öfverste Ankarsvärd framför alla andra äger en fullkomlig kunskap om Skärgården och Arméens flottas sammansättning, samt hela Officers-korpsens oinskränkta förtroende, oaktadt Öfverste-Löjtnant Törning på allt sätt söker störa den enighet, Ankarsvärd stadgat. Detta allt oaktadt, rådfrågas sällan Ankarsvärd, när något af flottan skall uträttas, utan han får då de orimligaste och absurdaste ordres, utgifna än af den ena, än af den andra, som icke om sakerna äga minsta begrepp; Öfverste Ankarsvärd är häröfver nu mycket ledsen och förtretad, och sakerna gå nu utan minsta sammanhang. Alla flottans Officerare taga del i sin Öfverstes missnöje.

Den 14 Juli utgick Hertig Carl med Örlogsflottan; och började dagen derefter att insändas några utanföre tagna, med salt lastade Ryska köpmansskepp.

Den 17 Juli om morgonen reste Konungen åter till gränsen, och kl. 5 eftermiddagen började Sjöbataljen, som slöts kl. 9 om aftonen, hvaruti vi vunno den ärorika seger, du så mycket hört berömmas. Sanningen häraf är den: att Ryska flottan hade i sin batalj-linea 17 skepp, de flesta större än våra; i Svenska linien lågo 15 skepp och 5 af Chapmans nya stora Fregatter. Vår flotta började attacken från det skepp, Öfverste Modée kommen-

BM.

derade; Ryssarne svarade strax; och aktion blef strax allmän begge linierna utföre, ehuru på nog långt häll. Ryssarne manövrerade i början ganska väl, men ett genast inträffande nästan stilla lugn, hindrade begge flottorna att med någon fri manöver utmärka sig. Begge flottorna serverade kanonerne öfvermåttan väl och souteneradt nästan till bataljens slut. Vi togo ett Ryskt och Ryssarne ett Svenskt skepp begge af lika storlek. Hvad man anfört om sjunkna Ryska skepp är osanning. — Döda och blesserade ha i det närmaste varit lika på begge flottorne. Efter kanonadens slut styrde Svenska flottan, förde vind åt Sveaborg och den Ryska följde efter till andra morgonen, då en stark mist skiljde dem åt 3 à 4 mil utanföre Sveaborgs inlopp.

Svenska flottan gick in till Sveaborg, att sätta sig åter i stånd, sjöng Te Deum och ligger der ännu. Ryska flottan gick till Cronstadt, sjöng Te Deum, satte sig i stånd, gick ut, jagade Svenska Linieskeppet Gustaf Adolph på grund den 6 Augusti, brände det några dagar derefter allt uti vår segrande flottas och Sveaborgs fästnings åsyn, har alltsedan så inspärrat Svenska flottan uti Sveaborgs hamn, att icke en båt kommer ut, ockuperar Hangö-udd och afskär all kommunikation till Sverige. Döm nu sjelf om vår ärorika seger och dess lyckliga följder för riket.

Här passar sig bäst att anföra ett bevis, huru man ville hämnas Öfverste Ankarsvärds redliga nit och göra honom hos Nationen hatad.

Baron B * *, skickad till Sverige med berättelse om vår stora seger, utsprider i Åbo och förmodligen i Sverige, att, om Öfverste Ankarsvärd lydt de ordres han fått, att under action utlöpa med Skärgårds-flottan och den gjort sin skyldighet,

skulle segren varit ännu fullkomligare och få skepp kommit undan; ty Skärgårds-flottan skulle då hafva boxerat de redlösa Ryssarne till hamns.

Hertig Fredrik kommenderade då i Helsingfors. Öfverste Ankarsvärd reste in till honom och begärte få gå ut; deröfver blef konselj hållen. Toll och Rayalin satte sig emot Öfverstens begäran och Hertigen kunde icke då befalla det; ty han hade tydliga ordres, att icke göra det ringaste emot nämnde Herrars tillstyrkan. Men om ock nu Ankarsvärd fått lof och gått ut; så stod slaget 14 mil från Sveaborg; vinden var S. O., stundom mest stillt. Skärgårdsflottan skulle således lovera och ro; fråga hvar sjöman när och hvar den då kunnat träffa de redlösa Ryssarne; ty det är erkändt, att vår flotta strax om aftonen styrde undan vinden åt Sveaborg och Ryska flottan följde efter. Öfverste Ankarsvärd, som hörde detta rykte, har begärt och fått Hertig Fredriks skrifteliga intygande om sanna förloppet till mångas skam och nesa.

Den 20 Juli återkom Konungen till Helsingfors, hvarefter sjöngs Te Deum och förtjensterna belönades med ingen rättvisa och mycken ceremoni. Man talade nu mycket om de blesserades ringa skötsel och en bekant, som då var på Sveaborg, har försäkrat mig, att de lågo flera dygn utan fältskärer, utan mat, ja utan vatten att läska sig med.

Vid denna tid såg jag ett bref från en Officer af Savolaxska korpserne till en sin vän, hvaruti han med mycken oro berättar, att Öfverste Hastfehr låtit plundra förstaden vid Nyslott; en fattig köpman hade ensam dervid förlorat 13,000 Rubel; samma Officer skref äfven, att de af Ryssarne anses som röfvare och icke som krigsfolk. — Kejsarinnan

rinnan här ock uppå predikstolarna låtit någon dylik deklaration uppläsas.

I arméen var nu ganska mycket missnöje, äfven bland Svenska regementerna, hvilka, förledde af falska rykten, att vi voro angripne, varit mycket animerade.

En mängd Officerare och deribland förfarne, käcke och förståndige män begärde afsked, några fingo i början, men sedan vägrades det.

Den 23 Juli fick Öfverste Ankarsvärd befälet öfver Galererne, jemte dess förra eskader, sedan Öfverste Ehrenbill blifvit Landshöfdinge i Upsala. Infanteriet å Galererna kommenderades af General-Löjtnanten Baron Siegroth och General-Majoren Schönström.

Den 25 Juli gick Turuma-eskadern och den 26 Galererne från Sveaborg.

Den 28 Juli jagades 7 st. Ryska half-galerer af våra kanonslupar utanföre Fredrikshamn, men hunnos icke; en af våra kulor hade å en Galer dödat trenne man, mera skada skedde icke.

Ryssarnes kulor gingo icke fram till oss. För ett par dagar sedan gjorde Baron Gustaf Armfeldt om natten en attack å fältverken för Fredrikshamn, som understöddes af våra kanonslupar från sjösidan; men Armfeldt blef strax tillbakadrifven så hastigt, att han måste lemna en 12:pundig kanon, den Ryssarne dock icke brydde sig om, utan Armfeldts folk en stund efter återhemtade, utan att Ryssarne bjödo till att hindra det.

En attack ha Ryssarne dessa dagar gjort uppå Öfverste-Löjtnant Ehrenroth uppåt Savolaxska gränsen, der vi förlorade 40 man och blefvo bortkörde; men Ryssarne gingo strax efter affären tillbaka och Ehrenroth tog åter sin förra post, allt på Ryska sidan. Till denna stund ha inga Ryssar varit öfver Svenska gränsen, utom den landstigning, de nu gjort vid Hangö-udd.

Den 29 Juli kom Öfverste Ankarsvärd med begge arméens flottas eskadrer till Fredrikshamn och ankrade i åsyn af staden på en half mils afstånd.

Nu skulle Fredrikshamn tagas; planen dertill hade unga Baron Otto Wrede gjort på det sätt: att Baron Gustaf Armfeldt skulle attackera med dess korps, knappt 2000 man, och 2:ne 12:pundige kanoner från Somma; Konungen från Huzula med dess korps, knappt 3000 man, 2:ne haubitzer och 2:ne 6:pundige kanoner; man sade väl, att 2:ne 12:pundige kanoner väntades dit, men jag såg dem icke. General Siegroth med dess armé, 6000 man, skulle landstiga öster om staden och attackera från Wiborgs-sidan med 8 st. 12:pundige kanoner, tagna från arméens flottas kanon-slupar. Mellan Siegroths och de öfriga attackerne var ingen kommunikation. Siegroth hade vid dess armé inga hästar; kanoner, ammunition och föda måste släpas af folk en mil från debarkerings-stället och till staden.

Fästningen hade 3000 mans garnison och långt svårare kanoner; Svenska Attack-Artilleriet var i Helsingfors, men kunde icke komma fram i brist af hästar. Allmogen skulle skjutsa Regementerna, deras föda och tross, samt Artilleri; grofva Artilleriet hann derföre icke längre än till Forsby, 8 mil från Helsingfors. Både General Siegroth och Öfverste Ankarsvärd gjorde föreställningar emot

denna plan och förutsade omöjligheten att taga staden utan groft Artilleri; projecterade, att göra hela attacken från den sidan, Konungen och Armfeldt stodo, emedan de då hade haft kommunikation imellan attackerne, tillgång uppå hästar att föra både kanoner och subsistans med. Men vreden var nu för mäktig, att någon annans råd skulle höras, och beslutet var tagit.

Debarkeringen skulle ske i Bruckila-viken, en mil öster om staden. Hårdt väder hindrade Galererne att komma dit förrän den 1 Aug. sent om aftonen; den 2 skulle debarkeringen ske, och så fort General Siegroth hann fram, attacken börjas. Konungens ordres till Siegroth voro märkliga deruti, att de innehöllo, att han skulle debarkera kl. half till 1, och attackera staden kl. 2. Låt någon militär häraf dömma, både till Konungens och dess rådgifvares militäriska kunskaper; debarkera 6000 man i fiendens åsyn med Artilleri och tillbehör, marschera 1 mil och attakera en fästning; allt på 1½ timma. Den 2 Aug. blåste en storm, som gjorde debarkeringen den dagen omöjlig.

Ett detachement, som i dag landstigit på Willnäsudden utanför Fredrikshamn ifrån Turuma-eskadern, 300 man starkt, med 3 kanoner, under Major Borns befäl, för att under debarkeringen göra diversion, blef om aftonen hårdt attackeradt af någon öfverlägsen styrka, försvarade sig och retirerade under favör af kanonsluparnas eld med förlust af 8 döda och 18 blesserade.

Konungen detacherade äfven en bataljon Infanteri och tvenne eskadroner Nylands Dragoner i dag att mellan sig och Siegroth skaffa kommunikation, till hvilket ändamål de äfven hade 80 bondhästar med sig för Siegrothen; denna affär anförde

Baron Otto Wrede sjelf, som passerar Fredrikshamns förstad helt nära, utan att möta en enda Ryss, går in i ett hospital, beläget utanföre förstaden, der han tager 60 arma hjon, med hvilka han skickar sin Infanteri-bataljon tillbaka till Konungens läger, och detta är just de 60 Ryska fångarne, Avisorne säga blifvit tagna af 10 Svenskar och till Lovisa införda.

Med Kavalleriet marscherar Baron Wrede några werst fram på Wiborgs-vägen; men vänder om, då han icke träffar Siegrothens troppar, som för stormen icke kunnat landstiga. Under återmarschen möter han en bataljon Jägare, som då fått tid från Fredrikshamn utlöpa och som ställt sig tvärsöfver vägen. Kavalleriet red dock igenom; den främsta esqvadron blef alldeles skingrad; men den eftersta kom lyckligt fram. Kapten Tigerstedt och Kornett af Kiercker blefvo fångne, ett Standar förlorades och besynnerligt var, att andra dagen alla dragonerne, 1 à 2 tillika, somliga med, somliga utan hästar återkommo, så att endast fyra dragoner utom Officerare saknades.

I går och i dag hade något missnöje försports bland Åbo läns och Björneborgs Regementer deröfver, att födan några dagar ojemnt utfallit och en hel dag felats; det berättades äfven, att de sagt sig vilja gå hem från alltsammans. Konungen reste derpå ut att harangera dem, men fick föga svar. Om natten kanonerades både från Armfeldts och Konungens sidor något litet, som besvarades från de framför staden anlagde redoutter. Konungen var ej vid godt humör, lade sig under kanonaden på backen och låtsade sofva; åtskilliga af fiendens kulor gingo öfver honom och hofherrarne fingo honom icke utan möda att gå derifrån.

Den 3 Augusti kl. 3 om morgonen började Siegrothens armé debarkera, kl. 7 voro alla tropparna i land, men kanoner och ammunitions-vagnar ej förr än mot aftonen. Fienden gjorde intet motstånd. Om eftermiddagen sattes arméen i marsch. Öfverste Klingsporre med ett detachement af 1000 man gick till Mendolax pass på Wiborgs-vägen. Öfversten Baron Pfeiff förde avant-gardet för sjelfva arméen och avancerade ända emot förstaden, der han klockan 10 om aftonen blef attackerad från ett fältverk af svåra kanoner och äfven af Infanteri. Elden var stark och varade ända till klockan 12 om natten, men mörkret torde varit skuld, att förlusten å vår sida var obetlig. De mesta kanonkulorna gingo öfver. Ryssarnes förlust kunna vi icke veta; kl. half till 11 om natten kom Öfverste-Löjtnant Rosenstein till General Siegroth med muntelig befallning från Kongl. Maj:t, att om ej Generalen med säkerhet trodde sig kunna taga staden inom 2:ne dygn, skulle han genast gå derifrån och åter om bord på Galererne. Orsaken härtill var, att Konungen icke hade mer än en dags föda för arméen och något skylde man äfven på Finska Regementernas missnöje. General Siegroth sammankallade då alla Öfverstarne, och som, utan tjenligt Artilleri och utan mat, han såg ingen möjlighet att taga staden, beslöts enhälligt att gå tillbaka. Öfverste Ankarsvärd var ej vid denna konselj. Han hade rest till Turuma-eskadern för att foga anstalt om attacken från sjösidan; han fick kl. half till 2 den 4 Aug. af Rosenstein veta hvad beslut de tagit hos Siegroth. Öfverste Ankarsvärd beordrade då genast en division kanonslupar att gå upp i stadsviken och beskjuta staden, hvilket så väl lyckades, att Ryssarne då trodde sig bli med alfvare angripne från alla sidor och tände kl. half till 4 eld på förstaden. Imellertid återmarscherade tropparna och reembarkeringen var genom Öfverste An-

karsvärds goda föranstaltande, verkställd kl. 11 förmiddagen, utan att en enda fiende förföljt. Öfverste-Löjtnant de Frese, hvilken som General-Adjutant var placerad hos General Siegroth, har velat tillvälla sig hela hedern och besväret vid denna reembarkering; men hela arméen är färdig att intyga, det han härvid icke uträttade annat, än hvad han af Öfverste Ankarsvärd fått befallning att göra.

Samma dag seglade Galererne ned till Kutzalö, 1½ mil vester om Fredrikshamn, och Konungen med Armfeldt gingo till Högfors och Kymenegård, der vi ännu stå.

Den 5 Augusti seglade Turuma-eskadern äfven till Kutzalö.

Ifrån denna stund ha de från krigets början sig yppade brister visat sig i full dag och sakernas oordentliga gång likasom fått ett fritt lopp, hvilket allt till högsta grad ökat missnöjet hos alla; Konungen befattade sig föga med något. Stundom styrde Baron Wrede, stundom Baron Armfeldt, en annan gång General Platen, en annan gång Hermansson, så Liljehorn och åter en annan. Inga ordres gåfvos, eller gåfvos de i högsta grad konfusa, icke sällan orimliga.

Den 7 Augusti var Öfverste Ankarsvärd i Högqvarteret, och skall då haft ett ganska märkvärdigt samtal med Konungen, sagt honom mycket sanning och bedt honom kalla Ständerna tillsammans, efter han icke annars såg någon möjlighet för Konungen, att frälsa sig sjelf och Riket; han rådde äfven Konungen att gå ur Kejsarinnans land; men Konungen hade envist nekat beggedera och slutligen blifvit ond. Samma dag var sedan konselj af alla närvarande Generaler och Öfverstar, då det beslöts,

att, som arméen hade inga kläder, inga trosshästar, inga magasiner, så kunde ingenting uträttas, utan Galererne skulle gå till Borgo, och der sätta tropparna i land, hvilka sedan långs gränsen skulle förläggas.

Finska Regementerne under General Carl Armfeldt gingo till Anjala, och skulle Grefve Meijerfeldt få befälet öfver dem, emedan Armfeldt begärt afsked.

Turuma-eskadern skulle gå till Svartholms redd, lemna en division kanonslupar vid Kymene och en vid Kungshamn.

Den 9 Augusti kom Turuma-eskadern till Svartholms redd; nu ligger den i Pellinge.

Den 13 Augusti kommo Galererne till Borgo, der tropparna landstego; nu hafva Galererne seglat till Helsingfors, der de, som det säges, skola aftackla, således lär väl intet hopp vara för Svenska arméen, att i höst få gå öfver till Sverige.

Allt sedan Konungen gick från Fredrikshamn, ha inga fiendtligheter försports på denna sidan, utan allt har varit i största inactivité.

Den 9 Augusti taltes om att Major Jägerhorn blifvit fången; men några dagar derefter fick man med visshet veta, att Cheferne och de fleste Officerarne af Finska Regementerne, med General Carl Armfeldt till hufvudman, skriftligen förenat sig, att återskaffa fred och lugn, och i sådant ändamål afsändt bemälte Major Jägerhorn till Hennes Kejserliga Majestät med förfrågan, om hon ville göra fred. Den 12 berättade General Armfeldt sjelf till Kongl. Maj:t detta steg. Konungen har, som det säges,

häröfver blifvit mycket förtretad och svurit att hämnas, men dock hållit förträffligt god mine och låtsat som han visste af ingenting. Den afundsjuka lismaren trodde sig åter nu finna ett önskligt tillfälle, att förklena Öfverste Ankarsvärds jemna och allvarsamma uppförande; inbillande Kongl. Maj:t och flere, att Ankarsvärd vore en hufvudman för de sammansvurna och hade äfven undertecknat; han fick icke förr veta häraf, innan han reste sjelf till Kongl. Maj:t, förklarade det han deruti hade ingen del och bevisade det med en billet af den 15 Augusti från General Armfeldt, hvaruti han på Parole d'honneur försäkrar, att det man berättat honom, att de underskrifvit vissa dokumenter är sanning; denna bekräftelse hade ju ej behöfts, om han varit delaktig deruti. Jag är ockaå fullkomligen öfvertygad, att Öfverste Ankarsvärd icke visste det minsta af hela den saken, förr än den 13 Augusti, och att han icke heller sedan deruti tagit minsta del. Men det har jag hört, att han lofvat att, allt hvad han någonsin kan, bidraga till Riksdag, och äfven att, om Finnarnes tagna steg får elak färg, sauvera deras personer hvad hos honom står i anseende till den intention de haft. Många af Svenska Regementerne sägas hafva skriftligen förenat sig med Finnarne deruti, att begära Riksdag, och de fleste hafva äfven sammansvurit sig att icke mera gå öfver gränsen, men till det yttersta försvara sig, om de bli angripne.

D. 24 Aug. intogs Hangö-udd af ett Linieskepp och 3 Ryska Fregatter, som der nu alldeles tyckas vilja etablera sig. Man tar deremot lama steg; Öfverste Ankarsvärd, som känner både Skärgård och Skärgårds-flotta, rådfrågas intet. Hertig Carl gör nu sjelf allt, utan att dock derföre ha insupit den gamla Amiralitets-esprin, att hvad möjligt är chi-

kanera

kanera arméens flotta. Ingen Ryss har likväl ännu inkommit i den delen af Skårgården, der Skårgårdsflottan under Öfverste Ankarsvärd legat, och om den gloriösa sjöbataljen icke existerat, tror jag säkert, att Hangö-udd ännu varit fri.

Den 25 Augusti reste Kongl. Maj:t från arméen, passerade Lovisa om aftonen, der Hertig Fredrik med honom hade en entretien, och pikerad deröfver, att Hertig Carl fått befälet äfven öfver landtarméen, deklarerade han Konungen, att han aldrig mer befattar sig med det ringaste, utan reser till Sverige; han afreste ock verkligen den 28:de.

Den 28 kom Hertig Carl till arméen vid Högfors; det taltes mycket om, att han åmnade med stränghet söka att återbringa hvar och en till lydnad; men jag fick höra af en säker man, att Öfverste Ankarsvärd aftonen förut i Lovisa uppvaktat Hertigen, och då uppriktigt och allvarsamt föreställt honom sakerna i sitt sammanhang, och att han gjorde rådligast, att med saktmod söka först vinna vänskap och förtroende, samt att han borde draga tropparna tillbaka i vårt land och öfvergifva Högfors, m. m. till hvilket allt Hertigen skall svarat ganska nådigt och fogligt, och äfven gifvit hopp att gå tillbaka; men det har vår goda General Platen afrådt, som icke ser mera än en sak, neml. Konungens vilja. Man tror likväl säkert, att Hertigen sjelf icke, som Konungen, stannar vid Högfors, utan lärer taga sitt qvarter i Lovisa eller Borgo.

Redan innan Konungen reste, var Jägerhorn återkommen med Kejsarinnans svar, att hon aldrig tänkt göra Sverige krig och gerna gör fred, om hon får afhandla med Rikets Ständer, och att hon

imellertid beviljar stillestånd, med vilkor, att våra troppar dragas ur hennes land, och Ständerne kallas.

Häraf fick Konungen del, just när han reste och passerade Lovisa, genom Öfverste-Löjtnanten vid Nylands Dragoner, Baron Leijonhufvud. Konungen projecterade, att de sammansvurne skulle underskrifva en, af honom uppsatt skrift, hvaruti de skulle bedja om förlåtelse, vid lif och själ förbinda sig, att i allt och vid alla tillfällen följa Konungen och hans tanka, så ville han allt förlåta; men detta ha de nekat.

Ett rykte löper, att Jägerhorn skall varit mycket väl emottagen i Ryssland och fått af Kejsarinnan en dyrbar ring, samt 500 dukater i respenningar. Man berättar äfven, att General Sprengporten skall vara vid gränsen och som oftast haft samtal med några af de sammansvurne; häraf vill man sluta, att någon sjelfständighets-plan för Finland torde vara i fråga; men om så är, det jag tviflar, ha säkerligen de flesta deri ingen del.

Många rykten ha här äfven gått, det hela Svenska Nationen skall vara mycket eldad för kriget och ej vilja höra talas om fred. De ha ju illa bemött några rätt hederliga Officerare, som heldre togo afsked, än på något sätt deltogo i ett krig, som icke kan annat än bereda för Riket de grufligaste olyckor.

Dessa äro nu de förnämsta händelser, jag har mig bekanta, och som jag nu i största hast upptecknat.

Jag har likväl glömt berätta, att då vi voro för Fredrikshamn, stod General Michelson vid Willmanstrand färdig att falla Konungen i ryggen med

6000 man, och en ansenlig förstärkning väntade från Wiborg. Nu stå, i och omkring Fredrikshamn, 26,000 man reguliera troppar, utom Kossacker och dylikt till flere tusende.

Vår armé vid gränsen är 12,000 man, vid Helsingfors ett regemente, på Sveaborg reserver. På Arméens flotta 2700 man Infanteri. Hela vår armé är utan kappor i ett hårdt klimat och hösten förhand. En stor del äro utan hästar och tross, utan kläder, de flesta utan skor och strumpor; flere regementer, som Österbottens, Nylands, m. fl. och alla reserverne äro nästan nakna. Artilleriet har icke hälften af erforderliga hästar. Min vän, du kan föreställa dig folket på flottan på öppna kanonslupar alldeles utan både strumpor och skor. Inga magasiner; Kommissariatet hinner ej mer än fäkta och skaffa ur hand i munn; nu är äfven krigskassan alldeles tom på penningar. När eländet hunnit till denna höjd, reser Tollen bort först, sedan Ruuthen, derefter Armfeldt och slutligen Konungen sjelf. Kan deraf annat följa än missnöje, osäkerhet och nästan förtviflan? Hvad skall bli af oss i vinter? hunger och förödelse se vi för ögonen. Med sådana anstalter, sådan armé, sådana utsigter och ingen anförare, som, jemte militäriska insigter och erfarenhet, äger egenskaper att förvärfva sig arméens kärlek och förtroende, skall man göra inkräktningar, göra tête emot tvenne fiender på en gång; ty efter alla inlupna underrättelser, få vi nu äfven krig med Dannemark. Jag har icke nämnt om General Toll; han var först efter öfverkomsten stor och stolt; men belägrad från alla sidor af arméens brister och behof, började modet falla och till slut kann han icke mer än söka öfvertala alla, att han alltid varit emot detta kriget.

Baron Ruuth har ungefär spelt samma rôle.

Baron Armfeldt har gifvit sig air af en stor militär, men jag har hört huru våra gamla och för kloka ansedde Regements-Officerare i mjugg skratta åt dess dispositioner. Han förtalar Konungen, men sutenerar sig i favören; lik de andra påstår han sig icke i kriget ha någon del. Som han icke är särdeles discret, har jag af en Officer i dess regemente fått höra, det han skall utlåtit sig, att Konungen ställt till detta kriget, för att få Pengar till betalande af något å Rikets grymma skuld och att Konungen för öfrigt ej frågar efter huru kriget går. Han skulle, som det sades, nu resa till Dannemark, för att göra fred eller begära tillstånd, att som Elefanter-Riddare strida emot dem.

Han har äfven sagt, att Konungen är sinnad abdiquera, om han på något sätt blir forcerad antingen till Riksdag eller redo; han reser då till Montpellier, der han ärnar som partikulier lefva sina öfriga dagar, och han skall ha samlat penningar till sådant ändamål.

Sedan jag skrifvit ofvanstående, fick jag veta, att Ryssarne skola hafva brännt upp byar vid Hangö och att Hertig Carl har gifvit Öfverste Ankarsvärd ordres, att gå dit med sin flotta och försöka på att delogera dem, och lärer flottan redan vara under vägen dit.

Den 1 September rekognoscerade Ryska Generalen Michelson vår postering vid Högfors med 400 Jägare och något Kossacker. De blefvo strax af våra tillbakadrifne. Vi förlorade intet. Af Ryssarne togo vi en Jägare, och några sägas blifvit dödade. Storfursten står nu uti Fredrikshamn.

Den 2 September var Öfverste Ankarsvärd i Lovisa och fick ordres att gå till Hangö. Han hade då åter ett allvarsamt samtal med Hertigen om

affärerne. Hertigen skall varit mycket billig och lofvat arbeta på Riksdag och stillestånd, om alla korpserne af honom det begära, och det år det hvarpå man nu arbetar.

Samma dag reste Hertigen ut till Svartholms fästning, och såg der hela garnisonen paradera, mer än hälften utan skor och utan strumpor med bara föttren uti smutsen, som efter regnet var rätt djup. Också är af denna garnison, som var 380 man, nu 100 sjuka och sjukna dagligen till stort antal.

Krigskassan år så tom, att Regementerne i Lovisa hade i dag blifvit utan kött, om ej Hertigen lånt af egna penningar till Kommissariatet 600 R:dr att afbetala slagtarena med, som, i anseende till redan ägande fordringar, icke längre ville lemna kredit.

Se här, min vän, hvad jag i hast kunnat påminna mig. Gör nu sjelf reflexionerne om vår belägenhet och döm, ja, låt hvar redlig Patriot dömma, om det är Militärens skuld att operationerne misslyckats, att kriget föres med ledsnad, att olyckor hota, och hela utgången torde bli för Riket högst skadlig och för Nationen mindre hedrande, om ej snart något parti tages till allas vår frelsning. Och det gifves vål icke något annat, än Riksens Ständers sammankallande och deras eniga öfverläggning om ett moget och till det Allmänna bästa bidragande beslut. Höggvarteret vid Högfors d. 4 September 1788.

MATS STADIG,
gammal Löjtnant.

P. S. Framför allt glöm icke, min vän, att noga undersöka om detta krig år börjadt af Sverige eller Ryssland.

Den 4 Sept. underskref Öfverste Ankarsvärd med alla på Skärgårds-flottan kommenderade Officerare en skrift, ställd till Hertig Carl, hvaruti de begära hans biträde att skaffa stillestånd och Riksdag; Major v. Platen vid Nylands Infanteri afsändes till Hertigen med denna skrift. Samma dag förenade sig nästan hela arméen och hos Hertigen gjorde samma begäran. Hertigen lemnade sig åfven härtill, skickade genast en kurir till Kongl. Maj:t och i arméens namn begår Riksdag, samt hotar, om det nekas, vidtaga andra utvägar. En kurir skickades till General Mouschin-Pouschin att begära stillestånd, och Major Jägerhorn till Stor-Fursten, att begära ett samtal mellan honom och Hertig Carl. Så långt äro nu sakerna avancerade, men om Nationen hemma, som det säges, är hugad för kriget, så år ingen hjelp; vi äro då beredde att slåss som hederliga karlar och låta begrafva oss under Rikets ruiner.

Jag har ständigt glömt berätta, att Öfverste Hastfehr för något mer än 8 dagar sedan lemnat Nyslott, sedan han med 1,500 man uti tvenne månader belägrat detta näste, som jag vet Konungen till en viss man yttrat sig, att Landshöfdingen Carpelan lofvat honom att taga med 20 Carelska bönder. Gud nåde oss så visst, som det var på sådant prat, skryt och löften, som Konungen grundat alla sina planer och hela sitt hopp om detta krigs lyckliga utgång.

Afskrift af ett Bref

från

Finland,

dat. i slutet af Juli år 1788.

I en tid, då så många rykten och historier i Allmänheten kringspridas, då man på ena sidan skryter af Segrar och Storverk, och på den andra antingen nekar dem alldeles eller åtminstone söker att förringa deras värde, är det utan tvifvel ganska svårt att lära känna sakernas rätta förhållande. Men sedan jag nu mera haft nästan otaliga berättelser fram och tillbaka om våra krigs-operationer och ändtligen fått tala med ett par män, som ägt både kunskap om affärerne och förmåga att dömma om deras rätta läge, samt äfven oväldighet att berätta dem, som de härintill verkligen förelupit; så tror jag mig kunna meddela min Herre en någorlunda trovärdig underrättelse om det förnämsta, som händt, och nu utgör ett allmänt talämne i alla sällskaper.

Baron Gustaf Armfeldt och General Toll gloriera sig offentligen deraf, att de varit anstiftare till närvarande vidt utseende krig. Den förstnämnde har vid öppet bord i Helsingfors, i visst 20 à 25 personers närvaro, vidlöftigt detaljerat, huruledes

Konungen, bekymrad öfver sina delabrerade finanser, frågat honom: hvad utvåg han, till sin räddning utur en så förtviflad belägenhet, borde vidtaga?

Att han, då Konungen förklarat sig alldeles rådlös, gifvit honom trenne förslag att välja imellan, det ena: att sammankalla Ständerna och återgifva dem någon betydlig del af deras förra rättigheter, då de i glädjen deröfver skulle appropriera sig Konungens skuld och betala den; det andra, att indraga alla pensioner, onödiga utöfver stat tillökta sysslor, m. m. och att minska sina och Hofvets behof, samt att med fullt allvar begynna att hushålla, och ändtligen det tredje, att begynna ett krig emot Ryssland, då han finge subsidier af Turken, komme i tillfälle att beskatta Ständerne; hvarutom, om kriget lyckligen aflupe, han vid fredsslutet kunde betinga sig en tillräcklig penningsumma till krigsomkostningarnas ersättning. I fall åter utgången blefve olycklig, voro dock Konungens finanser i samma stånd som förr, och Ständerna nödgades gripa sig an, för att hjelpa sig och Riket. Det första förslaget har Konungen funnit odrågligt och humiliant, det andra ogörligt och följaktligen efter pläggadt samråd med General Toll vidtagit det tredje, såsom det grundligaste och säkraste. Om krigets lyckliga framgång har tvifvelsmål ej kunnat äga rum. *Un Roi devant son Armée, qui l'adore, est toujours invincible*, hafva varit Konungens egna ord; dem han ock ännu i alla diskurser dagligen upprepar. Imellertid var det en sak, som gjorde något bryderi, huru man på kriget skulle få en defensif stämpel.

Ankarsvärd och några andre Öfverstar fingo en tydlig invit att rapportera, det Ryssen brutit in öfver gränsen och härjade landet. Men desse ville

ej

ej förstå sig på att inkomma med så falska berättelser. Derföre måste Baron Hastfehr afskickas till Savolax med befallning, att på allt upptänkligt sätt reta Ryska bönderna till någon art våldsverkan. I synnerhet borde öfverdådiga Svenska Finnar mutas, att gå öfver gränsen och våldföra Ryssarne, som då mentes böra förfölja dem inom vårt gebiet; och om det ej toge lag, borde några Ryska bönder med penningar förmås att plundra något torp eller hemman på vår sida. Huru dessa ordres blifvit verkställda, är bekant. Imellertid utspriddes i Stockholm, att femton socknar af Ryssen voro plundrade; att Lovisa och Borgo städer voro uppbrända, m. m. Sådana rykten voro nödiga för att bringa Rådet, att på ett eller annat vis kondescendera till tropparnas uppbrott och marsch åt gränsen. Också har Konungen i ett bref till Armfeldt, hvilket denne, med sin vanliga indiskretion, för sina Officerare uppläst, berömt sig deraf, huru behändigt han narrat Rådet att samtycka till kriget. Rådets utlåtande har dock varit ganska försigtigt ställdt och grundadt å nödvändigheten af landets defension. Till offensift krig har ingen af dem samtyckt.

Efter Konungens hitkomst skulle försök göras att på sjön reta Ryssland till fredsbrott. I den afsigt var det, som Ryska Örlogs-skeppen först skulle forceras till salutering. Man trodde, att de skulle vägra Svenska flaggan denna årebevisning, och deraf ville man, tvertemot traktaterna, formera en krigsorsak. När försöket ej bättre lyckades, än att Ryssarne begåfvo sig till salutering, så nödgades man åberopa sig endast de förmenta fiendtligheter, som i Savolax hade blifvit utöfvade. Till represali uppbragte man alltså två Ryska fregatter, som konvoyerade en handelsflotta af 16 skepp, och gjorde besättningen till krigsfångar. Och som man ändtligen

försporde, att Hastfehr funnit sig äga tillräckliga orsaker att rycka in på Ryska territorium, hvartill han haft vilkorliga ordres, så beslöt man att rent af börja kriget. Avant-gardet vid Kymmene-elf fick således ordres, att gå till Pyttis, m. m. och Hertig Carl, att segla ut och NB. slå Ryska flottan hvar den helst träffades, och att sedan flottan blifvit slagen, lägga sig utanföre Petersburg.

I följe häraf yppades det ryktbara sjöslaget d. 17 dennes på höjden imellan Pellinge och Porkala-udd i Finska viken.

Vår flotta bestod af 25 segel; 15 Linieskepp och 10 Fregatter; den Ryska deremot af 23 segel, 17 Linieskepp, bland hvilka 3 förde 100 till 104 kanoner, och 6 Fregatter. Våra gåfvo första salfvan, och Ryssarne, som beredt sig derpå, gåfvo en tillbaka, hvarpå aktion från kl. 5 eftermiddagen räckte till kl. vid pass 10 om aftonen.

Hvilkendera parten, som rätteligen skall hafva segrat, är och blifver i all evighet tvetydigt. Vi hafva fått ett Ryskt skepp om 75 kanoner och ungefär 500 mans besättning med en Brigadier, vid namn Berger, till nation en Norrman. Deremot hafva Ryssarne tagit af oss ett Linieskepp om 78 kanoner, fördt af Öfverste-Löjtnant Grefve Wachtmeister, med 700 mans besättning.

Att detta skepp annorlunda hade förevunnit; så att dess öde vore okändt, såsom ock att några Ryska skepp vore i sank skjutne, det är lögn och osanning.

Wachtmeisters skepp blef midt under aktionen tagit i hela flottans åsyn, sedan det var skjutit redlöst, hvartill en oförståndig manövrering gifvit an-

ledning. Begge flottorna lågo, efter slutad aktion, stilla i hvarandras åsyn till följande morgonen; och när Svenska flottan begaf sig åt Sveaborg, förföljdes den af den Ryska, ända till dess flottan fick fästningen i sigte. En segrande flotta plägar ej lemna sin fiende i sjön, och än mindre tåla att förföljas af den slagna fienden. Som dock Ryssarne ej vågat förnya bataljen och förföljelsen allenast skedt observations-vis, att inhemta i hvad segelbart tillstånd våra skepp kunde vara, så synes ej de kunna tillägna sig någon seger. Förmodligen torde de tvistande få qvitta med hvarandra.

Att vår flotta ej gjort större mervelj, dertill har ryktet uppgifvit tvenne orsaker;

1) Att skeppen hade uppskjutit all sin ammunition, och 2) att flottan ej blifvit understödd af Galer-eskadern, hvilket senare vill läggas Öfverste Ankarsvärd till last. — Det förra borde ej sägas för kloka menniskor. Ty att en flotta, som går uti en sjö-kampagne, skulle segla ut med endast 50 à 60 skott per kanon, det är orimligt, och ännu orimligare, att alla kulorna kunnat uppskjutas, då under hela tiden våra skepp för stiltje i hafvet ej kunde nyttja mer än ena laget. Med det senare åter hänger det så tillsammans, att, ehuruväl Galer-eskadern ej är destinerad för krig i öppna hafvet, hvartill den äfven är för klen; så har dock Ankarsvärd, i anseende dertill, att vädret var stilla och ingen anledning att befara ändring deri, proponerat Hertig Fredrik Adolf, ty Konungen sjelf var då bortrest till gränsen, om icke han kunde få lof att med några galerer gå till flottan, för att hjelpa de Örlogs-skepp, som tillåfventyrs af flottan kunde blifvit tagne, samt att hemföra de skepp af våra, som möjligen kunde vara skjutne redlösa. Dertill har Hertigen bifallit; men Konungens begge

General-Adjutanter, Rayalin och Toll, som rätteligen hafva befälet, då Hertigen har blotta namnet, hafva absolut förkastat den gjorda propositionen, såsom stridande emot den plan, hvartill Konungen ville hafva Galererne reserverade. Sådant är sannfärdiga förhållandet, ehuru Escholin och efter honom Landshöfdingen Baron Armfeldt i Åbo sökt inbilla menigheten, att Ankarsvärd hade opponerat sig emot ordres: en sak, som äfven i sig sjelf är orimlig och otrolig.

Rätta orsakerna till flottans misslyckade försök ligger 1) deri, att Ryssarne hade förmån af vinden och flera kanoner. 2) Att våra, af hetta och kanske oförstånd ställde sig i lä emot Ryska skeppen, och 3) manövrerade så oförsigtigt, att fartygen med obetäckt akter kommo att stå emot Ryska kanonerne, som då fingo tillfälle att spela genom aktern under däck till skeppens enorma skada. Det var denna betise, som satte Hertig Carls eget skepp i den vådliga ställning, att det onekligen skulle stannat i fiendens händer, om icke Grefve Horn lyckligtvis fallit på den, eljelst allmänt brukliga manövre, att löpa med sidan af sitt skepp emot Hertigens skepps akter-spegel, och således betäcka det emot kanonernas förstörande eld. Det är märkvärdigt, att denna är den första sjö-batalj, som Ryska flottan gifvit från verldens begynnelse till denna dag. Under förra Finska kriget slogos Ryska och Svenska galererne inomskärs i Korpo-ström. Enahanda Galer-krig hade de och någon gång i Medelhafvet i förra Turkiska kriget; men i öppna sjön, med Örlogs-skepp, är det nu den första gången Ryssarne slagits. Denna reflexion har jag af det folk, som grundligen känner sjö-krigets historia.

Att för öfrigt vårt manskap ådagalagt bravur och mannamod i detta sjöslag, det erkännes på alla

händer; antalet af våra blesserade går öfver 300. De flesta äro alltför miserabelt tilltygade. De dödas antal vet man ännu icke. Fem våra skepp äro så illa medfarne, att de på 5 à 6 veckor ej kunna visa sig i sjön.

Skeppstimmermän äro reqvirerade och afgångne från begge Hvarfven i Åbo, till att arbeta på deras reparation. Gud vet hvar virke skall fås i hast, ty derpå har man ej beredt sig. Man väntar något från Carlskrona, men Gud gifve att det i sjön ej blefve borttagit. Tiden skall visa huru det går.

Menighetens tillfredsställelse har under allt detta fordrat, att man skulle sjunga Te Deum öfver den förmenta segern. Detta har med mycken högtidlighet skett i Helsingfors den 22 Juli och i Stockholm, som det berättas, d. 25 dito i alla stadens kyrkor. I Åbo och de öfriga Finska städer, har sådan ceremoni än ej blifvit anbefalld.

Högtidligheterna i Helsingfors ha varit beledsagade med Riddare-dubbning och en stor promotion. En del ha fått det nya Svärds-Ordens stora kors, som bäres en collier. Andre endast knapphåls-stjernan. Bland dem, som fått denna senare, är ock Kapten Jusléen. Men må det ej skall göra mycken ond blod och jalousie i arméen, att de, som endast gjort sin skyldighet, och de, som ödet satt i tillfälle att göra det, derföre skola belönas? Hvad utväg skall slutligen blifva öfrig till distinktion och belöning för någon extra-ordinarie förtjenst, om sådan yppades?

Nu till landskriget. Hvad Hastfehr uträttat, derom vet jag ej mer, än hvad jag hört från Wasa. Nu lärer hela styrkan dragas till gränsorten vid Kymmene-elf. General Toll har sagt offentligen: att

emedan vi ej kunna slå Ryssen till sjöss, så måste vi ekrasera honom till lands, och det är hvad man sig företagit. Gustaf Armfeldt har med 400 man borttagit Ryska posteringen vid Abborfors, bestående af en gammal Löjtnant och 12 Invalider. Vid denna expedition påstås han hafva skickat sig med den prevoyance och försigtighet, att en Turenne och Condé, om de lefde, skulle anse sig derigenom hedrade, att få räkna en stor bedrift till sin meritlista. Jag kan dock ej äga den öfvertygelsen.

Att med 400 man taga 12 uslingar, som ej gjort det ringaste motstånd, ej lossat ett enda skott, synes dock blifva en måttlig förtjenst. Men allt hvad Armfeldt gör är storverk; också det, när han vid samma pass låt surprenera sig af några Ryska Jägare. Denna affär berättas olika. Det vissaste är, att Herr Armfeldt ej sett sig bättre före, än att han, utom sin raska drängs biträde, skulle blifvit tagen på sängen. Hans Medikus, en Doctor Hartman från Sverige, en liten Armfeldt, endast sexton år gammal, kusin till Öfverste Kammar-Junkaren, och Kapten Knorring af Nylands Infanteri, äro dervid komne i Ryska händer och fångenskap. Vid samma tillfälle har en gammal hederlig man, en Kapten von Schoultz af Artilleriet, fader för åtta barn, och bland dem för nuvarande Auditören vid Tavastehus Läns Infanteri, blifvit dödskjuten.

Man skall ärna en belägring för Fredrikshamn. En del regementer hafva approcherat staden på en fjerdedels mil nära.

Innan kort torde man få höra hvad progresser våra vapen på den sidan göra. I allmänhet är ställningen vid arméen den bedröfligaste, som kan påtänkas. Konungen markerar i sitt tal en okunnig-

het i krigsaker, en håftighet och obetänksamhet, som år utöfver all höfva. Han hörer ej andra än fantaster, som tala honom i lag. En Escholin, som säger, att endast en båt med 50 man är tillräcklig att intaga Revel: Att hela Lifland suckar och längtar, att få underkasta sig den gloriöse Gustaf III:s spira, han höres med nådig approbation. Men hvem som helst vågar att göra föreställningar om möjliga faror, om arméens brister, ogörligheten att våga storm emot Petersburg, att nyttja Galerer till Fredrikshamns och Wiborgs belägring; de kallas i ögonen rädda, illamenande och pultroner, som ej förstå hvad "en Konung för sin armé" vill betyda? .... Då allt klokt och hederligt folk misstros och narrarne endast vinna gehör, är missnöjet stigit till sin höjd. En Leijonhufvud för Österbottens Regemente, Flemming för ett värfvadt dito, begge svågrar till den olycklige Cronstedt, hafva sett sig nödsakade att begära afsked, som dem är beviljadt. Femtio Officerare, mest Subalterner, de flesta af Nerikes och Wermlands, samt af Jönköpings och några andra Svenska Regementer, äro likaledes afskedade, och äfvensom de nämnde Öfverstarne från arméen bortreste. Man fruktar, att detta ondt sprider sig längre, och att arméen innan kort blott ställes på Officerare. När en Siegroth fått öfverbefälet eller inspektion öfver Finska Galer-eskadern, och en Schönström öfver den Svenska, så är neppeligen troligt, att Ankarsvärd eller Ehrensvärd bill länge uthärda med den tjenst, de lärt och deri de sig destingverat. Hertig Carl talar Konungen i lag. Hertig Fredrik är med blott för namnet, omgifven af spioner, och, utan att kunna uträtta något, begråter i tysthet sitt och Fäderneslandets öde. Till Adjutant åt honom har man gifvit en afdankad Regements-skrifvare, som sedan tjent sig upp till Löjtnant, men dokumenterat sig för en skicklig rapportör.

Den orättvisa, hvarmed de handteras, som med kronan i penningevågen något hafva att skaffa, är alldeles obeskriflig. De, hvilkas fartyg för transportens skull blifvit krönta, hafva med yttersta nöd utbekommit sina frakter, men för ligge-dagar ingen styfvers ersättning. När de klaga deröfver, är General Tolls svar: *inter arma silent leges*; så mycket latin kan han ännu, och frågar bondskeppare, om de förstå hvad den glosan betyder.

En slagtare Pachalin i Helsingfors, som anmodades att för Kongl. Maj:ts räkning uppköpa kalkoner, kalfvar och får, m. m. har måst emottaga och åtnöjas med en fjerdedel af hvad han sjelf utgifvit. När han klagar deröfver och med verificerad räkning visar, att han ingen avans begärt, att priserne med landets vanliga priskurant instämma, afspisas han med ett *inter arma silent leges*, och att han äfven bör till sitt Fäderneslands värn bidraga. De, som upplåtit sina ängar till hästbete, betalas med reverser. Några hade drifvit sin boskap in i de ängar, som de till Dragon-hästarnas bete hade afstått, dock ej förrän ängarna voro redan utbetta och hästarna borttagna. Derföre hafva de af Landshöfdingen och Exekutions-betjente blifvit fällde till så stora böter, som den betingade legan var stor till, och när de ville betala böterna med de sedlar, de sjelfva undfått, afslogs det. Vitet borde utgå i kontant, och för sedlarne hade de att afbida betalning i sinom tid. Deras förklaringar, att de upplåtit till kronan gräsvexten, sådan som den var; men ej jorden, att de ej afhändt sig dispositionen öfver sin jord, sedan gräset vore afbetadt: att i kontrakterne icke ett ord fanns om vite, och att Kronans nyttjande rätt efter betningen ej borde kontinuera, har man ansett orimliga och absurda. Den, som dristar att yrka sådant gräl, hotas med arrest

eller

eller prygel, allt efter stånd och värde. Man tager med ett ord allt hvad man öfverkommer och betalar hvad man vill. Hvad skall detta föda af sig? Hvad hopp skola vi göra oss för det tillkommande? Men härmed nog för denna gången.

Anmärkning.

Hvad som uti detta bref förmäles, att flottan icke hade varit utan tillräcklig ammunition, grundar sig på den supposition, att sådant icke kunde vara möjligt; men ty värr! anstalterna hafva uti detta, som allt annat, varit lika oförståndiga och vettlösa. Och det är verkligen säkert, att kulorne voro så bortskjutne, att hvart skepp hade icke mer än några qvar efter sjöslaget. De hade 72 skott per kanon, när de utgingo, men genom en exercis i sjön före slaget bortskötos 20 à 30.

Utdrag af ett Bref,

skrifvit på Arméens flotta den 4 Sept. 1788, till ankars i Pellinge-sund.

Den 27 förledne kom Prins Carl till Lovisa, för att emottaga befälet af arméen till lands och sjöss. Vid hans afresa från Amiralitets-flottan roddes hans slup till Helsingfors af Officerare, hvilka sedan buro honom upp i staden och till vagnen: när han åter skulle resa ur staden, frånspändes hästarne, och desse förenämnde segrande och krönte hjeltarne till ett antal af 30, drogo vagnen utom tullen, ropande beständigt: *Lefve Hertigen* och *hurra*, NB. af desse guldsmidde dragarena; detta förödmjukande af en hel Officers-korps, såsom utom andra exempel, än af en populace, har ej vunnit bifall af dem, hvilkas omdöme i sådana saker endast gäller. Ibland desse Officerare var ej någon tillhörande de, på vår instängda segrande flotta om bord varande landttroppar. Ryska flottan ockuperar nu Hangö-udd för allvare, samt hålles med att der på landet retranchera sig, hvarom säker underrättelse är kommen från Helsingfors och General Posse. General Armfeldt gaf för någon tid sedan Öfverste Ankarsvärd, genom bref, del af Finska arméens tagna steg; den 18 förledne samlades den på Svartholms redd liggande flottans alla Officerare hos vår Öfverste, som underrättade dem om allt och uppläste en, af honom författad skrift till Finska arméen, hvaruti

han afsäger sig allt deltagande i deras steg, i anseende till Kejsarinnan och underhandlingarna med Ryssland, men förenar sig med den, att begära hos vederbörande Riksens Ständers sammankallande; förpligtande sig ytterligare till alla militäriska skyldigheters fullgörande. Alla närvarande underskrefvo detta. "Den närvarande inaktivité, hvari arméen och hela nationen befinner sig, är fasligare än det blodigaste krig. Tiden förhalas, provianten förtäres, Ryska tropparna samlas dagligen och redan äro vid vår gråns 26,000 Ryssar, samt Stor-Fursten sjelf kommen till Fredrikshamn, hvilket är en sanning." Vår armé har ej proviant att länge hålla fältet, och knappast att komma hem; all undsättning från Sverige afskuren af Hangö-udd. Gud vet hvart allt detta hamnar. Eburu alla önska detsamma, tänka ej två menniskor här lika, då den ena drager framåt, drager den andra tillbaka. Alla försök till räddning anses fruktlösa, då enighet fattas, och räddningen att våga något, samt enskilta intresset regerar hvar man, åtminstone dem, som tyckas böra hafva någon autorité. Från allt detta frikallas vår Öfverste Ankarsvärd, som är unique och som i andra tider än dessa vunne ett stort namn, icke såsom militär, ty tillfälle att derå gifva prof har han ännu icke så mycket haft, utan såsom en rättskaffens patriot, verklig honnête-homme, rättvis Chef, oegennyttig embetsman, oförskräckt sanningsbärare för Monarken och en oförtruten rådgifvare. Få äro de, som känna hans rätta värde. Den 27 Aug. kom Prins Carl till Lovisa, och den 28 reste Prins Fredrik derifrån. Bröderna sågo ej hvarannan. Vid detta tillfälle råkade Öfversten honom. Han talade då mycket om sin vidsträckta myndighet och ur en förtvifladt grym ton. Öfversten, som aldrig hesiterat vid sanningens framförande, sade honom rent af, att om han började förfara efter som han talade, (då ej annat nämndes än arkebusera och exeqvera

hvar och en, som vågade öppna munnen till klandrande eller betänkande vid verkställandet af hans befallningar) vore leken af hans välde hastigt slutad; att i sinnenas närvarande ställning ej mera behöfdes, än ett enda sådant oförsigtigt steg. Äfven lät Hertigen öfvertala sig, att flytta Högqvarteret från Kymmene och draga arméen från Rysk botten; ja, han lånade äfven öra till föreställningar om absoluta nödvändigheten af Riksdag; men frågade om honom kunde garanteras två saker, neml. att all persekution och blodsutgjutelse kunde förekommas, och konstitutionen lemnas orubbad? Vår Herôs svarade, att det förra vore säkert hvars och ens önkan, men att det senare vore hvarken att hoppas eller önska. Ett rykte säger, att Konungen strax efter sin hemkomst till Sverige, skulle med Kronprinsen resa till Götheborg; och man misstänker här, att han derifrån går sjövägen till Italien, der han under sin sista resa skall hemligen hafva köpt sig ett stort gods. Tollen skulle vara följaktlig; och man tror sig der igenfinna den honom lofvade mission till Neapel. Konungen tror man ock hafva i hemlighet samlat tillräckliga medel för hans sutien i hans öfriga lifstid, utom hvad allmosor, han kanske kunde få från Spanien. Härifrån skall han hafva medhaft en gruflig penning-summa, och lemnade för arméen icke en styfver. Jag undrar eljest hvad Konungen skulle i Sverige göra med dessa penningar, då de här så väl behöfvas, helst han nyss för sin afresa försäkrade Öfversten, att Dansken ännu icke anfallit oss.

Prins Carl är återkommen till Lovisa, dit han flyttat Högqvarteret från Högfors; men har än ej kunnat förmå den försoffade General Platen, att med den der liggande arméen draga sig inom gränsen. Förledne Lördag den 30 Aug. seglade Arméens flotta från Svartholmen, men hann för mot-

vind ej längre än en mil vester ut, samt ankrade under Kiäfsalön. Den 2 Sept. gick eskadern åter till segels, och ankrade middagstiden här i Pellinge-sund, 3 mil från Borgo. Vårt ändamål är att på Hertigens befallning, under det den segrande flottan på Sveaborgs redd ligger blockerad af den slagne, gå till Hangö-udd, för att delogera de der liggande tvenne Linieskepp och trenne Fregatter, samt intaga de der, uppkastade skansar och batterier. Leken torde blifva besynnerlig nog och originalisk, ty ännu har man icke exempel, att Chebecer slagits med Linieskepp, för den märkliga skillnad i pund-tal och fartygs-styrka. De förra ha ungefär 5 tums tjock sida och 12:pundige kanoner, då de senare ha 24 och 36:pundige kanoner, samt en sida af närmare 1½ fot. Den 2 dennes var Öfversten åter i Lovisa hos Prins Carl; der har man talat om åtskilligt och Hertigen varit skäligen räsonabel. Ändtligen sade han: Jag tänker som ni; och Öfversten svarade: "och jag tänker som Eders Kongl. Höghet och hvar ärlig karl," men beklagade, att allt stannade endast vid att tänka. Han underättade Hertigen uppriktigt om flottans förklaring till Finska arméen, neml. dens förenande i att anhålla om Riksdag; detta gillades fullkomligt. Han löfvade åtaga sig den kommission, att i hela arméens namn hos Konungen begära och utverka Riksdag; sade äfven, i fall detta afslogs, det han väntade sig, skulle han vidtaga kraftigare medel, för att få saken derhän. Hertigen fordrade då Flottans och Regementernas skrifteliga och enhålliga anhållan derom. Öfversten lofvade det för Arméens flotta och de derpå varande landt-troppar. Prinsen har i samma ärende egna emissarier till den öfriga arméen. En Kapten Boji är rest till arméen vid Högfors; och en Baron Leijonhufvud till de på Amiralitets-flottan varande korpser. Öfverste Ankarsvärd har ej minsta del uti, att Hertigen åtog sig detta; härtill

nyttjades både smickrande och allvarsamma föreställningar och målningar af det elände, hvaruti Riket är satt, hvilket Hertigen ändtligen ser. Äfven föreställdes honom, att söka Fäderneslandets räddning, huru vigtigt det vore för en Konungens bror, en Arf-Prins och en General-en-Chef, att göra ett sådant steg. För allt detta har han icke varit orörd; och man tror sig hafva återvunnit en gnista hopp.

Samma dag var Hertigen på Svartholms fästning, der hela garnisonen paraderade. Första ledet med ändarne af skor, men de andra alldeles barfotade. Också sjuknar och dör mycket folk dagligen der.

I förrgår skulle några Regementer i Lovisa hafva färskt kött, men slagtarne afläto icke något, förr än Kommissariatet betalt dem deras förra leveranser och fordringar; Hertigen måste då af egna medel låna Kommissariatet 600 R:dr, på det soldaten för den dagen måtte få kött. Aflöningen tryter redan för Landt-regementerne. Så står det till. Gud hjelpe oss!

Vid tillfälle af en attack för Fredrikshamn vid landssidan, har Konungen med några Generaler och Öfverstar avancerat under fästningen, der kulorna som hetast spelat, lagt sig på jorden, dragit kappan öfver hufvudet och önskat sig den lyckan, att en kula måtte träffa honom. De närståendes böner förmådde på honom intet. Han ville ej ur stället, utan ville i förtviflan truga sig till en kula. Slutligen måste de malgré-lui bära honom bort.

I går sammankallades härvarande Officerare å nyo. En af Öfversten författad Promemoria till Hertigen om den förr omtalta saken upplästes och underskrefs af alla, samt är i dag expedierad. Alla galererne äro gångna från Borgo och ligga nu i Helsingfors, m. m.

Fortsättning och slut
på
Anekdoterne
om 1788 års kampagne i Finland.

Jag tror, min redlige vän, att mitt förra bref slöts med underrättelsen, att Hertigen uppmuntrade arméen att yrka stillestånd och Riksdag, efter han då sade sig finna sakerna i den förtviflade ställning, att ingen annan hjelp gafs. Detta gaf arméen ett hopp, som nyligen försvunnit, sedan de nu äro öfvertygade, att negociationerne törhända med flit varit lika illa förda som kriget; och att Hertigens tanka aldrig varit för hvarken stillestånd eller Riksdag, efter han hvarken för det ena eller andra tagit ett enda steg, utan tvertom, när han som mest talte om stillestånd, mediterade han och tillställde en ny attack på Ryssarne, den han icke eller kunde utföra, i anseende till brist uppå allting; hvad är det då att göra annat, än att skylla på arméens olydnad, att den stora planen tvårt afstannade, en buro icke en enda visat någon olydnad? Så är äfven skedt.

Det var Öfverste Montgomery, som af Hertigen skickades att negociera, och dermed har un-

derligt tillgått: — för vidlöftigt berätta allt. = Ryssarne nekade alltid emottaga någon proposition, innan våra troppar retirerade från deras land. En konselj befalltes af Hertigen, hvaruti voro närvarande alla Generaler och Chefer, som närmast voro till hands; deruti beslöts nästan enhälligt, att våra troppar skulle gå tillbaka, för att sedan kunna negociera om stillestånd. Vi gingo ock verkligen den 25 September tillbaka; men allt sedan hafva vi ingenting begärt af Ryssarne, och skrika nu att de bedragit oss, som ej lemna Hangö och proponera stillestånd, hvilket de likvål aldrig lofvat göra. Öfversten Baron Klingsporre, som nu sitter vid Hertigens sida, och i alla delar uppfyller både Tolls och Ruuths ställe, skref ett bref med Montgomery till General Gr. Mouschin-Pouschin, som denne ej besvarat; detta anses för en ny krigsreson, så väl som ett bref ifrån General Sprengporten till General C. G. Armfeldt. Det förra var verkligen höfligt, och det senare hedrar icke Sprengporten; men Gud vet om både det ena och andra förtjenar att af Riket så häftigt beifras. Nu göres imellertid ingenting; negociera vilja vi intet, ty det säges vara mera hederligt, och föra krig kunna vi intet med en naken armé, utan penningar och utan mat; utan den resursen nyttjas nu att skylla allt det onda som sker på arméen.

På Sveaborg äro 800 sjuka af garnisonen, som är 1500 man stark, och mycket folk dör. Ryssarne ligga ännu vid Hangö så starka, att Öfverste Ankarsvård omöjligen kan angripa dem, utan att ruinera hela sin eskader; dock vet jag med full visshet; att Öfverste Ankarsvård, ledsen och arg öfver alla beskyllningar, som utspridas, begärt af Hertigen (Fredrik) skriftliga ordres att attackera, men ej fått. I arméen är ingen enighet, och miss-

nöjet

nöjet ökes nu i synnerhet genom alla de grofva och osanna beskyllningar, hvarmed arméen från alla håll angripes utan minsta orsak; ty icke kunna de två eller tre Regementer, som så oförsigtigt burit sig åt, kallas arméen, och utom dem har ingen menniska visat någon olydnad; tvertom hafva de förbundit sig, att alltid fullgöra sina skyldigheter. Nationen blir väl en gång mättad af vårt blod men få se om Fäderneslandet sedan blir lyckligare.

Hungersnöden, tillstundande vinter se vi för våra ögon, och dem kan nu mera ingen negociation frälsa oss ifrån; möjligheten att subsistera är, som allt annat, kalkulerad på de största hazarder; men vi afvakta nu vårt öde med det möjligaste tålamod. Vi hafva hört nationens röst, att en krigsman icke får hysa någon medborgerlig tanka.

Vi önska nu ifrigast tillfället, att få låta vårt blod rinna, för att kunna visa, att icke feghet väckt deras röst, som vågat yrka nationens rättigheter. Sådant, min vän, år nu tillståndet här, vänta icke nu mera några nyheter härifrån, lita uppå och försäkra dina vänner, att arméen är oskyldig till allt det onda, man skyller på den.

Jag tror aldrig våra Chefer tillstyrkt evakuerandet af Högfors, om icke Hertigen lofvat sedan negociera om stillestånd, hvilket af alla ansågs af den högsta vigt, i anseende till transporterne af lifsmedel, som törhända då varit möjliga, men nu icke; då hade äfven stora flottan fått gå hem, hvarigenom vi haft 9000 munnar mindre att föda, och då hade kanske Danska invasionen i Sverige varit ogjord; men nu får väl åter arméen skuld för detta steg. Sprengporten är verkligen äreförgäten nog, att nu låta bruka sig emot oss; och

ken intelligens han här i landet äger, torde i denna villervalla vara mera fruktansvärd, än man tror. Gud hjelpe oss och låte utländska makter kunna innan våren negociera oss en någorlunda hederlig fred, annars är hela Riket förloradt.

Ingen Riksdag och ingen inbördes förening är nu mera att hoppas, och icke heller tror jag deraf någon hjelp, sedan hela nationen är så krigiskt sinnad. Kanske likväl om de besluta, att gå mån ur huset, som också torde behöfvas. Farväl, min vän. Detta är det sista jag skrifvit i detta ämne, ty jag har nu beslutit, att aldrig mer se eller tänka uppå sakerna. Jag står nu med Kompaniet nära Lovisa.

Den 11 October 1788.

Bref från Sveaborg,

den 9 Augusti 1788.

I Onsdagsmorgon den 6 Aug. kl. 6 kom Ryska flottan mycket starkare, än förra gången. Vår flotta ligger utanför våra fönster, icke ännu reparerad. Fem skepp af Hertig Carls voro så hela, att de gått ut i sjön och kryssat, då de togo sin flygt undan den Ryska hit in i hamnen; men ett af dem, Gustaf Adolf, som fördes af Christiernin, satte på grund, och det togo Ryssarne midt för våra ögon; de gjorde folket till fångar och tände eld på skeppet i Thorsdags kl. 7 om aftonen. Skeppet var redan sjunkit till andra laget, då det afbrann. I går, d. 8 Aug., togo Ryssarne ett Svenskt transportskepp; nu mera kan icke något fartyg komma hit från Sverige, ty Ryssarne ligga vid Hangö och mota.

I dag se vi icke Ryska flottan, men vi veta, att den lagt sig till Mölön, en half mil härifrån, hvarest äfven eldar synas. Galer-flottan gick härifrån den 26 Juli. Vi hade bref ifrån Officerare af den 30 Juli, deri de togo afsked af oss för evigt: de hade fått ordres att landstiga vid Fredrikshamn på ett ställe, som är halsbrytande. Gud, som ville göra underverk; hindrade dessa ordres verkställighet genom tvenne dagars motvind och stormväder. Landstigningen skedde väl den 4 Aug. med 6000 man och drabbningen började med Avant-gardet. En Major von Born slogs emot en ofverlägsen styrka, hvilket slöts så lyckligt, att vi ej förlorade mer

än 10 man och fingo 20 blesserade. Oförmodadt och i hast fingo dessa ordres att retirera och åter embarkera, då Konungen, som låg på en annan sida och hade skolat samma gång attackera, NB. högst den sjelf samme, retirerade. Det var stort skäl till dessa ordres, ty Landt-arméen hade då ingen mat och flera Regementer började knorra, och sade sig vilja lägga ned gevär.

Vid flottan blefvo de flata och förvånade öfver orderne, men tackade Gud, att de kunde retirera utan skada; ty de lågo midt för fiendens ögon och kanoner; och Ryssarne kunde icke begripa sådant komedi-spel; ty om de det kunnat, hade våra säkert blifvit massakrerade. Ryssarne tvertom väntade våra med fördubblad styrka att återkomma den följande morgonen, och låto bränna upp förstaden, under det våra drogo sig alldeles derifrån.

Öfverste Kammar-Junkaren Baron Armfeldts korps *har grasserat gudlöst och alldeles förtjeflandt*; har bränt upp värnlösa byar och slagit till döds 72 bönder; så att der ligga döda kroppar i sitt blod på alla ställen, hvar den framfarit.

Vi behöfva icke vara förtviflade; ty Kejsarinnan har låtit publicera, att alla Svenska fångar skola bemötas med menskligbet och såsom vänner; ty, säger hon: "det är icke Svenska nationen, som gör henne krig, och hon har intet emot den."

Hvad tycks nu väl? Flottan får ordres att landstiga och göra attack och ingen Artilleri-kanon på stället, utan sådant skall då först skickas efter ifrån Helsingfors. Dessa måste då transporteras med slupar.

Landt-arméen hade ej eller tillräcklig ammunition.

Mera hänäst.

Utdrag af ett Bref
från
Lågret vid Lovisa,
den 9 Augusti 1788.

Fredrikshamn skulle stormas af Konungens och Armfeldts korpser å ena eller landssidan, och af General Siegroth å andra eller sjösidan. Baron Armfeldt gaf signal af, att Siegroth var i land, och började kanonera; men då Konungen äfven med sitt korps avancerade, fick han rapport af Siegroth, att han ännu ej kunnat försöka landstigning för det starka stormvädret skull: derpå följde reträtt. Trenne dagar derefter skulle åter storm vågas och fästningen attackeras. Tvenne esqvadroner af Nylands Dragoner och något Infanteri, under Otto Wredes befäl, skulle gå förbi fästningen och facilitera Siegroths debarkering; Infanteriet stannade på slätten och Kavalleriet gick genom skogen. När esqvadron kommit ett stycke fram, förmärktes, att tvenne Ryska bataljoner, med Artilleri, afskurit reträtten. — Kapten Tigerstedt tog då sitt parti, satte sig i 4 trupper och jagade tillbaka igenom Ryska Infanteriet, som med kartescher och handgevären helsade honom. Trenne af dessa trupper kommo lyckligen tillbaka genom Infanteriet; men som Tigerstedt i defiléen ville afbida hela sitt kommando, blef han sjelf med en Kornett och hela sista truppen fången, och de flesta deraf illa blesserade, äfvensom ock Standaret förlorades.

Af Konungens korpser gingo Åbo och Björneborgs Regementer tillbaka i sina tält, började att packa in sina saker och *afsände twå Officerare till Konungen, för att årligt säga till, det de tänkte gå hem, efter allt har på tok.* Konungen red då till dem, och bad, med tårar i ögonen, att de ändtligen skulle blifva qvar, då de sent omsider lofvade, att väl försvara honom och gränsen till sista man; förklarade tillika, att de icke attackerade sin fredliga granne, och icke ville gå öfver gränsen med ett sådant krig.

När General Siegroth skulle landstiga, verkställdes det med Avant-gardet, som bestod af Enke-Drottningens Regemente; men Westgötha-Dahls, Uplands och Westmanlands Regementer nekade kort om godt. De sista låto dock ändtligen, med mycket besvär, öfvertala sig. Kanonerne sattes i land med mycken möda; och då kommo Konungens ordres att åter embarkera, som äfven med någon förlust skedde.

Galererne skola nu sätta tropparna i land mellan Borgo och här, samt sedan gå till Helsingfors, dit Konungens och Armfeldts korpser replierat sig.

Nu säges ock, att hela arméen skall retirera sig inom våra gränsor.

Ryska flottan, 27 segel stark, ligger utanför Sveaborg och blockerar Hertig Carl med sin flotta i hamnen.

Öfversten Hastfehr skall vara i slät ställning och af fienden innesluten; han tros ha slagit sig igenom med trefjerdedelars förlust af hela den korpsen.

Utdrag af ett Bref

från

Gr. Ehrensvärd till Öfv. Ankarsvård,

dat. den 16 Sept. 1789.

Riket kan ej nog gratulera sig, att ligga uti Arméens flotta en korps, hvarest är bibehållen en esprit, som min fader gifvit åt alla dem, han värdat med sitt hjerta och sitt geni. Du är sjelf en värdig del af en värdig korps, som ännu bevittnar hans lifstid och dygd, och som bibehållit andan qvar fullkomligen efter Trollen.

Jag ville önska, att fremmande kunde ha detaljen af det förnuftiga lif, som varit och förblifver i den korpsen, se'n de sett utslaget och verkningarna.

Det är obegripligt, att i vårt sekulum se ära utan skryt, mod utan egna ändamål, tålamod under misstroende och dristighet i den grad, som voge det för Fäderneslandet.

Det är icke ett olyckligt krig, som dekuragerar hederligt folk; det är sättet, hvarigenom de blifver olyckligt. Packet ser blott efter lycka och

olycka; men det är desolant, att se desperation uppkomma genom egna fel, som aldrig kunna rättas i en framtid, vara driffjädern till all operation.

Man vill nu gå på och attackera med Skärgårdsflottan; man vill kasta kriget åt Savolax, för att ej dependera af flottor i allmänhet; man vill nästa år kasta hela styrkan på sjön och gå i rätt linia på Petersburg; kanske ännu i höst på Lifland, och, i fall af nödtvång, låta arméen retirera genom Preussen.

När till allt detta lägges brist på allting; misstroende för alla; infall midt i operationerna; envishet, svaghet, och naturen af kriget, som är mera politik än krig; så blir utförseln af intetdera projektet vidtagit med besked.

III. Hand-

III. Handlingar,

hörande till

Historien om Anjala-Förbundet.

1) *Cirkulär i Arméen, d.* 12 *Aug* 1788.

Då, som Läsaren af de föregående Handlingarne inhemtat, ropet på Ständernas sammankallande begynte blifva allmänt vid Arméen, och utgöra ett slags *cri deralliement* för personer af för öfrigt ganska olika tänkesätt, så utspriddes vid densamma följande Punkter, såsom föremål för den tillkommande Riksdagens öfverläggningar och beslut:

1) Till Riksens Ständer kallas Ridderskapet och Adeln; *Städernas och Landets bofaste män, som varit i embeten*; Borgare och Menige Allmoge, samt representanter af Preste-Ståndet, i likhet med *Krigs-Befälet.*

2) Rikets Drätsel-verk ställes på gamla foten under Kammar-Collegium och Stats-Kontoret, med upphäfvande af Finans-Minister och dess expedition, såsom i en fri stat otjenliga medel till hemlighet och arbitrår myndighet.

3) Rikets gäld godkännes med Bankens garanti och genom hushållning efter hand betalas. Men alla medel, under Rådets tillsyn och ansvar, efter anordnad stat, användas och bestridas.

4) Till Konungens behof och hushållning anslås en tillräcklig summa, som ej får öfverskridas, eller staten med hans enskilta gäld belastas.

5) Riksens Råder måste tillsättas efter 1720 års Regerings-form, och ej utan ransakning och dom kunna demitteras. Deras antal fastställes till 18.

6) Intet offensift krig företages, utan Ständers samtycke. Inga defensiva anstalter verkställas, utan med Råds Råde, som, då de *det åska*, äga rätt att se utrikes korrespondenser och depecher.

7) Alla embeten tillsättas efter vederbörandes förslag, och de författningar upplifvas, som förbjuda flera embeten i en hand.

8) Rådet må i slutet af hvart 3:dje år, sammankalla Riksens Ständer, som om Rikets ekonomiska angelägenheter, äga att vidtaga författningar, med uteslutande af alla monopolier. — Men inga enskilta personers ärender få hos Ständerna föredragas eller deras omdöme underställas.

9) Tryck-friheten införes.

10) Lagen bibehålles i sin helgd, den intet land bättre äger. Men Polis-kammaren i Stockholm afskaffas, såsom en, emot folkets rätt och säkerhet stridande arbiträr domstol.

11) Att mördrerne till den sista olyckan uppdagas och androm till varnagel afstraffas, påstås; dock att all enskilt hämnd förqväfves och viker för allmänt val.

12) Fred slutes med grannar, och sådana allianser med andra makter, att Riket, utan fremmande subsidier, genom egen tarflig hushållning, kan bestå och söka sin sjelfständighet uti samdrägt och egen styrka.

Uti det öfriga kan 1772 års Regerings-form följas, såsom tjenande till en anständig jemnvigt imellan Folket och Konunga-makten.

---

2) *Förbundets Deklaration.*

Då den här liggande arméen, samlad till försvar af Rikets gräns, som man påstått vara hotad af anfall, enligt Kongl. Maj:ts ordres, gått öfver densamma till Fredrikshamn; har sådant skett till följe af Regeringsformens 19 §., som stadgar: att Konungen äger kommendera sin armé, och våra militäriska lagar, som intet tillåta oss pröfva huruvida man bör lyda eller icke; men då vi under marsch i fiendens land och under murarne af Fredrikshamn, intet märkt af Ryska' Befälhafvaren annat, än defensiva steg; hafva vi fattat den, till visshet sannolika tankan, *att anfallet af Svenska Nationen är gjordt.*

Ömme, som medborgare, om helgden af den Regeringsform, vi besvurit, förbehåller sig Nationen rättighet, att dömma om nödvändigheten af offensift krig. — Skyldige som militärer att lyda vår högsta Chef, hafva vi funnit oss uti den, för redlige män brydsamma omständighet, att se våra skyldigheter stridande. Till att förena dem, så mycket möjligt varit, hafva några af oss gjort Kongl. Maj:t underdåniga föreställningar i detta ämne,

hvarå, till allmän bedröfvelse, intet afseende blifvit gjordt.

Sedan vi, efter en misslyckad expedition, härrörande af lama anstalter, dragit oss ifrån Fredrikshamn, hafva vi noga betänkt vår ställning. — Att strida med tapperhet och dö, som vanligen är så ärofullt för en militär, hafva vi upphört att så anse, då Fäderneslandet ingenting kunde vinna, och Riket befanns i de omständigheter, att rådiga och nitiska embetsmän behöfvas, för att rädda det från undergång.

Dessa olyckliga omständigheter hafva vi funnit vara följderna. Tropparna, som stå under vårt befäl, hvilka aldrig blifvit attackerade, innan ett tagit offensift steg, äro öfvertygade, att misshälligheterna ifrån vår sida blifvit började, och äro missnöjde med ett krig, som våra grannar på allt sätt synas vilja undvika; de hafva icke insett någon nytta, som kriget skulle tillskynda Allmänheten; och öfvertygelsen om nödvändigheten deraf, som ibland ett, till frihet af naturen ämnadt folk, tillskapar oöfvervinnerliga stridsmän, har hos dem försvunnit; derigenom sucka de starkare efter det lugn vi lemnat, utan att få byta det mot äran, och äro motvillige att strida mot den nation, som de tro önska vår vänskap. — Den härvarande arméens utslitna beklädning; total brist på förfriskningsmedel; svårigheten att få proviant, som redan märkes, då den öfver utsatt dag uteblifvit, och knappheten af ammunition, hafva till öfverflöd ökat missnöjet och nedslagenheten hos tropparna.

Gränsen, som våra troppar betäcka, anse vi tillbörligen bevakad, och vilja äfvenledes densamma, i händelse af anfall, till sista blodsdroppan försvara; men som den bedröfliga underrättelsen från flera

händer inlupit, att Ryska flottan till öfverlägsen styrka kryssar utanföre Sveaborg, samt der tagit och uppbränt ett af våra Linieskepp under vår flottas och Svenska arméens ögon; hvilka från vallarna af en utaf Rikets förnämsta fästningar, kunnat se olyckan, tro vi Rikets Skärgård på alla sidor öppen för mord och brand, och med förtviflan måste vi tänka, att det icke är oss och våra vapen, utan Ryska nationens menskliget, som vi hafva att tacka, om vi finna, att mord, brand och förödelse icke rasat öfver vårt fädernesland.

Vi äro också osäkre, huruvida Öfversten Baron Hastfehr med sin korps kan bevara Savolax för Ryska arméens inbrott och i händelse han skulle gifva vika för anfallet, är hela landet öppet och har intet annat, än den segrandes ädelmod och menskighet att lita på.

I betraktande af denna ohyggliga, men sanna målning, hafva vi tagit det beslut, att på sätt närliggande Bilaga utvisar, vända oss till Hennes Kejserliga Maj:t och försäkra henne om nationens tänkesätt: utom kärleken till fäderneslandet och omtanka om dess väl, de första af skyldigheter, förbinder äfvenledes den tro och huldhet vi svurit vår Konung, oss till att våga sådant; då vi sett honom *misströstande, då vi sett konsternation* ibland de embetsmän, som omgifva dess person, hafva vi ansett vara redlige Svenske män värdigt, att taga det steg, som möjligen kunde göra oss till medlare imellan tvenne krönta personer: ett kall, som vi, med bibehållande af nationens heder, bättre tro oss kunna uppfylla, än hvad utländsk makt som helst, då deraf intet annat än ensidiga och för oss fremmande afsigter kan ledas, och då vi deremot intet annat rådfråga än kärleken till fäderneslandet och

troheten för vår Konung, med uppoffrande eller åtminstone åfventyrande af egna fördelar.

I betraktande af allt detta, med full lit till den höge lefvande Guden, som ser renheten af våra afsigter: svärja vi undertecknade vid hans heliga namn och vår heder, att med uppoffrande af blod och egendom, söka afvärja de olyckor, som hota vårt fäderneslаnd; hvarföre vi åfvenledes, härigenom, med samma heliga ed, oss imellan sluta det fastaste förbund och stallbroderskap för att råda, hjelpa och bispringa hvarandra uti alla de mål, som med allmän och enskilt säkerhet ha gemenskap. Och, i händelse Hennes Kejserliga Majestät, icke vill beqväma sig till en, för nationen hederlig fred; anse vi oss från den stunden hvar och en personligen anfallen, och förpligta vi oss, att icke lefvande lemna vapnen, innan fäderneslandet är satt i fred och säkerhet.

---

3) *Förbundets Förenings-Akt.*

I betraktande af den våda, så af invertes missnöje, som utvertes fiender, hvarmed vårt kära fädernesland ögonskenligen hotas, är det hvar redlig medborgares pligt, att tänka på dess räddning, om det ock vore med åfventyr af lif och egendom. Fullkomligen öfvertygade om denna fara och rörde af den lifligaste kärlek till våra medbröder och den fosterjord, som med lifvet gifvit oss varma hjertan till dess försvarande, hafva vi alla undertecknade enhälligt förbundit oss, att söka och hålla hvad i följande punkter anföres:

1:o. Vi afstå ej att yrka freden med Ryssland och till den ändan påstå och anhålla.

2:o. Om Riksens Ständers snara sammankallande.

3:o. Vi yrka alla deras i Regerings-formen utstakade rättigheter.

4:o. Anhålla vi, att ett stillestånd måtte sökas, hvarigenom alla fiendtligheter kunde genast upphöra; i synnerhet som ett nytt krig med Dannemark och Svenska kusternas härjande af fiendtliga flottor, härigenom endast kan undvikas.

5:o. Arméens återställande å sina vanliga ställen och landsorter, innan årstiden gör det alltför svårt eller omöjligt.

6:o. Till Rikets lagliga försvar uppoffra vi allt, ända till sista blodsdroppan; vi förklara härjemte, att vår afsigt hvarken är att blanda oss i andra Regeringsärender, eller anställande af revolutioner, som störta Throner öfverända, och med blod och bitterhet ofta söka mera enskilt hämnd eller förmån, än det allmännas välfärd; vår afsigt är att återlemna åt lagen sin styrka; åt Konungen sin lagbundna makt; åt Ständerna sina förkränkta rättigheter; oss i allmänhet frihet, ära och heder, under den strängaste lagfydnad. Det blifver derföre vår tanka, att ej sjelfva granska några göromål eller med våldsamhet handtera någon af våra undersåtare, på det blod ej må dragas öfver våra hufvuden; och att visa, det nöden gifvit oss fredens frimodiga anda, och ej tvedrägtens och egennyttans giftiga och skadliga anslag.

Att utföra detta vårt verk, förvänte vi Försynens biträde, i förtröstan på vårt rena uppsåt, som förenar fullkomlig vördnad för vårt dyra Konungahus, med nitfull och öm sorgfällighet för det allmänna bästa. Vare den niding ibland oss, som viker

från denna föresatts, och blifve dens namn en skamfläck, som sviker detta stallbröderskap, det vi i Treenighetens namn sammanbinda och hårigenom befäste; så sannt vi oss önske, att Gud måtte oss hjelpa till lif och själ.

C. G. Armfeldt, Öfverste. Håstesko, Öfverste. A. Enehjelm, Öfverste Löjt.
Jägerhorn, Öfv. Adjut. Wennerstjerna. Stackelberg, Öfverst-Löjt.
Ladov. Gestrin, Löjtnant. Svinhufvud.
Gagermark. Gripenberg. Knorring.
De la Motte, Kapten. Lagerberg, Kapten. Leijonstedt, Öfverst-Löjt.
von Kothen, Major. Klink, Öfverst-Löjt. Lilljenberg.
Mannerheim, Major. Sillman. von Otter, Öfverst-Löjt.
Taube, Major. Klingsporre, Öfverst-Löjt. Brunjean.
Montgommery, Öfverste. Fleming, Major. Knorring.
Konov. Bilang. Tillman. Båga.
Dellvik. Brunov. Fieandt.

---

4) *Förbundets Underrättelse till de Svenska Regementerne om sina företag och afsigter.*

Början till närvarande krig är för mycket bekant, att vi dervid skulle uppehålla oss. Våra Svenska medbröder hafva vi med glädje hört derom hysa lika tankar med dessa korpser. Det är i anledning häraf, efter en misslyckad expedition, hvilken ådagalagt för oss brist i alla tillgångar och fel i till-

ställ-

ställningarne, som vi rätt börjat eftersinna Konungens och Fäderneslandets situation; en bedröfvande betraktelse, för mycket känd, att vi dermed skulle uppehålla oss. Då vi som militärer intill denna stund efterlefvat ordres, som blifvit gifna, hafva vi som medborgare eftersinnat medel, att få det, öfver riket uppgående ovädret stilladt. Att Kongl. Maj:t icke härutinnan velat förena sig, hafva vi af Dess svar på våra underdåniga föreställningar blifvit med oro öfvertygade om; vi hafva derföre måst vara betänkte på andra utvägar. Vi hafva äfven trott oss finna den bästa utväg, då vi lemnat Nationens ombud tillfälle till negotiation om fred, samt sparat Konungen att taga det första steg härtill, som vi, utan kränkning af dess värdighet, icke trott honom kunna göra.

Att uppfylla alla dessa ändamål, hafva vi uti en, till Hennes Ryska Kejserl. Maj:t addresserad Note; begärt få veta, om vi borde anse den Ryska nationen; hvilken vi aldrig ville anfalla, för vänner eller fiender, då vi i förra fallet ville söka att göra allt till fredslugnets återställande och i senare fallet försäkrade oss vara beredde, att inom eller utom Rikets gräns med lif och blod försvara Konungen och fäderneslandet.

Vi hafva så mycket mer ansett oss befogade till detta steg, som intet annat medel gafs, att hos oss stadga öfvertygelse om sakens rätta beskaffenhet; samt lagligheten och nödvändigheten af kriget, en oundgänglig sak att veta, för ett till frihet födt folk, som eljest bortblandas med föraktliga maschiner och aldrig kan göra den nytta, man af den rätta och i själen grundade tapperheten bör vänta. Vi hafva nu erhållit H. Kejserl. Maj:ts svar, hvarigenom hon förklarat sig aldrig varit sinnad att angripa Sverige med vapen, samt dess benägenhet till fred med en nation,

för hvilken hon yttrar sin aktning, den hon med ordres till sina troppar om upphäfvande af alla fiendtligheter, efter ankomsten af vår utskickade, ådagalagt, hvaremot hon begärt, att våra troppar skulle lemna hennes land; men som Hennes Kejserliga Maj:t icke tror Kongl. Maj:t till denna fred vara benägen, så har hon yttrat sig villig, att afhandla detta ärende med den korps, som representerar den Svenska nationen.

Detta Hennes Kejserl. Maj:ts svar gifva vi nu Kongl. Maj:t tillkänna, med underdånig anhållan, att Kongl. Maj:t med första ville sammankalla Riksens Höglofl. Ständer, för att, i samråd med desse, sina rätta och trognaste rådgifvare, återställa lugn och fred i Riket; uti denna anhållan, som vi anse värdig att vara gjord af rättskaffens medborgare, besvärja vi alla Patrioter vid Fäderneslandets heliga namn, hvilket ingen redlig Svensk man ännu utan innersta rörelse nämnt, att förena sig, öfvertygade att ett kärt, men skakadt och hotadt Fädernesland, på intet annat sätt, än igenom fullkomlig enighet, kan räddas ifrån olyckor, hvilka vi till hela sin vidd icke vilja föreställa oss.

Vi anse öfverflödigt, att framställa flera bevekande skäl. En rätt sak har icke behof af vältalighet, då man talar till upplysta medborgare om deras väl.

Vi hafva prefererat, att på stridsmäns okonstlade sätt uppgifva hvad vi gjort, öfvertygade, att nitet för det allmänna bästa eldar lika alla Svenska medborgare, och att intet annat sätt gifves, att förekomma oväntade och oförutsedda olyckor.

Anjala d. 25 Aug. 1788.

5) *Generalen, Frih. Armfeldts svar till Konung Gustaf III, å egne och de öfrige Chefernes vägnar, dat. Anjala den 12 Aug. 1788.*

Uppå Eder Kongl. Maj:ts nådiga Bref får jag härmedelst afgifva det underdåniga svar, som sanningen och renheten af mina och Arméens afsigter fordra. Ett svar, som jag i underdånighet hoppas skall gifva ro och lugn åt Eder Kongl. Maj:t, som är för öm, att vilja se ett helt Rikes olycka; för menisklig att vilja vara en orsak till den, och som icke med liknöjdhet kunnat se den oreda, som hotar Eder Kongl. Maj:t och vårt gemensamma fäderneslands.

Vi hafva genom en Note till Hennes Ryska Kejserliga Maj:t begärt att veta, om negotiation af en hederlig fred hade rum, för att deraf sluta, om vi borde anse våra grannar för våra vänner eller fiender. I förra fallet är icke allenast vår, utan ock allas deras önskan, som sucka i tysthet och icke äro nog eldade af kärlek till Eder Kongl. Maj:t och fäderneslandet, för att våga säga det, att Eder Kongl. Maj:t ingår i en hederlig fred. I senare fallet äro vi alla beredda att strida och dö för E. K. Maj:t och fäderneslandet inom eller utom Rikets gräns. På det E. K. Maj:t må i nåder se huru vi tänkt och förenat oss, följer härhos i underdånig afskrift det dokument, jag med större delen af arméen underskrifvit. — Vi anse icke öfverensstämmande med våra rena afsigter att dölja det minsta, och Eder Kongl. Maj:t täckes deraf i Nåder dömma, om sådane undersåtare icke äro värdiga, att gifva sin Konung råd eller strida för honom och fäderneslandet, med full öfvertygelse om lagligheten och rättvisan af kriget, det enda, som kan freda våra sam-

veten, hvars vittnesbörd vi hafva och icke vilja bortbyta.

Om vårt tagna steg åmnade vi i underdånighet underrätta Eder Kongl. Maj:t, så snart något decisift svar kommit; men då anledningen är så stor, att detsamma yppa, hafva vi icke trott oss böra dermed uppskjuta.

Brefvet till Öfversten Baron Hastfehr från Bunzell, Kommendanten i Wiborg, är äldre än vår Note, som dertill ingen anledning gifvit.

De trogna underåtare, som säga otvungna E. Kongl. Maj:t sanningen, förtjena att härutinnan vara trodde. Till den förstnämnde afgår nu en expresse. Vi försäkra honom om vårt oförändrade nit för E. Kongl. Maj:t, och att vi med glädje äro beredde på alla följder af ett krig, då det blir råttvist, och hvars utgång vi då med fullkomligt samvetslugn öfverlemna till den Högsta, som styrer staters och menniskors öden.

ARMFELDT.

---

6) *Generalen, Frih. Armfeldts underdåniga skrifvelse till Konungen, dat. Anjala den 24 Augusti 1788.*

Uti underdåniga skrifvelsen till Eders Kongl. Maj:t, som vi, uppå den härvarande Arméens vägnar, under den 12 i denna månad hade nåden afsånda, utfästade vi oss, att gifva E. K. Maj:t tillkänna hvad svar Hennes Kejserl. Ryska Maj:t uppå vår Note skulle afgifva. Detta svar har nu ankommit, och vi skynda oss, att derföre i underdånighet göra E. K. Maj:t redo. Hennes Kejserl. Maj:t har förklarat sig aldrig hafva åmnat anfalla Svea Rike med krig, och för att så mycket mer visa sitt fredliga

sinnelag, har hon gifvit ordres att innehålla med fiendtligheterna, sedan hennes land vore evakuéradt af E. K. Maj:ts troppar; åfvensom att hon vore färdig, att ingå en ständig och uppriktig fred med Svenska nationen, så vida hon trott E. Kgl. Maj:t icke dertill vara benägen. Det är i anledning häraf, som vi våga hos E. K. Maj:t i djupaste underdånighet anhålla, att E. K. Maj:t ville sammankalla Riksens Ständer; om någon tid varit orolig, om snar hjelp någonsin varit af nöden, är det nu, och af hvem kunde E. K. Maj:t vänta ett kraftigare understöd, än af sina trogna och tillgifna undersåtare?

C. Armfeldt.

Anm. Detta bref blef af Konungen *ouppbrutet* återskickadt med Öfverste-Löjtnant Baron Leijonhufvud, som dermed var ifrån Arméen afsänd.

---

7) *Förbundets skrifvelse till Hennes Kejserliga Ryska Majestät.*

Då underskrefne General och Chef för de härvarande Regementer och korpser, såsom underkastade militärisk skyldighet, sammanstött, för att försvara Rikets gränsor för befaradt inbrott, samt blifvit beordrade dem öfvergå och intaga de positioner, E. Kejserl. Maj:ts troppar godvilligt öfverlemnat, har det skett *utan riktig kännedom af hvad dermed åsyftats*, förrän vi under murarne af Fredrikshamn hunno eftersinna, det *steg voro tagna emot Nationens rättigheter*, dem vi böra åfvenså ifrigt försvara, som uppfylla våra militäriska skyldigheter.

Uti denna brydsamma ställning, att uppfylla de pligter, oss som militärer åligga; tro vi oss hafva funnit det rätta medlet; då vi inför Eder Kejserl.

Maj:t våga i underdånighet försäkra, det nationens gemensamma och i synnerhet den Finskas önskan är, att en evig fred och grannsämja måtte vara begge Rikena imellan, fast den nu till vår oro, *blifvit störd af några oroliga hufvuden i staten*, som, under sken af allmänt väl, sökt dölja ensidiga afsigter, och hvilka så mycket lättare hos de, om nationens intresse mindre kunnige personer vunnit ett ögonblicks förtjusning, som minnet ännu är friskt af den sista fred med Ryska Monarken, som slöt ett olyckligt krig och styckade vårt land. Uti denna belägenhet våga vi föredraga Eders Kejserl. Maj:t att återgifva vårt land de landamären, som för ett halft hundrade år sedan utgjorde dess gräns. Den illasinnade hade då ingen anledning att störa freden och Eders Kejserl. Maj:t visade ett nytt vedermäle af sin bevågenhet emot Nationen, gaf ett nytt prof af dess glömska öfver det framfarna, samt uppreste sig den mest hedrande och varaktigaste ärestod i tacksamma grannars och mest nitiske bundsförvandters hjertan.

För att få veta, huruvida någon negotiation med Rikets Representanter, i tillbörlig ordning samlade, vore möjlig, afsände vi Öfver-Adjutanten, Major Jägerhorn, hvilken äger vårt fulla förtroende, och som vi uti sakernas nuvarande belägenhet ej kunna utan oro återvänta.

Det allernådigste svar af Eders Kejserl. Maj:t, han bringar, skall decidera, om vi få nedlägga vapen och återgå till det lugn, som gör Rikets sällhet, eller om vi skola båra dem på ett för Riket mera hedrande och värdigt sätt; hvilket vi äro öfvertygade böra vara Svenska måns öde, då de med visshet veta, att det är för fäderneslandet de trotsa faror och döden.

General Armfeldt.

8) *Ryska Kejsarinnans svar på föregående skrifvelse i Original och Öfversättning, dat. Petersburg den 9 Augusti* 1788.

Les intentions pacifiques de l'Impératrice à l'égard de la Svède ne peuvent être méconnues, ni ignorés d'aucun Svèdois eclairé et impartial. La Finlande surtout comme la Voisine la plus immédiate de la Russie a éprouvé les effets de ses dispositions favorables, lorsqu'en 1785 dans les bésoins de la disette, Sa Majesté Impériale lui fit ouvrir Ses magazins prépârés pour la subsistance de Ses propres sujets. A présent même que la guerre la plus injuste et la plus destituée de tout fondement légitime lui est suscitée par Le Roi de Svède, L'Impératrice a parfaitement sçu distinguer les mouvemens du Prince d'avec ceux de ses sujets. Elle est bien éloignée de les confondre dans le ressentiment que ce procedé doit naturellement exciter dans son âme. Elle n'a donc pû apprendre qu'avec satisfaction les sentimens, qui animent l'armée Finoise, et la résolution, qu'elle vient de prendre et d'exécuter, de se soustraire à la séduction, qu'on a employée pour l'entraîner à une invasion dans les frontières de la Russie. Mais quelque conforme que soit ce pas aux principes d'humanité et de générosité, qui guident Sa M:té Imp:le; il lui reste à désirer que le vœu de la nation Finoise pour le rétablissement de l'ancien bon voisinage et de l'ancienne bonne harmonie soit manifesté par la réunion d'un plus grand nombre de citoyens et revêtu de la forme représentative, qui puisse lui donner une sanction légale et authentique. Pour cet effet et en considérant la délicatesse de la position actuelle des affaires, tous ceux qui participent aux intentions

salutaires énoncées dans le Mémoire, présenté à Sa Majesté Impériale par le Major de Jägerhorn, ne doivent pas différer de se concerter ensemble et de se former en un corps réprésentant, qui puisse traîter légitimement des intérêts de la Patrie et les regler définitivement de la manière la plus analogue à son bien-être présent et à venir. Le Général Comte de Moussin-Pouschin, Commandant en Chef les troupes de l'Impératrice en Finlande, sera autorisé non seulement de protéger cette mesure préalable, mais lorsqu'elle sera une fois exécutée d'écouter les députés Finois, qui lui seront envoyés de la part de ce corps, et d'administrer tous les sécours nécessaires pour conduire à une bonne fin cette entreprise patriotique. Ce n'est qu'à cette époque que Sa Majesté Impériale pourra faire éclater avec plus d'étendue tous les sentimens magnanimes et bienveillants dont Elle est animée envers la nation Finoise. Mais avant tout les troupes Finoises proprement dites doivent évacuer les frontières de la Russie.

Il n'est pas à espérer, que le Roi de Suède à la tête des siennes se détermine de bonne grace au même parti.

Dans ce cas la dignité de Sa Maj:té Impériale ainsi que le bien-être de ses sujets exigent qu'elles en soyent non seulement délogées de vive force, mais même poursvivies dans leur retraite, et alors l'entrée des troupes Russes en Finlande pourrait devenir necessaire. Mais après les sentimens que quelques uns des Chefs et des Officiers de l'armée Finoise viennent de temoigner, et lorsque ces mêmes sentimens se seront communiqués aux autres citoyens du Grand Duché de Finlande, l'entrée des troupes Russes et leur séjour dans le pays, bien

loin

loin de servir à l'oppression ou au préjudice des habitans; concourront au contraire à établir et à consolider parmi eux une existance politique et civile, telle que tous les bons patriotes et les bons esprits désirent ou doivent desirer pour parvenir à un bien-être réel et impertubable.

St. Petersbourg ce 9 d'Août 1788.

Öfversättning.

Hennes Kejserl. Maj:ts fredliga tänkesätt i anseende till Sverige kunna icke misskännas eller vara obekanta för någon upplyst och oväldig Svensk. Finland, såsom varande Rysslands närmaste granne, har i synnerhet fått erfara verkan af dessa benägna tänkesätt, då Hennes Kejserl. Maj:t år 1785, vid den då infallna hungersnöden, lät för detta landet öppna de magasiner, som voro inrättade till Hennes egna undersåtares underhåll. Åfven nu, då det orättmätigaste och mest obefogade krig af Konungen i Sverige blifvit emot henne uppväckt, har dock *Kejsarinnan fullkomligen vetat åtskilja Regentens böjelser ifrån dess undersåtares.* Hon är långt ifrån att sammanblanda dem uti den förtrytelse, som detta uppförande naturligtvis bör uppväcka uti Hennes själ; Hon har således icke kunnat utan tillfredsställelse erfara de tänkesätt, som upplifva Finska Arméen, och det beslut, densamma nyligen fattat och verkställt, att undandraga sig det förledande man användt, för att förmå denna armé till fiendtligt infall inom Rysslands gräns. Men, så öfverensstämmande detta steg är med den menskligbet och de ädelmodiga grundsattser, hvilka leda Hennes Kejserl. Maj:t, återstår dock för henne det Finska folkets önskan om återställandet af den gamla goda grannsämjan och förtroendet begge Rikena imellan, måtte blifva genom ett större antal medborgares

förening tydligare ådagalagd, och iklädd den egenskap af ett allmänt beslut, som kan gifva den en laggrundad och gällande helgd. För detta ändamål och, i betraktande af sakernas nuvarande grannlaga ställning, böra alla de, som deltaga i de helsosamma uppsåt, som blifvit yttrade i den, till Hennes Kejserl. Maj:t genom Major Jägerhorn öfverlemnade skrift, med det skyndsammaste med hvarannan öfverlägga och utgöra en Riks-föreställande korps, som laglikmätigt må kunna afhandla om fäderneslandets sanna fördelar, och slutligen afgöra dem på ett, med dess nuvarande och framtida välfärd mest öfverensstämmande sätt. Generalen Grefve Mouschin-Pouschin, som kommenderar Kejsarinnans i Finland stående Armé, skall erhålla full-myndighet, att icke allenast skydda detta förberedande steg, utan ock, sedan detsamma hunnit till verkställighet, att höra de Finska deputerade, som ifrån ofvannämnde korps kunna blifva honom tillsände, samt gå dem tillhanda med allt nödigt bistånd, för att leda detta patriotiska företagande till ett godt slut. Det är först då, som Hennes Kejserl. Maj:t kan uti vidsträcktare mån ådagalägga alla de ädelmodiga och välmenande afsigter, dem hon hyser emot Finska nationen. Men framförallt, måste de egentligen så kallade Finska troppar utrymma Rysslands gränsor. Det är icke att hoppas, det Konungen af Sverige, i spetsen för de sina, i godo beqvämar sig till samma steg. I den händelsen fordrar så väl Hennes Kejserl. Maj:ts värdighet, som Hennes undersåtares välfärd, att icke allenast med makt drifva dem utur Hennes länder, utan äfven förfölja dem dit de draga sig undan; och då kunde Ryska tropparnas infall i Finland blifva en nödvändighet; men i anseende till de, af några Chefer och Officerare af Finska arméen nyligen yttrade tankar, och enär de öfriga Storhertigdömet Finlands innevånare dermed instämma, skall Ryska troppars in-

-ägande och vistande i landet, långt ifrån att lända till inbyggarnes förtryck eller oförrättande, tvertom bidraga till att uppråtta och stadga ibland dem ett "politiskt och borgerligt sjelfbestånd," sådant som alla goda och rättsinnade patrioter åstunda och böra åstunda, för att hinna till en verklig och oförånderlig välmakt.

S:t Petersburg den 9 Augusti 1788.

---

9) *Tvenne Bref från General Sprengporten till General Armfeldt.*

N:o 1. Tit.

Om det intet låg mig om hjertat uti hvad brydsam och kritisk ställning Hr Generalen och våra goda landsmän sig nu befinna, skulle jag intet bemöda mig att motsäga det falska ryktet man öfver allt utsprider, som hade Hennes Kejserl. Maj:ts emot Finska nationen bevista synnerliga godhet afseende på att skilja Finland ifrån Sverige, utan att omröra det förklenliga ett sådant rykte medförer emot H. Kejserl. Maj:ts välgörande hjertelag, hvarom Hennes Generaler erhållit en ny försäkran genom eder afsände Deputerade, och hvaraf bevis redan lärer märkas, behöfver jag ej annet än erinra Hr Generalen om detta löfte, hvaruti Hennes Kejserl. Maj:ts hela godhet visar sig, med intet annat afseende, än att spara sig sjelf den bedröfliga synen af ett olyckligt folk och ett förstördt land genom alla de hiskeliga följderna af ett krig, det hon visserligen icke anställt.

Behagar Hr Generalen dervid fästa den uppmärksamhet det förtjenar, så lär Ni der blifva varse samma välvilja, som ständigt utmärkt denna Höga Prinsessa, och Ni lär deruti visserligen icke finna minsta anledning till fruktan för den frihet, Ni

ät er så gerna vill förvara. Om Hennes Maj:t endast talat till Finska nationen, så har det skett af den orsaken, att hon derifrån fått största beviset af ånger öfver ett krig, hvarmed hon på det förrädligaste och orättmätigaste blifvit angripen. Hennes Kejserliga Maj:t är färdig att föra samma språk till Svenska nationen, när hon får veta, att den förenat sig med er att återtaga sina förkränkta rättigheter; således, långt ifrån att vilja skilja Svenska och Finska folken åt, erbjuder Hennes Kejserl. Maj:t dem att förena sig, och då är det hon, som är beredd, att emottaga den samlade Nationens propositioner och att svara på dem.

Hr Generalen lärer häraf få anledning till fullt förtroende utan förbehåll, derest minsta farhåga skulle yppat sig för följderna och Kejsarinnans, min Souveraine's afsigter; helst jag vågar vid detta tillfälle ytterligare försäkra, att de äro sådana, Hr Generalen någonsin kan önska; emedan Hennes Kejserl. Maj:t, långt ifrån att vilja hindra eller besvära er på minsta sätt vid edra nuvarande eller tillkommande öfverläggningar, ingenting högre önskar, än att på hvad sätt som helst kunna sluta dem till er egen fördel, hvilket utan tvifvel beror på er sjelfve, när Riksens Ständer hunnit lagligen samlas, såsom nödvändigt blifva vill, om de olyckor, som nu hota landet, skola kunna afböjas, de der eljest blifva en naturlig följd af de oförståndiga steg, som fört er in i ett krig, likaså orättvist som skadligt för allmän och enskilt välfärd.

Tillåt mig, Hr General, att härtill foga min försäkran om all skyldig högaktning och min önskan, att edra fridälskande och patriotiska beslut må vinna framgång, hvilket skall fägna mig som hederlig karl och god patriot, etc. etc.

G. M. Sprengporten.

N:o 2. Tit.

Med största tillfredsställelse får jag äran låta Hr Generalen veta, att Hennes Maj:t Kejsarinnan, vid erhållen kunskap om det ädla och patriotiska beslut tropparne under ert befäl tagit, att af Konungen och Nationen begära Riksens Ständers sammankallande, på det de tillsammans måtte kunna stilla det hotande stormväder, som närvarande bedröfliga och oförväntade händelser åstadkommit, befallt mig gifva Hr Generalen tillkänna, att Hennes Maj:t alltid med nöje ser dessa beslut vinna ytterligare styrka hos ett fritt folk, det hon hedrar med sin välvilja. — Då hon utsett mig i detta ärende, tror Hennes Maj:t sig derigenom hafva gifvit ett nytt bevis på sitt goda hjertelag för Nationen, i det hon känner hvad del jag naturligtvis bör taga uti ett lands väl, hvars medborgare jag ännu är, ehuru ledsamma omständigheter, dem jag lika med eder nödgas vidkännas, hindra mig att tjena landet med annat, än min goda vilja.

Hennes Maj:t, hvars ädla tänkesätt vet värdera dessa patriotiska tänkesätt och föresattser, tillåter mig vid detta tillfälle tolka dem, som hon sjelf är benägen att framdeles bibehålla, oaktadt den svarta trolöshet, som angripit henne; helst hon rätt väl vet, att skilja ett oskyldigt folks tänkesätt ifrån en Furstes politiska bedrägeri, som är lättsinnig nog, att misstaga sig om sitt eget verkliga bästa.

Hennes Maj:t tillåter mig väl icke, att ingå uti ordentliga afhandlingar, förr än edra konfedererade äro lagligen samlade uti en kropp, som föreställer hela Nationen, med hvilken Hennes Maj:t allena kan handla om inbördes fördelar; men likaså benägen hon är att visa en synnerlig välvilja; såsom svarande till det förtroende man yttrat till hennes godhet, lika så mycket är hon obenägen, att i nå-

gon måtto blanda sig i edra invertes förehafvanden eller öfverläggningar. Öfvertygad att ett fritt och sjelfständigt folk alltid bör så vara, och denna öfvertygelsen, den Hennes Maj;t tillåter mig som ett förord tillkännagifva, ger mig en ny tillfredsställelse, då jag för Hr Generalen återhemtar hvad jag derom haft äran i mitt förra bref försäkra, till förskingrande af edra egna och landsmäns oro, hvilken blifvit väckt af några illasinnades dolda försök att störa det lugn och den enighet, som vid detta tillfälle är så nödig att bibehålla.

Som Hennes Maj;t tillika beviljat alla fiendtligheters upphörande i samma ögonblick, då hon får visshet om edra verkliga afsigter, och denna omständighet föranlåter mig att resa till gränsen, vid General Michelssons förtroppar, som kampera vid Likala, får jag äran berätta E. Exc. sådant, på det E. Exc. benäget täckes öppna med mig den brefvexling eller samtal, han nödigt pröfvar till detta ömtåliga ärendes så snara bedrifvande, som ömsesides fördel och sakernas närvarande ställning synes fordra.

G. M. Sprengporten.

---

10) *Verser under titel af:* Röst från Arméen, *som cirkulerat i arméen.*

Jag Svärdet fått, att Frihet hägna,
Kan mista det, men ej som slaf;
Ty mod ger hopp, och det kan fägna
Som Fri få läggas i sin graf.
En slaf! o Gud! hur kan den vara
En men'ska, född att lefva Fri?
Hur skall en gång hans straff få svara
Mot brottet: Nöjd i slafveri.

Jag Svärdet fått, att Kronan stöda,
  Som på Monarkens hufvud är,
Men, att med Lagbrott Frihet döda,
  Förgäfves man min arm begär.
Ja, Lag och Ed ä' alltför dyra,
  Att skifta liksom varmt och kallt,
Fast oförståndet i sin yra
  Vill göra luftsken utaf allt.

Jag Svärdet fått, att tappert strida
  För Dygd, för Kung, för Fosterland;
Men ej att träldoms-fjettrar smida
  Omkring min landsmans fria hand.
Jag lyda lärt, men Fria Hjeltar
  Vill jag för Svenska hären se,
Då skola fästningar och Bältar
  Förgäfves motstånd åt oss ge.

Jag Svärdet fått, men rädens alla,
  Som söken kränka landsmäns rätt,
Och frukta Du, som vill befalla
  Enväldigt öfver tänkesätt.
Ej kunna Svenska axlar draga
  Ett ok, som de afskuddat sig.
Regent! sök än en gång behaga
  Det Folk, som förr har dyrkat Dig.

Bilagor

till

föregående Handlingar.

Ovåldigt omdöme om Svenska Arméens förening i Finland, i Augusti månad 1788.

De vidriga omdömen, som af okunniga menniskor i detta landet, ej allenast genom ringare hopens skrik, utan ock genom tal och tryck af dem, som räknas för bättre folk, blifvit utöste öfver den, i Finland stående Svenska arméen, såsom hade den varit skuld, att inga eröfringar igenom detta års fälttåg blifvit vundna, kunna ej annat, än bedröfva hvar ärlig Svensk man, för tvenne orsaker i synnerhet:

1) För Svenska Arméens heder skull. Den utgör en ansenlig del af ett fritt folk och består af alla fyra Ståndens ledamöter, barn eller frånder.

2) För hemmavarande folkets skuld, som röjer en ömkansvård dufvenhet, kallsinnighet för nationens dyraste rättigheter, *benägenhet att båra Trälldomsoket*, äfven då det blir synbart.

Hän-

Händelsen, som gifvit anledning till nämnde och dylika förklenliga tillmälen, är så besynnerlig, och saken så vigtig, att den förtjenar grundligen kännas.

Ett ofta och länge förledt, och dock alltid godtroget folk, *som*, *af en nationel missunsamhet* emot de litet mer ansedda, men kanske mera beklagansvärda medborgare, så lätt inledes att tänka ondt om desse, är värdigt att upplysas öfver sitt sannskyldiga bästa, hvilket ej kan umbära några, litet högre, lagligen uppsatte försvarare.

Men detta är nästan omöjligt, så länge intet annat får tryckas, än hvad som smickrar administrationen.

Mörker och villfarelse äro båda medel till träldom; men intetdera bör anstå Svenska folket, som af ålder varit fritt, och än bör så vara, äfven efter den nya Regerings-formens lydelse.

Åndamålet af densamma anföres i sjelfva ingressen: att så befästa vår frihet, att den ej kunde kränkt blifva af en tilltagsen och för Riket ej rättsinnad Regent, m. m.

Så tydlig finnes hufvud-principen af Svenska Konstitutionen, nemligen Frihetens befästande, utsatt i denna Regerings-lag, ehuru hastigt och obeseedd den antogs: så att, om i de många påföljande §. §. någon kontradiction häremot skulle influtit, bör den derefter uttydas, eller rättas och jemkas. *Härom borde ingen menniska i Sverige vara okunnig.*

Den upplystare delen af nationen insåg helt väl, att det var föga sannolikt, som under sjö-rust-

ningen i Sverige föregåfs, *om ett befaradt anfall af Ryssland*; men att afsigten dermed kunde vara, att nyttja tillfället af den maktens förmodade vårnlöshet å Finska sidan, och att de rykten, som i förleden sommars början utspriddes om Ryssarnes inbrott i Finland, voro *osannfärdiga.*

Men då Riksens Råd låto sig intalas, att Arméens rörelse behöfdes till försvar emot Ryssland, så var det ingen korps, ingen person i landet öfrig, som då kunde taga i pröfning: om så stor och häftig rörelse af Arméen var nödig eller icke? om något krig borde blifva eller icke?

Om offensift krig kunde ingen fråga vara; ty då Regerings-formen i 48 §. det uttryckligen förbjuder, utan Ständers ja och samtycke, och *Ständerne nu icke sammankallades*, så kunde ingen själ annat tänka, än att antingen någon del af Arméen allenast observations-vis skulle hållas till hands i Finland, eller något defensift krig, ehuru föga troligt kunde vara på färde.

I den öfvertygelse gingo de, på sina exercerings-möten för få veckor sammmandragna Regementerne, Officerarne och gemena villigt åstad och öfver till Finland, med den lydnad, som goda stridsmän ägnade, och med det nit att försvara Rikets gränser, som uppeldar goda medborgare.

Vid öfverkomsten till Finland blef Arméen förvånad, att *förnimma ett fullkomligt fredslugn uppå Ryska sidan, då allt var i krigsrörelse på den Svenska.*

Hela Finland hade sig detta förut bekant; Amiralitets-flottan, som ej kunde veta, huru tillståndet var till lands, eller å hvilken sida kriget började, fick ordres att slåss, och gjorde det manliga; så

ett, om icke seger åt Riket, dock ära förvärfvades åt Nationen, hvilken alltid visat mannamod, så ofta den blifvit af vederbörande behörigen utredd och väl anförd.

Till lands fingo hvarken Officerare eller troppar tillfälle att visa deras mod; ty *ingen fiende angrep gränsen* — och när de våra ändtligen fördes in öfver densamma i grannens land, *funno de på flera mils våg intet motstånd förr, än de af Konungen sjelf anförde, kommo för Fredrikshamn.* Den lilla del, som der kom att drabba, gjorde det berömligen. Men der uppdagades, hvad mogne befälhafvare förut å högsta ort fruktlöst hade andragit, att till fästningens tagande med våld *erfordrades helt andra anstalter*, än de förut vidtagna: hvarföre reträtt blef af Konungen anbefalld, af orsak, att *surpris icke hade rum*, och att lifsmedel icke mer än för en dag å stället befanns.

Nu såg då hela Arméen ljusligen, *att kriget var offensift, af Ståndcrne icke samtyckt*, och alltså *stridande mot ett fritt folks förnämsta rättighet*, med ett ord: olagligt. Det viste sig ock, huru klena anstalterna voro, att attacken för en fästning företogs utan groft artilleri; att det som nyttjades var utan förspann, att folket var utan föda för längre tid, än en natts surpris. Surprisen utan fachiner, stormstegar, m. m.! Sätte sig nu hvar förnuftig man i hela Officers-korpsens, i så många tänkande medborgares ställe; huru skulle de finna sig vid ett krig, så olagligen anstäldt, så lamt verkstäldt? *Skulle de glömma, att de voro Svenske män, förråda Friheten*, för att såsom trålar *låna sina armar till Regeringsformens kränkande?*

Dem kunde icke vara obekant, att, medan Svenska krigsmakten olagligt och onyttigtvis uppe-

hölls med ett sålundå utfördt offensift krig uppå Rikets östra gräns, gafs åt Dannemark både lägligt tillfälle och rättmätigt skäl, att angripa den venstra, såsom degarnerad af Infanteri.

Dem var alltför väl kunnigt, att arméen innan kort *fattades ammunition* till att något företaga, kläder och proviant till att subsistera; att ingen tillförsel var att förmoda, sedan Svenska flottan allt ifrån den 18 Juli ej kunnat visa sig i sjön, hvarest en öfverlägsen Rysk sjömakt spelte mästare; att handel och sjöfart dermed afskuros för Sverige, och att Skärgården var utsatt för mord och brand, derest Ryssen ville agera offensift; således både arméen och riket hotade, den ena med undergång, det andra med förluster, på lång tid obotliga.

Svenska Arméen är, enligt 18 §. i Regeringsformen *ej allenast Konungen, utan ock Riket och Ständerna, med Edspligt förbunden.* Och om olyckligtvis hända kunde, att dessa pligter skulle råka i uppenbar kollision, så kunna rättsinniga patrioter icke misstaga sig om hvilkendera bör hafva öfvervigten, Fäderneslandet eller administrationen? Riket eller den, som blifvit upphöjd till att styrat.

Detta är hvad den tänkande delen af Arméen borde tänka: *men hvad borde, hvad kunde den utföra i en så förtviflad belägenhet?*

Många Officerare, ledsne att ligga fåfänga, seende att intet defensift krig var, som fordrade deras tjenst, och att ett offensift krig, *hvarken var lofligt efter Lag eller med de förefunne anstalterna görligt*; alltså intet tillfälle att lägga in heder; togo den utväg att begära permission till att fara hem. — Några fingo den; — andra, som ej fingo den, togo afsked.

Om detta träffade obemedlade män, som dyrt tillhandlat sig tjensterna; så kan om dem sägas, att de sjelfve straffade sig, för hvad de icke brutit. De botade icke den allmänna saken, utan utsatte sig sjelfva för ovånligt bemötande, för omilda domar af en, dels upphetsad, dels eljest okunnig pöbel utaf flera stånd, som icke visste, att de voro många, för mandom och redlighet väl kände män, och att det ej var deras skull, om deras tjenst icke bättre brukades utom gränsen, *icke behöfdes inom densamma.*

De qvarblefne, till att afhjelpa en ställning, för dem sjelfva skadlig, utan någon ersättning i heder, men för fäderneslandet förderflig, funno sig nödsakade att vidtaga ett äfven så sällsynt steg, som belägenheten var sällsam.

Ehuru nu fulleligen öfvertygade, att ett offensift krig, med de befundna otillräckliga anstalter, var likaså ogörligt att med fördel utföra, som i sig sjelft olagligt, och att ett *defensift krig icke ägde rum, hvarest ingen angripande fiende fanns*; ville de dock hafva detta på det aldratydligaste bestyrkt, genom tillfrågan hos sjelfva den föregifna fienden, om den ville hafva krig eller fred med oss? med tillagt förslag, att i senare fallet öppna negotiation om en hederlig fred, och den förklaring, att i förra fallet vilja strida och dö för fäderneslandet, vare sig inom eller utom dess gräns.

Härigenom öppnade desse behjertade stridsmän, desse redlige patrioter, en hederlig utväg för Riket, att undgå den öfverhängande eller redan iråkade faran för undergång; och för Konungen, att återvinna den onödigtvis störda freden, utan att behöfva göra första steget dertill.

Huru menlös deras förening i detta vigtiga vårf var, kan skönjas deraf, att de skyndade sig, att yppa den för Konungen, i förmodan, att det skulle lånda Hans Maj:t till tröst i den bekymrande belägenheten. — Också lyder sjelfva Föreningsakten af bara patrotism, laglydnad och vördnad för både Konungs och samtlige Riksens Ständers lagliga rättigheter.

Likaså gåfvo de Konungen del af det tillfredsställande svar, de från Ryska Kejsarinnan fingo: att hon aldrig årnat anfalla Sverige med krig; att hon befallt sina troppar innehålla med fiendtligheter, så snart de Svenska hade evakuerat hennes land, färdig att ingå en stadig fred med Svenska nationen, så vida hon trodde Konungen icke vara dertill benägen. I anledning häraf anhöll Arméen i underdånighet, att Hans Maj:t ville med det snaraste sammankalla Riksens Ständer, hvilkas understöd, om någonsin, nu vore högst af nöden.

I denna underdåniga begäran hafva mest alla de öfriga korpser af arméen, hvilka vid meranämnde förening ej voro tillstädes, sig sedermera förenat igenom memorialer, till Hertig Carl inlemnade.

Att detta Arméens steg var helsosamt och nödigt, det är solklart, och har redan i verket visat sig igenom det, att Ryssarne icke nyttjat emot vår Skärgård sin öfverlägsenhet i sjön, utan ingått i negotiation om stillestånd.

Hade Arméen blifvit bönhörd af Konungen, så hade Riket sluppit, att blifva anfallit af Dannemark; en hop Svenskt folk att stupa eller råka i fångenskap; och inbyggarne att ytterligare betungas med de, mot den sidan nödiga, men ty vårr! för sena och otillräckliga anstalterna; Arméen hade sluppit

aftyna utan nytta; antingen med qvarliggande i Finland öfver vintern, eller med transporterandet till Sverige i alltför sen årstid.

Att *Arméens steg var lagligt, det kan ej heller bestridas*; så snart medgifvas måste, att det var nödigt till Rikets räddning; *så vida allmänna välfärden är högsta lag*; om ock Arméen icke vore uttryckligen i Regerings-formen, så väl Riket och Ständerne, som Konungen med trohetsed förbunden.

Hvarest folket har någon frihet, der äro både Landsfursten och undersåtarne förbundne af Regerings-lagen; annars vore den onyttig, men som en Furste af hvarjehanda mensklig svaghet, kan glömma lagen eller öfverträda den, så måste någon korps finnas i staten, som i de vigtigare mål påminner honom derom och afvärjer statens skadande.

Sådan korps i Sverige har af ålder varit och är ännu ordentligen i alla riksvårdande ärender Riksens Råd.

Detta följer af sakens natur, af sjelfva namnet på detta höga embetet, af hela Regerings-formens esprit, tydligen utförd i Ingressen, och af många uttryck i 4 §. såsom: att de äro Kongl. Maj:t och Riket med huldhet etc. förbundne; att de skola styrka till all Riksens rätt; råda det Konungen och Riket gagneligt är, alltid låta sig vårda om Konungens och Riksens rätt, m. m.

Om något ord synes strida deremot längre ned i samma §, så är det ett blott öfverflöd, i hastighet ditkommit, och kan ej kullkasta de tydliga förordnanden, som grunda sig uppå sakens natur och Regerings-formens ändamål: Frihetens beståndet; ty *Riksens Råd kunna icke vara Konungen allena för-*

bundne i skillnad från Riket, då der nyss förut står: att de äro honom och Riket förbundne; en omening viker för rätta meningen.

De orden: att de skola råda Kongl. Maj:t, *när de rådfrågas*, utesluta icke heller deras rätt, deras pligt, att ock, oåtsporde, råda och styrka till Rikets rätt, när Rikets tarf det kräfver.

Unius positio non est alterius negatio. Hvar det ock vore Riksens Råd uttryckligen förbudit, som det dock icke är, att alltid låta sig vårda om Rikets rätt, och således äfven sjelfkrafde råda i Rikets angelägna ärender, så kunde detta icke rimligen förstås annorlunda, än i sakernas jemna gång, i Rikets välstånd, i Konungens närvaro, välvilja för Riksens Ständer och tillräcklighet att ensam vårda de nämnde ärender.

Deremot, om en af dessa omständigheter felar, om Riket är i våda för inländskt förtryck eller utländskt våld, då åligger det Riksens Råd, att sjelfmant taga sig Rikets angelägenheter an, med mod och vaksamhet; så att fäderneslandet räddas.

Ett illa civiliseradt och olyckligt land vore det, *hvars styrelse skulle så alldeles ankomma på en dödlig menniskas närvaro*, lif, kropps- eller sinneskrafter, *att i dess ställe skulle ingen gitta verka landets räddning.*

Men då Riksens Råd trodde kriget vara defensift och *icke hade tillfälle att röna vederspelet*, helst som de tryckta underrättelser äro så ofullkomliga, att de allt hårtill förtegat den enda, något vigtiga entreprise till lands, den för Fredrikshamn; så var *Svenska Arméen den enda korps, som på stället kunde inhemta rätta beskaffenheten af detta krig, och allena*

både

både skicklig och värdig, att derom göra Kongl. Maj:t underdånig föreställning, och *råda till den enda lagliga utväg i en så vådlig belägenhet, till Riksens Ständers sammankallande.*

Om ock denna Armé, bestående af medborgare, upprundne och besoldade af ett fritt folk, icke vore Riket och Ständerna, så väl som Konungen, med trohetsed förbunden, så gjorde dock den medfödda pligten till ett kärt fosterlands räddning ifrån undergång, *Arméen alldeles berättigad* till att allvarligen afstyrka ett, för fria Svenskar olofligt och för deras land förderfligt offensift krigs fortsättande.

I en utomordentlig ställning måste ovanliga medel vidtagas, när de vanliga intet afgöra eller ock saknas, blott att Riket kan frälsas.

Reflexioner öfver 1788 *års fälttåg i Finland.*

Att en militär skall lyda ordres, då de äro öfvernesstämmande med lag, är en oneklig sanning, och den, som deremot bryter, bör straffas; *men att påstå, det de ej skola gifva aktning på besvuren lag och Rikets lagliga frihet, vore att betaga dem förnuftets bruk, deras egen medborgerliga rättighet*, tillfälle att försvara eget samvetslugn *och förvandla dem till maschiner*, nyttiga till utförande af ondt och godt, *efter en högre eller lägre tilltagsen Förmans afsigter; och således* lika så lätt befordra statens väl som undergång, och vore så väl för sig som staten *olyckliga varelser.*

Af Arméens uppbådande så till lands som sjöss, långt innan den uppgifna och *diktade affären vid Pomala-sund* af Baron Hastfehr anställtes; Kejserliga tropparnas godvilliga öfverlemnande af dess poster till de först ankomna Svenska tropparne; och de först tagne Fregatterne, som endast voro utgångne att exercera, utan att vara beredde på försvar, samt Ryska flottans godvilligt lemnade salut, som oss ej tillkom, och Kejsarinnans så förut, som under kriget vista vänliga bemötande emot Svenska undersåtare på gränsen, bevisa hennes oskuld i krigets början. Lägges nu äfven härtill, att ingen af hennes fästningar hade den besättning, som uti fredlig tid är vanlig att der hafvas, samt att stora Ryska flottans utrustande bevisar solklart, att den var ämnad emot Turken, och hela Finska gränsens, så väl allmoge som militärs yttrande om hennes fredliga bemötande, kan det ej sättas vidare i fråga: att *vi ju sjelfva äro de som anfallit.* Ett lika sannt, men för Allmänheten uppdagadt bevis häruppå är Dannemarks infallande, emedan, enligt den, imellan Dannemark, Ryssland och oss slutna traktat, det ifrån anfall fria Riket skulle hjelpa det anfallna. Dannemark har derföre intet, utan att först hafva noga utgrundat hvilken som anfallit, kunnat vidtaga ett sådant steg emot en Svåger och Bundsförvandt, som det uti ett annat fall skulle hafva hulpit.

Om en otidig ifver, för att vinna befordran och ordens-tecken, m. m. skulle förblindat en del så, att de uppoffrat Fäderneslandets väl och samvetets fredande, hvilket, om ej förr, åtminstone på sotsängen skolat vakna, samt att de, *som trälar gått på*, ovärdigt Svenska undersåtare; så kunde de ej öfvervinna de svårigheter, som åtfölja bristen af allt hvad som till en attack fordras, uti hvilken de endast som exekutorer och ej som aktörer hade del; det hade varit att söka reputation, men gå miste

om en sann åra. Brist på penningar till aflöning, fourage och beklädnings-persedlar, samt proviant äro ännu i dag tryckande för alla. — Officern jemte Soldaten äro alla lefvande vittnen af dessa händelser, och anses de ej som trovärdiga uti en tid, *då eldadt nit för allmänt väl misstänkes;* så kan det vid Helsingfors varande trenne veckors stillaliggande, under hvilken tid intet gjordes på de Styrandes sida, samt då den lydande delen trodde saken vara laglig och begärte intet bättre än slåss, och sedan fienden blifvit tuktad, som togs för afgjord sak, få fred och komma hem, utan all invåndning, bevisa bristen och usel tillställning.

Om det intet var Försynens skickelse, intet var det en sund politik eller klok krigskonst, att uppskjuta med attacken, då troppen var eldad af håg att slåss, i öfvertygelse om lagligheten af kriget. — Fienden var mer än mycket svag och intet samlad, med hvad mera, som härtill kunde läggas.

Under detta stillaliggande blef *saken om Uniformerne uppdagad*, hvilka äro gjorde i Stockholm hos Skräddaren Lindgren, som bor på Regerings-gatan, och som så nådigt derföre blef ihågkommen med Direktörs karakter. Dessa uniformer nyttjades vid Pomala-sund och passerade för Ryska vid attacken derstädes.

Ryska flottans styrka, som sades bestå af afsuttit Kavalleri och odugligt pack, var tvertom, då dess fångar, fartyg och bevåring kom till Arméens åsyn. — Hjelpen ifrån mäktiga grannar saknades, och således *allt det som var utgifvit, ogrundadt*, hvilket dels oroade, dels förargade hvar ärlig soldat, som derigenom såg hvad ovärdiga och högst skadliga medel nyttjades att uppmuntra dess mod, *ja för Svenskt folk*, i alla tider *farhatliga medel;* med

ett ord: hvar man blef öfvertygad, att *kriget var lika så olagligt som oklokt tillställt*, för att någonsin med största bravur, ja ock med någon framgång, som i sin början endast blifvit möjlig, kunna befordra Rikets och allmänt väl.

Genom sanning, kärlek för Konung, fäderneslandet och egen ära, kan en Svensk tropp uppeldas till tapperhet; andra utvägar äro en falsk politik, som utgången af denna sak visar; och när dessa dygder å ömse sidor varit förenade, jemte kärlek och förtröende till anföraren, har Svenska tapperheten visat sig på dess fasta grund, och då har segern följt den.

Samma drifffjädrar hafva i alla tider samma verkan; då man detta granskar, bör man för en stund sätta sig uti deras ställe, för att kunna dömma om deras göromål med rättvisa. — Då en elak frukt vexer i god jord, blifver det alltid såningsmannens fel, *som utkastat elakt frö.* — Vi böra tacka Försynens styrelse, som igenom de förut nämnde medel hindrat en mängd oskyldiga menniskors ofärd, till deras och den skattdragande delens kännbara skada, och erkänna hans nåd, som uppeldat dessa medborgare till kärlek för allmänt väl, samt med förenade sinnen förgäta allt framfarit och ställa så: att lag blifver lag, Konungen vördad och Friheten intet ett blott namn, samt enighet upprättad genom *utbytande af fel*, om hvars jemnvigt jag utesluter allt omdöme. Att begära den delens jakande, som alltid dömmer utan att tänka, som sätter egen vinst framför allmänt väl, som skriker högt vid samling utaf jakande bröder; som intet tror Riket skakadt förr, än dess stol börjar dallra, och som tror andra hafva ingen nöd, då dess hus är i välmakt; vore att begära orimligheter, emedan dennas förnuft ej vaknar förr, än fiendens an-

malkande vapen väcka eftertankan och allmän nöd visar sig utmed deras kojor; då deras utvägar blifva villrådighet, förebråelser för i okunnighet fällda omilda domar och deras tårar ökar eländets buller.

Justus Dolor,

eller

Rättmätig klagan vid Svea Rikes vådliga belägenhet, år 1788.

Att, efter flera års missvexter och åtskilliga landsorters härjande genom hungersnöd och i följe dermed, folködande farsoter, vara införd i ett uppenbart krig med en måktig granne, som på allt möjeligt sätt bjudit till att det undvika, det skall visserligen anses för en, ibland de vådligaste händelser, som kunnat träffa vårt Fädernesland, ej allenast i anseende till åter inträffad missvext på vår-såd, hö- och halm-foder, som vid dryga upphandlingar för en samlad Arméen behof förorsakat dyr tid; utan ock till landets betungande med hvarjehanda besvär af Regementernas uppbådande, marscher och kontramarscher, samt 2 à 3 dubbla båtsmans-legor och utredningar, m. m. men förnämligast i anseende till handelns och sjöfartens afbrytande, hvartill kommer den mest bekymmersamma vådan, att inrikes inbyggare måste lefva i en ångslande osäkerhet om utgången och påföljderna af detta krig.

Vårst är, att intet tvifvel vidare hyses bör om fiendtligheternas början ifrån Svenska sidan, sedan Kongl. Maj:t igenom de Ministeriella Noter, som

på dess befallning blifvit af dess Ambassadör i Köpenhamn aflemnade till Kongl. Danska Premier-Ministern, Grefve Bernsstorff, medgifvit och ansett denna maktens utrustade skepp och de öfver Rikets gräns inbrutne Regementer för Ryska hjelptroppar, öfverlemnade till Kejsarinnans fria disposition, i följe af åberopade traktater, hvilka ej kunnat påfordras, om aggressionen icke blifvit så tydligen bestyrkt. Det nu påbörjade kriget är således beklagligen offensift, af *Kongl. Maj:t tillstäldt och började,* utan Riksens Ständers ja och samtycke, såsom 48 §. i Regerings-formen, det hade fordrat, och emot Riksens Råds enhålligt sammanstämmande mening, hvarvid Kongl. Maj:t igenom 6 §. i Reg. formen, igenom sin dyrt besvurna Kongl. försäkran, utfäst sig att låta förblifva. Kongl. Maj:t har derföre i dess deklaration af den 21 Juli sistledne icke annorlunda, än likasom i förbigående, och såsom ett missförstånd af ordres, vidrört Öfversten Baron Hastfehrs rapport, innehållande någon, ifrån Ryska sidan gifven anledning till ett defensift krig, hvars ogrund nu mera är uppenbar; men dessförutan icke anförer den olyckliga händelse, att Riket med härsmakt angripit blifvit, som Regerings-formen i dess 45 §., anser för den endaste anledning till ett defensift krig. Imellertid skulle *Svenska allmänheten underhållas i den inbillningen, att Ryssland verkligen föröfvat fiendtligheter emot Sverige, och att dess flottas utrustning till Medelhafvet, hade skett i fiendtlig afsigt emot oss;* hvaruppå Riksens Råds samtycke till Arméens sammandragande emot Ryska gränsen likväl icke förmodas kunde, hvarföre *Minister-rapporter,* som icke blifvit besannade, om 40 galerers utrustning och 20,000 man, sammandragne i läger imellan Petersburg och Wiborg, måste tillitas, då Riksens Råd, i anledning af den sist anförde §. i Regerings-formen, och i synnerhet ingressen till densamma, ej annat kunde, än förena sig om alla

nödiga försvarsmåtts vidtagande, men tillika, att i underdånighet afstyrka alla offensiva steg.

Det skulle derefter så foga sig, att tvenne, de mest gynnade Officerare i Arméen, och hvilka ägde Kongl. Maj:ts synnerliga förtroende, neml. ofvannämnde Öfverste, samt Öfverste Kammar-Junkaren Baron Gustaf Armfeldt skulle anföra de första troppar, som inträngde öfver grannens gräns, och några mil derinom ej skulle finna minsta motstånd, än mindre någon samlad härsmakt, färdig att inbryta öfver gränsen.

Försöket att uppreta Avant-gardet af den; till Medelhafvet ämnade Ryska flottan, medelst påfordran om salut; var tvertom *ett fredsbrott emot Åbo-traktaten;* likaså de första priser, som Svenska flottan gjorde af Ryska handels-fartyg, samt den Ryska fregatten, som var utgången på exercis med Sjö-kadetterne.

Till alla dessa händelser hade Danska General-Majoren Mansbach, antingen varit åsyna vittne eller derom blifvit noga underrättad, ända till och med de utgifna ordres till Hertigen af Södermanland om Ryska flottans uppsökande, i afsigt att emot henne lefverera batalj, hvilkens början han afbidade; men anträdde återresan under häftigaste kanonaden imellen dessa båda flottor, och igenom denne General blef första underrättelsen om sjö-batalljen framförd till Stockholm.

Jemte det allmänt bekanta ärendet om kompliments afläggande hos Kongl. Maj:t ifrån Kongl. Danska Kronprinsen synes troligt, att honom i hemlighet varit anförtrodt, att göra sig noga underrättad, från hvilkendera sidan första anfallet skedt, så att dess Hof derefter kunde fatta beslut, till

hvilkenderas understöd hjelptropparne borde öfverlemnas, antingen till Ryssland enligt traktater, eller till Sverige, enligt gifvet löfte, under Kongl. Maj:ts besök vid Danska Hofvet nästledit år; men lika fullt skall *Danska infallet i Bohus-län utgifvas för fredsbrott.*

Om allt detta kunde hvarenda Officer i Arméen vara noga underrättad; *men allmänheten borde qvarhållas i sitt mörker och styrkas i dess villfarelser.* Derföre ansågs onådigt flera Officerares ansökning om permission, som likväl beviljades för några; men för andra nekades, som derföre nödgades anhålla om afsked; likvål skiljdes ingen af dem från Arméen, förrän Te Deum var sjungit i Helsingfors och Revel öfver en seger, den man kunde anse tvetydig, intill dess den segrande Svenska flottan af den slagna Ryska blifvit instängd i Helsingfors hamn och *herravåldet i Östersjön gått i den senares händer;* hvarigenom den Svenska handelsfarten blifvit afbruten och hela Svenska sjökusten blottställd för fiendtliga försök; men det som värsta verkan medförde och som nekade Svenska Arméen allt hopp om vidare krigsoperationers framgång, var den hämmade sjö-kommunikationen med Sverige, under en stor brist af lifsmedel och fourage, beklädning för de flesta Regementer, trosspersedlar, ammunition och artilleri, att kunna företaga något af värde, helst emot de befästade orter, som emot all sund militär-princip icke utan största olägenhet kunde lemnas på ryggen.

Derom hade de förfarnaste och kunnigaste Generals-personer i Arméen icke underlåtit att göra underdåniga erinringar, både enskilt hvar för sig och äfven uti befallde krigs-konseljer, samt i följe af deras Tro- och Huldhets-ed jemte 18 och 48 §. §. i Regerings-formen lika underdånigt *yrkat på Rikets råd och Riksens Ständers sammankallande*, och

att

att imellertid inställa alla vidare offensiva steg; hvartill Flottans biträde vore oundgängligt, för hvilkens reparation och iståndsättande inga materialier funnos på stället och inga sjöledes under denna kampagne voro att förvänta. — Uti lika så välmenta och underdåniga föreställningar instämde större delen af Regements-Chefer och andra Officerare, som kunde få tillgång till Konungens person; men beslutet var fattadt och en plan fastställd, den man allmänt tror vara uppgifven af en *ung Officer*, känd för goda theoretiska kunskaper, men utan minsta krigsförfarenhet, och denna plan måste likväl följas till försöket mot Fredrikshamn, då Konungens bud åtlyddes, intill dess Kongl. Maj:t sjelf, närvarande på stället, saknade tillräcklig ammunition, och, i brist deraf, måste upphöra med kanonaden på den sidan Kongl. Maj:t sjelf anförde attacken, och deruppå strax affärda befallning till de troppars aftågande, som landstigit att göra attacken på en annan sida.

Kongl. Maj:t har, uti förberedelsen till Regerings-formen, behagat tillkännagifva: Att Kongl. Maj:t, efter nogaste öfvervägande och pröfning, författat denna form för Rikets styrelse och regering, hvilken Riksens då församlade Ständer, enhälligt antagit och besvurit. Men oaktadt de höga och lysande naturs-gåfvor, hvarmed alla Konungars Konung Kongl. Maj:t begåfvat, hvilka, under yppersta och i hela Europa högt värderade handledningar, Hans Maj:t uppodlat på ett sätt, att tillvinna sig fremmandes loford och förundran, undersåtares nästan afgudiska vördnad och kärlek, likväl i 13 §. af ofvannämnde Regerings-form vidgått, att, såsom Riket är vidt, ärenderna många och vigtigare, än att Konungen förmår dem ensam utreda; ty tarfvar han embetsmän och höfdingar, som honom bistå.

Ibland de vigtigare och tillika de äfventyrligaste ärender att utreda, äro utan tvifvel besluten och beredningarna till ett krig och dess lyckliga fortsättande, hvartill, jemte kunskaper, erfordras en mogen krigsförfarenhet, den Hans Maj:t sjelf icke hunnit förvärfva. Gustaf Wasa hade den, under en Stures fanor, redan i unga år inhemtat. Gustaf Adolf handleddes af en De la Gardie i blodiga lekar. Carl Gustaf inöfvades i hårars anförande af en Torstenson och lemnade, såsom vägledare till segrar, Fältherrar, dem han sjelf inöfvat åt sin son och sonson; men Gustaf III:s fredliga tidehvarf har ännu icke kunnat blifva fruktsamt på slika hjeltar. Konungens förtroende har likväl måst vändas till någon militär vid tillställningen af detta krig; men hvad man allmänt fruktar är, att något misstag på personer skett vid detta förtroende, i anseende till deras bristande krigsförfarenhet; värst är att desse icke haft nog modesti, att sig ett sådant förtroende undanbedja; tvertom hafva de deraf gjort parade och sig sjelfva förhatliga, än värre, föraktlige, genom ordres och kontra-ordres, samt genom sin djerfhet velat sätta svarta färgor på förfarne militärers betänkligheter och välmenande erinringar emot en slik oreda.

I sådan vådlig ställning befunno sig Generaler, Regements-Chefer och Officerare i Arméen vid uppbrottet ifrån det misslyckade försöket emot Fredrikshamn; men det är likväl mer än sannolikt, att Kongl. Maj:t af detta försöket blifvit öfvertygad i sitt sinne, om deras lika välmenta, som väl grundade förut gjorda underdåniga föreställningar, och det är fullkomligen troligt, att Hans Maj:t vid samma tidpunkt förväntade sig den Kongl. Danska deklarationen, som oförtöfvadt inträffade under den bekymmersamma belägenheten, att Svenska stränder, tillika med hela riksgränsen emot Dannemark, voro

blottade på försvar, och krigskassan redan tömd. Kongl. Maj:ts protest emot Danska hjelptroppars nyttjande inom Sveriges gränsor kunde nogsamt förutses blifva utan verkan, så vida Dannemark icke ansstod att gifva någon förtydning uppå förbindelser, *flera gånger itererade till Kejsarinnans fria disposition om denna hjelpsändning;* och hvad kan vara naturligare, än att hon velat nyttja dem till diversion på denna sidan? Men igenom denna diversion äro nu de närmast gränsen belägna landskap äfven försatta i en vådlig belägenhet och i följe deraf ett nytt skäl, att i Finland hålla sig vid defensiven; ehuru svårigheten icke var till fullo häfven, att med de samlade troppar kunna försvara en så vidsträckt gräns och göra Finlands inbyggare trygga, att icke blifva öfversvämmade af en syndaflod ströfvande Kossacker och Kallmucker, som igenom obanade vägar veta att tränga sig fram.

Finska Regementerne hade det gemensamt med de Svenska, att de voro med dem lika fö bundne till tro och huldhet emot Konungen, Riket och Ständerne; men deras egen och deras landsmäns välfärd kräfde af dem en skyldighet mera, att fäkta *pro aris et focis.* Soldaten ägde sin torfva, hvaraf dess hustru och barn åtnjöto sitt uppehälle. En stor del Officerare innehade, jemte sina merendels tillackorderade boställen, dels ärfda, dels förvärfda egendomar, och Under-Officerare liksom soldaten hade sitt mesta uppehälle af jorden; hvar och en som icke ägde hustru och barn, hade likväl slägtskapsband med de öfriga landets inbyggare i städer och på landsbygden.

Många ibland dem hade tvenne gånger förut i deras lifstid erfarit landets härjande af fiendtliga besök och nu förestod det tredje, under en mansålder. Större delen af slägterne hade ännu ej hun-

nit bota lidna förluster; en del hade lidit alldeles obotlig undergång, men ingen uppnått till förfädrens välstånd.

Hvar och en kan lätteligen finna, att Finska Arméen således borde hysa ömmare omtanka om Finlands konservation; de kunde derföre vara snart beredde, att söka en trygghet för Finland genom beskickningar till Ryssland.

De hade icke, såsom boende i grannskapet, kunnat förvillas af politiska dikter och uppdiktade rykten om Rysslands tillrustningar i fiendtlig afsigt emot Sverige, hvarmed hela Svenska Allmänheten än i denna dag underhålles i beständig yrsel, som, lika med härjande farsoter, kan så länge utbreda sig, till dess att allt hvad Svenskt finnes, blifver förödt, och det som öfverblifver förödelsen aldrig igenkännes under samma hedrande namn, som deras förfäder burit och med äran utbredt öfver hela Europa.

Vid den inskränkta Tryckfriheten framrusar Svenska folket hoptals, famlande i tjockaste mörker om ljusa dagen, och om de vise sig för vakna medborgare, så är det under sömngångares skepelser. Man hörer endast konfusa ljud och utrop af drömmande menedare: olydnad emot den bästa Konung! Herrar Rebeller! Officerare-pultroner! Borgare-hjeltar! Bönder, det till undergång lutande Rikets understöd! och ändtligen: En Gud och En Kung! liksom intet Rike, inga Riks-Ständer gåfvos. *Hvad vill ett hufvud såga utan kropp?* Är kroppen en död massa utan rörliga lemmar, så är ett lefvande hufvud, antingen en chimère eller en onyttig prydnad; men endast i drömmar.

Måtte en gång någon redlig Svensk man blifva så lycklig, att här och der väcka slika ömkansvärda

medborgare utur sömnvillan, att de med öppna ögon kunde se, huru vattnet utan uppebör grumlas, att deruti med vinst kunna fiska.

Hvad för en ställning skall kunna upptänkas vådligare för vårt fädernesland, än *den söndring mellan medborgare, jemte Stånds uppretande mot Stånd, hvaruppå med så mycken ifver oupphörligen arbetas?* När ett Rike söndras inom sig sjelft, då faller hus på hus. Den första signalen till sådan villervalla och förbistring *var ett uppdiktadt bref, dateradt från Wien*, som blifvit införtdt och återkalladt i Stockholms Allehanda. Det lyckades den illistiga författaren bättre, än han såsom Svensk bort önska, att upphetsa och tillställa ett upplopp emot de, från Arméen med Kongl. permission eller afsked hemkomne Officerare. En del hederlige män ibland Stockholms Bogerskap hafva redan med blygsel funnit sitt misstag i tillämpningen af detta bref till Svenska Officerare, hvilka, efter Grundlagens tydliga ord, lefva under frie och sjelfständige Lagstiftande, men Laglydige Ständer, *lika så högt* dertill förpligtade i 18 §. Regerings-formen och deras Tro- och Huldhetsed, som att fullkomna en maktägande, men lagbunden Konungs bud. Det förra alldeles ovillkorligt, men det senare med ett, i tid och evighet högst betydligt vilkor: "I allo ty försvarligit är för Gudi och mannom: honom att bjuda och oss att göra, allän rätt honom, hans och vårom, som trogne undersåtare ägnar och bör."

Tillämpningen hade kunnat äga någon grund, om den ilskefulla diktaren till fabeln i Wienska brefvet icke funnit stridande med sitt intresse, att nämna Ungerske Nationelle Officerare i stället för Österrikiske. De förra regeras efter *pacta conventa*, men de senare äro undergifna en suverän eller envåldig herres oinskränkta välbehag. — Det skändliga upp-

loppet till de hemkomna Officerarnes förolämpande hade då icke varit åstadkommit, hvartill fabeln likväl var både ämnad och i beredskap vid deras ankomst till Stockholm, som ej skedde förr, än Te Deum öfver segren var sjungit i Stockholm och Pettersburg.

Detta upplopp skedde under en Tromans egna ögon, utan att af honom afstyras, genom den myndighet till ordning och polisens vidmakthållande, som honom är anförtrodd, och så mycket lättare kunde utöfvas, som allmänna, fast mindre upplysta folkhopar i Sverige hafva mycket företräde i dygdig och sedig lefnad för deras Styresmän, framför deras likar i fremmande länder.

Under denna predan var en uppretad menighet icke obenägen, att emottaga förledande ingifvelser om herrarnes regerings-lystnad, om Pettersburgska Kabinettets stämplingar, och Ryska Rublars utdelning, till stiftande af söndring imellan Öfverhet och undersåtare. — Allt detta, för att kasta skugga på redlige män, ej allenast i Arméen, utan ock i andra embeten och näringar, för äkta Svenskt födde, för redlige, för samvetsömme, att bryta eder och löften; för upplyste, för värdige, för ädelt och fritt tänkande, att böja sina skuldror under ut- eller inländskt ok, minst förmodadt och alldeles oväntadt af den utländska Fursteliga familj, med öfverenskomne vilkor, *vald och antagen*, att föra Svea Rikes lagbundna spira.

Beklagligen finnas i alla Stånd nog lag- och gudlöse edbrytare, som obetänksamt bidraga till Sveamanna Frihetens förkränkande: hvilka för orena, smutsiga och egennyttiga afsigter, uppdikta och utsprida förklenliga tillmälen emot alla dem, som väga yttra sitt nit om Grundlagens helgd, den alla

embetsmän, andeliga och verldsliga, alla medlemmar af societeter, embeten och skrån: "Vid Gud och hans heliga Evangelium utlofvat, att med lif och gods försvara, så sannt Gud dem hjelpt till lif och själ!"

Hvad under då, om hela flockar af medborgare i de verldsliga stånden kunnat förgäta eller vårdslösa så heliga förpligtelser, när så samvetslösa och fördömliga efterdömen dagligen förnyas af de sig så kallande Guds ords tjenare, som det, emot sin faseliga embetsed, på ena sidan förvända till ett straffbart och våmjande afguderi, och på den andra, *förvandla en lära, som yrkar broderlig kärlek. till inbyggares och åhörares uppåggande, att inbördes hata och förfölja hvarandra;* men icke nöjde dermed, utan ännu i orenare afsigter utsprida sina falska läror genom trycket; hvarigenom en, den *uslaste talare* och ömkeligaste föreståndare för ett hederligt Borgerskap, också velat göra sig allmännare känd igenom ljungeldens bara svärd, som aldrig annorstädes kunnat uppsökas, än i den dummaste hjerna.

Huru går icke skammen öfver torra landet i *Preste- och Domare-kläder*, att obudne dömma i sådana högmåls-saker, som blifvit *diktade uppå Arméen och ett helt Riks-stånd*, under oredigt sammanblandande af händelser, ensidigt berättade och oskäligt förvände, men ännu argare uttydde och alldeles obestyrkte.

Frågas: Hvad sammanhang äger 20 à 30 Officerares erhållna Kongl permission och afsked med Generalitetets mogna föreställningar om omöjligheter af offensiva operationer, med Arméens otillräckligaste utredning vid dess dåvarande belägenhet, sedan Hufvudflottan blifvit inspärrad och sjö-kommunikation med Sverige förlorad: jemte en eller annans välmenta, underdåniga erinran om Rikséns

Ständers rättighet att höras, enligt 18 och 48 §. §. i Regerings-formen, samt deras Tro- och Huldhets-ed? — *Vidare*: hvad sammanhang hafva dessa ofvannämnda händelser med Finska Arméens beskickning till Kejsarinnan? Och *åndtligen*: denna händelse med Svenska Regementernas derpå följande förening, att i underdånighet anhålla om Riksens Ständers kallande och samtycke till ett krig emot en granne, hvilken sorgfälligt undvikit att visa minsta tecken till fiendtlig afsigt emot Sverige med heligaste löfte, att, vid så lagligen beslutit krig, våga lif och blod för Konung och Fäderneslånd, men i alla fall såsom redlige män motstå och afvärja alla fiendtliga försök? Dessa *frågor förtjena att närmare utredas och förklaras.*

Vid första frågan bör ingen erinran äga rum, sedan Kongl. Maj:t i nåder åt några täckts lemna den permission, den Hans Maj:t nekat de öfriga, som, för lika gällande, och tillåfventyrs vigtigare skål, med förlust af dryga utlagda ackords-summor anhållit om och erhållit afsked.

Flera Officerare kunna nämnas, som, i anseende till bråskadt uppbrott icke haft rådrum, att förse sig med de nödvändigaste behof, att kunna göra en kampagne; några deribland hade icke erhållit mer än tvenne gånger 24 timmars anstånd till sin utredning; flere på Regements-möten församlade, ägde icke tillstånd att besöka sina boställen och reglera sin hushållning under frånvarelsen, utan med forcerade marscher infinna sig till embarkering och öfverfarten till Finland. Andra hade blifvit på ett eller annat sätt förolämpade; men ingen gifvit minsta anledning, att misstänkas för räddhåga och feghet; i synnerhet fordrar rättvisan, att befria tvenne Regements-Chefer för så nesliga tillmälen, så vida

begge

begge haft lägenhet, att ådagalägga sitt mannamod i förra krigen och i denna stund värdigt bära vördade namn, som till dem äro öfverlemnade igenom födseln af hjeltemodige förfäder; om, då äran gemenligen är starkaste driffjädern hos en som offrar sig åt fäderneslandets tjenst i krigsståndet; så måste dess bevarande nödvändigt vara honom högre om hjertat än sjelfva lifvet. Derföre ock när desse Öfverstar, *utan ransakning och dom*, nedsättas ifrån deras lagliga befäl, samt finna utöfningen deraf öfverlemnad i underhafvandes händer, då straffas de med degradering, som är det nesligaste straff i militären, dem ålagdt på ett, emot 2 §. i Regerings-Formen stridande sätt, och gör hos Allmänheten sådana intryck, som befläcka ens ära: så bör det vara förlåtligt att öfvergifva en Furstes tjenst, hvilken vägrar upprättelse utur ett sådant lidande. Man kan anföra exempel af en Generals-person, i en suverän Herres tjenst, som, vid ett hårdt och orättmätigt tilltal framför fronten af en Armé, ansett sig förnedrad och sin värja i slidan insatt, med utlåtelse: Eders Maj:t äger makt öfver mitt hufvud, men icke öfver min heder; ifrån denna stund drages aldrig min värja i Eder Maj:ts tjenst. Fredrik den Store var nog ädelmodig, att finna sitt felsteg emot den värdige General-Löjtnanten Schwerin, och tillät honom för öfriga lifstiden hvila, efter redan förut vunnen krigsära.

Hela Krigsbefälet i Svenska och Finska Indelta Regementerna, kunde äfven anse sig lidande på flere sätt i sina rättigheter såsom medborgare, och på visst sätt till sin heder såsom militärer. *Deras uteslutande ifrån Riksdags-kallelsen till sistlidne Riksdag* (1786); som icke händt under suveränitets-tiden; och ännu ömtåligare: den igenom Cirkulär-Bref till Kongl. Krigs-Collegium och samtlige deras Chefer dem

för deras Boställen, utom Riksens Ständers beviljande, dem ålagda kontribution, under namn af Brännvins-afgift, — en kontribution, hvarifrån deras vederlikar i de värfvade Regementerne, samt i Civile- och Preste-sysslor, blifvit förskonte; men mest ömmande: den hela Militären förnedrande befordrings-grund, att, utan afseende på insigt och krigs-erfarenhet, genom denna författning, antingen nödgas åtaga sig denna kontribution, eller lida den oförrätten, att draga sin värja under okunniga och oförfarna befälhafvares ordres.

Men frihets-andan borde förqväfvas, och *början ske med Krigsbefälet*, som trodde sig vid 1778 års Riksdag finna Svea-manna-friheten nogsamt befästad, igenom Kongl. Maj:ts försäkran och Nya Regerings-Formen, och derför fördristat göra de underdåniga föreställningar, som de till Arméens bästa funnit nödige; de blefvo ock derföre de första, att i sitt Archiv förvara en skymt af arbitrår styrsel, igenom Kongl. Maj:ts yttrande: "att icke vilja vara generad i Rikets administration;" ett yttrande, som under allmänna glädjen öfver Hans Kongl. Höghet Kron-Prinsens födelse, icke troddes vidare kunna utsträckas.

Ridderskapet och Adelns bemödande vid sistlidne Riksdag, att, enligt den nya Regerings-Formen, befästa sin egen och medborgares frihet, behöfde icke dertill uppmanas af utländska ingifvelser, ej heller af så kallade korruptions-medel. Deras uppmärksamhet, att, med Kongl. Maj:ts bifall, undanrödja all otydlighet i denna Grundlag, så väl som Riksdags- och Riddarhus-Ordningen, syntes tillvinna dem hela allmänhetens ynnest och välvilja: denna uppmärksamhet sträckte sig äfven till den oväntade och ovanliga nyheten, *att finna Krigs-Befälet uteslutna ifrån Riksdags-kallelsen, med underdånig an-*

hållan, att sådant för framtiden icke måtte hända, och denna anhållan lärer hafva gifvit anledning hos den till yrsel uppdrifna allmänheten, både med och utan kåpa och krage, att förblanda detta Riks-Stånd med Officerarne i den till Finland kommenderade Arméen, som man ifrån Predikstolar, Källare, Kaffehus och Krogar, utropar för rebeller och emot Konungens bud olydige, *utan att anföra bestyrkta händelser*. Sådane äreskändare förtjena den allvarsammaste näpst, om icke ordspråket sannades, *inter arma silent leges*, hvarmed åtskillige Kronofordringsägare, af *vederbörande Befälhafvare*, vid vissa detaljer, blifvit i Finland afspisade under påstående fälttåg.

En slik laglöshet, år icke att anse för en ringa våda, som detta år träffat Svea Land: *låtom oss derföre nogare granska dessa, mot lif, ära och gods syftande beskyllningar.*

Icke är det olydnad, att en fri Svensk man, i underdånighet anhåller om, och erhåller Kongl. permission, ej heller när han, då permission nekas, lika underdånigt begär sitt afsked, som äfven kunnat afslås, om något af värde varit att företaga.

För olydnad kan ej heller anses, att Generaler och Chefer vid Regementerne, i underdånighet erinra om nödvändiga behofs uppfyllande vid förestående Krigs-operationer, och afstyrka felaktiga planers vidtagande; ej eller att påminna om Rikets och Ständers rätt, hvartill de af Tro- och Huldhets-eden varit förpliktade.

Af relationer, som igenom Inrikes-Tidningarne med Kongl. Maj:ts höga minne blifvit allmänt kungjorda, finnes intet spår efter någon olydnad emot Konungens bud, hvarken hos dem, som stodo under Baronerne Hastfehrs och Gustaf Armfeldts

ordres, vid deras första inbrott öfver Ryska gränsen, ej heller af dem, som voro, under *Hertigens* af Södermanland öfverbefäl, kommenderande på Flottan.

Herr Gjörwell i sina Annaler, infór ej heller något, som kan kasta en sådan skugga på dem, som varit utsedda och befallta till attacken emot Fredrikshamn; men af trovärdiga resande, och deribland Konungens egna och gynnade Adjutanter, har man den underrättelsen, att i synnerhet gemenéman af Åbo Läns Regemente, jemte soldater af ett eller annat Regemente, varit de enda, som nekat, att gå till denna expedition, innan de blifvit försedda med bristande munderings- och utredningspersedlar; likväl, af Kongl. Maj:t sjelf öfvertalte, dervid inställt sig på den sidan, som Kongl. Maj:t sjelf kommenderade anfallet, hvilket afbröts *i brist af ammunition, i synnerhet kanon-kulor.* Det man förvisso vet, af ett enfaldigt projekt, gifvit af en enskilt Officerare, att skjuta ifrån Svenska batterierne emot fästningens vallar hvart annat skott med löst krut och förladdning, men hvart annat med kula, hvilket projekt, till allmänt åtlöje, är kunnigt i Arméen.

Det var vid detta tillfälle, och i anseende till den ofvan anförda bristen af ammunition, som Kongl. Maj:t resolverade att afbryta attacken, hvilket äfven påskyndades af den förestående bristen uppå lifsmedel. — Denna händelse, att Kongl. Maj:t, utan att dertill vara nödgad af en fiendtlig öfvermakt, öfvergifvit en så vigtig operation, som attacken emot en fästning, borde gifvas en sådan färg, som icke sårade dess gloire.

Vid extra-ordinarie tillfälligheter måste ohörda och sällsamma medel vidtagas; och här synes Fin-

ska Arméens beskickning till Kejsarinnan i Ryssland, hafva varit den nästan enda möjliga, hvaraf Kongl. Maj:t uti dess då varande belägenhet, i flera afseenden, kunde draga de fördelaktigaste följder: och när man känner personernas naturliga karakterer och deras förbindelser till tacksamhet för öfverhopade Kongl. Nådeprof, skulle man kunna göra sig förvissad, att *planen blifvit dem förelagd*, helst som dessa hedersmän, oaktadt sina öfriga goda egenskaper, krigs- och manna-vett, icke hafva förvårfvat sig nog politiska kunskaper, att sjelfva hafva kunnat uttänka så fina planer, med alla dess, å ena sidan fördelaktiga och på en annan vådeliga följder.

Det var ej nödigt, än mindre rådligt, att intaga många i en så hemlig plan. Finska Regementerne med deras befälhafvare *kunde lätteligen intalas*, att samtycka till ett sådant steg, hvarigenom deras egna och deras anhörigas lif och egendom, utan vidare krigs-besvår, kunde sättas i säkerhet för fiendens våld och förödande framfart.

General-Majoren och Landshöfdingen Baron Carl Gustaf Armfeldt bär ett namn, som i Finland, ifrån dess farfaders tid, varit mest älskadt och vördadt ibland alla öfriga Finska Slägter, och denna Slägten är derjemte den talrikaste. Detta namnet har ock de senare åren varit med Kongl. nåd ansedt och ofvannämde General-Major, som jemte ett vidsträckt Län, varit i Nåder anförtrodt, att i detta fälttåg föra högsta befälet öfver den vid gränsen samlade Finska Arméen, hvaröfver, i fredlig tid och medan Regementerne legat på Rotar och Rusthåll, General-Löjtnanten m. m. Grefve Fredrik Posse, såsom kommenderande General en Chef, varit ordentligen tillförordnad, men hvarken in- eller utom gränsen lika nyttig vid denna tillställning, såsom hvarken

possessionat i Finland, ej heller landets språk mäktig: egenskaper, som icke saknades hos General-Majoren Armfeldt, hvilken tillika är älskad och känd för en värdig styresman i sitt Län, och som en skicklig Militär, redan i förra Finska kriget varit tjenstgörande, såsom Fändrik, och derefter bivistat flere kampagner vid Franska Arméen, samt hela Pommerska kriget, ifrån början till slut; så att han äfven kunnat med sina kunskaper och krigsförfarenhet svara emot det befäl honom i nåder varit anförtrodt. Men för Stats-klokhet är han icke känd, i öfrigt en saktmodig, eftertänksam och stadgad man i allt sitt uppförande, mera benägen för att inskränka sina omsorger inom sin Embets-krets och att derjemte gifva det yppersta efterdöme i sina landtegendomars skötsel, således hvarken hugad eller nog oförsigtig, att kasta sig i äfventyrliga vårf på eget bevåg.

De öfrige Regements-Chefer och Officerare, som med honom sig förenat om beskickningen, äro äfven kände för goda Militärer och förståndige Mån, icke för politiska insigter, eller den gåfvan, att penetrera i fina stats-grepp och politiska anläggningars djup.

General-Majoren Baron Armfeldt gifver, jemte underdåniga Rapporter om detta besynnerliga steg, en afskrift af propositionen till Kejsarinnan, tillika med Kejserliga Ryska ministeriella svaret och den mundtligen lemnade underrättelsen igenom deras utskickade, Kongl. Maj:ts Öfver-Adjutant, Majoren Jägerhorn: att verkliga ordres voro ifrån Kejsarinnan afgångne till Generalen Mussin-Puschin och Amiralen Greigh, om hostiliteternas inställande, med förbehåll, att hennes af Svenska tropparne inkråktade gränseorter, skulle evakueras. Armfeldt tror sig i rapporten hafva gjort Kongl. Maj:t en be-

tydlig och formånlig tjenst, vid dess och Arméens då varande belägenhet, derigenom att han bespart Kongl. Maj:t, det obehagliga första steget, att sjelf påyrka förlikningen och bereda öppning för fredsunderhandling, som genom denna beskickning blifvit planerad, jemte det, att Storfurstendömet Finland derigenom blifvit fredadt för fiendtliga intrång och Riksgränsen på denna sidan i säkerhet: hvarigenom Kongl. Maj:t blef iståndsatt att lemna Arméen, och utan obehagliga omdömen begifva sig till Sverige, som hotades af en diversion ifrån Danska sidan, af de till Rysslands fria disposition öfverlemnade hjelptroppar.

Kongl. Maj:ts afresa ifrån Arméen skedde i största tysthet, utan *att heifra detta sällsamma tilltag* af en Armé under flygande fanor. Men likvål måste det, af dess egna Adjutanter, som i förväg för honom framhunnit till Stockholm, utropas för en uppenbar revolt, verkad genom Petersburgska Kabinettets stämplingar och Ryska General-Majoren Sprengportens förtroende hos Finska Nationen, understödde af frikostigt utdelande af Rublar, hvarigenom fattige och medellöse Officerare, ända till Fändrikar, skulle hafva blifvit iståndsatte, att hos de Handlande i Städerne, på intresse nedsätta ansenliga summor; ett rykte, som, ehuru grundfalskt och stridande emot så hederliga måns i hela lifstiden bevisade redeliga uppförande, gjorde ej allenast verkan uppå pöbeln af alla stånd, utan ock på en eller annan Militär.

Konungens Deklaration af d. 21 Juli, samt personerne som varit verksamma att utbreda de förtydningar och vanhedrande nyssnämde rykten; upplyser nogsamt grunden och syftemålet med deras påskyndade försprång.

Petersburgska Kabinettets stämplingar, som i högberörde Deklaration anföras, och Ryska Mo-

narkinnans begärlighet efter aggrandissement, borde verificeras, och Sprengportens förvärfvade förtroende i Finland, före dess öfvergång i Rysk tjenst, göras troligt; ehuru försöket, att locka Finska Nation ifrån dess förening med Sverige, af Svenska Ministern orätt uppgifvit, såsom vidtagit efter Åbo-freden, blef gjordt under brinnande kriget och då redan förkastadt, lärer ock aldrig i evighet lyckas, så länge Svenska folket förmår värja sin af förfädren ärfda frihet. Men väl om despotismen skall genom läck eller päck kunna böja en så ädel och fri Nation under ett förnedrande ok, till lika tyngd, som Ryska undersåtare trycker; då kunde ok emot ok bytas och emottagas af den, som äger bästa råd att betala, eller största makten att kufva och tvinga. Finska Nationen, förenad med den Svenska, äger styrka nog inom sig, att värja sin frihet, sjelfständighet och lagstiftande makt, om de icke låta förleda sig till söndring. Och det är till den olyckans förekommande, som Finska Arméen, sökt och vunnit Svenska Regementernas förening, hvilken af illasinnade, obetänksamma, egennyttiga landsmän, så högt klandras och så skamlöst förtydas.

Hvad fördelar ville man väl att Kongl. Majst skulle hafva kunnat vinna emot Rysslands och Dannemarks förenade styrka med en i hast sammandragen Armé, illa och bristfälligt utredd och inom fyra veckor försatt uti inactivité, igenom Hufvudflottans inspärrande, och deraf hämmad sjöledes tillförsel, af alla bristande lifs- och krigs-förnödenheter; helst sedan krigs-kassan blifvit tömd och Riksgälds-sedlar icke äro begärliga, efter felslagit hopp så väl om de förlorade länders återvinnande, som om Ryska Kejserliga Hofvets fördrifvande ifrån Petersburg, till dess fordna residens Muskow; hvarpå

på leverantörer af Arméens förnödenheter gjordt sin räkning.

Vid ett så osäkert hopp, medan Sverige på egen hand och utan allierades bistånd krigade till Lands och Sjöss, var det vissa, att för det ovissa, förmånligast att vidtaga.

Igenom det af Finska Arméen tagna steget, har Finland redan i 3:ne månader njutit samma lugn, som under oafbruten fred, och Ryska Finland blifvit hägnadt emot fiendtliga besök. Hvaremot borgare och bönders armerande och exercerande, tör hända föga mer kunnat förslå, än åren 1719 och 1721, då de likväl varit understödde af reguliera troppar, som nu, efter Danska hjelptroppasnes inbrott öfver Norrska gränsen, icke kunnat åstadkommas.

Om Kongl. Maj:t föresatt sig, att gifva Ottomanniska Porten något bevis af dess vänskap, som ej kunnat ske i Mediations-vägen, i anseende till det, för samma besvär påstådda dryga arfvode; så är ändamålet uppnådt, medelst den till medelhafvet emot Porten utrustade Ryska flottans qvarhållande i Östersjön, åtminstone för detta året, och om Finska Arméens beskickning till Kejsarinnan icke bidragit till en sådan afsigts vinnande; så är likväl intet hinder deremot igenom sådant steg, i vägen lagt.

Hvad förmån som Riket kan tillflyta af detta Kongl. Maj:ts vänskapsprof emot det Christna namnets bitskaste fiende, det måste tiden utvisa. Imellertid få Svea Rikes Inbyggare vidkännas vådan af ett uppenbart krig, som medfört en gäsning i Nationen, hvilken förebådar, antingen ett inbördes

krig, eller *grundlagens omstörtande* och Svenska namnets nedsänkande i mörker och glömska; eller, det som ännu vårre vore, dess bortblandande ibland slamret af kedjor och fjettrar.

I allmänna tidnings-papper lemnas väl hopp, om *djupsinnigt uttänkta planer*, som, då de blifva utvecklade, skola väcka allmän in- och utrikes *förundran*: men intet löfte åtföljer denna försäkran, att förlita sig till, om säkra medel till Svea-mannafrihetens bevarande för undergång, och det är visst ett ibland de största under, om vid en sådan tungomålens förbistring och Stånds uppretande emot Stånd, icke någon af de fyra pelare, hvarüppå frihets-byggnaden hvilar, så undergräfves, att hela byggnaden ramlar, och i fallet bräcker och krossar de öfriga, med söta ord smyckade rikspelare, samtid och efterverld till yttersta våda.

Rättmätigt försvar af Arméens tagne steg till Riksens Ständers sammankallande.

Det kan ej bestridas, min kära vän, att det steg Arméen i Finland vidtagit, är en af de händelser, som kan räknas ibland de sällsammaste, och vid första påseendet svårligen att förlika med det begrepp man i allmänhet hyst om subordinations- och krigs-disciplin. Jag medgifver äfven, att det icke tillhör en vid fanan svuren enskilt, eller korps att pröfva lagligheten eller möjligheten af de göromål, hvartill han beordras; han har med sin ed *) lofvat att

---

*) Officers- och Embetsmanna-eden förpliktar lika att bevaka Ständernas fri- och rättighet som Konungens hög-

lyda; hans beder förbinder honom att fullgöra sitt löfte; allt det skydd, all den säkerhet, all den nytta ett land och folk bör vänta af en krigsmakt, som de med mycken kostnad underhålla, måste försvinna då denna princip förfaller.

Ehuru allmän och ostridig denna princip verkligen är, blifver dock tydligt, att den tål undantag, då man föreställer sig möjligheter.

Supponera att yrsel, hämd eller öfvermod, skulle, under ett Regements- eller Kampagne-möte, så intaga den befälhafvandes sinnen, att han resolverade härja en by, ett åkerfält, eller hvad annat, inom eller utom Rikets gräns, vore både underbefäl och troppen då ej saklösa, om de räckte sina händer, att bryta lag och störa allmän säkerhet genom Subordinations-Lagen och krigs-artiklarne?

Om en Befälhafvare ville draga sig med sin tropp öfver gränsen på främmande botten, och med den leverera sig i dess tjenst, hade väl Subalterner och Tropp fullgjort sin pligt, då de åtlydt ett sådant kommando?

Således är en Officer eller Soldat icke helt och hållit en automat eller machin som, utan egen tanka röres af de kommando-ord, som Reglementet innehåller, han bör tänka, han bör hysa ära och samvete, hans krigslystnad bör leda till det samhälles, de lagars och det vålstånds försvar, som han är född uti, och som honom besoldar, och icke till deras förstöring.

Han kan upphöra att vara Soldat, han måste upphöra att vara det, då ålder eller olyckor betaga

---

het; man lofvar att Konungens bud fullkomna, "så vidt det svarligt vara kan för Gudi och mannom," som vill säga, för nu varande och efterkommande medborgare.

erforderlig förmåga dertill; men han upphör aldrig att vara medborgare. Kränker han som Soldat den medborgliga rätten, så får icke allenast han, utan ock hans olyckliga afföda, umgälla följderna af en mot ändamålet öfverdrifven krigslydnad.

Det är så mot menskligheten, att en enda menniska under namn af Regent, Höfvitsman, eller huru han må nämnas, efter hugskott och oinskränkt välbehag, skall äga att disponera millioner menniskors öden, att äfven hos de mest barbariska folkslag, som likväl gemenligen en sådan despotism eller rättare sagt tyranni undergifvit, allraoftast förspörjes, att menskligheten, genom ett ädelt motstånd sträfvar att värja sina naturliga rättigheter. Denna billiga omtanka har lagt grunden till alla hyfsade folkslags Regerings-lagar. Regenter hafva dels lockat, dels trängt sig till mera makt, i den mån undersåtare genom mer och mindre afgudisk tillförsigt, låtit sina skuldror böjas under deras Regenters egenrådiga ok; men hufvudföremålen; *samhällets väl, hvars mans säkerhet till lif och egendom, allmänna lagens och rättvisans hägn och försvar*, hafva alltid varit de obrottsliga beting, hvarom upplystare folkslag af deras Regenter blifvit försäkrade, och hvilkas bibehållande i alla tider blifvit ansedt för konstitutionens oryggliga grundfäste och oföränderliga syftemål.

Svenska folket, aldrig inkräktadt eller af främmande välde underkufvadt, har ifrån urminnes tider, ej allenast förbehållit sig dessa naturliga beting, utan ock den rättigheten, att handhafvandet deraf sjelfve bevaka, genom sina utsedde Fullmägtige, Råd och fria Ständer.

Den mäktigare Adelns tilltagsenhet och stolthet hafva, sid efter annan, så inskränkt de öfrige

medborgares fri- och rättigheter, att dessas förtviflan införde hos det fria Svenska folket den ditintills okända envåldsmakten. Af en klok Regent utöfvas densamma uti ett tidehvarf af 20 år, på ett sätt, som stadgade*) Rikets och det allmännas välstånd. Hans namnkunniga efterträdares lysande segrar, under en 9:årig krigslycka gjorde, att nationen så mycket mindre ömmade vid den spillning af folk och penningar densamma åtföljde, som verldskunnigt var, att endast nödvärn emot fiendtliga grannars anfall och icke öfvermod, upptändt krigslågan; men då Regenten, utan afseende på sitt folks krafter och bestånd, mer och mer öfverdref sitt hjeltemod, glömde och lemnade sitt folk till fienders rof, för att på vidt aflägsna orter bota den omvexlande lyckans vidrigheter och ändtligen fienderna nalkades hjertat af Riket, då begynte Svenska folket besinna vådligheten af Regenters oinskränkta välbehag. Hjelten stupade innan förödelsen hunnit blifva total; med förlust af alla förra tiders, under samråd och biträde af ett fritt folk, gjorda ansenliga eröfringar, måste freden köpas; men nationen återträdde till sina rättigheter att förordna om sig och Riket, och att sjelf bevaka sin välfärd och sitt bestånd.

Oaktadt hindret af de kännbaraste skakningar, genom invertes oenigheter och utländska influencer, som under loppet af några och femtio år, medföljt flera obehagliga och vådliga händelser, hade ändock verklig välmåga, genom alla näringars uppmuntran och förkofran, begynt utbreda sig öfver Svea land; men förtroendet och sambandet medborgare imellan, hade, under förrberörde hvälfningar så blifvit förnött, att det skydd, den säker-

*) Med visa Mäns råd och Ständers ofta sammankallande.

het för frihet och Rikets bestånd, som af Rådets myndighet ifrån urminnes tider berodt, förekom Svenska folket både öfverflödig och mindre verkande.

Sedan Riksens Ständer, uti den, år 1772 förändrade Regerings-formen, blifvit försäkrade, att utom deras samråd och bifall, ingen ny lag dem skulle kunna påbördas och ingen ny skatt åläggas, samt intet krig begynnas, undföll dem dels igenom öfverilning, dels igenom det tvång densamma beledsagade, att de i sjelfva verket medgåfvo konunga-makten en nästan oinskränkt envålds-myndighet vid Riksmedlens och alla öfriga Regerings-ärenders förvaltning, i synnerhet då, utan viss tids bestämmande, det icke allenast lemnades till Konungens eget välbehag, att sammankalla Ständerne, utan ock, att till deras samråd framställa Rikets angelägenheter. Följderne deraf ha vi erfarit och vore det för obehagligt och vidlyftigt att upprepa alla; likväl måste nämnas, att sedan den tiden landet och dess inbyggare känbart blifvit beskattade och utmärglade, genom en ansenlig förhöjning på tullen, stämpladt papper, och postportoafgifterne, Nummer-Lotteri, Passevolance, Roterings-besvär och fördubblings-manskap samt Brännvins-författningar *). Med allt detta hafva dock Riks-Kassorne ej blifvit riktade (eller understödde); tvertom har omåttlig yppighet, ståt, byggnader, skådespel och utrikes resor, ej allenast dem så alldeles uttömt, utan ock derutöfver en bottenlös in- och utrikes gäld åsamkats.

Vid en sådan Rikets beklagliga ställning och vanmakt, sammanraskades och till Finland öfver-

*) Än den dryga procenten i Assistansen? Diskonten är hel och hållen för dess räkning, och der uppslukas alla rörliga kapitaler i Riket, så att penningar ej annorstädes finnas.

fördes med yttersta brådska och oordentligaste anstalter., men drygaste kostnad, nästan hela Svenska Arméen, och äfven den Finska skyndade till nejden af Ryska gränsen under föregifvet befarande af fiendtligheter från den sidan. Med icke mindre kostnad utrustades (redan förut) en talrik flotta, hvilken, utan gifven anledning, utan krigsförklaring, nyttjade första tillfälle, att utöfva fiendtligheter emot Ryska sjömakten.

Uti ett hättigt sjö-slag emot öfverlägsen styrka, aflade Svenska Soldaten nya vedermälen af dess medfödda mannamod; ära och skicklighet kunde honom icke bestridas; men öfverväldet på sjön var icke möjligt att vinna; då Ryska sjömakten, ansenligen förstärkt, innan kort återkom och bravet rade vår flotta under murarne af Sveaborg.

Ett lika öde syntes landtmakten förestå. Oaktadt mångfaldiga osanna rykten, hvarmed hela Riket i flera månader blifvit äggadt och vaggadt, uppdagades mer och mer att, långt ifrån förhoppningen att af mäktige bundsförvandter njuta hjelp och biträde, var ifrån Danska sidan en så mycket äfventyrligare diversion att befara, som Sverige, igenom Arméens flyttning till Finland, var blottadt på erforderligt försvar. Likaså förmärktes snart den tillit man haft uppå tillräcklig penninge-hjelp föga grundad, då betalningen för gjorda leveranser begynte att med tröghet utgå, och ammunitions- samt lifsmedels-förråderne icke uti samma mån hunno blifva ersatte, som dagliga behofven dem förminskade; fast mindre till Arméens under dagligt bruk förnötta beklädnads-persedlars förnyande, erforderlig tillgång befanns.

Alla dessa omständigheter, som förr eller senare skulle medföra den olyckligaste utgång, bor-

de uppväcka den mest grundlaga omtanka hos vår Armé, bestående af bofasta medborgare och icke blott besoldade avanturierer.

Att, genom en blind lydnad, för en inbillad ära, uppoffra hustrur, barn och egendom till missöde; hela sin korps och följaktligen äfven fäderneslandet till undergång, var för tänkande och välsinnade medborgare icke värdigt.

Arméen ägde så mycket mera utrymme att inhämta och öfverväga alla dessa omständigheter, då den i flera veckor låg, inaktif, samlad vid Helsingfors, och aftåget till gränsen icke beordrades förr än försöket att vinna öfverväldet på hafvet skamligen befanns misslyckadt, samt tillika möjligheten af oumgängliga behofs tillförsel från Sverige, jemväl försvunnit *).

Sedan Arméen fulleligen blifvit öfvertygad, att från Ryska sidan inga fiendtligheter mot Sverige varit påtänkta, **) och att alltså detta tåg å vår Konungs sida, var helt och hållet offensift ***) måste

*) Den blef under senaste Finska kriget oafbruten intill kapitulationen i Helsingfors.

**) Det var i lägret vid Anjala, under General-Majorens och Landshöfdingen Carl Armfeldts ordres, som ögonen öppnades på Finska Regementerne, att inga fiendtligheter från Ryska sidan varit å bane, och att Baron Hastfehr, genom legda Aktörer i fiendtliga råckar, lät skjuta på sitt folk i två timmar, men för klok att låta döda någon vid sådant apespel. Finnarne kunde ock lättast intyga, att Landshöfdingen Carpelan i sin godtrogenhet låtit bedraga sig med köpt rapport om brända byar, som ingen vetat namngifva, och utöfvade grymheter mot invånare, som lefva oskadde. Ett politiskt skuggverk, hvarmed Svenska Allmänheten i Inrikes-Tidningen blifvit annonserad.

***) Tvertemot Råd-kammarens enhälliga tillstyrkande enligt 6 §. i Regerings-formen.

måste den befinna sig uti det bekymmersamma alternatif, att antingen med Rikets och det allmännas totala undergångs-äfventyr, bryta Regerings-lagen *) och, utan Ständers vettskap och samtycke, låna sina händer och lif att anfalla en mäktig granne med en lika så oordentligt tillställd, som illa öfverlagd strid eller ock, att bryta emot en lagbunden Konungs lagstridiga bud och en krigs-disciplin; som, med all sin eljest tillbörliga helgd, vid ett förkränkt samfunds-lagarnes tillstånd, upphör att förbjuda **). Döm sjelf, hvad beslut i fria Svenska hjertan kunde vinna rum vid ett så vådligt alternatif, att antingen erkänna sig för trälar, det vi alla skulle förblifva om grundlagen måste vika för Regentens bud och välbehag och den anses för rebell, som densamma söker handhafva, eller, uti ett så utomordentligt tillfälle, vidtaga det enda medel, att rädda både Riket och dess lagliga frihet från förödelse och undergång.

Långt ifrån att lasta våra medbröders förhållande vid detta tillfälle, äro vi dem evig tack och heder skyldige, som satt sin själ uti sina händer och, med äfventyr af enskilt lif och välfärd, grundlagt den ädla frihets-andans upplifvande, som äfven hos senaste efterkommande skall uppresa dem ärofulla minnes-stoder.

---

*) Armfeldt hade, å Finska Arméens och Possessionaternas vägnar, gjort samma underdåniga föreställningar om Rikets rätt, men ej blifvit hörd.

**) Intet annat medel återstod, sedan 15 à 16 obeväpnade Gubbars och Armfeldts föreställning ej blifvit attenderad till, än att med vapen i händerna yrka Ständernes sammankallande; en mask kröker sig undan, då han hotas att blifva trampad; det hade varit oförlåtligt att förslumra medborgares rätt. Hvarken naturliga lagen eller Christna läran pålägger någon att gifva sig till träl.

Anmärkningar.

Utom de vid texten i ofvanstående noter anförda anmärkningar, synas följande ännu böra tilläggas, såsom af författaren, tvifvelsutan till undvikande af vidlyftighet, förbigångne, nemligen:

1:o Dikterar Regerings-formen, att ingen ny lag må utan Riksens Ständers samråd stiftas; men såsom en sådan kan anses den Militären förnedrande förderfliga författning, att vid de indelta Regementerne ingen Officerare, huru mycken militär-kunskap och förtjenst han ägde, skulle föreslås och vinna befordran, utan att för Bostället åtaga sig Brännvins-afgiften, hvilken ock såsom beständig gravation deraf skulle utgöras. *Vidare*, då Brännvins-kontribution på olagligt sätt proponerad i Sockenstugor, att blifva ett, utan Ständers samråd, nytt hemmans-besvär, och en stor del frihets- och lag-älskare nitiskt deremot anförde mundtliga och skriftliga protester, skulle de sådant umgälla igenom den suveränaste Brännvins-förordning, som någonsin varit utgifven, hvilken uti en mindre dygdig och redlig nation kunnat, igenom drillande och konstlade förbrytelser, medelst falska angifvelser och vittnen bringa redliga medborgare om hela sin välfärd, ej allenast igenom oerhörda böter, utan ock det mest despotiska vitet för Embetsmän af Civil-, Militär- och Prest-Ståndet, att, tvertemot Rikets lagar vid behöriga fora dömmas ifrån deras tjenster, som eljest aldrig förverkas, utan öfverbevista felsteg i embetet, och det af kompetente Domare. *Yttermera*, då desse Brännvins-författningar uppväckt missnöje, följde en suverän varning, att icke få tala om Konungens författningar.

2:o. En med Ständers tillstyrkan antagen och af Konungen stadfästad lag om skrif- och tryck-

friheten, är utom Ständers samråd, så godt som upphäfven, hvarigenom allmänheten saknar upplysning om alla hemliga spel och stämplingar till att fjettra ett fritt folk.

3:o. Nya ref- och skattläggningen, såsom en publik anstallt och utan att hafva undergått Ständers pröfning, besvärar jordägare i Finland, som blifvit påtrugade att vidkännas Landtmätares hysande och arfvode, med risk, att igenom deras förrättningar förlora dryga delar af deras antingen ärfda eller förvärfda jord. Äfven får man tillägga vid folkets pressande de dryga procenter, som hårdast träffa de fattigaste medborgare, som i nöden tillita Assistans-Kontoret. Jemvål bör ihogkommas, att Diskont-Kontoret blifvit helt och hållit Kongligt, hvilkét Kontor uppslukar nästan alla rörliga Kapitaler och drager derutaf ofantliga vinster.

Det Politiska Samtalet på Maja Lisas Kaffehus.

(Parti-Skrift.)

Rojalisten.

Här är förbannadt tomt på Maja Lisas i afton.

Patrioten.

Det kommer deraf, att man om Söndagarne merendels är bortbuden, eller gör visit.

Rojalisten.

Men det är dumt, ty man har intet sällskap — a propos, dricker ni öl, eller ska vi supa?

Patrioten.

Jag tackar, intetdera.

Rojalisten.

Vi ha besatta tider nu, och det kostar på en bra karl att icke få revans på det packet, men jag hoppas de snart ska bli sålda, ty 60,000 man Preussare och 18 Engelska Linieskepp ä på vägen till Konungens tjenst. Har ni läst *Medborgaren?* och hvad tyckes er om den pojken?

Patrioten.

Jag har läst några sidor, men finner honom så osmaklig, utan resonnement af snille, att jag ej längre kunde härda ut.

Rojalisten.

Ja —, men han skrifver magnifikt.

Patrioten.

Jag tycker han är en politisk skojare, som basunerar för att leda en godtrogen allmänhet från sitt sannskyldiga intresse. Jag har ock hört Predikstolen förändras med detta politiska kannstöperiet, och, om jag ej bedrar mig, så är det en utsvulten Gullmakare eller hungrig Prest, hvars toma mage ropar efter bröd.

Rojalisten.

Är ni rasande, som vill disputera tryckta skrifter! Bror *** och Bror ***, som bägge äro Kompani-Chefer, och dessutom en Grossör, som talar hela långa meningarne, har berömt honom, och sagt att han är en stolt karl.

Patrioten.

Jag tror alla dessa gynnare om att vara Grossörer på ord, men bankeruttörer på sunda tankar och omdömen; ty det är verkligen sällsynt, att

hos oss nu mera se något godt original lemna pressen; och, som en stjerna på vår mörka horizont, har Prosten Laneri förträffliga afhandling om sedernas förderf ändtligen uppgått, hvilken äfven säkert blifvit ett offer för Skrif-tyranniet, om ett stort sällskap icke gripit sig an.

Rojalisten.

Sådant gräl angår mig intet; utan ta mig tusan, ha icke de gjort som pultroner och lands-förrådare i Finland; ty hade de bara gått på, så hade vi nu haft våra förlorade Länder och Petersburg med; och den är gement och nedrigt sinnad, som håller med Arméen.

Patrioten.

Får jag lof att fråga: känner min Herre grunden till Arméens beslut, och Regerings-formens rätta förstånd?

Rojalisten.

Det angår mig icke; ty den saken är klar, att ingen får resonera om Kongl. Maj:ts göromål, eller om Regerings-formen bör förstås så eller så; och hvad mig angår, min Herre, så tänker jag med Hofvet, och kallar mig Rojalist och derföre skäms jag intet.

Patrioten.

Hvad mig angår, så håller jag mig blindvis hvarken till Rojalister eller Patrioter; jag älskar sanning och rättvisa och är af förnuftets parti.

Rojalisten.

Det hör icke hit, utan frågan är att hålla med Kungen och den som det icke gör, är Ryss eller Dansk, och är icke värd att heta Svensk.

Patrioten.

Det är då efter min Herres mening Svenska Nations stämpel att vara beröfvad förnuftet.

Rojalisten.

Det har jag intet sagt, utan att ingen bör understå sig resonera om Kungen och Regerings-formen, eller att han behöfver skrifva någon på näsan, om han vill börja krig eller ej.

Patrioten.

Beskatta landet eller ej, taga mutor, förderfva sederna och filutera trogna undersåtare med ett skrymteri, som vanhedrar Religionen, men löpa emot hos utlänningen med lättsinniga och förflugna förslager på oskuldens och den allmänna välfärdens bekostnad, eller ej, tillskapa eller uppleta de största spitsbofvar i landet, för att upphöja till ärestållen, stifta oenighet medborgare imellan, att desto lättare åtkomma folkets goda, och uti de upprörda sinnena få fiska efter en gränslös makt, samt måla denna gemena politiks svarta afsigter med gudsfruktans, barmhertighetens och höflighetens vackra färgor, eller ej. NB här talas icke om någon gifven Regent.

Rojalisten.

Blanda intet grål i diskursen, Herre, utan håll er vid saken, ty här är frågan om Arméens sturskhet i Finland; men efter ni tyckes se beskedlig ut, så vill jag väl afhöra edra tankar, och om jag finner dem riktiga, skall jag ge er rätt, fast jag aldrig är van att låta disputera mig.

Patrioten.

Och, efter min nådig Herre tycks ha något medlidande med menniskoslägtet, som han lär vara tvungen att umgås med, så vill jag angripa ett röfvareband för att finna min juvel. Menniskor äga utom borgeliga lagar alla lika rätt i verlden. Borgeliga lagar äro folkets öfverenskommelse om en Regering eller Regent, som skall befordra eller

vaka öfver allmän säkerhet och allmänt väl. Häraf följer, att Gud låtit komma Regenter för folkets väl skull, och icke folk för Regenters ro skull, ty det förhåller sig som ett till flera millioner. Sjelfva Regerings-formen är ett kontrakt mellan Regenten och folket, som å ena sidan utstakar hans rättigheter och skyldigheter, och å den andra folkets; lika nödvändig för den timliga välfärdens skull, för hvar medborgare att känna i hela sin vidd, som Christendoms-kunskapen är nödvändig för själens eviga väl. Alla kontrakter upprättas i afsigt att hållas, och den, som vid dessas upprättelse icke har en sådan afsigt, är en bedragare emot sin kontrahent. Alla kontrakter äro af den natur, att då det brytes å ena sidan, upphör förbindelsen å den andra: och hvart och ett kontrakt, som icke ägde denna egenskap, utan medgaf den ena att kränka, men ålade den andra kontrahenten att trofast hålla, eller, som är detsamma, förbjöd den ena all öfverläggning om rätta förståndet deraf och allt resonerande om kontraktets rätta efterlefnad, vore chikaner och ett mundväder, uteslöt all dygd och rättvisa till grund för menskliga afhandlingar och medgaf ett välde, lika groft och ohyggligt, som i de mest barbariska stater uti Afrika; och alla Regementer häremot stöta sunda förnuftet.

Rojalisten.

Håll! håll! det är rasande, det är rasande Hvar står det skrifvet, att Arméen får dömma om Hans Maj:t brutit sin ed och Regerings-formen, då han började kriget? Det tillhör Ständerne och icke dem; utan de hade bordt gått på.

Patrioten.

Det är lyckligtvis icke något ställe i Regerings-formen som tillägger Ständerne en speciel rättighet dertill, ty den hade då, som mycket annat

varit blotta ord, så vida Ständernes kallande eller ej, beror af Kongl. Maj:ts blotta behag och godtycke.

Rojalisten.

Ha! ha! nu är ni fast, således har Konungen makt att göra hvad han vill.

Patrioten.

Ja, om förnuftet icke hade sitt parti, man måste här noga åtskilja . . .

Rojalisten.

Jag skiljer ingenting, ty Bror ***s och ***s satts står fast, och tål intet bevis, att Konungen behöfver intet skrifva någon på näsan hvad han vill göra.

Patrioten.

Man måste åtskilja lagliga och naturliga rättigheter; uti de händelser eller frågor der lagen tiger, talar förnuftet, och framkallar menniskans naturliga rätt. Således, som folkets väl är den högsta lagen och grunden till all grundlag, och Regerings-formen uti 48 §. kraftigt utsätter och förbehåller, att intet krig får börjas utan *Ständernes ja och samtycke* men icke ruineras af Konungen, och när det skall undersökas om folkets rätt häruti blifvit kränkt, och af ett sådant stillatigande icke följer, att folket förlorat sin rätt, så måste följa, att Svenska Arméen, som å Ryska sidan fann allt fredligt och stilla, och ej minsta motstånd, förrän Fredrikshamn af våra blef angripet, hade rättighet och borde göra hvad som skedde, nemligen: med anständiga och underdåniga föreställningar hos Kongl. Maj:t antaga sig folkets och hvar medborgares sak, samt Rikses Ständers fri- och rättigheter, frihetens och grundlagens försvar, enligt hvad de i 18 §. besvurit, att vara icke allenast Kongl. Maj:t, utan äfven Riket

och Ständerne med eds-pligt förbundne. Således tillhör den makten att afböja grundlagens kullkastande hvilken korps som helst, den må vara Armé, Collegium, Consistorium eller Magistrat, eller ock, om möjligt vore, hvar och en enskilt medborgare. som först en sådan våda kan visa och derom bli öfvertygad, samt till ett sådant motstånd iståndsatt. Skulle detta icke gälla, så är mer icke fråga om frihet, utan slafveri; om ett civiliseradt folk, utan fånad, som blindvis lyda dens röst och hand, som befaller och ålagt oket. Ett helt samhälles väl skulle då bero af en enda menniskas kropps- och sinnessvaghet, utan att någon makt gafs, som kunde afböja det allmänna förderfvet.

Rojalisten.

Ja, men de hade bordt gått på, derföre att de i fredstider sitta och dra sina löner. Hade vi bara blifvit kommenderade, vi skulle ha visat, hvar ett rätt Svenskt hjerta sitter, och att man bör lyda, men intet resonera.

Patrioten.

Jag är alldeles förbryllad i hvad synpunkt jag skall anse min Herre, men det bör icke vara någon Militär obekant, hvad hårdt öde Arméen måste vidkännas genom förbudne, men i mjugg tillåtne ackorder och senare tiders brännvins-vingleri. Ackorderne i Arméen förbödos under det vackra föregifvande, att icke utestänga en större förtjenst och skicklighet, men kort derpå visades rätta afsigten att förvandla den enskilte förut tillhörande och förvärfvade ackords-rättigheten, till Kongl. nåd, och underkasta, så väl afskedstagande som avancerande; Gunstlingars kontributioner; håraf har hänt, att ackorderna nu stigit till 50 procent, och att hvar och en officer äger uti sin lön endast ränta för det

kapital, som sysslan kostar, men icke belöning för Kronans tjenst, den han således gör gratis. Det cirkulär, som till vederbörande Chefer vid Indelta Arméen ankommit uti den verldskunniga Brännvins-saken, är så ohyggligt, att det i det afseendet, såsom utan exempel, icke borde nämnas. Men hvarföre skall sanningen bland Svenska män alltid bli trampad eller bortblandad? Man må åtminstone få tåla den i hemlighet. Cirkuläret innehöll, det ingen skulle sättas på förslag till vidare befordran förr, än han åtagit sig Brännvins-bränning för det sökta boställlet.

Rojalisten.

Det var en förnuftig förordning; ty Brännvins-tillverkningen är en härlig sak, både för Stad och Land.

Patrioten.

Det är icke så visst afgjordt, men derefter bör åtminstone icke en Embetsmans förtjenster mätas.

Rojalisten.

Jag tror ni vill ha ändring i Regerings-formen, och att vi ska komma på gamla foten, men då bär det åt helvete.

Patrioten.

Då en besvuren lag blifvit kränkt, är sjelfva kränkningen ett bevis, att den är svag och vådlig, och då följer af sig sjelft, att den fordrar förbättring. Hvad vår förra Regerings-form angår, så ägde den dråpliga egenskaper till ett fritt folks säkerhet, nemligen en viss Riksdags-termin och en afpassad Rådets myndighet, såsom jèmvigt mellan Regenten och folket. Men den ägde deremot stora fel, såsom privata måls afgörande hos Ständerna, men i synnerhet lagstiftande och lagskipande makternas sammanblandning; det vill säga: hela Stånd

eller Stånds-pluralitets utgörande, icke af dem som ägde landet eller det uppehöll, det vill säga jordägare och närings-idkare, utan af landets löntagare och tjenstemän, som med sin ägande lagskipande och redogörande egenskap, äfven förenade den lagstiftande och redofordrande. Med ett ord sådane, som gjorde lagar till sin egen Förklaring och ansvarade för sig sjelfva. Derföre bar det åt helvete.

Rojalisten.

Ha! ha! jag märker ni är någon liten Landtjunkare, som sitter och knogar på ett hemman, men hvad vill det säga emot att vara Stadsman, som alltid är så hederlig som någon Embetsman eller Adelsman, ty sedan man utstått sitt straff (NB vår Stadsman hade blifvit afstraffad med en månads vatten och bröd för tjufbränning under förra förbudet) och betalt sin kontribution, så är en nu så god som en ann — och långt bättre än Arméen i Finland; ty ni må säga hvad ni vill, så äro de pultroner och landsförrädare.

Patrioten.

Jag kan intet begripa allt detta. Hvad förräderiet angår, min Herre, så har jag redan bevist motsattsen, och den som ej antager skäl utan hyser så grofva och barbariska tänkesätt och följer fördomar och ett blindt nit, spelar sin rol här i verlden som en fantast och läggs i grafven som ett nöt. Min Herre bör förlåta min uppriktighet; ty jag vet icke hvem jag har att göra med. Hvad åter en otidig räddhåga eller pultroneri angår, så äger det äfvenså litet rum; ty Svenska Folket är än i dag lika tappert, trofast och skickligt till storverk, som i fordna dagar, då det blir styrdt och anfördt af en Konung, som äger rättrådighet och hyser hederliga tänkesätt; och kan väl någon med rediga sinnen begåfvad menniska anse saken på det sättet,

att Svenska Nation i en hast, ifrån ett tappert och redligt folk, blifvit förvandladt till mesar och landsförrädare? Är det icke alldeles omöjligt att Adeln och Militären skall vara det, utan att hela Nation, med hvilken de äro uti en förenad sammanblandning skall vara detsamma? Och hvarifrån kommer så rasande och förbryllande idéer, att Regenten endast alltid är stor, klok och rättvis, men ett helt folkslag på kort tid kan förfalla och omskapas, om icke ifrån blindhet och fanatism hos de ringare, samt egennytta och bedrägeri hos de större? Utan äro Svenska Arméens beslut i Finland och Ridderskapets och Adelns rådplägningar sista Riksdag, som allt åsyftat att bevara folkets rätt samt Rikets Ständers fri- och rättigheter, sådane gerningar, som utmärkas och lysa af idel ära och hjeltemod; och historien skall vittna hos efterverlden, att hos Svenska folket, fast nu förbrylladt genom listiga tillställningar, och genom tryck- och skriftvång insvept i mörker, bevaras än i dag en ädel känsla af dess uråldriga frihet och ära, från de stora Gustavers tidehvarf.

Rojalisten.

Slidder, sladder! Skall intet Konungen få rå, och på sin thron den han ärft, göra hvad han vill?

Patrioten.

Konungen bör visserligen rå, men efter de besvurna lagarne; sin thron har han ärft till någon del, men 1772 års Regerings-form är förvärfd på ett sätt, som hvar man vet, och då den trampas, samt allt sättes på vågspel, medan folket utarmas och allt aftynar, så blir fråga om samhällets frälsning.

Rojalisten.

Konungen är ingen gnidare, som sitter på styfvern, och ingen är det heller, som har kärlek för honom. Jag har under kriget sjelf blifvit lidande,

ty min ekipering kostar mig ansenligt; min uniform, min epaulett, min värja och port d'epé samt denna hatten med sitt fält-tecken, kosta mig öfver 100 R:dr, och Rörelsen har ändå mycket aftagit som Bokhållaren skall veta; men man skall väl något göra för Konung och fädernesland.

Patrioten.

Det är allt för besynnerligt, jag kan intet begripa — men man måste väl uti alla *hushålls-frågor, det må vara Rikets eller enskiltes*, taga inkomsterna till grund för utgifterna.

Rojalisten.

Hvarföre det? Jag har varit 3 gånger på vakt vid Kongl. Slottet och vist min heder vid Kompaniet så väl som någon an; ty flere ankare Brännvin ha strukit med, och ölpriset är på min heder detsamma; men man tar väl sin skada igen på andra håll.

Patrioten.

Detta allt är Hebreiska för mig, jag förstår intet. . . . Det är allt för väl att vara frikostig, då det sker med urskillning och icke på andras bekostnad; men jag har allt för svårt för att göra min Herre någon kompliment; ty jag är helt förbryllad om dess situation. — — — — —

Upplysning till Svenska Folket 1788; ämnad att tryckas och kringspridas bland Soldaterna och Allmogen.

Till alla Rikens bestånd fordras lagar, som utstaka och föreskrifva både Konungens och undersåtarnes rättigheter och skyldigheter inbördes; den

grundlag som vi äga i Sverige, har vår nu varande Konung gifvit oss, vid revolutionen den 21 Augusti 1772. Den samma hafva både han och vi, med en dyr ed inför Gud, förbundit oss att efterlefva och försvara med lif och blod. Denna grundlag innehåller uti 48:de punkten följande: ej må Konungen krig och örlig göra utan Riksens Ständers ja och samtycke.

Att vår krigsmakt till lands och vatten förledne vår utrustades och till Ryska gränsen fördes, det känna vi alla med vår och Rikets dryga kostnad: äfven så att det skedde utan någon krigs-förklaring, icke en gång med någon bön till Gud om dess nådiga bistånd och välsignelse. Ändtligen kom en publikation, som upplästes i Kyrkorna, och innehöll att Konungen blifvit anfallen af Ryska Kejsarinnan, hvarefter och omsider en krigsbön utfärdades, som gifver detsamma tillkänna. Men detta oagtadt, så har dock tydeligen blifvit uppdagadt: att icke Ryssland anfallit Sverige, men att Sverige anfallit Ryssland med krig; ty när Svenska Arméen kom öfver till Finland, så fanns ingen fiende på gränsen, och ingen den minsta ofredlighet förspordes ifrån Ryska sidan, ja Ryssarne hade icke en gång satt sina gräns-fästningar i försvarsstånd, hvilket nogsamt bevisar, att de icke hade väntat någon fiende härifrån, eller hade något ondt i sinnet emot oss. Dessutom hade Kejsarinnan utfärdat en sträng befallning, att ingen Ryss vid lifstraff skulle på något sätt ofreda eller förolämpa Svenska undersåtare. Äfven var det mycket naturligt, att Ryska Kejsarinnan skulle gerna vilja lefva i fred med Sverige, då hon nyss förut hade råkat i ett blodigt krig med Turken, som är en ganska mäktig och svår fiende; ty när man strider med en, så anfaller man icke gerna en annan. Om vår Konung hade af Ryssland blifvit anfallen med krig, så hade han utan tvifvel straxt och innan

Arméen utfördes, kungjort det för sina undersåtare, som visserligen då icke hade sparat sitt blod eller någon förmåga att bistå sin Konung och försvara sitt fäderneslánd, likasom det ock till Nationens heder skett, vid Danskarnas oförmodade och trolösa infall. Men Arméen utfördes redan i Juni månad, och det angifna fredsbrottet af Ryssland kungjordes vara först skedt i Juli. Det är således en oemotsägelig sanning, grundad uppå händelsernas verkliga förhållande, och den säkra slutsatts som deraf kunna dragas, år: att vår Konung börjat kriget med Ryssland tvårt emot hvad han, uti den af honom sjelf upprättade Regerings-form edeligen försäkrat: att nemligen aldrig göra krig utan Riksens Ständers ja och samtycke.

Vår Armé, genom hvilken kriget skulle utföras, blef således satt i den bekymmersammaste belägenhet, att antingen öfverträda den besvurna grundlagen, och då, såsom menedare, förspilla sin eviga salighet, och med detsamma sitt fäderneslands frihet: eller ock blifva sin Konung olydige. Såsom frie Svenske och samvetsömme Christne, togo våra Officerare och Soldater det steg, som blifver dem en heder och som af Nationen, då den derom får riktig upplysning, utan tvifvel evärdeligen erkännes, åtminstone så länge en lagbunden frihet prisas och dess försvarare högaktas; så länge de ännu icke annat visste än att Ryssland brutit freden och var i begrepp att påföra Sverige krig, såsom det falskeligen blifvit utspridt, så felades hos dem hvarken lydnad eller mod. De låto sig ock utan minsta motsägelse brukas vid sjö-slaget emot Ryska flottan den 17 Juni, åfvensom vid attacken för Fredrikshamn, vid hvilka tillfällen de ådagalade sina förfäders mannamod: men då de allt mer och mer blefvo öfvertygade derom, att kriget var börjadt ifrån Svenska sidan, och således orättmätigt: då de föreställde sig den våda, som Riket derigenom

skulle råka uti, och då de jemväl funno anstalterna vara så klena och otillräckliga, att ingen framgång väntas kunde; så sökte de först, genom bevekliga föreställningar, förmå Konungen att afstå ifrån ett så olagligt och skadligt företagande, samt att med det allraförsta sammankalla Riksens Stånder, för att i samråd med dem utverka en hederlig fred med Ryssland och ställa allt till rätta igen. Men då de beklagligen funno, att intet afseende gjordes på deras föreställningar, så beslöto de att icke vidare vara medel till fortsättande af ètt krig, som tvert emot grundlagen och Svenska-folkets rättighet blifvit börjadt på ett sätt, som stöter religion, menskligbet och folkrätten, och till hvilkets lyckliga utgång ingen välsignelse följaktligen kunde väntas ifrån en rättvis Gud.

Sådant är förhållandet af denna sak, som nu så upprört Nationens sinnen och dem söndrat, igenom deras outtröttliga bedrifvande, hvilkas fördel ligger deruti att hålla Nationen uti fullkomligt mörker om rätta sammanhanget deraf. Måtte således denna sak och dess orsaker, igenom den nådiga och rättvisa Gudens styrelse, blifva nog klart upplyst för alla Svea inbyggare! och måtte de ej längre af en trålaktig och feg blindhet intagne, famla i mörkret till sitt förderf, utan upplysas och uppeldas, att med den upplystare delen af Nationen försvara sin lagliga frihet! Måtte alla Rikets Stånd med förenade hjertan och krafter bidraga till Rikets lugns återställande, till grundlagens efterlefnad och bestånd, samt följaktligen till fäderneslandets välfärd och sjelfständighet! Blifve alla lögnaktiga rykten, som till en mängd nu utsprides, att förleda den enfaldiga och godtrogna delen af Svenska menigheten, blifve dessa lögnrykten, säger jag, onyttiga medel, och måtte deras upphofsmän, sig till nesa och blygd, upptäckas och utur en af uråldriga tider, för dygd och redlighet känd Nation bortvisas!

Bilagor

BILAGOR,

till bestyrkande eller upplysande af vissa i dessa Handlingar förekommande Uppgifter och Yttranden, särdeles i afseende på krigets början.

Bilaga till sid. 73. (Jemför sidd. 78, 155, 184 o. fl. st.)

Föregifna Ordres af H. M. Konung Gustaf III till Öfversten Baron Hastfehr, att på Carelska gränsen (vid Pomala Sund) börja kriget med förklädda troppar.

N:o 1.

Nu ha vi sakerna så vida, att ingen ting mera återstår än att Ni skyndsamligen fullgör våra planer medelst attacken, och att Ni derefter till oss inkommer med utförlig rapport, det våra gränsetroppar blifvit attackerade; Ni bör icke förgåta att låta den förmenta fienden få den instruktionen, att, sedan våra troppar, dem Ni anför, retirerat, fienden derefter påtänder någon af de derintill närmast belägna Byar, utöfvar våld och brand, men icke mord å någondera sidan, samt derefter bortjaga fienden på Ryska sidan; börandes Ni göra allt motstånd, men med löst krut, och för eder tropp föregifva, att Ni ej kan vara försedd med skarpa skott, emedan Ni ej haft minsta anledning tro, det Kejsarinnan skulle attackera oss. Ni bör åfven vara försäkrad derpå, att det folk, som Ni uti edert bref säger eder hafva ämnat till den omskrifna attacken, är eder troget: hafven det derföre under edert öga intill dess Ni hunnit fullborda ändamålet.

Stockholm den 11 Maj 1788.

N:o 2.

Vi hafve med synnerlig fägnad erfarit, det Ni fullgjort hvad Ni som en trogen Tjensteman emot Oss bordt göra . . .

(Utan datum.)

N:o 3.

Vi hafve nu gifvit ordres till General Posse, det all vår krigsmakt, såsom vederbör, till kampagne genast uppbryter; Ni kan deraf sluta hvad vår plan är; vi vänta oss några underrättelser från eder, samt om folket äro försäkrade, det vi af Ryskt anhang äro anfallne. De som lidit skola af oss få skadestånd, alla de mått och steg som lända till vårt goda ändamåls vinnande och lyckliga utgång, hafve vi allt förtroende till eder att Ni icke förgäter.

Stockholm den 29 Maj 1788.

N:o 4.

För att göra mera osäkerhet för fiendens anhang, bör Ni, på alla för eder möjliga sätt, låta utgå, att Ryska Kejsarinnans troppar gjort inbrott och utöfvat fiendtligheter, samt med Kurirer oss tillskrifva, hvad som förljudes af våra samt från Ryska sidan. — Vi befalle eder Gud allsmäktig.

(Utan datum.)

Bilaga till sid. 84.

Konungens Tal till Finska Arméen d. 1 Aug. 1788.

Jag vänder mig till Eder, Soldater, tappre Finnar! J hafven alltid visat Eder trohet, Edra förfäder hafva

va fäktat under mina förfäder, J, värdige efterkomlingar, åren ej lemna en Konung, som härstammar af Edra fordna älskade Konungar: jag har 5000 man Troppar, som landstigit på andra sidan om Fredrikshamn, viljen J följa mig i lif och död, och strida under mina banér, ty jag går med Eder och med dem, och vi skolen i denna afton intaga Fredrikshamn? viljen J så svaren mig. (NB uttyddes på Finska)

Finnarnes Svar:

Vi följe i lif och död.

Konungen drog derpå värjan och fortfor att tala:

Denna värja drager jag emot Fienderne för Fäderneslandets väl, samt att hämnas de oförrätter som våra Fiender oss gjort hafva: åren J trogne så svärjen mig vid den Gud, som ser min rättfärdiga sak, att J ej öfvergifven mig så länge jag förer detta svärd mot Fienden

Finnarnes Svar:

Soldaten svor vid Gud att ej öfvergifva Konungen.

Bilaga till Anekdoterne, sid. 94. (Jemf. sidd. 86, 88, 92 o. fl.)

Underdånigste Memorial till H. K. H. Hertigen af Södermanland, underskrifvit af Öfverste Ankarsvärd med alla under dess befäl stående Officerare, så väl af Flottan som Arméen, dateradt d. 3 September 1788.

Vi behöfva icke för E. K. H. nu upprepa sakernas närvarande ställning. E. K. H., som nu äger omsorgen för allt, har sett allt och känner allt, H-

rer icke kunna neka sig de rörelser, de känslor denna syn, denna kunskap hos hvar Svensk man ofelbart uppväcker.

Som militärer hafva vi till denna stund våra skyldigheter efter yttersta förmåga sökt fullgöra, och med den möjligaste drift verkställt alla de ordres oss blifvit gifna. Vi äro äfven beredde att dermed hädanefter vid alla tillfällen fortfara; men som medborgare tycka vi oss icke böra med likgiltighet åskåda alla de olyckor, hvarmed detta kriget tyckes hota Konungen, Riket och hvar enskilt af oss och våra hemmavarande, sedan oförmodade händelser bragt sakerne i den ställning de nu äro.

Vi våge derföre i djupaste underdånighet understälIa E. K. Höghets högt upplysta ompröfvande, om icke omständigheterne nu tyckas fordra att vidtaga något skyndsamt och kraftigt steg, antingen till återvinnande af fred och lugn, eller till ett mera verksamt krigets utförande, på ett för oss sjelfve och Nationen mera hedrande sätt. Vi se icke annat medel härtill än först ett stillestånd med våra fiender och genast derpå ett skyndsamt sammankallande af Riksens Ständer, på det de med Konungen måtte få öfverlägga och besluta; hvilket för Riket är nyttigare, fred eller krig, och i följd deraf, antingen negotiera om freden, eller anskaffa medel och utvägar till krigets förande och till botande af de brister, hvilka så synbart bidragit till Arméens nu iråkade villervalla och belägenhet.

Skulle detta vårt tänkesätt vara lyckligt vinna E. K. H:s höga bifall, anhålla vi i djupaste underdånighet, det E. K. H. å alles våra vägnar, täcktes detsamma inför H. M. Konungen, understödt af sitt höga förord, anmäla, jemte de kraftigaste försäkringar om vår obrottsliga trohet och tillgifvenhet för Konungen och Fäderneslandet.

Bilagor till sidd. 123, 147, 154 *m. fl.*

N:o 1.

H. Maj:t Kejsarinnans af Ryssland Deklaration emot Sverige; gifven Petersburg den 30 Juni (11 Juli) 1788.

Öfversättning.

Redan vid slutet af förlidna vintern började man i Sverige på det minst tvetydiga sätt att sysselsätta sig med krigsrustningar både till sjöss och lands. Dunkla och uppdiktade rykten utspriddes i Riket, att Ryssland ämnade angripa detsamma. I samma mån, som dessa rustningar fortsattes och som man förmente sig lyckas i begagnandet af Nationens lättro, började nu Kabinettet i Stockholm att äfven utsträcka insinuationer af samma slag till fremmande Hof. Kejsarinnan har med nöje erfarit huru fruktlösa de öfverallt varit. Dessa Hof äro också i sanning för kloka för att tro, det Ryssland, efter ett oafbrutet och fler-årigt iakttagande af det fredligaste förhållande emot Sverige, skulle ändra detsamma just i närvarande ögonblick, då det är inveckladt i ett så allvarsamt krig, som det, hvilket Ottomanniska Porten börjat emot detta Rike.

Kejsarinnan, uppmärksam på allt, som föregick i ett hennes Stater så nära beläget land, trodde sig imellertid vid underrättelsen härom icke böra underlåta att vidtaga några nödiga försigtighets-mått. Men, då hon äfven härvid ville undvika allt, som kunnat uppväcka det minsta uppseende eller misstanka, så lät hon blott en obetydlig förstärkning afgå till tropparna i Finland, och till den ändan anlades i denna provins endast de till dessa tropparș nödiga underhåll oumbärliga magasiner. I öf-

rigt förlitade sig H. Maj:t på oskulden och renheten i sina afsigter och på helgden af den imellan Ryska Riket och Sverige beständiga freden. Och då H. Maj:t dessutom icke kände den minsta anledning, hvarken till offentliga eller hemliga stridigheter imellan de båda Hofven; men tvertom, det fordna vänskapliga förhållandet dem imellan på gamla foten fortfor, så hade Kejsarinnan all rätt att tro, att, om också Konungen af Sverige, af aldrig så ärelystna, oroliga och missgunstiga tänkesätt, kunde retas att förklara henne krig, så skulle dessa bevekelsegrunder tillintetgöras af den vördnad man är skyldig den samvetsgrannhet, som bör stämpla Monarkernas handlingar mera än alla andra menniskors, af omöjligheten att gifva detta passionens utbrott något sken af billighet; men slutligen, af ett å hans sida lika bevekande skäl: af det hans egen Nation högtidligen gifna löfte *att icke inlåta sig i något krig, utan att förut sammankalla henne, rådfråga henne och dertill erhålla hennes samtycke* *).

Ingenting bevisar mera den säkerhet, hvari så många förenade grunder borde underhålla Hennes Kejs. Maj:t, som det fattade beslutet att låta en division af trenne Örlogsfartyg af den till Archipelagen bestämda flotta, utlöpa, hvilken också verkligen, oaktadt den tillförlitliga underrättelsen ingått att hela Svenska flottan kryssade i Östersjön, i början af denna månad gick under segel. Trenne dagar, efter att dessa skepp utlupit från Cronstadt, mötte de ock verkligen Svenska flottan på höjden af ön Dagö. En fregatt af densamma nalkades Vice-Amiral v. Dessins skepp, hvilken anförde denna Eskadre. Befälhafvaren öfver Svenska fregatten underrättade Vice-Amiralen, att Hertigen

af

*) Har afseende på 48 §. i 1772 års Regerings-form.

af Södermanland, Konungens Broder, var om bord på Svenska flottan och fordrade salut. Vice-Amiralen svarade, att, i kraft af 17:de Artikeln i Åbotraktaten, ingen salut imellan Ryska och Svenska skepp kunde äga rum; men, emedan han i Hertigens af Södermanland person respekterar Kejsarinnans köttsliga Kusin och Konungens af Sverige Broder, så droge han ej i betänkande att visa alla dessa egenskaper all skyldig heder. Han lossade 13 kanonskott och skickade en Officer om bord på det skepp der Hertigen befann sig för att komplimentera honom och att tillika underrätta honom, att den skedda hedersbevisningen blott inskränkte sig till hans person. Hertigens af Södermanland svar var, att ehuru innehållet af de imellan Sverige och Ryssland träffade öfverenskommelser var honom bekant, ansåge han likväl den honom lemnade salut, såsom med rätta tillhörande Svenska flottan, emedan han af Konungen sin Bröder, erhållit uttrycklig befallning att öfverallt och vid hvarje tillfälle låta respektera denna flotta.

Kejsarinnan stod redan i begrepp att vid Hofvet i Stockholm beklaga sig öfver orättvisan och oordentligheten af detta uppförande, då hon erhöll underrättelse att hennes Sändebud blifvit bortskickadt från Hans Svenska Maj:ts Hof och Stater. De föregifna grunderna till detta steg innehålla den Deklaration, som Konungen lät aflemna till de hos honom ackrediterade främmande Ministrar. Dessa grunder äro ej egnade att öfvertyga ens den kortsyntaste läsare, och de skola derföre också icke här vederläggas. Blott den anmärkning kan man ej återhålla, att detta är det första exemplet, *att en Monark finner sig förolämpad deraf, att en annan Monark, försäkrar honom, på en gång med hans undersåtare, om sina fredliga och benägna tänkesätt.*

Detta oaktadt, hade Kejsarinnan fast beslutit att blifva sina antagna grundsattser af foglighet trogen. Hon inskränkte yttrandet af sin förtrytelse till en lika behandling af Svenska Ministern, hvartill hon naturligtvis var berättigad. Hon lät antyda honóm, att inom samma tid, som var föreskrifven hennes Minister i Stockholm, lemna hennes Hof och hennes Stater *). Enda åtskillnaden vid detta steg var, att alla falska och arglistiga beskyllningar uteblefvo, och denna olikhet har sin goda grund i den rättvisa, som gynnar Kejsarinnans sak, och i Konungens af Sverige förbunds-brytande förfaranden, som behöfva att bemantlas.

Oaktadt dessa händelser, förebud af ett oundvikligt fredsbrott, hoppades likväl Kejsarinnan, att de vänskapliga förklaringar, som Konungen af Sverige i sina kommunikationer med främmande Makter sjelf gifvit tillkänna, skulle leda till fortfarande af den goda harmoni och grannsämja, hvars afbrytande hvarken någon orsak eller något s ats-intresse å någondera sidan kunde föranleda; men denna förhoppning har blifvit Hennes Maj:t på en gång beröfvad. Hon har redan erhållit underrättelse, *att Svenska troppar, natten imellan den 21 och 22 dennes, fiendtligt anfallit Ryska gränsen*, fasttagit några Tullbetjenter, framträngt till förstäderna af Nyslott och öppnat belägring af detta slott.

Genom en *väfnad af de våldsammaste åtgärder, af hvilka hvar för sig kränker de ibland civila Nationer allmänt erkända rättigheter* **), är det, som Konungen af Sverige, utan att kunna anföra det ringaste klagomål emot Ryssland, slutligen till den

*) Se den härefter följande Noten, sub N:o 3.
**) Har afseende på den Hastfehrska affären.

grad retat Kejsarinnans foglighet; att hon ser sig tvungen vidtaga den enda utväg, som återstår henne och att möta våld med våld. Ogerna har Hennes Maj:t härom utfärdat nödiga ordres till sina Sjö- och Landtroppar.

Då Kejsarinnan härmedelst meddelar alla vänskapliga Makter detta beslut och de grunder, som förmått henne dertill, så förklarar hon dem tillika, att *Konungen af Sverige ensam skall blifva ansvarig inför Gud, inför verlden och inför sin egen Nation för alla de olyckor, som hans ärelystnad och hans orättvisa kunna medföra.*

S:t Petersburg d. 30 Juni (11 Juli) 1788.

N:o 2.

Note af Kejs. Ryska Ministern, Vice-Kansleren Gr. v. Ostermann, som blifvit afgifven till alla i Petersburg varande främmande Ministrar.

Hennes Maj:t Kejsarinnan visste redan för längre tid sedan, att man uppsåtligen i Sverige utspridde det rykte, som skulle Ryssland förehafva ett anfall emot Riket, och att de krigsrustningar man i Sverige på någon tid med sådan skyndsamhet förehade, voro ärnade att afböja detta.

Så länge Svenska Hofvet iakttog en djup tystnad, angående sina afsigter, bibehöll ock Kejsarinnan på det sorgfälligaste hvad hon å sin sida ansåg

sin värdighet och grannlagenhet i uppförandet tillhöra; men när Riks-Rådet Grefve Oxenstjerna, som förestår de utländska affärerne i Sverige, på sin Konungs vägnar fann sig föranlåten, att gifva Grefve Reventlau, som är Konungens af Danmark Minister vid Svenska Hofvet, tillkänna, att krigsrustningarne endast åsyftade, att afvärja de fiendtligheter man i Sverige från Ryssland befarade, ehuru man tillika hoppades, att de vänliga förklaringar, hvartill man från begge sidor skulle komma, skulle återställa det gamla förtroendet och goda vänskapen; hvilken förklaring Kongl. Danska Ministern, i stöd af det förtroende, som herrskar imellan hans och Kejs. Ryska Hofvet, genast Grefve Razoumoffsky meddelte; så trodde Kejsarinnan sig i dubbel afsigt vara skyldig att afbryta denna tystnad, på det hon antingen måtte förskingra den utspridda villfarelsen, derest någon verkligen derigenom vore förledd; eller ock lemna alla dem utan ursägt för de svåra påföljderne, som frivilligt antogo densamma.

Hon befallte derföre sin Minister i Stockholm, Grefve Razoumoffsky, att med Svenska Ministern ingå i förklaring, samt gifva honom på Kejsarinnans vägnar de uttryckligaste och authentikaste försäkringar om hennes fasta föresatts, att bibehålla de fredsamma tänkesätt hon alltid visat emot Konungen af Sverige och dess Rike.

Grefve Razoumoffsky verkställde detta i en konferens, som han af Grefve Oxenstjerna hade utbedt sig, och som denne fanns önska, att hvad nu muntligen sades, måtte, för bättre minne skull, blifva skriftligen författadt, på det han måtte kunna gifva Konungen dess närmare kännedom deraf, gjorde Grefve Razoumoffsky alldeles ingen svårighet att tillfredsställa Grefve Oxenstjerna, utan lemnade honom ett slags verbal note, författad i samma ordalag.

Femte dagen efter denna konferens, då han väntade sig ett tillfredsställande och lika så vänligt svar, som hans uppförande syntes förtjena; får han en biljett af Grefve Oxenstjerna, som gifver honom tillkänna; att Ceremoni-Mästaren snart ärnade göra honom besök, hvilken vore försedd med Konungens befallningar.

Denne kom till Grefve Razoumoffsky med en skrift, som han för honom uppläste, hvars väsentliga innehåll deruti bestod, att sedan Konungen af den note Grefve Razoumoffsky gifvit hans Minister, sett afsigten vara, att genom en föregifven affektation, väcka oenighet imellan Konungen och Nationen, i det han ville skilja den ena från den andra, kunde Konungen icke längre erkänna honom såsom publik Minister, utan hade han förbudit sina Ministrar all gemenskap med honom, och funne sig skyldig begära, att han inom åtta dagar måtte förfoga sig från Hofvet och hufvudstaden. Man förtiger andra anföranden i denna skrift, som synes göra Ryska Hofvet tillvitelser. Man kan med ett enda ord dem vederlägga, nemligen, att Kejsarinnan, Gudi lof, aldrig behöft taga sin tillflygt till förställningar.

Det skulle vara öfverflödigt, att länge uppehålla sig vid det oordentliga förfarande man i Stockholm tillåtit sig emot Kejs. Ministern. Derigenom äro nu de afsigter fulleligen uppdagade, som det upplysta Europa länge blifvit varse; men så stort ock Kejsarinnans tålamod är, så tillåter det dock icke att hädanefter lemna Svenska Ministern, Baron v. Nolcken, qvar vid dess Hof och i dess Stater.

Hon har derföre gifvit honom tillkänna, att han inom samma tid som hennes Minister i Stockholm lemnad blef, bör begifva sig härifrån. Hvil-

ket undertecknad hennes Kejserliga Maj:ts Minister får gifva Herr Ambassadören, och öfriga utländska Ministrar, uppå befallning tillkänna.

Petersburg den 24 Juni (5 Juli) 1788.

N:o 3.

Note, aflemnad till Svenska Ministern i Petersburg, Baron v. Nolcken, af Vice-Kansleren Grefve v. Ostermann.

Öfversättning.

Sedan H. M. Kejsarinnan blifvit underrättad om det stötande sätt, hvarpå Hennes Maj:ts Envoyé-Extraordinaire och Ministre-Plenipotentiaire Grefve Razoumoffsky blifvit i Stockholm behandlad, och hvarom Herr Baron v. Nolcken utan tvifvel åfvenledes blifvit underrättad, så, kan H. M. icke neka sig den billiga reciprocitet, som denna omständighet å hennes sida fordrar.

H. K. M. låter derföre härmed underrätta Eder, Herr Baron, att Allerhögstdensamma från detta ögonblick upphör att erkänna Eder såsom H. M. Konungen af Sverige Envoyé-Extraordinaire och att H. M. förbudit att hädanefter hafva med Eder några diplomatiska relationer. Till följe af detta förbud och för att i allt följa det uppförande, som man i Stockholm iakttagit, i anseende till Grefve Razoumoffsky, tror H. Kejs. Maj:t sig åfven böra fordra Hr Baron v. Nolckens snara afresa. H. M. beviljar Herr Baronen en veckas anstånd, till vidtagande af nödiga anstalter för sin afresa, och lemnar helt och hållit i dess val att göra resan till lands eller vatten. Så snart dess tanka häröfver

blifvit underteckuad meddelad, skall H. M. gifva befallning att Baron v. Nolckens resa till den gräns, som han till sin utgång ur Ryska Riket väljer, må ske med all erforderlig beqvämlighet.

N:o. 4.

Deklaration af H. M. Konungen af Sverige emot H. M. Kejsarinnan af Ryssland; gifven Helsingfors d. 21 Juli 1788.

Öfversättning.

Konungen har under sin sjutton-åriga regering lemnat för många prof af sin kärlek till freden och af sin omsorg att bibehålla det goda förståndet med sina grannar, för att H. M. skulle tro det nödigt; att här inlåta sig i något försvar af tänkesätt, som äro så kända, och af så många års fred och lugn rättfärdigade inför hela verlden. Konungen har i synnerhet användt alla sina bemödanden på bibehållandet af freden med Ryssland, som under hela H. Maj:ts Herr Faders regering fortfarit; och ehuru denna Makt gaf Konungen allt ifrån Dess uppstigande på thronen de mest rättvisa anledningar till missnöje genom de ofta förnyade stämplingar, som den fann sitt nöje i att underhålla, äfven mot Konungens person, såsom den redan förut gjort mot den Högstsalige Konungens, under de sista åren af hans lefnad, uppoffrade H. Maj:t sin billiga förtrytelse åt det allmänna lugnet och trodde, att H. M. Kejsarinnan, förvillad af falska och öfverdrifna rapporter, upplyst af Konungens sig alltid lika förhållande och med ögonen fästade på si-

na verkliga fördelar, omsider skulle göra rättvisa åt H. Maj:ts tänkesätt, och upphöra att vilja sprida oenighet och förvirring i skötet af en Nation, som Konungens mod förenat, och som haft den ädla fastheten i sin vilja, att krossa de bojor, som dess grannar voro sysselsatte att pålägga henne genom den anarki och den oordning de underhöllo.

Den tid, då Ryssland, inveckladt i ett långvarigt och blodigt, ehuru af framgångar utmärkt krig, ett rof för hungersnödens och pestens förenade olyckor, sönderslitet i sitt sköte af den resning, som hotade ända till Kejsarinnans thron; då Moskow, darrande vid rebellen Pugatschews annalkande, begärde en hastig hjelp, och då, för att lemna den, Kejsarinnan, tvungen att draga tropparna ifrån sin gräns, lemnade den öppen och utan försvar, efterträddes snart af den, då hon endast syntes sysselsatt att skaka Konungens thron.

Om Konungen endast rådfrågat samma grundsattser, som bestämde Petersburgska Kabinettets steg, skulle H. Maj:t hafva kunnat tillfoga Ryssland fruktansvårda olyckor, som till och med skulle kunnat sträcka sina verkningar till Kejsarinnans egen person. Långt ifrån att öfverlemna sig åt känslor, som i anseende till allt hvad som föregått, må hända varit ursäktliga, iakttog Konungen en fullkomlig stillhet och hoppades genom ett så redligt uppförande öfvertyga Kejsarinnan om sina enskilta tänkesätt och om de grundsattser som H. M. föresatt sig att följa under hela loppet af sin Regering. Men icke blott inskränkande sig till detta fredliga uppförande, och i uppsåt att ingenting försumma för att betaga H. M. Kejsarinnan ända till de minsta qvarlefvor af ovilja, som Konungens framgångar kunde hafva lemnat i hennes sinne, och

att tillika utplåna allt det nationalhat, som så månge års krig upptändt, sökte H. M. genom en resa till Petersburg, personligen öfvertyga Kejsarinnan om sin vänskap och sin önskan att bibehålla freden och det goda förståndet imellan de båda staterna.

Konungen skulle gerna vilja längre uppehålla sig vid denna tid, hvars minne, ännu kärt för hans hjerta, återkallar för honom den ljufva men bedrägliga tanka, som så länge förvillade honom, att Kejsarinnan var hans personliga vän; om de omständigheter, som sedermera inträffat, tillåto honom att i sitt sinne förnya dessa lyckliga ögonblick af sin regering. Konungen vädjar till Kejsarinnan sjelf att afgöra, om H. M. försummat något, som kunnat öfvertyga henne personligen, äfvensom Ryska Riket, om hans förtroende och fredliga och vänliga tänkesätt, som H. M. ansåg lika nyttiga för båda Rikena. Det är likvål midt under dessa omsorger, och under det Konungen ej upphörde att räkna på den beständiga förening, som han trodde så fast grundad, som Kejsarinnans Sändebud, genom sina hemliga tillställningar, sina uttryck och sina handlingar, sökte uppväcka denna ande af oenighet och anarki, som Konungen haft den lyckan att i början af sin regering kunna qväfva, och som Kejsarinnan då med så mycken omsorg underhållit och besoldat. Och medan Grefve Razumoffsky på detta sätt sökte störa Statens inre lugn, och att förvandla den heliga egenskapen af en fredens Minister i den af en det offentliga lugnets störare, vågade han tillägga Konungen i dess förhållanden de mest fiendtliga planer emot Ryssland.

Konungen skulle ej vilja inför Europas ögon afhölja de fel, som Rysslands beständiga och systematiskt anlagda bemödanden mera än någon [illegible]

hetsande, förmått en stor del af Konungens undersåtare att begå. Konungen, van att betrakta dem med en öm faders ögon, att älska dem som sina barn, finner i detta ögonblick huru mycket det kostar på för en fader, att för en tredje upptäcka fel, som han ville begrafva i en djup glömska; men, som ingenting lägger mera för en dag uppförandet af hans mäktiga granne och Konungens billiga anledningar till klagomål; som alla Svenskars intresse fordrar, att Europa må få känna de olyckor, som man ämnade Staten, de stämplingar, som man tillställde emot sjelfva Konungens person, midt under freden och i skydd af den, och den verkliga orsaken till Rysslands skenbart fogliga uppförande, som döljer vida rysligare planer än olyckorna af ett vanligt krig, ser Konungen sig nödsakad att afhölja sanningen och att framställa den i all sin dag. Europa skall deri igenkänna den oafbrutna gången af den förstörings- och herrsknings-anda, som alltid utgjort Ryska Ministèrens karakter. Den skall deri, under föga olika former, igenkänna samma steg, som för 16 år sedan gjorde Polens fall, underkufvade Crim, och gjorde Curland nästan till en Provins af Ryssland.

Det är en, sedan flera år tillbaka, känd sak, att Ryssland, kort efter freden i Åbo, fattade den planen, att skilja Finland ifrån Sverige, och att, under den lockande förevänningen att göra detta land sjelfständigt, i sjelfva verket deraf endast göra ett Län under Ryssland, såsom Curland nu verkligen är *). Det är bedröfligt att tänka, det de heliga orden Frihet och Sjelfständighet, likasom det vör-

*) Kejsarinnan Elisabeths Manifest derom utkom under 1741 års krig. Det är särskilt tryckt och finnes dessutom aftryckt i Journal f. Litt. och Theatern 1809.

dade namnet af en Barmhertighetens och Fridens Gud, nästan alltid äro signalen till oordningar och olyckor. Men så stor är den svaghet, som åtföljer menskligheten, att det som bör tjena till menniskors lycka, beklagligen allt för ofta endast varit upphof till deras olyckor och till de förödelser, som kriget medför. Dessa Rysslands planer qväfdes väl på denna tiden i sin födsel, måhända mera genom invånarnes tillgifvenhet för Sverige och de härjningar som Ryssarna föröfvade i denna provins under Carl XII:s och 1741 års krig, hvars minne ännu uppretar dess sinnen, än genom Rysslands moderation; men grundsattserna och planerna bibehöllos af Petersburgska Kabinettet, och första gynnande tillfälle iakttogs för att sätta dem i verkställighet.

En högre Officerares *) affall, som i flera år varit hedrad med sin Monarks förtroende i vigtiga ärenden i Finland, som, i anseende till ett af de mest vidsträckta befäl i dessa provinser, varit i tillfälle att förskaffa sig flera af invånarnes förtroende, och som, sedan han lemnat Konungens tjenst och öfvergifvit en främmande makts, hos hvilken Konungen förskaffat honom en hedrande plats, hade öfvergått i Rysk tjenst, blef den tidpunkt, då Rysslands ärelystna planer på nytt uppvaknade. Sedan detta ögonblick upphörde det icke att i detta Storfurstendöme arbeta på upptändandet och underhållandet af en anda af missnöje och uppror. Man såg till och med en af denna Makts Generaler, mot slutet af 1786, genomresa Finland; under förevänning att resa för sitt nöje, undersöka alla poster, alla ställen som kunde anfallas och som af naturen voro starka, examinera invånarne, känna sig före

*) Sprengtporten.

hos sinnena och genom sin ifver att skaffa sig kunskap om allt, blott allt för mycket förråda sitt hofs hemliga planer.

Om Kejsarinnans resa till Cherson, som kort derefter inträffade, för en tid afbröt Ryska kabinettets bemödanden att slita Finland från Sverige, så fördubblades de snart efter hennes återkomst från sin stora resa, och de stämplingar, som Hennes Minister i Stockholm sökt tillställa, i förening med de hemliga åtgärder, som Ryska kabinettet vidtog till störande af Finlands lugn, bevisa nogsamt Rysslands förslag och afsigter, afsigter, tydligen riktade emot Konungens person och Sveriges inre lugn.

Den krigsförklaring som den Höga Ottomanniska Porten under allt detta gjorde Ryssland, blef för detsamma ett nytt skäl att fördubbla sina bemödanden att utså tvedrägts- och oroligheits-frön i Sverige, som, förenadt genom en gammal, redan 1739 afslutad, fortfarande traktat med den Ottomanniska Porten, och af denna traktat förbunden att icke öfvergifva en så gammal Bundsförvandt, syntes fruktansvärdt för Ryssland.

Konungen upphörde likväl icke att taga steg, i högsta måtto egnade att öfvertyga Ryssland om sina fredliga tänkesätt, utan att likväl glömma en Bundsförvandt, med hvilken Sverige befinner sig förenadt genom så formliga band. Konungen har trenne gånger erbjudit Ryssland sin bemedling till biläggande af de imellan detsamma och Porten uppkomna stridigheter; en bemedling, så mycket mera verksam, som hela Europa känner Sveriges inflytande hos Porten, hvilket det bibehållit allt sedan Carl XII:s långa vistande i dessa länder.

Det är i detta ögonblick, som Grefve Razumoffsky, för att råga sina förolämpande steg, i en Ministeriel Note, affattad i de mest försåtliga uttryck, under sken af vänskap, vågat vilja söndra Konungen från Nationen, vädjat till henne och under den speciösa förevänningen af Kejsarinnans vänskap för Nationen, sökt slita de heliga band, som förena Konungen och hans undersåtare. Ingenting har bättre kunnat afhölja Rysslands hemliga tänkesätt och planer än detta steg och de i denna Note innefattade uttryck. Konungen har meddelat de andra Europeiska Hofven, med hvilka H. Maj:t står i förbund eller i nära förbindelser, de motiver, som föranledt honom att aflägsna Grefve Razumoffsky; Konungen har dervid endast rådfrågat hvad han var skyldig sig sjelf, sitt folk, det offentliga lugnet, och har från sin person skiljt en man, som, i det han missbrukade folkrätten, upphörde att vara berättigad till dess beskydd; och då H. Maj:t, som ännu i honom respekterade det kall han missbrukade, vid det steg H. Maj:t var skyldig sin ära, gick till väga med all möjlig skonsamhet, tror H. Maj:t sig hafva gifvit Kejsarinnan ett nytt bevis af sin aktning för henne och af sin vördnad för folkrätten.

Det är under dessa omständigheter, som Konungen begifvit sig till Finland i spetsen för sin Armé, i afsigt att förklara sig med Kejsarinnan och att försäkra lugnet i en så vigtig provins. H. Maj:t hoppades genom goda ord kunna erhålla den upprättelse, som tillkom H. Maj:t för den förolämpning, hvilken tillskyndades H. Maj:t af en Minister, som missbrukat sitt helgade kall. Konungen hoppades kunna förmå Ryssland att antaga Sveriges bemedling och att derigenom uppfylla de förbindelser, som förenade Konungariket med Ottomaniska Makten, utan att behöfva strida för dessas

sak; Konungen hoppades slutligen af Kejsarinnans rättvisa, att erhålla ersättning för rustningar, som omständigheterna tvingat honom att göra. Men en kedja af oväntade omständigheter föranledde hastigt till brytandet af en fred, hvars bibehållande i 16 år utgjort målet för alla Konungens önskningar. Lätta Ryska troppar hade, i det ögonblick denna Deklaration utfärdas, anfallit våra förposter i Savolax. Konungens Befälhafvare i dessa aflägsna provinser, som trodde kriget börjadt, då han såg fiendtligheter föröfvas på gränsen och som följde ordres, som förut blifvit gifna för händelser af lika beskaffenhet, kringrände Nyslotts fästning, bemäktigade sig de vigtiga poster, som ensamme förmå betäcka dessa aflägsna provinser mot invasionen af de barbariska horder, som Ryssland har i sin krigstjenst, provinser, hvilkas gränser, inskränkta af freden i Åbo, äro helt och hållet öppna och omöjliga att försvara utan att man gör sig mästare af de i Ryska Finland belägna pass. Dessa tidningar, som snart hunno till Flottans kunskap, påskyndade likaledes dess operationer, och en sjöbatalj, vunnen af Hertigen af Södermanland emot en öfverlägsen styrka, afgjorde snart krigets utbrott, oaktadt Konungens bemödande att undvika det, ett bemödande, hvarigenom det gynnsamma tillfället, som erböd sig åt den Svenska flottan att bemäktiga sig de sju Ryska krigsskepp, som den mötte i öppna sjön, gick förloradt.

Oaktadt så många skäl till missnöje och ehuru Konungen ännu icke känner sin Ministers i Petersburg öde eller de tvenne Officerares, som i egenskap af Kurirer blifvit afskickade till Petersburg, är H. Maj:t, som icke upphör att hysa fredliga tänkesätt, ännu benägen för fred, så vida Kejsarinnan erbjuder honom en hederlig och Konungen tillika blifver satt i tillfälle och försäkrad om, att genom

sin bemedling kunna förskaffa den Ottomanniska Porten en varaktig fred.

Helsingfors d. 21 Juli 1788.

N:o 5.

Betraktelser vid Kongl. Svenska Deklarationen, gifven Helsingfors d. 21 Juli 1788.

(*Förmodligen emanerade från Ryska Kabinettet.*)

Efter de försäkringar, som Konungen gifvit Riksens Ständer, så ofta H. Maj:t har för godt funnit dem sammankalla, om en varaktig fred med grannar, särdeles med Ryssland: och i anseende till Konungens eget höga intresse att låta ett igenom flere års missvexter utmattadt land hämta någon styrka; och Nationen igenom ett oafbrutet lugn njuta någon ersättning för allt hvad den år 1772 måtte uppoffra, så är det en nästan obegriplig sak huru Riket kan vara försatt i ett uppenbart krig, utan att af någon utländsk makt vara anfallet.

Då den förmågan att tänka och något veta; att känna sitt och andra Länders belägenhet; att inhämta de verldskunniga större händelser i Europa, icke blifvit Svenska Nationen afhänd tillika med friheten att tala och skrifva efter öfvertygelse: och då alla inbyggare ännu icke hunnit blifva afvända från omtankan på egen och andras välfärd, för att blott sysselsättas med skådespel och smicker, så är naturligt, att hvar Svensk man, till namn och medfödd rättighet ännu fri, tänker på närvarande

krig, hvilket måste kosta Nationens blod och egendom, af hvad natur det ock vara månde.

Och som den Regeringsform Konungen sjelf förestafvat sig och Svenska Nationen, förmodligen till ömse sidors efterlefnad, har förbehållit Nationen, uppå Riksdagar församlad, att pröfva ett krigs nödvändighet, innan det å Sveriges sida får begynnas, kan ingen Svensk man afhållas från undersökning hurudana orsakerna äro eller föregifvas vara, till en så fruktansvärd landsplåga, som ett krig.

Ett defensift krig behöfver icke många hopsökta grunder. En enda orsak är fullgiltig, neml. att en Stat blifvit af en annan till lands eller sjöss med härsmakt fiendtligen anfallen.

Ett sådant faktum kan icke länge vara döljt eller tvistigt, enär det verkligen händt.

"I den olyckliga händelsen, att Riket *med härsmakt angripit blefve*," äro Regerings-formens ord i 45 §., till att beskrifva ett defensift krig. Derföre om ett par Gränse-poster skulle råka i missförstånd och äfven vexla några hugg eller skott, om det ock vore för allvare, är det icke strax ett fredsbrott, utan kan och bör, igenom underhandlingsvägen, afhjelpas. Det vore allt för olyckligt, om oförstånd eller öfverilning hos en liten vakthafvande Embetsman på en gräns skulle kunna försätta 2:ne hela Riken i krig.

Men om en sådan händelse blott vore ett theater-uppträde af utställda förklädda personer, tillställdt att bemantla ett tillärnadt offensift krig och bedräga en godtrogen, men icke vettlös Nation; om sveket tydligen uppdagas derigenom, att den föregif-

na

na fienden icke tager ett enda offensift steg emot gränsen; om, då hans egen gräns utan motstånd passeras, derinnanföre ej finnes annan styrka, än den allranödvändigaste till att freda dess fasta platser, så är bedrägeriet solklart och måste väcka vämjelse och vedervilja för dem som det uppspunnit.

Det är offensiva krig, som man behöfver rättfärdiga med orsaker, af förbindelser med Bundsförvandter, af lidna oförrätter för egen del.

Ehuru mer och mindre rättmätiga dessa orsaker kunna vara i sig sjelfva, så är dock ett offensift krig alltid orättmätigt, om det företages af annan än den som vederbör.

Rätta vederbörande i Sverige sådant krig att besluta äro Riksens Ständer: de och ingen annan.

I nyaste Regerings-formens 48 §. står tydligen med gamla ord: *att ej må Konungen krig och örlig göra, utan Riksens Ständers ja och samtycke.*

Så är nu detta närvarande krig rätteligen rubriceradt till sitt *formale*. Och detta är allt hvad Riksens Ständer behöfva efteråt att pröfva, sedan de icke blifvit bevärdigade att förut höras öfver krigets *materiale*.

Detta sistnämde förtjenar dock att skärskådas af tänkande medborgare, emedan uti ofvannämde Deklaration åtskillige skäl lika som till ett offensift krig äro sammansökte och hopstapplade.

Det är verldskunnigt, att, ehvad fördelar Ryssland haft af förra kriget och fredsslutet med Stor-Sultan, hade det dock, efter en svår miss-

vext, gerna undvikit nuvarande krig, om det fått vara i fred, och att Porten, tvungen af sitt folks bitterhet emot Ryssland, sjelf gjort fredsbrottet, således *icke kunnat af Sverige fordra någon hjelp, i följe af 1739 års Defensif-allians.*

Allt det intresse Sverige nu tagit i Turkens angelägenheter, går då deruppå ut, att få penningar af honom, och att begagna sig af Rysslands förmodade svåra belägenhet.

Dessa begge skälen kunna dock en hederlig Ministère icke gerna vidgå. Derföre har den varit nödsakad framsöka åtskilliga gravamina, Ryssland till last.

Det som före fredsbrottet ministerialiter förtroddes åt andra makter, att nemligen *ett anfall befarades ifrån Ryska sidan*, hade blott det felet, att icke vara *sannolikt*; äfvensom hela Finland då visste, (och all verlden sedermera förnummit), att det icke var sannt; hvarföre det ock i Deklarationen icke blifvit omrördt.

I denna förmäles om *stämplingar*, som Ryssland "i början af Konungens regering, så väl som "emot slutet af dess Herr Faders tid skall hafva "underblåst emot deras Majestäters egna personer."

Dessa orden tyckas utmärka något vederstyggligt och fasligt tillbud och attentat; men böra icke förfära Svenska öron, som på 16 års tid blifvit vanda vid helt andra betydelser å vissa ord, än de förr haft.

De betyda allenast, att, sedan Hofvet i Sal. Konungens senare tid, kastade sig på Franska sidan, och på den delens af Nationen, som då sökte Kon-

stitutionen, har Ryska Ministèren kanske med samma medel, som brukades af den Franska, både då och i Konungens första år, understödt dem, som sökte hindra den besvurna Regerings-formens kullkastande och det oinskränkta enväldets öfverlemnande åt Konungen. Att ogerna se en sådan revolution, det betecknas med de orden: *skaka thronen.*

"*Oenighetsfröns utsående i Nationen*" betyder, att gerna se bibehållet det fria regerings-sättet, hvilket alla Sveriges grannar och grå-grannar midt i detta seculo förklarade sig vara intresserade att befrämja.

"*Nationens förenande*" betyder dess kufvande, nedtystande i tal och tryck, beläggande med inländska fjettrar. Dock dessa kunna snart nog blifva graverade med de utländska, om krig med grannar onödigt begynnes, otillräckligen föranstaltas och svagt utföres.

Om Ryssland icke blef anfallet af Konungen den tid det, under utländskt krig, var besvåradt med Pugatschews uppror, lärer det så mycket mindre behöfva tacka derföre, som det nog vet, at Hans Maj:t då icke var beredd till ett offensift krig.

Intet Hof, ingen Nation i Europa, lärer förr hafva vetat, att Kejsarinnan den tiden stod i fara att stötas från thronen, om Hans Maj:t velat hjelpa Rebellen. Svenska Nations mandom är af gammalt erkänd, och har nyligen visat sig ännu lefva, så ofta den blifver väl anförd, men att Sverige änskönt förenadt under ett oinskränkt envålde, kan vara formidabelt för Ryssland eller en Rikskropp af högst tre millioner menniskor, för en af 8 eller 9 gånger så många, och på samma sätt inom sig förenade, med samma vetenskaper och krigskonst

instruerade; men mycket oftare i krig öfvade, det är en helt ny upptäckt i Statskonsten.

De öfverklagade *hemliga anläggningar* af Grefve Razumoffsky, till att uppväcka tvedrågts-andan och rubba invertes lugnet i Riket; äro så obestämde beskyllningar, förmodligen grundade på Spioners och Delatorers Rapporter hos en misstänksam styrelse, att, om de ock voro annars troliga, de dock icke kunna anses förbindande eller för skälig krigsorsak. Men som en sådan Minister omgås mest med Hof-folket, och med ganska få derutom, så vill allt sådant betyda, att han och de intet annat förstått än att Nationen är berättigad till den fulla frihet i verket, som i bokstafven på så många ställen är utlofvad.

Hvar redlig Svensk ryser vid de repeterade orden: *stämplingar emot Konungens egen person, förrådt, farligare än krigets förödelse* m. m., helst, då en så faslig tillvitelse nämnes så nära efter de fel, som Svenska undersåtare sägas hafva varit af Ryssland förledda att begå.

Men då alldeles ingen anledning är eller ens anföres, som kan göra något slikt troligt, så måste ock orden här, likasom frammanföre, hafva en helt annan betydelse, än de lyda efter vanligt språk.

De imellan ovänliga Potentater brukliga beskyllningar, för inkråktnings-lystnad, bemödande att herrska och kringfråta, äro lika så ogiltiga krigsorsaker, som om Ryssland, vid Sveriges trångmål af dyr-tid och utvertes krig, ville nyttja tillfället att anfalla det, emedan den Svenska Ministèren nu, eller vid annan tid, kunnat misstänkas att hysa någon hemlig åtrå till de förlorade ländernas återfående.

Det tillbud, som Ryska Hofvet, under 1742 års Finska krig, gjorde inbyggarne i Storfurstendömet Finland, att *förmera en egen Republik*, är bekant utaf Kongl. Maj:ts den tiden deremot utgifna varning, äfven som det, att ett sådant förslag ingenting verkade på våra trogna landsmän, Finnarne, hvilka i så många sekler varit med oss i en rikskropp förenade, och alltid med den trohet, att det vore högsta orättvisa anse deras afsöndring för möjlig, så länge de få njuta lika rätt och frihet, som deras medbröder på denna sidan hafvet och begge få behålla någon större grad af frihet än våra grannar Ryssarne.

Det var långt före General Sprengtportens inträde i Rysk tjenst, som de förtryckta Jordägarne i Finland klagade hos Kongl. Maj:t uppenbarligen, öfver intrång i deras välfångna egendomar, under sken, att ägorna voro större än hemmantalen, efter en ny refnings-method.

Misstankar äro säkrare bevis till ovånligt misstroende der de hysas, än till vidriga afsigter å andra sidan; åtminstone äro de bland de klenare orsaker till offensift krig.

Om en Rysk Generals-person räknas hafva rest igenom Finland med ett godt observations-öga, så har det ju varit både högre och lägre Svenska Officerare obetagit, att under resandet med likadant öga betrakta vägen till Petersburg.

Detta kan ej förmenas en upplyst resande, och är det bara vid ingången i en belägrad fästning, som ögonen förbindas på en misstänkt främmande.

Om det är sant, att Ryssland, efter Turkiska fredsbrottet, har gjort några steg i Sverige, så

hafva de varit ganska osynliga och dirigerade till sjelfva Kabinettet och ingen annan, så vida ingen i hela Nationen, icke ens Rådet, har någon influens i ett sådant ärende. Men som Turken var den angripande, och således icke till någon hjelp af Sverige berättigad, så är ej sannolikt att Ryssland hade något ifrån den sidan att befara, om det icke förmärkt hos Svenska Kabinettet någon åtrå att, utan slik förbindelse af Defensif-traktaten, tjena Porten med en diversion.

Den erbjudna mediationen hade Ryssland orsak att afslå såsom uppenbarligen partisk, då medlaren föreslog så dryga villkor, som fienden sjelf blott kunde begära, och efter den största framgång erhålla: han ock, under skyndsamt armerande, för obudit omak, fordrade en vedergällning i länder, den Potentater, sällan plåga bevilja, innan den varder angripen.

Sveriges superiöra kredit hos Porten, har Europa på lång tid tillbaka icke blifvit varse. Carl den XII var Porten förbunden för tillflykt och många års uppehälle, och Sverige var det, för subsidier, under förra Finska kriget, åtnjutna. Men icke vet man, att Sverige bistått Porten sedan Konung Gustaf Adolfs tid, mer än denna gången med en kort diversion. Imellertid var det hos Porten, som en stor kredit fordrades, till att erhålla åt den senare allt hvad den sjelf begärt, och sådan kredit skulle nu surprisen åstadkomma.

Men nu framkommer i Deklarationen den rätta krigs-orsaken, det synliga anfallet ifrån Ryska sidan emot Konungens person, nemligen: att Ryska Hofvet, igenom Gref Kazumoffskys Note af d. 17 Juni, förklarat sitt fredliga sinnelag för *både Konung och Svenska Nationen tillika*: likasom vore denna

Nation så underkufvad och föraktlig, att det skall såra den Regerandes ära, blott att nämna den Nation *jemte sin Konung*, hvilken så många gånger *vid den store Guden afsvurit det oinskränkta envåldet*. Hos ett ifrån urminnes tider och, efter lagens bokstaf, ännu varande *fritt Folk*, är det föga uppmuntrande till att uppoffra lif och gods för en infödd Furste, som inför hela Europa förklarar ett sådant tänkesätt för sina undersåtare.

Det är något underligt bruk af språket, att då *Ryssland just sammanfogar Konung och Nation*, såsom nödvändiga delar af en Rikskropp, detta skall kunna kallas *åtskilja dem*.

Det ser ut som den rätta och mest befarade fienden, är, icke så mycket den Ryska Monarkiens tillvext, som den gamla Svenska frihetens förqväfda, men ännu icke alldeles utslocknade lif. Svenska Hofvets beprisade moderation, i det Ryska Ministern ändtligen fått tryggt afresa och icke blifvit kastad i häkte, enligt den höga Portens exempel, förlorar något af sin glans, derigenom, att Ryssland hade i sina händer den Svenska Ministern i Petersburg.

Men den aktning som i detta mål blifvit visad för *Jus Gentium* lär försvinna, så snart något synes vara för ögonblicket att vinna, så vida det med ett slags ånger rösas, att Svenska flottan icke bortröfvade de 7 Ryska krigsskeppen, hvilka träffades i sjön, och fredligen gåfvo en, tvertemot traktaten, affordrad salut.

Att Konungen är benägen till fredshandling är mycket troligt, sedan anstalterna till krigets utförande blifvit befunna så otillräckliga. Men så mycket mindre kan ock förmodas, att Hans Maj:t får diktera freds-vilkoren.

Och om freden missbagar Hofvet derföre, att Ryssland, för större säkerhet skull, åstundar afsluta den med Konungen och Nationen samfält, så måste detta förekomma för hvarje Svensk lika bedröfligt, som för hela verlden oväntadt, Hofvet måtte hafva förglömt, att under Sveriges Kronas mest lysande tidehvarf, hafva Sveriges Rikes Råd undertecknat fredsfördragen tillika med sina Konungar, Gustaf Adolf och Carl X, utan att dessa hjeltar funnit sig derigenom förnedrade.

När det nu för hvar man är tydligt, huru orättmätigt detta krig är, i anseende så till Svenska Nationen, hvilken måste släppa håret till, som till Ryssland, hvilket har blifvit med härsmakt både till lands och sjöss fiendtligen anfallit: så är det ock någon eftertanka värdt, om det kunde vara nyttigt.

Af både detta och förlidna seculi erfarenhet vet man, att när Sverige inlåtit sig uti krig för subsidier skull, har Riket, då det njutit 100 Tunnor Guld i sådant slags understöd, stannat för 1000 Tunnor Gulds kostnad, oräknadt förlusten af landets förnämsta rikedom, manskapet.

Operations-linien ifrån Hufvadstaden intill gränsen, har Sverige mer än dubbelt så lång som Ryssland, och dertill med på större delen af året dels svår, dels obrukbar, fastän transporten till sjöss midt på sommaren kan vara något lättare än till lands.

Häraf kommer svårigheten att göra en surpris af någon betydlighet, och att, i fall af någon motgång, framskaffa folk, och alla förnödenheter dit, der de behöfvas.

Om man litade på Rysslands nu varande ställning, såsom besvärad af dyr tid, penningbrist och

ett

ett gräseligen stort krig emot Turken: så borde man ock föreställa sig, att en så förfärligt stor Monarki, rätt så väl som en af de smärre, vid påtrångande nöd kan gripa sig an och göra en kraft-ansträngning tillräcklig för ett sådant anfall, som ifrån denna sidan kan göras.

Låt ock vara, att Svenska vapnen, bättre utredda och anförda, hade kunnat intaga de tre sist förlorade små Gränse-Städer, så hade dock Riket icke dermed vunnit, hvarken ingåld till half procents ränta för sin kostnad, eller tryggare gränser nu än före 1741, eller någon egen jemnvigt mot den Ryska Makten; ty hvarest regerings- och krigskonsten hos två Stater kan antagas för lika, det förhåller sig makten i rätt proportion af massan.

Svenska folket bör vara fritt, lyckligt och redligt: oafbrutet tänka och verka till sitt försvar emot både Inländska och Utländska fjettrar, och behjertadt utföra det när så omtränges, men intet vingla sig in i främmande tråtor eller gapa efter eröfringar. Tiden att göra sådana, är längesedan förbi. *Läget determinerar naturligen Staters storlek* *). Hvad tillfället och konsten tidtals deremot uträtta, är osäkert.

---

*) Denna grundsatts var på den tiden verkligen en nyhet.

N:o 6.

En Landtmans Tankar om detta års Fälttåg i Finland, i anledning af den från Kongl. Tryckeriet på Franska språket utkomna Svenska Ministèrens Deklaration.

Hvar och en Svensk Patriot, i synnerhet en Jordägare, har bordt med noggrannhet göra sig förvissad, huruvida det nu började kriget kan anses för defensift eller offensift.

Regerings-formen vidkännes i 45. §. intet annat defensift krig, "än då Rikets gränsor angripas med hårsmakt."

Stämplingar och konstgrepp inom Kabinetten, grannar imellan, synas böra med pennan i negotiations-vägen kunna afhjelpas, utan blodsutgjutelse; ännu lättare små quereller på gränsen, om några sådana i sjelfva verket förefalla; i vidrigt fall är det Riksens Ständer förbehållit att skärskåda, särdeles de dolda krigsbrott, och imellertid ingen medlem i Riket förment, att pröfva utspridda ryktens grunder.

Rysslands tilltagande makt och vidt-utseende afsigter till aggrandissement, synas mindre farliga för Sverige, om icke i anseende till trängsel i levantiska handeln, än för andra Europeiska Makter, som äga mer folk och penningstyrka att uthärda krigs-omkostningar och mans-spillan, utan att äfventyra sin undergång. För Sverige är det för högt spel, att sätta sig i spetsen framför det öfriga Europa, och ensamt börja en lek, hvarmed ovisst är om någon betalar fiolerne, så länge ingen an-

nan synes i dansen, förrän Sverige på egen hand utmattas, sänkes i vanmakt, och, efter förra tiders erfarenhet, lemnas åt sitt eget öde.

Finlands independens är ett spöke, som ej bör förvilla synen under så ljus dager, som vi nu hafva.

Om det någonsin händer, så skola anstallter och tilltag från Svenska Regeringens sida kraftigare dertill bidraga, än hemliga stämplingar från Petersburgska Kabinettet.

Ett land, som redan tvenne gånger inom en mansålder för Sveriges skull blifvit en krigs theater, och derigenom härjadt och förstördt; Inbyggare, som efter utståndna krigsplågor knappast fått ande-rum att åter resa sig boningar och odla sin jord, förrän de af vänner och fiender blifvit ängslade och trängde, och som under en kort hvila i fredens lugn, blifvit betungade framför sina medbröder i andra landsbygder, såsom med Passevolans-inrättningen, Fördubblings-roteringen och Rusthållet samt Fästnings-byggnader, och derhos satte i bekymmer om ägande-rätten till deras skattejord.

Detta oaktadt, förblifva de så visst aldrig förbundsbrytare emot Sverige, aldrig Svenska Kronan mindre tillgifne än deras Svenska medbröder, som de med dem i hjertegrunden lika ifrigt hata all despotism, den må vara Rysk, Turkisk eller Svensk; vi med dem och de med oss hysa samfäldt en frihets-anda, medfödd och icke inblåst af fremmande drif-spel; ett tänkesätt, för ädelt att kunna köpas eller säljas, men snarast försvagadt af infödda Prinsars föreställningsgåfvor, som lemnar smickrare inrymme, för att tro sig öfver mensklig förmåga veta och känna allt, utan mogna råd af trogne och förfarne män.

Öfverste Sprengtportens influens i den landsortens tänkesätt, är så obetydlig, och farhågan derföre, om den icke är förställd, alldeles löjlig, och en Rysk Generals resa att visitera detta Rikes gräns, icke farligare för Sverige, än Svenska Fästnings-Kommissionen i Finland för Ryska Kejsaredömet.

Denna Makts besittning i flera år under krigstider, af hela landet, har gifvit dem en kunskap om landet, den Sverige först efter Åbo-freden hunnit sig förvärfva, och som våra underhandlare vid samma fred ännu saknat. Att Ryska flottan af upplyst folk troddes utrustad emot Sverige, midt under ett brinnande krig med den förfärliga ansedda Turkiska makten, är icke sannolikt, icke ens af dem, som funnit sitt intresse vid att förvända synen på den enfaldiga hopen, för att icke märka det ena arbiträra steget efter det andra, till envåldets utvidgande, ända till att betaga den friheten i tal och tankar, och att hindra den från att se ingreppen emot Regerings-formens tydliga bokstaf, hvilka att uppräkna vore öfverflödigt, så vida endast sjelfvilligt blinda, eller de oförmögna att tänka, derom kunna vara okunniga; man behöfver endast tänka tillbaka till Riksens Ständers senaste affärdande från Riksdagen, att ej befatta sig med hvad som hände 1786 års Riksdag, för att vinna fullkomlig öfvertygelse om ställningen i vårt fädernesland. Grefve Razumoffskys yttranden, omtalta i flera Svenska Ministeriela Noter och i denna senaste Deklarationen, kunna aldrig annorlunda anses, än som ett svagt eko af Nationens röst, ett eko, föga förmärkt utom denne Ministers vanliga omgånges-krets.

Ingenting kan högre bedröfva en rättsint patriot, än att förmärka huru som den första medborgaren ibland ett ädelt och fritt folk" finner *sin ära på ömaste stället sårad.* (*Sa gloire au plus sensible en-*

droit blessé) af Grefve Razumoffskys försäkran om Ryska Kejsarinnans uppriktiga vänskap för honom och dess *fria folk*, hvaröfver Kejsarinnan i dess Deklaration till alla utrikes Ministrar med skäl förklarar sin stora förundran.

Deraf är tydligt, att då det på flera ställen talas om stämplingar emot Konungens person bör förstås; emot dess oinskränkta makt.

Krigets hemliga orsak uppenbaras derigenom bäst: frihets-andan bör qväfvas och landet mattas; men bedragas af Hastfehrska skuggspelet och Carpelanska interlokutionen i den rôl han skulle spela.

Man känner dessa begge scener till deras grund, och felskjutningen i två timmar från Aktörer i fiendtliga råckar, bevisar skådespelets art, som icke i tragedier, ännu mindre i komedier, tillåter Aktörens dödande på theatern.

Hertig Carls jagt en hel natt med flottan, att tvinga sig till salutering af Ryska Eskadern, under Vice-Amiralen Dessens befäl, ett stridande steg emot freds-fördraget i Åbo och retelse till offensift *krig*, som, då det ej velat lyckas, måtte ankomma på Hastfehrska skuggspelet, som tjenat till pretext att göra krigsfångar af oskyldiga och obeväpnade barn, och gifva dem, jemte slarfviga Ryska Båtsmän och sönderskjutne flaggor till skådespel åt Stockholms pöbel, för att par repressaille bereda våra fångna käcka landsmän ett lika öde i Moskow och kanske i Siberien; i stället att genom utbyte återställa dem åt sitt fädernesland, att med glädje emottagas af sina rotar, sina hustrur och barn, hvarom hoppet betages af vägens längd, som dem åtskiljer; vinsten, förlusten och ballansen var således lika å ömse sidor.

Om fredsmedling imellan Ryssland och den sublima Ottomanniska Porten icke blifvit antagen, så är det icke underligt, då derföre blifvit fordradt så drygt arfvode, såsom krigs-omkostningar, dem man onödd och obuden ingått, och nu måste igenom ett betydligt inländskt lån understödja, ovisst att uppbringa och i alla fall otillräckligt att fria den obeklädda samlade delen af Arméen, och den öfriga delen, för hunger och annan brist vid snart infallande vinter. Denna bemedling har ock efter uttrycken i Deklarationen ett tydligt anseende af *partiskhet* för Ottomanniska Porten, som hela verlden vet hafva börjat ett offensift krig, och Sverige således vara befriadt från dess understödjande, som det eljest ålegat, om Turken blifvit den angripna parten? Om allt det ofvananförda vore otillräckligt att bevisa krigets offensiva natur, då hela Finska Nationen vittnar om Rysslands tillbörliga vänskap, så är det uppenbart af Danmarks hjelpsändning till Ryssland, hvartill det ej varit förbundit, om ej aggressionen blifvit så tydligen bestyrkt. Våra stränder äro öppna för en öfverlägsen makt, Konungens vanmakt att skydda dem är ögonskenlig och Rådkammarens rådlöshet bereder dess egen och Rikets undergång.

Bilagor till sidd. 157, 159, 162, 163 *m. fl.*

N:o 1.

H. M. Konungens af Danmark Deklaration.

Hennes Maj:t Ryska Kejsarinnan, angripen till sjöss och lands af Konungens i Sverige Armé och

Flotta, har anropat den hjelp som blifvit lofvad i den defensiva allians-traktaten af 1763 och 1769, som blifvit förnyad 1773, sedan Kejsarinnan hos Konungen af Danmark uppgifvit de händelser och de skäl, hvarpå hennes anhållan grundar sig och som bevisa att hon blifvit angripen. Hans Maj:t Konungen har öfvervägat dem med den noggranna uppmärksamhet han var skyldig Konungen af Sverige, och sin pligt att bibehålla fred, med ett ord, alla de grundsattser han under sin regering antagit. Och som Kejsarinnans anmälan funnits tydligen grundad, återstår intet annat än obrottsligen och troget uppfylla gamla förbindelser, en skyldighet, som bör vara helig för alla makter. Således förklarar han för Konungen af Sverige, att dess egna steg nödga Danska Konungen för det närvarande dertill; hvilket är honom så mycket obehagligare, som Danska Konungen ingenting underlåtit till att förekomma detta, emedan Konungen beständigt önskat få uti vänskap och förtroligt nabolag lefva med Sverige.

Konungen förklarar tillika, att han, till följe af ofvannämde traktater, från denna stund öfverlemnar en del af sin Flotta och Armé, hvilka nu blifva utrustade till Ryska Kejsarinnans, dess höga Allierades, fria disposition.

Konungen bifogar denna förklaring den högtidliga försäkran, att han har inga andra afsigter eller annan önskan, än att en säker fred må blifva återställd, och att detta dess steg må dertill kunna bidraga.

Konungen skall anse det ögonblick, då hans önskan i denna del blifver uppfylld, med lika stor förnöjelse, som fredens störande varit för honom obehaglig och bedröfvande.

N:o 2.

Note, öfverlemnad af Kongl. Svenska Ministèren till Kongl. Danska Envoyén.

Utom det Kongl. Maj:t, genom sin Ambassadör i Köpenhamn, låtit gifva sina afsigter tillkänna och visat Hans Maj:t Konungen af Danmark det förtroende, att uppdraga honom omsorgen att återställa freden imellan Konungen och Kejsarinnan af Ryssland, vill K. Maj:t ytterligare undanrödja allt hvad som kunde väcka missnöje och kallsinnighet imellan honom och en Prins, som med honom är förenad genom så heliga band, och af omständigheterna förbehålla sig, efter nödvändigheten det oundgängligen fordrar, att påminna H. K. D. M. huru mycken flit K. M. användt att stadfästa det goda förstånd, hvilket i mer än 60 år imellan Sverige och Danmark varat. Med afseende på dess fortsättning vill K. M. ingenting underlåta, som kan bidraga till bibehållande af den längsta fred, som begge Rikenas håfder förmå uppvisa. Som K. M. derjemte har sig bekant den möda andra Makter göra sig, att utsläcka den nya krigs-låga, som hotar Norden, inskränker han sig för det närvarande endast till att begära en tydlig och precis förklaring öfver Konungens af Danmark afsigter, efter hvilken K. M. vill rätta sina steg. Konungen af Danmark gifver tillkänna, att han, till följe af traktater och de i dem bestämda händelser öfverlemnar en del af sina Krigsskepp och en del af sin Armé, till Kejsarinnans af Ryssland fria disposition. K. M., som hittills varit okunnig om de imellan Danmark och Ryssland slutne traktaters vidd och innehåll, begär af Konungen

nungen sin Svåger få veta, om det är Auxiliära troppar och krigsskepp han ärnar lemna till Ryssland? I den händelsen, och, enligt den i alla tider vanliga seden, kunna dessa troppar och dessa skepp icke agera emot Sverige annorstädes än i de haf och i de provinser, som tillhöra Ryssland, och böra transporteras till de ställen, der kriget för det närvarande föres, i hvilket fall, långt ifrån att anse dessa K. M:ts af Danmark steg för fiendtliga, K. M. allenast inskränker sig till ledsnad öfver att se Konungen, sin Svåger, genom sin hjelp understödja Sveriges fiende; men, om desse troppar utgå från de af Konungens af Danmark länder, som gränsa intill Sverige, för att anfalla Konungens af Sverige provinser och dess undersåtare, fästningar och troppar, ser Konungen sig nödsakad att då betrakta den långvariga freden imellan Sverige och Danmark för bruten, och Konungen af Danmark för angripare. K. M. försäkrar på det högtidligaste och vid sitt Kongl. ord, att de försigtighetssteg han på gränsen vid Norrige och i Skåne ärnar taga, icke äro annat än försvars-anstalter och att dess ifrigaste önskan är att bibehålla en fred, som är så nödig för begges undersåtare. K. M. förväntar sig ett tydligt och precist svar, som skall bestämma dess ytterligare steg.

Kongl. Maj:t har befallt undertecknad, Sveriges Rikes Råd, att öfverlemna denna Note till Herr Grefve Reventlau, såsom svar på den Deklaration han till honom afgifvit af den 27 sistl. Aug.; och att tillika underrätta, det Baron Sprengtporten, K. M:ts i Köpenhamn varande Ambassadör, har befallning att deraf lemna del åt Konungens af Danmark Ministäre. Stockholm d. 12 Sept. 1788.

C. W. VON DÜBEN.

Bilaga till sidd. 165; 166.

En sann Berättelse om det som hände mig förliden Lördag d. 9 Aug. 1788.

Jag kommer farande uti en åkar-chaise, Mynt-gatan uppföre, ämnandes mig till Mälaren Pasch. Då jag kommer inemot Malmens Källare, är hela gatan uppfylld med folk, så att jag ej kom fram med Chaisen, utan steg utur för att gå fram. Då jag frågade hvarföre folket var samladt, fick jag till svar, att de ämna göra narr af 2:ne Officerare, som nyss kommit ifrån Finland, och tagit afsked. Jag frågade hvilka de voro, då mig sades, att det var en Kapten af Kronobergs Regemente, som het Drake. Som jag kände honom, gick jag upp till honom, för att underrätta mig huru alla mina anhöriga må i Finland. Detta lärer tagits illa af dem, som voro samlade utanföre. Medan jag var uppe hos Kapten Drake, blifver ett buller och skrik på gatan, som skolat härröra deraf, att en Officerare med 4 man af Jemtlänningarne ditkommit, hvilket misshagade de samlade, så att de förde bort vakten.

Detta allt såg jag ej, ty jag var då hos Kapten Drake; men då jag kom ner, var ännu mycket buller. Då sade jag åt den som stod mig närmast: hvad är detta för oordning? Då stiger en Person, som var à la tête för det samlade folket, in på mig och sade: jo, det är i anledning af Dagl. Allehanda för i dag, hvaraf vi se, huru usla Officerare vi hafva. Derpå svarar jag: intet kan Min Herre våga säga, att der står om Svenska Officerare; jag har endast läst der ett bref ifrån Wien, der det talas om Kejs. Officerare. Derpå går jag till Staden och uträttar mitt ärende, kommer

ner igen på torget, står der en timme, talar med åtskillige af dem som voro samlade, och ingen sade mig ett ondt ord.

Men då jag stod och talade vid en bekant, kommer Lagman Liljensparre till mig med mycken häftighet och säger: huru har ni vågat säga, att här är ingen ordning? ni har redan förgått er; och er skall den och den ta. Derpå går han ifrån mig in i hopen af det samlade folket, hviskar med en och annan, och kommer sedan tillbaka som en furie till mig, åtföljd af hela hopen och säger: jag råder er att gå er väg, ty jag svarar ej för hvad som kan hända er. Jag svarade: det är underligt, att ej få vara i fred på torget, men kan det tjena till något att jag går bort, gör jag det gerna; ty jag har ingenting att göra här. Derpå gick jag helt sakta uppåt kyrkbrinken, då han gick bredvid mig och hade utlåtelser, som jag ej vill repetera, men som voro grofva. Under det vi gingo ända inemot Gamla Banken, följde folkhopen, anförd af en viss borgare; efter oss och skrek; hvisslade och var ovettig. Lagmanen, i stället för att stilla det, lät den kontinuera hela vägen emot Gamla Banken, gick då från mig till samlingen, som följde efter, då jag kontinuerade min gång, men hörde då huru de ropte hurra för Lagman.

Detta är en sannfärdig berättelse om hvad jag gjort och hvad som händt mig; så sann, att jag kan lägga hand på bok och besvärja den. Att ej samlingen af folket hade något ondt emot mig innan Lagmannen kom, synes tydligen deraf, att jag stod en timma på torget och ingen sade ett ondt ord åt mig; men då Lagmannen gick ifrån mig och hviskade vid en och annan, då började bullret emot mig. Nu skryter han öfver att hafva frälst mig ifrån pöbelns raseri, och jag anser ingenting

skola händt mig, om han ej tilltalat den. Det är hårdt att råka ut för sådant, då jag ej annat gjort än hvad denne berättelse innehåller.

Carl de Geer.

Vederläggningar af "Brefvet från Fin-"land, angående åtskilliga stämplin-"gar, samt hvad som händt vid Fre-"drikshamns belägring. Jemte en "tilläggning i samma ämne samt åt-"skilliga andra nyheter, rörande kri-"get m. m. Stockholm 1788, tryckt "hos A. J. Nordström, i ark 4:o."

Auktor till detta Bref hade gjort bättre att alltid tiga stilla, än att med så grofva, nedriga och sanningslösa beskyllningar söka förvilla och uppreta en hel menighet.

Hela Historien om Sprengtportska planerne, att göra Finland sjelfständigt, är icke annat än ett spöke för de aldra enfaldigaste; ingen menniska med minsta eftertanka eller urskillning kan eller bör låta sig häraf förleda.

Att Sprengtporten den tid han här i landet ägde ett hedrande befäl, var mycket aktad af Officerare vid de särskilta under honom stående Korpserdet är lika sannt som att denna aktning grundade

sig på den reputation som Militaire; hvilken af ingen den tiden Sprengtporten bestriddes. Att Sprengtporten under dess senare varelse här i landet besöktes af några dess fordna Officerare och bekanta, det är äfven sannt, men att misstänka dessa för alla de förrädiska planer och anläggningar, hvilka af Författaren till Brefvet angifvas, vore lika nedrigt som orimligt, så mycket mer, som flere af dem, hvilka jag med visshet vet, då vistades hos Sprengtporten, med heder uppfyllt sina skyldigheter just under detta krig, och hvilkas namn jag skall uppgifva, så väl som mitt eget, så snart författaren till Brefvet ger sig tillkänna. Om historien om den sålda Rekognoscerings-kartan vore sannolik, är jag öfvertygad att den icke undvikit Regeringens beifrande, helst som det icke varit svårt att upptäcka förrädaren, då ingen visste att han tjent vid Rekognoscerings-verket och derifrån tagit afsked, men detta, likt det andra, kan icke annorlunda anses, än som den gröfsta nedrighet af författaren, att kasta skuggor på alla dem, som tjent vid detta verk, men derifrån afgått. Härigenom göres äfven detta verkets, för nit och trohet alltid kända hufvudman, det gröfsta tillmäle; ty utan dess oförlåtliga försummelse eller delaktighet i förräderiet, hade en sådan Karta aldrig kunnat blifva afkopierad. Jag är invånare i Finland, hvarken känd eller tillgifven af Sprengtporten, har aldrig varit på dess egen eller dess Broders gård eller egendomar, jag försvarar aldrig Sprengtportens tänkesätt, allraminst att han nu låter nyttja sig mot sitt eget fäderneslånd; men, ehuru jag äfven hört något af de omtalta Historier, hvilket auktor sjelf kallar för sqvaller och som af ingen redlig och tänkande menniska för annnat bör anses; kan jag dock försäkra, att hvad nu händt, har dermed icke den allraringaste gemenskap. Jag kan försäkra detta, ty jag känner den esprit här i landet råder, vida skild ifrån den

förrädiska art, hvarmed författaren till Brefvet vill befläcka hela Finska Nationen, och till bevis härå torde få anföras, den beredvillighet denna Nation framför Svenskarne visat, vid ingående uti Passevolansen, Reserv-Arméens uppsättning, landets nya refning, Brännvins-arrendet m. m., hvilket allt vittnar om trohet, nit och undergifvenhet för Regeringen. Författaren vill förmodligen hos de enfaldiga imponera och gifva sig an för en förnäm man, som kunde skicka en Officerare till Fredrikshamn, men bevare Gud att en Officerare skulle kunna disponeras af en menniska med det låga tänkesättet, auktor utmärker. Vare härmed huru det vill, finner jag också intet tecken till förräderi uti de underrättelser, den andre Officeraren återbragte; ty då Ryssland icke ämnade göra oss krig, hvilket är så mycket mera uppdagadt, som till denna stund inga offensiva steg af dem äro tagna; och som Kejsarinnan kände vårt regerings-sätt, att Konungen icke får börja något krig, kunde hon ju vara trygg att icke hafva något att befara, så länge hon icke hörde talas om Riksens Ständers kallande, och genom dess Minister visste, att Nationen icke vore böjd för något offensift krig.

Denna säkerhet af Kejsarinnan kan jag icke annorlunda anse än som en skyldig aktning af henne för vår Konung, hvilken hon icke, utan att förolämpa, borde anse såsom en lagbrytare emot sitt eget folk, hvars första medborgare hon visste han kallar sig.

Sedan nu Auktor med alla dessa förvillande hopsmidda historier sökt preparera sina enfaldiga läsare, blottar han oförsynt sin afsigt, att med den ena grofva, nedriga och orimliga osanningen efter den andra, dem alldeles öfverrumpla.

Fyra Finska Regementen drogo sig tillbaka från Fredrikshamn beter det; detta är en osanning. Kongl. Åbo och Björneborgs Läns Infanteri, sjelfva Soldaterne, icke Officerarne, icke Öfverstarne yttrade d. 1 eller 2 Aug. något missnöje, hvilket af deras egna Öfverstar Kongl. Maj:t i underdånighet rapporterades, jemte föreställningar emot krigets art, och de brister sig uti Arméen då yppades, hvilket allt icke kunde gifva minsta hopp om god utgång. Jag vet åfven med tillförlitlig visshet, att nämde Öfverstar, då de från Kongl. Maj:t återkommo, voro på det högsta rörda, så väl öfver den nåd, hvarmed de blifvit emottagne, som öfver den brydsamma ställning, hvaruti Kongl. Maj:t sig då befann.

Kongl. Maj:t tilltalte och uppmuntrade sedermera tropparne, hvaraf de äfven tillfredsställtes och utfäste sig vilja i lif och död vara Kongl. Maj:t följaktiga. Ingen enda vände tillbaka från Fredrikshamn, förrän Kongl. Maj:ts egen befallning och ordres utgafs för hela Arméen att gå derifrån; och är det en sanning, att desse ordres hos hvarenda Officerare, ja äfven hos Soldaten, verkade en allmän bestörtning. I samma ögonblick, då General Siegroth med dess Armé var färdig att angripa Staden, erhöll han Kongl. Maj:ts ordres, att, derest han icke trodde sig inom 2 à 3 dagar med säkerhet kunna eröfra Staden, fick han genast gå tillbaka, emedan Kongl. Maj:t för dess egna troppar icke längre ägde födan; måste den åfven för dessa dagar hämta ifrån de utanföre Summa-Ån stationerade Galèrer. General Siegroth sammankallade genast, vid undfåendet af ofvannämda ordres, alla under dess befäl stående Öfverstar, hvilka enhälligt beslöto att gå tillbaka, då deras erfarenhet öfvertygade dem om omöjligheten att med säkerhet till den utsatta tiden Staden eröfra, med så felaktiga anstalter, hvarmed man både börjat och fortfarit. Det

var således General Siegroths Armé; som först började, i anledning af Kongl. Maj:ts egna ordres, att draga sig tillbaka från Fredrikshamn, och under General Siegroths befäl hörde icke en enda Finsk Öfverste, utom Öfversten Ankarsvärd, hvilken icke var närvarande då beslutet att retirera togs, utan vistades då uppå sin Flotta och beordrade äfven om morgonen, då retraiten skedde, en del deraf att beskjuta Staden, hvilket törhända frälsade våra troppar från anfall under retraiten, som kunnat kosta mången redlig Soldats lif. Häraf synes huru oblyggt författaren sina osanningar utsprider, då det heter: att *de Finska Öfverstarne voro de som började vägra att lyda.* Menas åter härmed den skrift, som sedan Arméen, uppå Kongl. Maj:ts befallning, åter marscherat inom gränsen, men icke förr uppsattes och till Kejsarinnan afsändes, så var densamma underskrifven endast af 2:ne Finska Öfverstar, då deras antal likväl bestiger sig till 11 à 12; det är just fasligt, att om 2:ne varit verkligen brottslige, derföre utan undantag så många anklaga. Jag vet väl att några sig sedermera med de 2:ne nedännämnde förenat; men så äro dock likväl till denna stund icke flera än 4 Finska Öfverstar i den så kallade sammangaddningen delaktige. Att Svenska Officerarnes missnöje spordes, det är lika sannt som det varit underligt, om de med liknöjdhet kunnat se sitt fädernesland inveckladt i ett onödigt krig, *till hvilkets* utförande nästan all ting felades och å hvars olaglighet ingen enda då mera tviflade, sedan det var här så allmänt bekant, så solklart, att Ryssland hvarken ämnat eller då kunde göra oss krig.

Att brist på proviant verkligen existerade; derom vittnar säkrast Konungens marsch från Fredrikshamn, som deraf var en följd; sedermera har väl till denna stund ingen betydlig brist visat sig, men

det

det ena och andra har från början tills nu varit så illa arrangeradt, att ofta besvärligheter och oordentligheter vid provianteringarne varit nästan så kännbara som verkliga brister.

Och hvem är härtill skuld, om icke de som premediterat detta krig, utan att känna och förese behofven. Att ett stort fel begicks, då man försummade fatta posto vid Hangö, är onekligt, men hvem tillhörde denna omsorg, om icke högsta Befälhafvaren? Hvem borde vara bättre än han underrättad om det var sanning eller osanning, som här kringspriddes; att vår flotta totaliter segrade öfver den Ryska? Hade detta varit sanning, så hade kommunikation vid Hangö aldrig blifvit afskuren. *Man klagar öfver penningebrist vid arméen endast för det Kommissariatet intet på en gång fått hela krigskassan om händer, och för det intet hvar och en vet Konungens resurser*: nej, min Hr Författare, här visar sig åter edra förgyllda lögners halt; se här, redlige Läsare, hvarifrån klagomålen härröra. Då vi se våra soldater och reserver efter 5 à 6 månaders fälttåg nakne återkomma, så väl ifrån flottan som garnisonerne, med betyg öfver deras lilla förtjenst för flera månader, i stället för kontanter; när så väl Officerare som Under-Officerare och gemene för flere månader sakna deras aflöning och slutligen få den uti assignationer å Krigs-Kommissariatet, som icke inlösas; när leverantörer och fordringsägare, sedan de flera månader varit med dagliga löften uppehållne, slutligen bjudas Riksgälds-Kontorets sedlar, såsom enda tillgången att kunna dem förnöja; när ingen betalning kan följa för de otroliga skjutsningar och foror, hvarigenom detta lands fattiga invånare redan så ansenligen kände tyngden och besvärligheterne af detta krig, då ofta marscher för små troppar nog måste uppehållas flere

dagar i brist af nödiga penningar till deras underhåll, med mycket mera, — då är penningebristen märklig, då har man skäl att deröfver sig beklaga. Ingen har efterfrågat "resurser," men att soldaten måste begära kläder då han fryser, och mat då han hungrar, det är lika sannt som naturligt.

Om uti Juli månad skreks på brist af beklädning och att arméen i vinter skulle blifva naken, så var det en sanning. Nu är vinter och många Regementer äro ännu nakna, eller åtminstone icke klädda efter detta klimat. Hela Finska arméens reserver, hvilka, tvertemot lag och författningar, varit utkommenderade, hafva inga kläder erhållit, utan nödgats utan ersättning slita deras egna.

Nakenhet och hunger ha äfven tagit lifvet af ett gånska stort antal; och de återkomnas utseende uppväckte hos hvar menniska all den fasa och förskräckelse, nakenhet och sjukdomar någonsin medföra; ja det är otroligt, men af hela landet så mycket mer kändt, som de hemkomne uslingarne öfverallt spridt en förödande farsot. Att Fredrikshamn icke kunde tagas utan Attack-Artilleri, det har utgången visat. Här vill åter auktor falskeligen anklaga och beljuga oskyldiga Embetsmän, då han för en allmänhet framkastar de ohyggligaste beskyllningar, som skulle uppsåtlig ovilja vållat hinder och fel uti anstalterne med grofva Artilleriets framskaffande. Att anstalterne voro felaktige, det är beklagligen mer än sannt, men hvem är dertill skulden, om icke högsta Befålhafvaren sjelf, eller de få personer, hvilka han hemligen sina planer anförtrodt? Alla fel i dylika anstalter, som ej ifrån högsta Befälhafvarens okunnighet eller försummelse härflyta, kunna icke undgå undersökning och straff, och det kan omöjligen bevisas, att några ordres i detta ämne blifvit ohörsammade eller illa efterkomne;

och derest ni, Herr Författare, icke sjelf i evinnerliga tider vill anses för en niding och riksförrädare, så stig fram, gif eder tillkänna, och namngif, om ni vågar, någon enda af dem, som *på alla möjliga sätt lagt hinder i vägen* eller på *hemligt sätt sökt framkasta svårigheter uti allt hvad som bordt förrättas.*

Då denna olyckligt fattade, illa utförda och förhastade, krigs-plans misslyckande bragt all ting i yttersta villervalla och oordning, då reser Kongl. Maj:t bort, och derefter börjar ni, Herr författare, och flera med eder, att utsprida skrift- och mundtligen de *aldragrofvaste osanningar*, för att dölja verkliga orsakerna till våra olyckor, och kasta misstankar uppå oskyldiga, redliga och vältänkande embetsmän och medborgare.

Det hade varit önskligt och lyckligt för Kongl. Maj:t, för dess Armé, för Riket och för detta fattiga land, om den omtalta vapenhvilan vunnit framgång: och alla af Arméen och de sammansvurnes parti, hvilka yrkade Riksdag, gjorde det af redligt nit för Konungen, kärlek till fäderneslandet, af ömhet för medborgare, såsom enda medlet att afböja det allmänna eländet, som synes hota hela Rikskroppen; och ingen enda af dem fruktar ännu den stund, då Riksmötet torde inträffa.

Gifves väl något mera afskyvärdt, något mera straffbart, än auktors uppmaning till *allmänheten i sin ort*, sedan han gjort hela Finska Nationen det förklenliga och sanningslösa tillmäle, att *i synnerhet Prester*, *Borgare och Bönder äro på det högsta skandaliserade och förargade öfver Arméens ovärdiga uppförande.*

Detta är lika osannt som allt hvad auktor anfört, och både Prester, Borgare och Bönder här

känna nu lika-väl krigets art och ursprung, som de redan känna tyngden deraf, och med förskräckelse se hvad dem förestår. Om der ock äro några små själar, förvillade, antingen af egennyttiga afsigter, eller af Hr författarens och dess anhangs sanningslösa rykten, som utmärka sig med ett oförståndigt och vettlöst uppförande, vore det lika ovärdigt, att derefter dömma till hela Nationens tänkesätt, som att anklaga utan minsta undantag en hel Armé, för de fel några få, törhända af välmening, begått. Med all aktning för Generalerne Meyerfeldts och von Platens förtjenster, vågar jag försäkra, det, långt ifrån att finna sig smickrade af Herr författarens loford, hela brefvet hos dem icke uppväckt annan känsla än förtrytelse och förakt; och anse de sjelfve för en heder att med deras kamrater och landsmän få täfla om redlig trohet och nit för Konungen och fäderneslandet. Det vore nedrigt att tvifla, det ju hvar och en af Svenska Generalerne skulle, lika som General von Platen, bibehållit sin station på Rysk botten, om de dertill haft ordres, och hade bemälte General så mycket mindre tillfälle, att vid denna postering utmärka de talenter och den redlighet honom visst icke kan eller bör bestridas, som Ryssarne icke gjorde minsta försök att bortjaga honom; ty det som författaren till Finska Brefvet anför, var ingen attack, utan blott en af Ryssarne anställd rekognoscering, hvars betäckning genast retirerade då våra sig visade; fiendens betydliga förlust härvid består af en Jägare, den vi togo till fånga, och några man, dem vi trodde oss se blifva skjutna.

Det bevis af Rysslands svaga tillstånd auktor anfört, bevisar tillika att Ryssland icke nu kunnat ämna göra Sverige krig; och således att Sveriges Konung icke varit tvungen att försvara Rikets jord utan sjelf börjat ett offensift krig.

Att Finska Arméen godvilligt dragit sig tillbaka inom vår gräns, har jag tillförene bevist vara skedt till åtlydnad af Kongl. Maj:ts ordres.

Herr författaren kan icke sluta dess ohyggliga Skrift, utan med ett af dess vanliga foster, under den svartaste osanning, att Westerbottningarne vid deras postering skulle mindre frukta Ryssarne, än de såkallade Upprorsmännerne. Ingen Westerbottning har ägt en sådan tanka, och behöfver det så mycket mindre, som just de såkallade sammansvurna hafva uttryckligen förbundit sig, att med lif och blod försvara Rikets gränsor, om de blifva angripna.

Jag har nu nog tydligen vederlagt alla de osannfärdiga angifvelser, hvilka utgöra ämnet till det såkallade Finska Brefvet; hvar och en tänkande menniska har lika lätt att inse auktors afsigt, som följderna af dylika förvillande skrifter och tal.

Är det väl troligt, att så många grofva och förrädiska fel skulle opåtalta fått förelöpa vid en Armé, kommenderad af Konungen sjelf? Jag förbigår allt skärskådande af de törhända mindre betänksamma steg, några af Nationen alltid aktade medborgare, upprörda af hotande olyckor, verklig trohet och nitälskan för Konung och fäderneslând, vidtagit. Jag vill endast göra den erinran, att man bör nogare undersöka denna händelse, innan man dömmer lika argt, hårdt och o-ömt, med den Finska författaren; men, om ock detta steg i sig sjelf är det aldrabrottsligaste, så kom ihog, min läsare, att skriften till Kejsarinnan var underskrifven af 6 eller 7 personer, och att, om flere sedan deruti deltagit, så är det alltid en ganska obetydlig och liten del af den Armé, som utan vidare undantag, än de tvenne nämnde Generalerne, så oförsynt med de aldra-

gröfsta tillmälen befläckas, utan minsta anledning till bevis.

Redlige *Medborgare!* Svenske Män! Är det väl möjligt, att någon enda ibland oss kan finnas, som utan fasa och afsky för författaren kunnat dess o-hyggliga och osannfärdiga skrift genomläsa? Hvad olycka, att bland infödde Svenske Män, de skola finnas, som förgäta Gud och afkläda all ömhet, all känsla för fäderneslandet och medborgaren till den grad, att för afund eller egennyttiga afsigter kunna beljuga en hel Nation, en hel Armé, oskyldiga och redliga Embetsmän och Medborgare!

Hvad tyckes eder om tillställningen af ett krig med en mäktig granne, börjadt utan orsak, utan bundsförvandter, utan penningar, på en tid, då Riket är fördjupadt i en omåttlig utländsk gäld, ett krig, hvars utgång torde söndra från Riket ett land, som i evärdeliga tider med oro och fasa lärer påminna sig denna tidpunkt? Hvad synes eder, om några redliga medborgare, hvilka vågat deras lif, deras heder, för att, om möjligt varit, frälsa fäderneslandet, återställa Riket åt Konungen och freden åt undersåtarne; ty, redlige Svenske Män, sådant var deras uppsåt, och ingen af eder, eho han vara må, hade nekat sig att deruti deltaga, om han, som de, sett vår och Konungens dåvarande ställning, och känt sakernas sammanhang. Hvad synes eder om den, som glömt all ära, all heder och mensklig känsla till den grad, att utan minsta bevis våga i ett, genom tryck allmänt gjordt bref, smäda alla edra försvarare, kalla dem fega och förrädare, då de likväl till denna stund sina skyldigheter otillvitligen fullgjort? Sen J intet här den lömska förrädaren, som vill göra edra försvarare ledsna, sprida split och oenighet bland eder sjelfva, reta stånd mot stånd och provinser emot hvarandra, för att genom

ett inbördes krigsraseri så mycket lättare kunna böja edér nacke under oket och lägga kedjan på edra armar?

Låtom oss afskilja utur vårt samhälle denna afskyvärda, som sig så ohyggligen sjelf utmärkt hafver; men låtom oss icke med vanhederliga misstankar förolämpa ohörda och odömda medborgare, hvilka, då de få försvara sig, torde förtjena heder och aktning, ja törhända efterkommande finna dem vara stoder värdiga. Värdaste Medborgare! låtom oss icke, som den äreförgätne författaren, missbruka den högsta Gudens namn, utan låtom oss med rent hjerta och varmt uppsåt knäböja och anropa honom om nåd för vårt fattiga fädernesland, för vår Konung, att han måtte välja rådgifvare bland sitt folk, hvilka, jemte moget vett, äro Konung och folket lika redligt tillgifna, och om den enighet bland oss sjelfva, hvilken nu endast kan frälsa oss ifrån in- och utländskt våld.

Betänken den fara oss förestår, om vi längre låta oss förvilla af dylikt falskt prat och smicker, hvarmed auktor till Finska brefvet missbrukar så många helgade namn, som *frihet*, *Rikets sjelfständighet*, *Konungens höghet*, *hustrur och barn*, *lif och egendom*. Det är just allt detta vi måste förlora, om det oss så olyckligt öfverkomna kriget ännu längre skall fortsättas; och visserligen skola våra efterkommande ropa hämnd, ve och förbannelse öfver de uslingar, som styrkt och rådt Konungen att uti ett sådant vågspel kasta sig med hela sitt Rike.

Låtom oss samfält med vördnad, nit och trohet mot Konungen, med inbördes enighet och med aktning och förtroende för Embetsmän och Medborgare, angripa verket, att, om möjligt är, återställa freden; låtom oss icke förblindas af falskt hopp, om eröfringar och krigsära.

Låtom oss i sjelfva verket visa, att vi äro tänkande varelser och värda att kallas Svenskar under Gustaf III:s upplysta tidehvarf.

Dröjen icke att upplyfta förståndets ögon, tills allt hopp om hjelp är förloradt, tills Ni på en gång fån se kärnan af Rikets krigsmakt uppoffrad, edra medbröders hemvist härjade och brända, hustrurna våldförda, barnen i vaggan mördade, hela Riket utarmadt af krigsgårder och andra kriget åtföljande tyngder, och en af Rikets betydligaste provinser från detsamma söndrad; ty då allt detta sker, då skola ni se och finna, att det icke varit den förrädiska Sprengtportens planer, icke Finnarnes otro, icke Arméens feghet eller förräderi, utan ett onödigt, illa öfverlagdt och orättvist krig, som allt sådant vållat.

Bilaga till sid. 217.

Konungen förebrår i sin här förekommande *Deklaration* af d. 21 Juli 1788 Kejsarinnan "att i början af hans regering hafva underhållit och besoldat den ande af oenighet och anarki, som Konungen då haft den lyckan att qväfva."

I betraktelserna öfver samma Deklaration (sid. 223), hvilka kunna anses, som Ryska Kabinettets Svar på densamma, medgifves denna förebråelse på visst sätt genom följande uttryck sid. 227: "Sedan "Hofvet i Salig Konungens senare tid kastade sig "på Franska sidan och på den delens af Nationen, "som då sökte Konstitutionen, har *Ryska Ministèren* "*kanske med samma medel som brukades af den franska* "*både då och i Konungens första år, underslödt dem,* "*som sökte hindra den besvurna Regerings-formens kull-*"*kastande och det oinskränkta envåldets öfverlemnande* "*åt Konungen.*"

Att Ryska Kejsarinnan ingalunda med godt öga betraktade Gustaf III:s Revolution, 1772 (och således alltförväl kunnat se genom finger med den svårighet hennes Ministrars nit på denna tiden kunnat hafva att vänja sig af med) det gamla korruptions-systemet, finner man åtminstone af följande ställe i ett hennes Bref till Voltaire 1772, som nyligen blifvit tryckt i Frankrike:

"Apropos! hvad säger ni om Revolutionen i Sverige. Se der en Nation, som på mindre än en fjerdedels "timma förlorar sin Regerings-form och sin frihet! "Ständerna, omgifna af Troppar och Kanoner, hafva haft 20 minuters tid att rådslå öfver 57 paragrafer, dem de undertecknat *comme de raison.* Jag "vet ej, *om detta våld* är lindrigt; men jag ger er

"min hand på att det är förbi med Sveriges frihet "och att dess Konung är lika despotisk som Frank- "rikes — och detta två månader sedan både Mo- "nark och Nation å ömse sidor svurit att samvets- "grannt bibehålla hvarandra vid sina rättigheter."

När den fullständiga Editionen af Voltaires Skrifter utgafs i Kehl, var detta ställe ett ibland dem, hvars uteslutande, ur sin Brefvexling med Voltaire, Kejsarinnan begärde. Det hörer till det i 67:de Tomen, sid. 249 förekommande Brefvet, och bör införas efter den 22:dra Raden. Den bekante Baron *Grimm* var vid detta tillfälle Kejsarinnans Kommissionär, och Hr Barbier, som år 1814 utgifvit *Supplément à la Correspondance litteraire de M. M. Grimm et Diderot* meddelar detsamma sid. 415. Han har afskrifvit det ur sjelfva den volum, hvari Grimm, å Kejsarinnans vägnar, utmärkt de ställen som skulle utgå.

Anmärkningar vid några i förestående Hemliga Handlingar förekommande underrättelser, rörande 1788 *års krig.* *)

Då, utom tilläfventyrs brefvexlingen sid. 10 — 71, de öfriga underrättelserna rörande kriget från

---

*) Utgifvaren har emottagit dessa *anmärkningar* af en aktningsvärd man, som sjelf deltagit i detta fälttåg, och som han meddelat dessa Handlingar till genomläsning, så fort de tycktes. Som en gärd åt sanningen, göras de här med hans tillstånd allmänna.

och med sid. 72 till och med sid. 1.., enligt hvad som i företalet tillkännagifves, härröra från personer, mer eller mindre missnöjda med kriget och den allmänna ställningen, så finner läsaren naturligtvis att många af dessa underrättelser måste vara ensidigt framställda, öfverdrifna och någon gång alldeles oriktiga. Imellertid har jag under läsningen påmint mig några omständigheter, som kunna tjena till beriktigande eller upplysande af dessa dokumenter.

Äfven jag bivistade hela det ifrågavarande kriget, och kan på heder och samvete intyga att, *åtminstone vid den korps jag tjenstgjorde*, icke någon sådan brist på beklädnad och proviant, som Författaren beskrifver, existerade. Det är väl sannt, att Soldaten icke var så väl beklädd och underhållen, som nu för tiden, men i allmänhet var under hela kriget ingen brist på god proviant, och aldrig hörde jag omtalas att någon Soldat frös eller svälte ihjäl. Om sådant likväl hände vid någon del af Arméen, var det säkert genom *felande tillsyn af vederbörande Befälhafvare.* Att några gånger vid hastiga marscher proviant felade för några dagar, lärer under ett krig, i ett sådant land som Finland, svårligen kunnat förekommas; och att aflöningen icke på bestämda tider utföll, torde mera härrört från Kommissariatets och andra vederbörandes spekulationer, än af bristande omsorg hos Konungen. Skulle man af tillståndet vid Kommissariatet bedömma penninge-tillgången, så måste den varit tillräcklig, emedan sysslorna dervid då voro lika så rikstande, som de sedermera befunnits vara. Jag hörde likväl aldrig Soldaten yttra missnöje öfver Konungen, men väl öfver åtskillige af Befälet *).

*) Det är ej i Handlingarne så mycket fråga om hvem *bristen* på det ena eller andra tillskrefs, Konungen el-

Såsom exempel derpå, vill jag anföra följande händelse: Sedan, efter det skamliga återtåget från Fredrikshamn, Jönköpings Regemente jemte andra kamperade imellan Borgo och Lovisa, blef det bekanta Anjala-Förbundet genom Majoren ***s föranstaltande äfven underskrifvit af detta Regementes Officers-korps, (med undantag af 5 som det vägrade) hvilken genom Under-Officerarne sökte öfvertyga Soldaten om nödvändigheten af detta steg samt prevenera honom derom, att Regementet skulle uppställas och om den bedröfliga ställningen underrättas, då Soldaterne borde förklara, att de ej ville gå öfver Riksgränsen. Men Soldaterne förklarade enhälligt, att om dem proponerades att ej lyda Konungen, skulle Officerarne få svar med skarpa skott; och man vågade ej försöket. Icke dess mindre infann sig Major H. med Officerarne hos Regements-Chefen Grefve von S. och presenterade det underskrifna dokumentet med anhållan, att han ville hedra detsamma med sin underskrift. Men denne vördnadsvärde Chef tog saken förmått sönderref dokumentet och förklarade, att derest Officerarne vågade vidare yrka denna plan, skulle han låta arrestera dem allesamman; och dermed var det slut, samt denne Officers-korps befriad från vanhedern att blifva känd som mutinörer.

De krigshändelser som omnämnas uti brefven af den 25 Juli och 3 Aug. 1789, torde af följande berättelse närmare upplysas: Då affären stod vid Kaipias, var Konungens högqvarter vid Lilkala, 1½ mil på andra sidan Anjala, der vägarne från Fredrikshamn och Davidsstad sammanstöta, och på sistnämnde väg, innehade en Bataljon af Jönköpings Regemente Sippola By. Men sedan General Kaulbars var alle-

ler Befälet eller Kommissariatet, men att den fanns och var kännbar.

gen vid Kaipias, drogs nämde Korps ½ mil närmare Konungens läger till Uckala, der den, jemte en Bataljon af Östgötha Infanteri bivouakerade till den 22 Juli om morgonen, då General Platen med denna tropp, circa 300 man, företog en rekognoscering på nämde By, som då innehades af 700 man Ryska Jägare, i afsigt att få närmare underrättelse om fiendens ställning. Denna afsigt blef åfven vunnen; ty efter 2:ne timmars affår måste Ryssarne lemna Sippola, hvarvid 2:ne fångar togos af en Under-Officer vid Jönköpings Regemente, hvarföre Kapten * * * blef Riddare. Bravuren var väl ej stor, men den sauverade Konungen och dess Armé; emedan man af fångarne erhöll den underrättelse, att Ryssarne voro i anmarsch både från Fredrikshamn och Davidsstad, och skulle om en timma inträffa vid Likala, samt att en tredje Kolonn från Kaipias skulle vid samma tid komma till vägen imellan Likala och Anjala; hvarigenom retråtten åt sistnämde stället varit stängd, och således hela vår lilla Armé fången. Konungen lät derföre, på General v. Platens föreställning, genast sätta tropparne i forcerad marsch åt Anjala. Under hela vägen oroades vårt Arrieregarde af Ryska Avantgardet, och så snart Arméen var kommen öfver Anjala-strömmen, voro Ryssarne rangerade på andra sidan och besköto med kanoner Arrieregardet, som svängde flottbryggan åt vår sida, hvilket likvål lyckligen verkställdes. Var det väl då underligt att Konungen, som eljest var så öfverseende med sina Generaler, blef förtörnad på Kaulbars, genom hvars felsteg en stor olycka var nära att inträffa?

Angående Ryssarnes attack vid Högfors, som omnämnes i brefvet af den 8 Sept. 1789, får jag upplysa, att det var i synnerhet Öfversten Grefve Schwerin med en Bataljon af Jönköpings Regemente, som hindrade fienden att landstiga der, den

bäst kunnat afskära retraitten för vår Armé från Högfors. Icke dess mindre lyckades det för kabalen att göra denne tappre och kunnige Officer missnöjd; och han tog afsked, till mycken skada för Arméen, der han, kanske näst Generalen Grefve Meijerfeldt, var den kunnigaste Befälhafvare.

Uti brefvet af den 20 November säges; att afgången vid Lazaretterna var faslig, oaktadt deras goda tillsyn och omvårdnad. — Det förra är en sanning, men icke det sednare. Af Jönköpings Regemente, som var förlagt vid S:t Michel och Christina, och som i October 1789 var nästan fulltaligt, återstod i April 1790 föga mer än 200 man, som kunde gå i fält. Vid de öfriga tropparne der i orten, af Baron Armfeldts Brigad, var mortaliteten enahanda. Men hurudan tillsynen och omvårdnaden var, kan slutas deraf, att Soldater lågo döde 2 à 3 dagar bland sina sjuka kamrater, utan att detta observerades, hvarken af Läkarne eller Befälet vid Sjukhusen. — Om förhållandet var lika vid den öfriga delen af Arméen, känner jag icke; men att mortaliteten öfver allt var stor, det vet jag, och det är allmänt kändt, att under några månader 1789 endast i Carlskrona dogo 10,000 man. Det må hafva varit antingen af okunnighet, vårdslöshet eller uppsåt; men onekligt är, att under alla våra krig, från Konung Carl XII:s tid till 1809, hafva flere stupat för fältsjukan, än för fiendens kulor. Det är först sedan Konung Carl Johan emottog befälet och vården af Svenska Arméen, som Soldatens lif och helsa blifvit vårdade och använda till sitt rätta ändamål. De sista krigen i Tyskland och Norrige äro derpå talande bevis.

Uti berättelsen om 1790 års fälttåg, har förbemälte Officer lemnat flere luckor, dem jag, så

hvilt det förer Generalen Baron G. Armfelts Brigad, skall söka fylla.

Sedan gränse-posteringarne vid Menduharju voro arrangerade, uppbröt Brigaden, hvarvid Konungen sig infann, den 14 April från S:t Michel och Christina; marscherade öfver isen på Saimen och fördref den 15 Ryska posteringarne vid Kuivastensari, Pardakoski, Kernakoski och Soumaniemi, utan någon betydande förlust å någondera sidan, utom det att vi fingo några fångar samt något penningar och mjöl jemte en ansenlig mängd bräder, hvaraf Barracker byggdes vid Pardakoski, der högqvarteret blef.

Den 30 April blefvo vi, hvars styrka utgjorde cirka 1500 man af Jönköpings, Nerike och Wermlands Regementen, Dalfrikorpsen och några Kompanier Finnar, attackerade af 6500 Ryssar, hvilka blefvo tillbakavisade med ansenlig förlust, emedan deras attack ej var kombinerad. I sjelfva dagningen kom öfver isen från Willmanstrand 2500 af Ryska Gardet och Lif-Grenadiererne, som med kanoner attackerade lägret vid Pardakoski, men blefvo der, i synnerhet af Nerike och Wermlands Regemente så emottagne, att de med cirka 400 mans förlust måste återvända. — Dernäst attackerades Kernakoski af 2000 man från Saivitaipal. Ryssarne sökte förgäfves att komma öfver bron vid Kernakoski: det hindrades af vårt Batteri, de kommo i déroute och Löjtnant Ahnström gick med ett Kompani öfver bron samt borttog 2 kanoner, en Kapten och 90 man, hvilket så dekontenancerade fienden att den retirerade. Derunder ankom en tredje kolonn af 2000 man från Parda By, för att taga vårt Batteri på en höjd som dominerade lägret, men emottogs der af Jönköpings Regemente 200 man, som mellertid ankommit från Kuivastensari.

Efter en timme retirerade fienden och förföljdes af nämde Regemente. Så slutades denna affär, som under Baron Armfeldts frånvaro dirigerades af dess Adjutanter, Öfverste-Löjtnanterne Tawast och Gripenberg; men hvarföre Armfeldt uppbar hedern.

Den 4 påföljande Juni företog bemälte General den bekanta attacken på Saivitaipal, om hvars framgång han var så säker, att han bód Officerarne till diné derstädes.

Attacken var bestämd till kl. 12 på dagen. Öfverste-Löjtnanterne Tawast och Gripenberg med cirka 1500 man hvardera, hade ordres att på en gång attackera fiendens flanker; men Hr Generalen hårer glömt, att den sistnämde skulle från Soumaniemi gå öfver med Pontoner och derefter på en obanad skogsväg med kanoner; hvarföre han ej eller framkom förr än vid slutet af affären, under hvilken Öfverste-Löjtnant Tawast, som på bestämd tid och ställe var framkommen, således nödgades stå overksam och se vårt nederlag. Med den så kallade Corps de Bataille, 700 man af Jönköpings-, Nerike och Wermlands Regementen samt Dalfrikorpsen, som anfördes af Baron Armfeldt, inrusade han i en framför Ryska lägret belägen défilé, som med en croiserad eld beskôts af 10,000 man Infanteri och 40 kanoner, amfitheatraliskt placerade i Batterier. Vägen från denna défilé till Ryska lägret gick öfver en bro, otillgänglig på sidorna genom en sjövik och ett moras. Öfverste-Löjtnant Vegesack sökte 3:ne gånger förgäfves att storma denna bro; men likväl fingo vi stå i 2 timmar blottställda för denna mordiska eld, utan att kunna något uträtta, sedan redan i början af affären våra kanoner blifvit demonterade och servicen nedskuten.

Ändt-

Åndtligen, sedan Generalen blef blesserad, befallte han retrått, som verkställdes i största oordning, sedan vid pass hälften så af Befäl som manskap voro nedskutne och blesserade. Det var nästan ett underverk, att en enda man kom derifrån. Baron Armfeldt bevisade vid detta tillfälle, att personlig bravur kan blifva skadlig hos en Befälhafvare, då den ej styres af erfarenhet och öfverläggning. För en sådan tillställning i en annan Armé, hade Armfeldt kanhända blifvit arkebuserad; men han var Konungens favorit, och allt var väl gjordt. Detta var den sista affär jag under detta krig bivistade.

Kriget må hafva blifvit börjadt på hvad sätt som helst, så lärer ingen klok statsman bestrida Konung Gustaf, att han dertill valde den mest lämpliga period, för att återvinna hvad Riket förut förlorat. Och hvarje rättskaffens Militär skall medgifva, att sedan Arméen var sammandragen, var det dess ovillkorliga pligt att lyda sin högste Chef, Konungen. Om denna lydnad kunde genom sofismer och politik bortresoneras, så blefve ock all krigslydnad ett ord utan betydelse. Om ock Konungen emot Regerings-formen började kriget, så var han derföre ansvarig inför Rikseens Ständer, men ej inför Arméen, som ej utgjorde Nationens Representanter. Konungen fick nu erfara vådan af det representationssätt, att Tjenstemän tillika äro Lagstiftare. Om kriget gått väl, skulle säkerligen Svenska folket derföre prisat dess Konung. Efter all anledning hade Konungen beräknat, att inom några månader göra slut på kriget och tillvinna sig en fördelaktig fred, och detta hade troligen lyckats, om förräderi ej mellankommit. Om ock Författaren till "Anekdoterne rörande 1788 års kampagne," sjelf bivistade Slaget vid Högland, blir dess berättel-

ne derom ej derföre tillförlitlig; ty jag vet af egen erfarenhet, att sedan bataljen varat en stund och lugnet inträffade, var det åtminstone för det mindre Befälet, som hade sina anvista platser, ej möjligt att urskilja hvad som tilldrog sig hvarken vid vår eller Ryska flottan; och det torde derföre vara säkrast att lita på officiella rapporter. Af det rykte Författaren säger en Baron B. hafva utspridt om Öfverste Ankarsvärd, i afseende på Skärgårdsflottans utlöpande, hörde jag ej; men väl det, att Hertig Fredrik skall hindrat detta utlöpande. Tróligen är dock både det ena och andra osanning, emedan jag hört kunnige Sjö-Officerare försäkra, att det varit både omöjligt och vådligt sedan vinden tilltog; och Öfverste Ankarsvärd var nog klok och redlig för att veta hvad han begärde.

Då jag icke vill berätta annat, än det jag med egna ögon sett, kan jag ej yttra något om Örlogsflottornes tillstånd och förhållande efter slaget vid Hogland, emedan jag derefter den 26 Juli afgick med Galererne till Fredrikshamn och tjenstgjorde sedan till lands under hela kriget.

Den beskrifning Författaren till *Anekdoterne* gör om den såkallade belägringen af Fredrikshamn, som, efter min tanka, var till sina följder den märkligaste expedition under kriget, är i flera afseenden högst origtig, hvilket jag skall söka bevisa.

Då vi med Skärgårdsflottan lågo i åsyn af Fredrikshamn från den 29 Juli till den 3 Aug., och då det ställe i Brackila-viken, der vi debarkerade, var det enda, der en landstigning kunde verkställas; så är det tydligt, att Ryssarne hindrat vår landstigning, om de dertill ägt styrka, men dervid gjordes ej minsta motstånd: endast några Kossacker syntes på stranden, på hvilka man gjorde den

nödiga depensen att skjuta med kanoner. Likaledes vår det afgjordt, att om några Ryska troppar funnits vid Fredrikshamn, Wiborg eller sjelfva Petersburg, så hade de ofelbart besatt Mendolax Pass, hvilket ej med någon makt kan tagas från den, som innehar detsamma med några väl serverade kanoner. Derigenom hade vägen för oss varit stängd till Wiborg och vi hotade i ryggen vid en attack på Fredrikshamn. Men vid Mendolax, som vi besatte, syntes ingen Ryss. Den 3 Augusti kl. 7 om morgonen voro tropparna debarkerade och vid middagstiden Artilleriet. Kl. 9 började Arméen tåget till Fredrikshamn, som varade till kl. 9 om aftonen på 7 Ryska verst, eller vid pass ¾ Svenska mil. Öfversten Pfeiff med Avantgardet, 100 man, sammansatt af alla Regementerne, stötte utanför Staden på ett i hast af Ris och jord uppkastadt Batteri, som försvarades af 1 Kompani Invalider utan kanoner. Med dessa uslingar vexlade Avantgardet skott i 2:ne timmar, hvarunder vi fingo 10 à 12 man blesserade; mörkret hindrade oss att se Ryska förlusten. Emot slutet af denna märkvärdiga affär, framkommo ändtligen våra 12-pundiga kanoner, dragna af manskapet, (och genom hvilken anstalt skulle väl hästar på detta ställe kunnat anskaffas?) men de drogos genast tillbaka, utan att med dem ett skott lossades. Utom af Avantgardet, lossades ej ett skott af den öfriga Arméen; den stod eller rättare låg under affären i en file utåt landsvägen, emedan ej minsta fara var å färde. Under tiden hördes ingen kanonad från fästningen, endast från en grof kanon, förmodligen den enda som der fanns, lossades skott hvar 5:te eller 10:de Minut, men hvars kula ej gick åt oss, utan åt sjön. Under affären kommo från Wiborg 2:ne Ryska Embetsmän, som ärnade sig till Fredrikshamn med en stor summa penningar, privat egendom, som det gades — dessa hade samtal med Generalerne Sieg-

rolf och Schönström, hvarefter de fingo fortsätta resan till Fredrikshamn. Äfven under affären omtaltes att General Siegroth från Konungen erhållit sådana villkorliga ordres, som Författaren till Anekdoterna omförmäler. Generalen sammankallade då Regements-Cheferne till Krigs-Konselj, hvarvid Öfversten Grefve v. Schwerin skall yttrat, det han med sitt hufvud ville ansvara derföre, att han endast med sitt Regemente skulle taga fästningen inom 12 timmar, och jag är öfvertygad att han dermed hållit ord; ty, efter hvad som ögonskenligen visade sig, var det sannolikt, att fästningen var utan Artilleri, och att dess Garnison endast bestod af 2 Kompanier Invalider; hvaremot det icke är sannolikt, att den, såsom Författaren föregifver, bestod af 3000 man, i hvilket fall vi säkert blifvit emottagne på ett helt annat sätt. Äfven om försöket att taga fästningen misslyckats, var derföld i det hela ingen ting riskeradt; ty på andra sidan var Konungen med sin Armé; från Wiborgs-sidan voro vi säkre genom ägandet af Mendolax Pass och från sjösidan voro vi skyddade af vår flotta. Men både Generalerne och pluraliteten af Cheferne voterade för reträtt, och den verkställdes med en brådska, som hade fienden legat oss i hälarne, hvarunder Soldaterne till och med fingo rapp, för det de ej gingo nog fort. Tidigt andra förmiddagen var ré-embarkeringen verkställd, och både Befäl och Tropp voro högst missnöjda öfver detta snöpliga återtåg, och många trodde att förräderi varit med i spelet. Om sinnesstämningen hos Soldaterne vid Åbo Läns och Björneborgs Regementen verkligen var sådan Författaren föregifver; så hade Konungen andra troppar, på hvilka han kunde lita. Jag tror derföre att han ingen ting riskerat dervid, om han hållit Stånd-Rätt öfver de upproriske Cheferne; detta skulle hafva satt skräck i de öfriga Konspiratörerne. I alla fall hade Konungen den, utväg

att gå öfver till Klingsporsroths Armé, der ingen Soldat fanns af Svenska Regementerne, som ej med glädje vågat sitt lif för honom. Fredrikshamn hade då varit tagit och vägen till Petersburg för oss öppen, der Konungen inom några veckor kunnat föreskrifva freden. Om vi endast kunnat fatta fast position i Wiborg, så hade vi derifrån till Nyslott haft en gräns, icke tredjedelen så lång eller svår att försvara, som vår förra vidlyftiga och krokiga gränslinea. Man kan ej nog beklaga, att Konungen vid Fredrikshamn lät surprenera sig af de Finska Chefernas tilltagsenhet och att han der syntes sakna sin vanliga rådighet. Men han var ej General och hade ej haft tillfälle att blifva det. Icke eller hade ett långvarigt fredslugn kunnat åt honom dana kunniga och erfarna Generaler: af de Kommenderande voro väl knappast flere än Gr. Meijerfelt, Schwerin, Stedingk och v. Platen, som förtjente detta namn. Lägger man nu härtill, den uppforsanda, som genom okunnighet, öfvertalande och stånds-esprit, intagit en stor del Officerare vid Arméen, hvarpå den nu utgifna samlingen af Bref och Berättelser är ett bevis, samt att Hufvudmännen för komplotten, under sken att försvara Rikets sjelfständighet och konstitution, endast hade egna och sannolikt äfven fremmande afsigter till föremål; så inser man lätt hvilka svårigheter Konungen hade att öfvervinna.

Sedan sakerna vid Fredrikshamn tagit en så fatal vänning, och Konungen således såg sig icke kunna i en hast göra slut på kriget, måste han vara betänkt på andra utvägar att med heder komma från spelet. Om det är sant, som Författaren påstår, att äfven Hertig Carl ingått uti att söka öfvertala Konungen att sammankalla Ständerna, så kunde det syktet vara sannolikt, att Konungen sjelf ej var okunnig om denna tillställning, och man vill deri-

lån bärleda den skonsamhet, hvarmed de i Anjala förbundet delaktige blefvo behandlade.

Jag anser öfverflödigt att bifoga flere anmärkningar till de öfriga här utgifna berättelser och reflexioner, sedan jag förut ådagalagt min egen öfvertygelse. Och hvar och en opartisk, som läser de handlingar som röra Armé-Befälets förbund, dess mission till Ryska Kejsarinnan och hennes svar, skall ej misstaga sig om de verkliga afsigterna.

Att en ibland dessa afsigter var att tillfredsställa en sårad Regeringslystnad, synes dels af den förtrytelse som på några ställen yttras deröfver, att Krigs-Befälet ej blef kalladt till 1786 års Riksdag, och dels af projektet uti Cirkuläret till Arméen af d. 12 Aug. 1788. Det deruti föreslagna Representationssätt, hade väl i så måtto varit rigtigt, att ibland Lagstiftarne inkommit många förmögna och upplysta personer af den klass medborgare, som ännu äro från Representationen uteslutne; men det hade varit orättvist och opolitiskt, att utesluta så väl hela Bonde-Ståndet, som de Possessionater af Herreklassen, hvilka förut icke varit i tienst.

